

# BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Iulie, August, Septembrie 2023 (Anul XV) Nr.173-174-175



# BOEM@

## Revistă de Literatură și Artă

iulie-august-septembrie 2023 (Anul XV) Nr. 7-8-9 (173-174-175) - 116 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida A.S.P.R.A.

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: Editura Boem@

7-8-9 / 2023

### COLEGIUL DE REDACȚIE

**Director:** Petre Rău  
**Redactor-șef:** Mihail Gălățanu  
**Redactor șef adjunct:** Denisa Lepădatu  
**Redactori:** Constantin Oancă, Tănase Dănăilă, A. G. Secară, Mihaela Vaida, Dan Ion Sanda, Lucia Pătrașcu, Grigore Grigore, Cristina Roșu  
**Colaboratori:** Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Lidia Grosu (Rep. Moldova), Melania Cuc (Bistrița), Florin Logreșteanu (Craiova), Ana Opran (Vaslui), Carmen Racoviță (București)  
**Grafică:** Elena-Liliana Fluture  
**Tehnoredactare:** Daniela Cașu



Revista BOEM@ poate fi citită și pe site-ul  
[www.edituraboema.ro/boema/](http://www.edituraboema.ro/boema/)  
[www.boema.inforapart.ro](http://www.boema.inforapart.ro)  
actualizat permanent de: Editura BOEMA  
Email: [boema@edituraboema.ro](mailto:boema@edituraboema.ro),  
[boema@inforapart.ro](mailto:boema@inforapart.ro), Tel: **0726 337376**  
ADRESA: Str. Regimentul 11 Siret, Nr. 17,  
Bloc C20, Ap. 42, parter, Galați - 800331

**Abonamente:** [boema@edituraboema.ro](mailto:boema@edituraboema.ro),  
[boema@inforapart.ro](mailto:boema@inforapart.ro), Tel: **+40 726 337376**

- o Materialele trimise la redacție trebuie să fie în format electronic (Word, RTF, PDF etc.) și să conțină diacritice.
- o Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional articole apărute anterior în alte publicații (inclusiv pe internet).
- o În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul tuturor materialelor publicate.



Literatură  
și  
Artă



### DIN CUPRINS

**Poezie:** Dumitru Băluță (p.5), Mónika Tóth (p.14), Marian Valeriu Găureanu (p.17), Mihaela Vaida (p.21), Ion C. Pena (p.28), Ioan Gheorghită (p.35), Constantin Bejenaru-Beco (p.36), Mihai Merticaru (p.40), Tudor Ștefan Goția (p.41), Lidia Grosu (Rep. Moldova) (p.50), Paula Bârsan (p.51), George Itoafă (p.54), Ella Leynard (p.55), Adriana Dandu (p.56), Nicoleta Surdei (p.57), Alina Roxana Savin (p.58), Marieta Cristian (p.59), Mihaela Poduț Ienuș (p.61), Mioara Baciu (p.61), Matei-Dacian Boboc (p.65), Coralia Drăgan (p.73), Ioana Cristina Codreanu (I) (p.74) / (II) (p.112), Ana Opran (p.79), Cătălin Dumitrescu (p.88), Marin Rada (p.90), Maria Anastasiu (p.95), Ioan Romeo Roșianu (p.104), Gabriel Marin (p.106)

**Proză:** Constantin Stancu: Mașina de scris și timpul (p.19), Lucian Izadra: Confetii (p.22), Marian Drumur: Unchiul Miller (p.24), Ovidiu Bârsan: Jurnalul renegeților - fragmente (p.25), Nicu Brezoianu: Jurnalul unui om obișnuit (I) (p.33) / (II) (p.69) / (III) (p.107), Dumitru Băluță: Povara lui Mihai Potângă (p.42), Ana Opran: Casa din vis / Mă bântuie munții (p.44), Melania Cuc: Fragment din romanul "Păcatele domnului Abell" (p.77), Sasha Ivanov: Turmura (p.96)

**Cronică de carte:** Lidia Grosu: Întru nesfârșire, inimă de cuvânt... (p.15), Hugo Mărăcineanu: "Când soarta îți dă o palmă, Dumnezeu îți deschide o altă ușă" (p.16), Theodor Codreanu: Dualismul ca ispită a raționalismului la Sorin Cerin (I) (p.30) / (2) (p.67), Ionel Necula: Petruș Andrei - Exerciții literare (p.45) / Cristian Marieta - La pas cu absolutul (p.80), Tudosia Lazăr: Neluța Stăicuț și amintirile sale despre bunica (p.52), Vladimir Radu: Urcând și coborând treptele de nisip ale poeziei (p.86), Raul Babi: Oare poeziile sunt calea dragostei? (p.93), Raluca Rogoaveanu: Lirica morții pierdute printre ruinele vieții (p.93)

**Note de lectură:** Ana Opran: Valeriu Stancu - Armonie și sculptare brâncușiană în Cuvânt (p.6), Olimpia Mureșan: Gânduri la apariția revistei "Mărturie maramureșene", an V, nr.14-15, 2023 (p.66), Lucia Pătrașcu: Să fim aproape, chiar dacă suntem departe, de Angela Burtea (p.71) / Din lutul luncii, de Valeriu Găgiulescu (p.109) / Ion Creangă - magician al cuvântului (p.110), Iuliu-Marius Morariu: Reiterări creole (p.76), Ionel Necula: Mihai Posada și arta dialogului / Aneta Țăru Ploaieră a descoperit piatra filosofală (p.81), Ghiță Nazare: O carte a vieții și a morții (p.92), Radu Botiș: Regăsirea prin iubire (p.114)

**Eseu:** Petre Rău: Dumnezeu în poezia lui Lucian Blaga (I) (p.62) / (II) (p.100), Timur Chiș: Între expresionismul lui Aron Cotruș, viziunilor lui Ion Barbu și baladescul lui Radu Stanca la poezii maramureșeni (p.99)

**Interviu Cristian Mladin:** Interviu cu artistul plastic italian Oscar Pavoni (p.26) / Interviu cu scriitorul Vladimir Belity, președintele Cenaclului "Lucafașul arădean" (p.48) / Interviu cu profesorul și dirijorul Dorin Frandeaș (p.82)

**Note de călătorie:** Ștefan Andronache: Muzeul Luvru (II) - Cunoaștere, frumusețe și trăire sub semnul marilor valori (p.11) / (p.46)

**Istorie literară:** Ștefan Andronache: Natalia Negru în corespondență cu Liviu Rebreanu (p.3), Pitagora: Legile morale și politice ale lui Pitagora (p.38)

**Pictură:** Cristina Oprea: Colecție de artă (p.10)

**Catrene:** Omar Khayyam: Rubaiate (p.85)

**Cărți:** Redacția: Cărți sosite la redacție (p.115)

#### Grafică:

**Coperta I:** Cristina Oprea - Cluj-Napoca

**Coperta IV:** Vladimir Kush - Bookmark

**Interior:** Grafică de Elena Liliana Fluture, Carmen Racovița



Ștefan ANDRONACHE

### Natalia Negru în corespondență cu Liviu Rebreanu

Un jurnalist de la revista „Rampa“, prin anul 1921, referindu-se la Natalia Negru, reușise să facă un profil al acesteia: „Trece printre noi una dintre cele mai agitate suflete feminine din câte a cunoscut publicistica noastră mai nouă“, având grijă să precizeze că aceasta „a intrat în lume clocotitoare de tinerețe“, propunându-și „să cucerească viața, să triumfe“, din care motiv ea ajunsese, într-un fel, chiar o voce a „scrisului de la noi“<sup>1</sup>.

După debutul din „Sămănătorul“, publicarea volumului de cântece intitulat „O primăvară“, precum și a câtorva traduceri din literatura franceză, Natalia Negru, alături de soțul său, Șt. O. Iosif, dar și de Nicolae Iorga, Dimitrie Anghel, Elena Farago, Emil Gârleanu și alți numeroși împătimiti ai scrisului, avea să devină, pe 2 septembrie 1909, membră fondatoare a Societății Scriitorilor Români.<sup>2</sup>

Ceva mai târziu, pe 19 februarie 1925, dând curs energiei și entuziastei Adela Xenopol și vrând totodată să consolideze „grația și pasiunea“ pe care știuse să le etaleze cândva „suavele poetese Veronica Miclă sau Iulia Hașdeu“<sup>3</sup>, Natalia Negru acceptă cu entuziasm să facă parte și din Societatea Scriitoarelor Române<sup>4</sup> ce înmănușea deja cincizeci de creatoare răsfirate prin întreaga țară<sup>5</sup>, dar dornice să iasă „din umbra“ în care fuseseră predestinate, până atunci, de o societate nedreaptă.<sup>6</sup>

Trebuie să menționăm faptul că, în acea perioadă, mai precis spus între anii 1925-1931, funcția de președinte al Societății Scriitorilor din România o îndeplinise romancierul Liviu Rebreanu. Cum ajunsese să aparțină de cele două entități de natură literară, Natalia Negru avea să expedieze câteva corespondențe ilustrei personalități a scrisului românesc.

În cadrul fondului de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române din București am identificat, sub cota CMLXVIII/14, șapte epistole pe care autoarea lor le-a expediat, în perioada 1925 – 1928, președintelui aflat în exercițiu. În două dintre scrisori, Natalia Negru arată, mai întâi, că-l invită acasă pentru a-i oferi „unele date“ privitoare la „comemorarea poetului Șt. O. Iosif“<sup>7</sup>, cerându-i, mai apoi, destinatarului să intervină „cu oarecare tenacitate“ la Ministerul Artelor în vederea amenajării monumentului fostului ei soț înmormântat la Cimitirul Bellu<sup>8</sup>, având grijă să menționeze faptul că bustul poetului fusese sculptat cu propria-i contribuție, tocmai pentru că nu-și dorise să împovăreze cumva Societatea Scriitorilor.

Desigur că cel mai reprezentativ mesaj mi s-a părut a fi cel așternut pe hârtie, în ziua de 20 februarie 1927<sup>9</sup>, pe vremea când scriitoarea se afla în București, locuind pe strada Crepuscul, nr. 20. Așadar, despre conținutul acestuia ne propunem să vorbim în rândurile următoare.

Dacă la început, Natalia Negru ține să-l asigure pe pre-



Natalia Negru



Liviu Rebreanu

ședinte că va participa la „adunarea generală extraordinară a scriitorilor, precum și la agapa colegială“, prilejuită de „sărbătorirea celor premiați“, oferind, în acest scop, și „suma de lei cincisute“, pe parcurs ține să să-i explice că, prin demersurile în care se implicase anterior, ea nu a încercat să boicoteze sub nicio formă activitatea firească a Societății Scriitorilor. Pentru a-l putea convinge pe președinte Liviu Rebreanu de acest lucru, i-a atașat chiar cuvântarea pe care o ținuse despre „sociabilitatea scriitoarelor“, rugându-l să o citească pentru a se convinge că societatea feminină, vădit exclusivistă, nu manifestase niciun „gând de rebeliune sau ostilitate“<sup>10</sup>.

Natalia Negru, referindu-se la Societatea Scriitoarelor, ce fusese abia întemeiată, îi mărturisește că aceasta avea „mai mult caracterul unui cenaclu“, semănând chiar cu un „five o'clock literar feminin“. Deci, noul demers de sorginte feminină nu avea cum să intre în contradicție cu „societatea generală scriitoricească“ din care făceau parte „apreciații confrăți întru Apollo“. Totodată, ține să-l înștiințeze pe Liviu Rebreanu că s-a creat și un „comitet de conducere al «Revistei scriitoarelor»“ capabil să dovedească talentul „avântat și expansiv“ manifestat de către acestea, sperând că președintele nu va lua în considerare nicio „manifestare sporadică și timidă“ a unora dintre ele.<sup>11</sup>

În ceea ce privește publicația menționată, trebuie să precizăm faptul că însăși Natalia Negru, care fusese una din promotoarele demersului, referindu-se la aceasta spunea: „«Revista scriitoarelor» și-a propus să fie o tribună de manifestare a talentului literar feminin din România“<sup>12</sup>.

În cea de-a doua parte a scrisorii, îi atrage „atenția“ lui Liviu Rebreanu că autoarele se consideră, la rândul-le, și ele printre „nemuritori, nu numai în înțelesul creștinismului, dar mai ales al talentului“. Considerându-se, într-un fel, porta-voce a acestora, Natalia Negru afirmă: „ne adăogim pământului“ sperând că, astfel, va putea „spori numărul mormintelor de la Bellu“, dominate încă de prezența lui Mihai Eminescu care se numără printre cei care „au îmbogățit simțirea și arta“<sup>13</sup>.

Cu acest prilej, referindu-se la necesitatea îngrijirii mormintelor importante, aflate în renumitul cimitir bucureștean, Natalia Negru conchide „Țin la îngrijirea mormintelor pentru că logodna mea cu Iosif am oficiat-o noi, îngenunchiați lângă mormântul lui Emi-

(continuare în pag. 4)

(urmare din pag. 3)

nescu, și ne-am făcut inele din două fire de iarbă crescute acolo, pe scumpul mormânt”, reamintindu-i într-un fel și președintelui Liviu Rebreanu despre debutul frumoasei lor povești de dragoste, ce știm că se înfiripase atât de impetuos în primăvara lui 1903 pentru ca, după doar nouă ani de convețuire, aceasta să se încheie atât de brusc.

**Note:**

<sup>1</sup> A.C.L., „Rampa”, București, 5 dec. 1921; „Revista scriitoarei”, II, nr. 2, dec. 1927, p.18

<sup>2</sup> ([http://www.uniunea-scriitorilor-filiala-bucuresti-proza.eu/scrurt\\_istoric\\_Uniunea\\_Scriitorilor.html](http://www.uniunea-scriitorilor-filiala-bucuresti-proza.eu/scrurt_istoric_Uniunea_Scriitorilor.html))

<sup>3</sup> Natalia Negru, „Cuvântare”, în „Revista scriitoarei”, I, nr. 2, 1926, p.18

<sup>4</sup> <https://biblior.net/istoricul-societatilor-scriitorilor-romani/xiv-scriitoarele.html>;

<sup>5</sup> Printre acestea se numărau: Isabela Sadoveanu, Constanța Hodoș, Sofia Nădejde etc.

<sup>6</sup> Natalia Negru, idem

<sup>7</sup> Biblioteca Academiei Române - București, fd. Manuscrise, Scrisoarea CMLXVIII/14-1, 7 oct. 1925

<sup>8</sup> BAR-B fd. Ms., S.CMLXVIII/14-3, 31 martie 1927

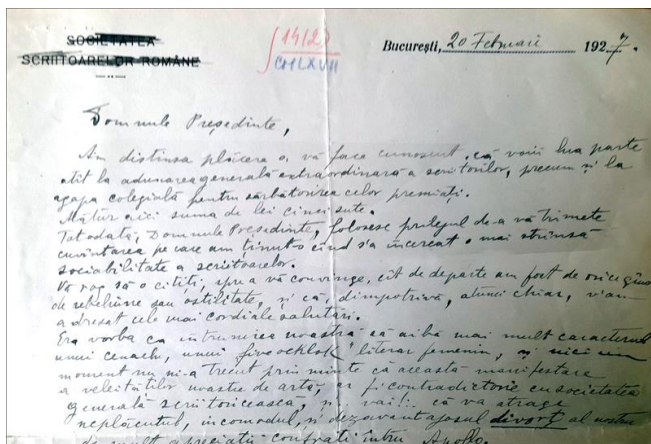
<sup>9</sup> Ibidem, 14-2

<sup>10</sup> Ibidem, 14-2, fila 1

<sup>11</sup> Idem

<sup>12</sup> „Revista scriitoarei”, București, II, nr. 1, p. 10

<sup>13</sup> BAR-B, fd. Ms., S.CMLXVIII/14-2, fila 2



Scrisoarea adresată lui Liviu Rebreanu

[Conținutul scrisorii:]

București, 20 februarie 1927

Domnule Președinte,

Am distinsa plăcere a vă face cunoscut că voi lua parte atât la adunarea generală extraordinară a scriitorilor, precum și la agapa colegială pentru sărbătorirea celor premiați. Alături aici suma de lei cincisute.

Totodată, Domnule Președinte, folosesc prilejul de a vă trimite cuvântarea pe care am ținut-o când s-a încercat o mai restrânsă sociabilitate a scriitoarelor. Vă rog să o citiți spre a vă convinge cât de departe am fost de orice gând de rebeliune sau ostilitate și că, dimpotrivă, atunci chiar v-am adresat cele mai cordiale salutări.

Era vorba ca întrunirea noastră să aibă mai mult caracterul unui ceneclu, unui five o'clock literar feminin și niciun moment nu mi-a trecut prin minte că această mani-

festare a veleităților noastre de artă ar fi contradic-torie cu societatea generală scriitoricească, și vai! că va atrage neplăcutul, incomodul și dejavantajosul divorț al nostru de mult apreciații confrați întru Apollo.

În timpul din urmă, pe cerul societății noastre s-au ivit, rareori, nouri și e mai mult ca probabil că toate încercările se vor rezuma într-un comitet de conducere al „Revistei scriitoarelor”, comitet legat printr-un contract oficial.

Sper că tovarășia pentru conducerea unei reviste e o dovadă mai mult... a... talentului nostru avântat și expansiv și că nu e logic să fie o cauză de excludere a scriitorilor din scumpa societate ce a fost a noastră, a tuturor.

Ne place, totuși, a crede, Domnule Președinte că Dv., în viitor, veți acorda o luare aminte mai pronunțată față de așa zisele „griefs” [mâhniri, en.] ce s-au manifestat sporadic și timid de către unele dintre noi.

Eu personal, nu am avut niciodată nimic de obiectat. Nu aş putea respinge totuși obligația de solidaritate față de o colegă.

Și, acum, o altă chestiune:

Încă o dată, vă atrag atenția, Domnule Președinte că, deși suntem nemuritori, nu numai în înțelesul creștinismului, dar mai ales al talentului nostru... totuși ceea ce e lume și vremelnicie în noi e fatal să dispară... //

Deși scriitori, e scris să ne adăogim pământului și să sporim numărul mormintelor de la Bellu. Însuși Eminescu e tot acolo... deși el s-a dorit înhumat „la marginea mării”.

Amintiți-vă de atâtea motive poetice pe tema „salciei plângătoare” de la mormântul lui Musset. Veți crede că pioșii pelerini sunt dureros dezamăgiți, când vin să varse o lacrimă pe mormântul unui scriitor.

Nu se așteaptă nimeni la mausoleul regelui din Caria, nici la hypogeele și piramidele faraonilor... dar nici la trista sărăcie în care se găsesec astăzi mormintele celor ce au îmbogățit simțirea și arta.

Îmi îngădui să adaug un amănunt de ordin personal:

Țin la îngrijirea mormintelor pentru că logodna mea cu Iosif am oficiat-o noi, îngenunchiați lângă mormântul lui Eminescu, și ne-am făcut inele din două fire de iarbă crescute acolo, pe scumpul mormânt.

Încă o dată, Domnule Președinte, vă rog să primiți încredințarea celor mai distinse simțăminte de stimă și colegialitate literară.

Natalia Negru  
Str. Crepuscul 20 [București]





Dumitru BĂLUȚĂ

**Pe tărâmul serii**

La capătul zilelor faste se dau bătălii  
de nedescris pentru trofee.  
Pe zariște, cineva i-a pus belciug în nări  
gloriosului taur și el cade sleit în aburi de purpură.  
Bolovani de întunerice stau gata  
să se rostogolească dinspre noaptea polară.

Un paing cu însemn de cruciat pe spate,  
misterios ca la o partidă de ruletă rusească,  
țese sub streșini o plasă de captivat  
fluturii orbiți din jurul becului.

Mama zadarnic spală de tenebre cerul  
ca pe o sticlă ornamentală de sufragerie.  
Ba îl mai și ceartă pe tata că intră în curte  
fără să-și scuture pălăria de umbre.

Încă puțin și îngeri cu zâmbet astenic  
vor coborî pe scara lui Iov.

**Călătorind**

Pământul se clătina, cerul dădea fisuri  
și niciun serviciu meteo sau de știri  
nu promitea schimbări esențiale.  
Drumul unduia ca un șarpe  
desprins dintr-o stampă niponă.

Semnul meu zodiac – îmi ziceai – devia  
și de aia am pus prezicerile de rău  
pe post de călăuză la trecerea  
dintr-un anotimp în altul,  
pe firul de plumb.

Acolo, încotro mergeam, din insomnii  
răsareau flori de brumă.  
Unde țineam calea, vânturi noptatice suflau  
ca printre coastele lui Adam,  
iar peste urmele lumii parcă se auzia  
naiul lui Gheorghe Zamfir...

**Oarbă și însingurată**

Ireversibilă-i și se pliază perfect  
pe voia sorții  
și a incoruptibilei realități.

Te plângi pe ea, când nu mai crezi  
să fie una ilustră, de vreme ce-i regretabilă.

Însă nu-i vina ei că e oarbă și însingurată.  
Nu are de ales, doar să se certe degeaba

cu Dumnezeu.

Dar cine să spună: este o linie dreaptă  
între frumos și urât?

Care o fi diferența dintre o moarte frumoasă  
și alta urâtă?

Atâția profeți și niciun răspuns.

Cum iarba mării se așterne sub veșnicul val,  
la fel mătasea morții pe trupul vieții  
memorie este, cioplită cu dalta  
în bolovanul rece de marmură.

\*\*\*

Unde începe și unde sfârșește, acolo  
să bați câte un par, însemnând  
ogorul pe care vei viețui.

Și se anunță zburătăcirea șarpelui  
suflat cu praf sidefat de lună –  
tinerețea se trage din sângele  
încă nepoluat de impuritățile trăirii.

Când se topesc banchizele,  
în piața de ieftinătăți, pui la mizat  
coroana senectuții.  
Încerci s-o convertești în floarea-brumei,  
negociezi, dar nimeni nu-ți dă un sfanț.

Tinerețe, sânge aprins de reptilă –  
te cearcă ahtiatul s-o iei de la capăt,  
îți vine să iei neantul de coarne și să dai  
cu el de pământ, dar știi: afetul de serviciu  
cu robul războiului pierdut  
oricum va urma pe Calea Lactee.

**Ulciorul cu apă în câmp**

(După picturile și amintirile pictoriței Galea Grosei)

Soarele era o pajură de foc  
ce topea norii.  
Mama, într-un respiro,  
sprijinită de sapa încinsă și ea,  
cu sudoarea ei spăla dogorita țărâna.

Apa o fi fierbând în ulcior,  
dar era încă vie.  
Și-o turna pe cap, ca să-i curgă  
pe umeri, pe sâni, până în tălpi.  
În toată câmpia doar doi ochi  
inocenți și mirați de copil  
vedeau cât era de frumoasă ea.

Cu sărutul mamei pe creștet  
ca o aureolă,  
cu ulciorul uscat, fetița  
alerga spre casă, pe cărarea  
sidefată a copilăriei.





Ana OPRAN

### Valeriu Stancu - Armonie și sculptare brâncușiană în Cuvânt

Scriitor, traducător, publicist, editor ieșeanul VALERIU STANCU este în același timp, sau poate înainte de toate, un poet complet în nobila descendență a poezilor europeni H. Heine, Baudelaire, Verlaine, Esenin sau în continuarea galeriei de aur a poeziei românești deschisă de Eminescu, continuată cu Arghezi, Barbu, Lucian Blaga, Nichita Stănescu, Șt. Augustin Doinaș și alți mari șlefuitori de gând și limbă.

A debut în 1978 în Convorbiri literare pentru ca în 1981 să publice la Editura Cartea Românească volumul „Infrângerea somnului” pentru care a și primit Premiul de debut al editurii alături de Mircea Cărtărescu și alții. O activitate literară prodigioasă îl situează printre cele mai prolifiche condeie ale actualității literare românești și europene: peste 50 de volume dintre care 20 de volume de versuri publicate în străinătate (Franța, Belgia, Italia, Germania, Mexic, Canada), prezent în peste 20 de antologii de poezie universală contemporană, invitat la mai toate marile festivaluri de poezie din întreaga lume. Decorat de Franța cu Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres (2018) și de România cu Meritul Cultural în grad de ofițer, a fost recompensat de-a lungul anilor cu importante premii literare naționale și internaționale.

Poetul se manifestă simultan pe linia „dulcelui stil clasic” cu o sublimare a formei de-a dreptul brâncușiană (o rafinată simplitate formală din care emană o mare sensibilitate și o puternică sugestie ideatică), într-un stil impregnat de muzicalitate și fluiditate, dar și pe linia poemului metafizic în descendență nichitiană, cu marile lui întrebări existențiale, cu propensiunea pentru reflecție, versul alb, lirismul generat de tensiunea dintre vocabulele creatoare de imagini și reprezentări puternice, uneori insolite, degajând un fior liric de curajos refuz al autoiluzionării și brodând o fină inserție intertextualistă.

Intrepătrunderea acestor două direcții spirituale și poetice creează o poezie originală, cu registre variate, cu trăsături specifice bine marcate.

Pe linia valorificării compoziționale a virtuților muzicale ale limbii se înscriu baladele sale, dar și o serie de alte poeme care par, din perspective unui dialog al artelor, veritabile piese muzicale (uvertură, arie, lid, „cor” la unison sau polifonic): „Balada sârmanului pescar”, „Balada prietenului meu călău”, „Balada trandafirului”, „Balada petalei de roză (adâncul blasfemiei)”, „Balada umbrei din caleașcă”, „balada roșului trandafir”, „balada necunoscutelor călătorii”, „balada nuntirii în vreme de rugă”, „în frângerea somnului” (o baladă care poartă pe aripile timpului melancolia din

„Ballade des dames du temp jadis” - Fr. Villon), dar și o serie de poeme lirice scurte precum: „Tăcerea călăului”, „somnia”, „Robie”, (trec sâni iubito, prin inima mea), „Robie” (nu trecea nimeni prin casă), „Vecia clipei”, „senin de toamnă”, „rătăcitoare poești”, „răgaz”...

**Recursul la baladă** este o constantă a creației poetice a lui Valeriu Stancu, dar capodopera sa incontestabilă este „Balada sârmanului pescar (poveste din mările Sudului)”, o capodoperă a genului și o capodoperă a poeziei românești comparabilă cu „Luceafărul” eminescian, „Noapte de decembrie” a lui Macedonski sau „Riga Crypto și Iapona Enigel” a lui Ion Barbu. Compusă în 2010, a dat titlul volumului publicat în același an la Editura Cronica, ilustrat magistral de Traian Mocanu, lansat la Galeriile de Artă „Gabriel” și prezentat de poetul Emilian Marcu și profesorul Constantin Dram. În același an Uniunea Scriitorilor din Moldova îi acordă volumului Premiul Lyra. Ulterior (noiembrie 2019) a fost dramatizat în cadrul proiectului „Dramatica\* versului”- Scriitorii Iașului.

Înainte de a ne lăsa cuceriti de vraja indescribibilă a acestei sculpturi în cuvânt și muzică (asocierea nu mai pare bizară, dacă ne gândim la definiția lui Carl Sandburg „Poezia este un ecou care cere unei umbre să danseze”) s-ar cădea să facem în paranteză o rapidă incursiune în istoricul acestui gen literar, fie și numai pentru a răspunde întrebării „Cât de actuală mai este astăzi balada?”

Balada ca specie literară are un istoric îndelungat și o evoluție aproape neîntreruptă de-a lungul timpului, rezistând epocilor și curentelor, adaptându-se și regenerându-se, păstrându-și mereu nealterat farmecul irezistibil asupra cititorului / ascultătorului subjugat nevoii de „poveste”. Termenul vine din latină („ballare”) pe filieră provençală („balada”) însemnând la origine „dans”/„cântec”, cf. fr. „ballade”.

Ca specie a genului epic cu subiect eroic, istoric, legendar, mitic, fantastic, comic, satiric sau chiar de actualitate, este bogat reprezentată atât în sfera oralității (balada populară) cât și în cea cultă, regăsindu-se la toate popoarele europene.

Balada medievală avea o formă fixă fiind alcătuită din 3 strofe izometrice, cu un număr de versuri egal cu numărul de silabe din refren, plus o jumătate de strofă (envoi) în final constituind o adresare directă către cel căruia îi era dedicată de către trubadurul/truverul care era în același și poet și cântăreț. Fiecare strofă se termină cu un vers-refren amintind de forma cântată de la origini.

Tematica și structura ei au evoluat în timp de la autor la autor: trimiterea (envoi) a dispărut, refrenul și-a schimbat numărul de versuri, metrica și tipul strofelor s-au diversificat (8 octosilabe - Marot, Verlaine, 10 decasilabe - François Villon, Verlaine, chiar strofa cu 7 versuri), structurile de rime au devenit diverse și complexe, tonalitățile trecând de la cea veselă (Theodor Banville - 36 de balade vesele), la cea dramatică (François Villon - Balada spânzuraților), de la cea religioasă (Ballade pour prier

(continuare în pag. 7)

(urmare din pag. 6)

Nôtre Dame - Fr. Villon), la cea glumeață (Ballade des proverbes - Fr. Villon).

Considerată o formă învechită în secolul al XVI-lea, Pleiada franceză o înlocuiește cu sonetul. Ii va atrage din nou pe parnasieni (Th. Banville), seduși de virtuozitatea sa metrică. Verlaine va compune după 1885 un grup de 10 balade, publicate în 1889.

Reînviind tradiția engleză și germană de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, romantismul va reactiva balada cultă prin John Keats, Rudyard Kipling, Oscar Wilde, Gottfried August, Bürger (Lenore), Goethe (Regele ielelor), Schiller („Le plongeur” și altele, o parte puse pe muzică de Schubert). De fapt, de aici începând, balada ca gen musical va face o lungă și minunată carieră prin nume ca Schumann, Brahms, Charles Gounod, Frederic Chopin, Frantz List, Hector Berlioz, urmași de Antonin Dvorak sau Gabriel Fauré.

Tradiția baladescă romantică engleză și germană este continuată în poezia franceză prin compoziții lirice cu formă mai liberă, deseori de inspirație medievală: Victor Hugo (Ode și balade- 1831), Alfred de Musset (Balada lunii), Gérard de Nerval (*Chansons et Légendes du Valois - 1854*), prin simbolistul Jules Laforgue, considerat unul din inventatorii versului liber, Guillaume Apollinaire (La Loreley - în vol. Alcools)...

În literatura română balada populară dă câteva capodopere de neegalat în care s-au conservat mituri fundamentale dacoromânești:

- mitul integrării părții în sacralitatea întregului cosmic („Miorița”, cu peste 1600 de variante ale sale, cu elemente de ceremonial funerar persistente de aproape șase milenii în acest spațiu cf. Ion Pachiea Tatomirescu - „Istoria Religiiilor”);

- mitul jertfei zidirii, de esență pelasgo-traco-dacică, atestat arheologic pe teritoriul Daciei de aproape șapte milenii („Meșterul Manole”), precum și numeroase balade vitejești.

În sfera cultă, trecând prin V. Alecsandri („Andrii Popa”), G. Coșbuc („Moartea lui Fulger”), Șt. O. Iosif („Pintea”), Miron Radu Paraschivescu („Rică”), ancorăm în balada modernă în care elementul epic devine doar o schemă generală, un pretext pentru a grefa simbolul liric, metafora, alegoria: Lucian Blaga („Meșterul Manole”), Radu Gyr (celebrul volum „Balade” din 1943 structurat în cinci cicluri cu „Balada trupului care s-a frânt pe roată” printre alte capodopere ale baladescului gyrian), Ștefan Augustin Doinaș („Mistrețul cu colți de argint”), Nicolaie Labiș („Moartea căprioarei”), Nichita Stănescu („Balada neîncolțită”), Ion Pachiea Tatomirescu („Jiana”). Este etapa resurecțional-baladescă din sec. al XX-lea (1927-1943), programatic gândiristă (cu o puternică amprentă pe național și dacic) și cea de la Cercul literar de la Sibiu cu Radu Stanca, Ștefan Augustin Doinaș și ceilalți, etape care îmbogățesc genul cu opere de un rafinat expresionism, mustind de o bogăție extraordinară de metafore care surprind și încântă prin noutatea și forța lor revelatorie. În eseul *Resurecția baladei* Radu Stanca vede acest gen ca „o poezie lirică în care starea afectivă câștigă un plus de semnificație prin utilizarea unui material artistic învecinat (dramatic)”. Ar fi vorba, cu alte cuvinte de un epic deghizat în spații lirico-dramatice care amintește de tragedia antică. Vorbind despre balada lui Radu Stanca,

Nicolae Balotă sublinia că aceasta ar fi „un lid scenic”. Astfel, ca teme, motive și semnificații, Radu Stanca și Ștefan Augustin Doinaș realizează o expansiune a baladescului de la o „scară națională la una planetară / cosmică (v. „Turn întunecat” ).

Dacă acesta este cadru în care apar baladele lui Valeriu Stancu, nu-i mai puțin adevărat că acesta anexează baladescului fiorul metafizic al modernității, o expresivitate fonetică a discursului poetic, o bogăție imagistică (auditivă și picturală) de o originalitate percutantă, precum și o perfectă stăpânire a Cuvântului pe care-l mlădiază semantic și sonor până la neașteptate inovări morfologice, îmblânzindu-l și supunându-l intențiilor sale artistice de a crea aceste universuri imagistice de-a dreptul uluitoare.

„Balada sărmanului pescar (poveste din mările Sudului)” este una din acele scrieri rare pe care poți s-o citești a suta oară, poți s-o știi pe de rost, ea te subjugă irevocabil de fiecare dată, precum „Luceafărul”, imediat ce un vers îți vine în amintire. E o frumusețe care nu se va topi niciodată.

La primul nivel al structurii poetice „povestea” alegorică e simplă. Un pescar sărman adus de valurile mării la țărnișele exotice ale golfului Cojimar trăiește obsesia unei iubiri ieșite din comun pentru Sirena stăpână a adâncurilor mării. „Satul acele cu miros de alge/De sare, de mîl și de pește uscat” (element vizibil al expoziției, în ordine tradițional-epică) este un spațiu străin și constrângător pentru visătorul însetat de absolutul iubirii. De trei ori va pleca în larg și va arunca năvodul (de oțel, apoi de argint și în cele din urmă, de aur) pentru a prinde strania făptură care-i tulbură sufletul și visele. Dacă la primele două încercări imensa generozitate a iubirii umane îl face să cedeze rugămintii sirenei și să-i dea drumul în valuri, a treia oară preferă să moară ascultându-i cântecul nemaiauzit și prăvălindu-se cu ea în abisul apelor. Valoarea și forța artistică nu rezidă din elementul epic ci din arta „spunerii” și a sugestiei, din acel rafinament estetic care te poartă în sferele înalte ale catarzisului.

Trimiterea spre capodopera eminesciană nu e nici întâmplătoare și nici de natură imitativă. Se insinuează de-a lungul recitului ideea că poetul a construit acest poem - basm și baladă - ca pe o replică în oglindă a poemului eminescian, un fel de „Luceafăr” întors. Și dacă esența asemănării stă în deosebire, cum afirma Platon în unul din dialogurile sale, aici se deschide un interesant spațiu de interpretare la al doilea nivel al structurii poetice, cel al simbolurilor care decurg din tratarea motivelor poetice subsumate conținutului narativ. Căci balada lui Valeriu Stancu conține o țesătură complicată de motive care se atrag unul pe altul, se întrepătrund și se metamorfozează. Astfel pescarul, muritorul îndrăgostit, „veneticul” ieșit din misterioasele ape, visătorul bolnav de o iubire stranie, este din sfera simbolică a fetei de împărat în invocația lui către sirena: „Vino-n somnul meu, crăiasă,/ Greul trupului să-mi furi/ Și pe ochiul rob apasă/ Rana-mpătimatei guri”. În același timp, printr-o logică a dualității asemănare/deosebire, el este și Hyperion cerând Demiurgului împlinirea iubirii, chiar cu prețul vieții: „De mine, Tu, Doamne, acum să te-nduri/ Ajută-

(continuare în pag. 8)

mi volocul pe trupu-i să-nodu-i/ Adu-mi-o, de poți din adâncuri s-o furi!". Sirena, alteritatea veșnică și incompatibilă cu efemerul lumesc, trăind într-o lume din care nu poate ieși și după legi care nu pot fi încălcate, este, până la un punct, replica feminină a Luceafărului. Aici nu există „al treilea”, nu există consolarea și nici alternativa întoarcerii din cale. Deci aspirația contopirii se plătește cu moartea unuia din protagoniști, de unde rezidă un dramatism ridicat la cote supreme. Pe această linie, Valeriu Stancu rupe limitele incompatibilului. Umanul transcede în altă dimensiune, una extraumană, sugerând astfel o voință de integralitate în Universul pluridimensional.

De fapt, poetul are ambiția să contopească aici alegorii și motive dintr-o foarte largă arie culturală armonizându-le într-un Tot compact, un fel de poem universal. Se distinge cu ușurință: motivul însetatului de absolut (geniu, Poetul, visătorul) care nu acceptă măsura unei existențe călduțe, motivul iubirii dintre aparținători ai unor lumi sau regnuri diferite (v. „Riga Crypto și Iapona Enigel”, de Ion Barbu), motivul sirenei care vrăjește și atrage marinarii în adâncuri (v. Odissea, Loreley, de H. Heine...), motivul morții ca preț al iubirii și al îndrăzelii de a trece dincolo de limitele dintre lumi („Lenore”, de Augustin Burger), motivul forței de persuasiune a cântecului (Orfeu și Euridice, din poemele antice sau din opera lui Christoph Gluck), motivul descântului de vrajă cu implicațiile sale tanatice (v. „Copca Rădvanului”, de Gala Galaction), fascinația călătoriei insolite pe întinderile apei (v. „Corabia beată”, de Arthur Rimbaud), motivul celor trei încercări (din basmele populare), motivul sacrificiului din iubire (La Lorelay - Guillaume Apollinaire), motivul călătoriei fantastice spre lumea morților, motivul iluzionarei iubiri. Din toate aceste motive iradiază sugestii prin similitudine sau opoziție, completări sau metamorfozări menite să creeze Unicul plin de înțelesuri adânci, vizibile sau subterane, dar mai ales de trăiri incandescente. Îluptun topirea și asimilarea tuturor acestor ipostaze existențiale, la limita dintre real și fantastic, se întrezărește un „joc” subtil al autorului, un fel de puzzle cu imagini integrale suprapuse și mișcătoare ca într-o oglindă cu adâncimi miste-rioase.

Dacă „armonie” este cuvântul care tutelează acest întreg, se remarcă dintru început o magistrală știință a compoziției. Cele 93 de stofe în care curge firul narativ-lirico-dramatic alcătuiesc o construcție armonioasă și simetrică în care nu se poate descoperi nicio breșă. În trecerea de la un moment la altul al subiectului, de la un plan narativ la altul, de la un nivel al tensiunii dramatice, la altul superior, în succesiunea momentelor - cheie domină grupul de 4 strofe ample, alcătuite din câte 6 versuri, creând acea vrajă a înaintării târăgănite în „poveste”. Între ele se plasează refrenul principal sau alte două refrane secundare, de câte două versuri, refrane menite să lase timp pentru sedimentarea și adâncirea în sufletul ascultătorului a stării sufletești create. Este ca un respiro înainte a unui noi ascensiuni. Dar când se înserează pasajele lirico-muzicale (cântecul pescarului, invocarea sirenei, cântecul final al celor doi - de fapt un cântec al universului, o meditație infiorată asupra naturii iluzorii a contopirii prin iubire într-o singură unitate), numărul de versuri și metrica lor se schimbă (strofa de 4 versuri cu măsura de 7-8 silabe), realizând incantația și acea sim-

bioză conținut/ formă al cărei secret, autorul îl stăpânește cu măiestrie. Intrarea în atmosfera de poveste are nevoie de mai multă extindere (10 strofe) pentru a-l capta complet pe cititor în universul ce va să se deschidă înaintea lui. Incipitul este lirico-descriptive, preluând procedee din zona pastelului, alternând două planuri complementare: cel uman cu cel natural/cosmic, proiectând astfel faptele într-un timp legendar și într-un spațiu exotic: „Din mări zbuțumate, robite furtunii,/ Pescarii bătrâni, când se-ntoarnă la chei,/ Fac focuri din alge uscate, iar unii/ Se-aștern la povești după-un vechi obicei;/ Pe maluri s-adună în cuiburi lăstunii/ Iar noaptea-i îmbracă în faldurii grei. // Când razele lunii s-abat să sărute/ Nisipuri albite, ei tot mai vorbesc/ Despre țărături pustii, în ceturi pierdute./ Și despre sirene cu chip omenesc./ Aripă orizontul îl șterg nevăzute/ Și lăncii de lună sub gene sclipeșc”. Recitul înaintează acum lent captând toate firele care vor duce spre realizarea întregului: „În satul acela cu miros de alge/ De sare, de mâl și de pește uscat/ În care furtuna în lacrimi se sparge,/ Epavele-nvie când clopote bat./ În satul acela răpus de catarage/ Trăia un pescar sărăntoc și ciudat”. În atmosfera de crepuscul lunar în care se insinuează treptat fiorul tragicului, apare figura parcă înviată din altă lume a eroului: „Era venetic, apăruse din mare/ Zăcea istovit pe un banc de nisip/ Părea uluit ca un semn de mirare/ Cu plete bogate și palid la chip/ Argint înspumat i-adormea la picioare/ și turme de nouri veninu-și risip”. Similitudinea cu Hyperion născut din adâncul apelor e vizibilă.

Perspectiva se adâncește odată cu împletirea planurilor narative. Debutând prin vocea naratorului („aflat-am povestea...”) recitalul epico-lirico-dramatic proiectează fascicolul de lumină al reflectorului asupra celui alt narator, echivalentul trubadurului, care își deapănă în fața auditorului povestea: „Bătrânu-și țesea povestirea întruna/ Iar eu ascultam povestirea vrăjit.” Se înserează astfel un cadru în alt cadru cu arabescuri ce trezesc în memoria cititorului orientatele „O mie și una de nopți” cu umbra fascinantei Șeherezade la intersecția tablourilor.

Odată enunțată starea conflictuală generatoare a faptelor, în strofa a zecea („Însă inima lui atât își dorea:/ Sirena mlădie din neguri de mare/ Să vină-ntr-o noapte vrăjită să-l ia/ Căci satul străin îi era închi-soare”), refrenul principal, cu schimbarea planului narativ creează momentul de suspans necesar intrării din plin a temei zbuțumului sufletesc al pescarului, zbuțum care răsună în primul grup de 4 strofe (12-15), într-o gradăție ascendentă în care elementul natural/cosmic acompaniază și intensifică trăirea eroului. Chemarea largului, sărăcia realului cotidian, simfonia naturii cu zbaterea ei tumultuoasă, („Stea de miazănoapte îi torcea lumină/ Ș-auzea la prova-i hăuri cum se sparg.”), nebunia visului („Și-i năștea lumina în priviri, de parcă/ Îi dăduse Domnul numai lui o stea”) luminează din interior portretul pescarului (creionat în attributele lui fizice stranii în „uvertura” baladei, din strofe 6, 7 și 8), punându-l în contrast aici cu imaginea lui în ochii sătenilor: „veneticul”, „străinul”, „nebunul”, nimicul ridicul.

(continuare în pag. 9)

(urmare din pag. 8)

Același imperativ al armoniei generale readuce în strofa a 16-cea refrenul principal care-l scoate din umbră pe bătrânul aed, moment în care curgerea acțiunii este suspendată pentru a fi reluată cu o tensiune crescândă („Se robeau veciei clipe ca milenii/ Făurea lumina, razelor, calești”) în următorul grup de 4 strofe. Căutarea leacului pentru iubire „pe mări de plumb, de jad, pe mări de ametist” îi dădea pescarului aura unui Crist „Ce-și poartă crucea pentru răstignire./ Era un duh, un zvon, era un înger trist/Sau un poet în ceas de ispitire?”

Cântecul de invocare a sirenei (5 strofe) schimbă registrul armonic. Strofa de 4 versuri cu măsura scurtă (7-8 silabe) devine parcă mai diafană, fluidă și melo-dioasă. Încheierea plină de dezamăgire din finalul cântecului încheie simetric ruga din primele versuri ale cântecului: „Dar nu vii din val, crăiasă./ Greul trupului să-mi furi./ Doar în vis mă mai apasă/ Rana-mpătimatei guri!”

Sucesiunii regulate de 4 strofe ample întrerupte de refrenul principal i se adaugă un refren secundar plasat la începutul primelor 2 tentative de prindere a sirenei: „Săteni-l priveau, căinându-l că pleacă / Să-și afle sfârșitul în loc blestemat”, cu accentuarea presentimentului tanatic, de data aceasta din perspectiva colectivității, cu aceeași funcție ca cea a corului din tragedia antică. Un al treilea refren creator de armonii sonore și-n același timp cu efect de amplificare a tensiunii dramatice este constituit dintr-o repetiție de tip lait-motiv la începutul fiecăreia dintre cele trei încercări: „Cântând, despica pragul nopții pescarul/ Și noaptea era de oțel, de oțel;/ Cântând despica pragul nopții pescarul/ Și noaptea era de oțel, de oțel” (apoi „de argint” și-n cele din urmă „de aur era”). Sucesiunea rapidă a celor trei tipuri de refrane, repetarea unui vers, a unui grup de cuvinte sau a unui cuvânt-cheie în strofele care cuprind desfășurarea celor trei încercări (de fapt substanța narativă a poemului) la care se adaugă monologul meditativ din cântecul al pescarului crează impresia de împletire a temelor muzicale într-o operă simfonică.

Sursă a armoniei conținut / formă, această manieră compozițională de împletire de refrane și repetiții în textura operei este de un rafinament estetic rar constituind una din trăsăturile distinctive ale acestei balade prin raportare la alte opere de același gen.

Dar efectul de încântare la nivelul auzului și al văzului este multiplicat de stratul semantic al textului (bogăția lexicului din toate compartimentele limbii, sensurile figurative, inversiunile lexicale menite să accentueze adâncimea sensului). Aici se poate vorbi de o bogăție de metafore care-l poartă pe cititor din emoție în emotie: „Cum solii luminii în umbre se sparg”, „Tenebre spre țărături goneau rândunele”, „În candelabru lunii crepusculare baluri/ Aprind de stele ruguri rotite-n nenoroc.” (superbă aliterație consonantică!), „năvodul umbrei”, „năvășii ei săni amintea un măcel/ de lotuși albi, de crini, de iasomie”, „era un pumnal, o petală de roză / văpaie, altar și ispită era;”, „amarnic mușca din seninuri furtuna”, „iar undele-n jur, clipocind, păreau ninse/ de-argintul minunii în raze scăldat”, „Chiar timpul spre zări fără zăre-l purta”, „lumină ce-mi bătui altarele nopții”, „solzi înstelati”, „De raze purtată a lunii tăcere/ Cădea peste zăua de solzi argintii”... Uneori o strofă întreagă e o psalmodiere într-un limbaj metaforic ce se constituie parcă într-o limbă nouă, cea a esențelor: „Neodihna mării ancora de rouă/

Tainic o-nfășoară strâns pe cabestan;/ Cu frânturi de stele peste frunte plouă/ Și doar val e râul căutând liman.” Sau: „Și bolta adâncă, și marea păgână, / Și plânsul himerei nuntit în năvod,/ Si corul de valuri pă-rând că îngână/ Un simplu și tainic și singur prohod/ Și păru-i de noapte, și chipu-i de zână/ Făceau spre adâncuri sirenei un pod.” Alteori, precum în punctul culminant al poveștii, un cumul de procedee artistice care unesc nivelul semantic, cel fonetic și prozodic, înalță emoția estetică în sfera sublimului: „Suspînul pădurii, nuntiri de himere/ lumina ce smulge lumini din pământ,/ **Și valuri, și volburi și vuiet, și vânt/** (Doamne, ce aliterație!...) / Și iadul și raiul mușcau din tăcere/ De lacrimi robite în tragicul cânt.”

Nu mai puțin uimitoare sunt inovațiile lexicale (forme arhaice sau inverse, derivate regresive, aspecte morfologice noi și îndrăznețe pe care creatorul le supune cerințelor de armonie sonoră a textului poetic: „veninu-și risip”, „să-nodu-i”, „lucoare”, „și-ți da-voi”, „plânsu-i morțiu”, „rouată”, „somnia”).

Armonia la nivel sonor e o constantă a poeziei de acest tip a lui Valeriu Stancu. A fost deja remarcată și de critici români dar și francezi usurița și naruralitatea versificației, cadența impecabilă a versurilor, alternanța sextinelor cu catrenele, alternanța versurilor lungi cu cele scurte creând rupturi de ritm mlădiate după amplexarea imaginilor, dramatismul trăirilor sau sobrietatea simplă a cugetării.

Partea ultimă a poemului, această meditație elegiacă asupra iubirii și a aspirației umane spre monada inițială, realizează transferul din lumea „poveștii” alegorice, din lumea iluziei în lumea reală a dualității omului și a neputinței sale de a atinge perfecțiunea. Cântecul ce se-aude din valuri din vocea sirenei și a pescarului se răsfrânge parcă în întreg universul cuprinzând pe naratorul - creator într-o fuziune perfectă cu creația sa:

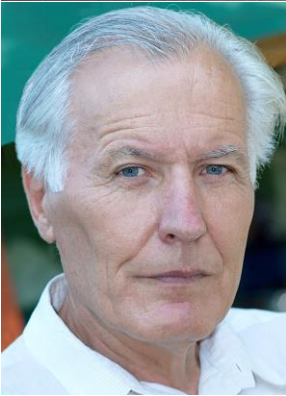
„Iar cântecul plânge în sufletul meu  
În sufletul meu ca-ntr-un câmp de petunii  
Cântarea nebună răsună mereu:  
De vom face din ploi  
Un sicriu de lumina  
Vom fi oare-amândoi?  
Vom fi două destine?”

Meditația înfiorată despre destin și moarte, perfecțiunea rimelor, noutatea metaforelor, inversiunile care reiterează imaginea și accentuează ideea, simplitatea aparentă a versurilor care par sculptate, aliterațiile vocalice și consonantice imbinând seninătatea vocalelor deschise cu gravitatea celor închise și a consoanelor labiale sau surde, toate oferă în acest final o concentrată măsură a artei poetice a lui Valeriu Stancu „în dulcele stil clasic”.



Cristina OPREA, Cluj-Napoca





Ștefan ANDRONACHE

### Muzeul Luvru (II)

#### Cunoaștere, frumusețe și trăire sub semnul marilor valori

La primul și la al doilea etaj, ambele extinse în cele trei corpuri de clădiri ale Luvrului, vizitatorii iau contact cu **Departamentul de Pictură** căruia îi aparțin cele mai impresionante colecții de pe continentul european. În aripa Denon, ce poartă numele unuia din foștii directori ai muzeului, iubitorii de frumos trăiesc bucuria de a descoperi **Arta italiană**, capabilă să ofere, în Marea Galerie, unde este găzduită, o retrospectivă asupra întregii sale evoluții, adică de la creațiile primitivilor și până spre sfârșitul secolului al XVIII-lea. [AD, et. I, sălile 708-725]

Dintre artiștii din perioada de început ai Italiei primează Cimabue, Giotto („Sfântul Francisc din Assisi“), Sandro Botticelli („Fecioara“ și „Portret de tânăr bărbat“) sau Giovanni Bellini. Desigur că, din perioada Renașterii, la loc de cinste s-au mai aflat: Rafael Sanzio cu o suită de portrete sau compoziții („Baldassare Castiglione“, „Jeanne d'Aragon“, „Sfântul Gheorghe doborând balaurul“ etc.), Correggio și Antonello da Messina („Condoțierul“).

Marele Leonardo da Vinci, unul dintre cei mai desăvârșiți maeștri ai penelului, din toate timpurile, are, în sala rezervată secolului al XVI-lea, un autentic grupaj de capodopere: „Fecioara între stânci“, „Frumoasa cu diademă“, „Sfânta Ana, Fecioara și Pruncul“ ce culminează, bineînțeles, cu celebra „Mona Lisa“. [AD, et. I, s. 710, 711]. Aceasta, în urma sustragerii sale intenționate, din anul 1911, de către un conațional ce intenționa să o dăruiască Galerii Ufizzi din Florența, după revenirea ei în muzeu, i-a crescut brusc popularitatea, ajungând, de îndată, un fel de primă doamnă a Muzeului Luvru!

Prin fața tabloului, care o înfățișează pe această autentică vedetă a picturii din toate timpurile, ce este protejată de o protecție din lemn, se perindă puhoiul de oameni care frecventează zilnic. Intuind valoarea portretului său, ce îi fusese inspirat de soția lui Francesco del Giocondo din Florența, Leonardo a încercat, și pare că a și reușit ca, după ani îndelungați de muncă perseverentă, să împrumute frumosului model câte ceva și din lumea sa interioară copleșită de viziuni, dar și de contradicții. Prin portretul său emblematic, artistul a vrut să demonstreze semenilor din epocă, faptul că femeia este și ea înzestrată cu inteligență, calitate ce o face să fie, întotdeauna, egală cu bărbatul.

După copleșitorul Leonardo, trebuie menționat și rigorosul Caravaggio care, în prima perioadă a scurtei sale



Leonardo da Vinci – Mona Lisa

vieți, a pus un deosebit accent pe lumină, așa cum a știut să o evidențieze în dublul portret intitulat „Ghicitoarea“ ori în vasta compoziție de sorginte religioasă, „Adormirea Maicii Domnului“, aceasta din urmă marcând și debutul clarobscurului ce avea să prolifereze în creațiile, de mai târziu, ale lui Rembrandt.

Școala venețiană, atât de renumită prin cromatismul și vitalitatea sa, reușește să încante sufletele vizitatorilor, triumfând cu fermecătorul Giorgione, al cărui „Concert românesc“ îmbină, într-o comuniune, aproape perfectă, poezia dragostei și a naturii cu suavitatea muzicii, dar și cu cel mai fecund dintre pictorii secolului al XVI-lea, somptuosul și senzualul Tizian, reprezentat prin câteva portrete puternic individualizate: „Omul cu mânușa“, „Francisc I“, „Tânără femeie făcându-și toaleta“, subiecte inspirate de mitologie ori Biblie.



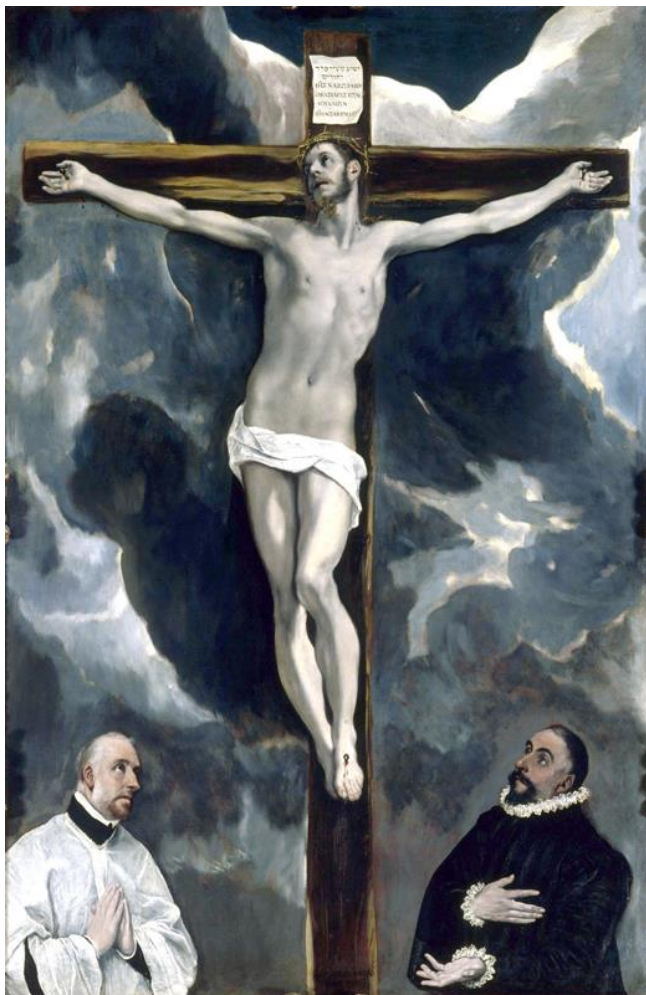
Giorgione - Concertul campenesc

(continuare în pag. 13)

Desigur că, la Luvru, maeștrii Secolului de Aur venețian par să-și răsfete din plin vizitatorii care conștientizează faptul că, destul de rar, li se poate întâmpla ca să poată vedea, în afara Italiei, o asemenea etalare de valori emblematice

Tintoretto își impresionase contemporanii săi prin imaginația debordantă și rafalele de lumină proiectate pe personajele sale („Moartea Fecioarei”, „Prezicătoarea”) în timp ce Veronese excelează prin compozițiile oarecum patetice („Calvarul”, „Suzana și bătrânii”, „Nunta din Cana”) [AD, et. I, s. 711]. Galeria acestora este completată și de alți colorști ce surprind, cu predilecție, atmosfera autentic venețiană înviorată de mult râvnitele festivități cu adevărat feerice: Francesco Guardi („Sărbători venețiene”), Antonio Canaletto sau Domenico Tiepolo („Mennuetul”). [AD, et. 1, s. 723,725]

La șiragul zecilor de opere valoroase din patrimoniul prestigiosului muzeu, curioșilor li se înfățișează și pânzele celor care reprezintă **Pictura spaniolă**. Artiștii iberici au ținut să scoată în evidență antiteza dintre misticism și realism. Cap de listă, în galeria consacrată acestora, par să fie: El Greco („Cristos răstignit cu doi donatori”), Francisco de Zurbaran („Sfânta Apolonia”) și Murillo („Fecioara de la Sevilla”).



El Greco - Cristos pe cruce

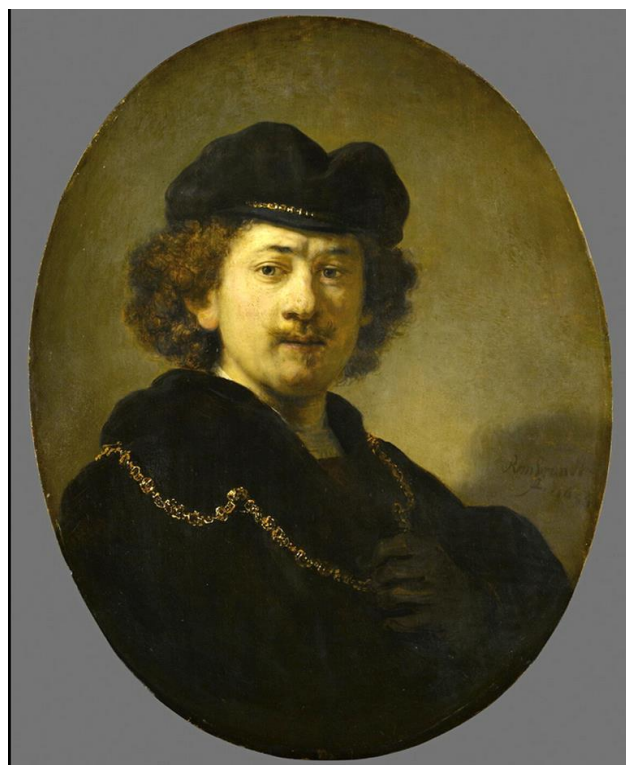
O notă, cu totul aparte, pare să facă nu numai Velázquez prezent cu câteva creații remarcabile, așa cum sunt: „Infanta Margarita”, „Regina Marguerite de Austria” și „Contele de Olivares”, ci și fascinantul Francisco Goya

ce a știut să se distingă prin coloritul său inconfundabil, oferind spre încântarea privitorilor pe „Marchiza de Solana” sau „Femeia cu evantaiul”. [AD, et. I, s. 718-719, 733]. O parte din etajul al doilea, din aripa clădirii Richelieu, a fost rezervată picturii reprezentative din nordul Europei [Aripa Richelieu, et. 2, s. 814].

Capodopere strălucitoare posedă muzeul din rândul reprezentanților **Școlii flamando-olandeză**. Desigur că, la loc de cinste, figurează creațiile binecunoscuților primitivi: Jan van Eyck („Madona cancelarului Rollin”), Van der Weyden („Bunavestire”), Bruegel cel Bătrân („Cerșetorii”), Hans Memling și chiar Jeronimus Bosch („Corabia nebunilor”). [AR, et. 2, s. 818]

Marelui și prolificului pictor baroc, Peter Paul Rubens, i-a fost rezervat un spațiu impresionant capabil să scoată în evidență portretele soției „Hélène Fourment cu copii” și pe cel al cumnatei sale „Suzana Fourment”, acestora adăugându-li-se și o grandioasă compoziție mitologică „Chermeza flamandă” ce redă veselia specifică petrecerilor de la țară.

Poposind în Galeria Medici, vizitatorii descoperă suita celor douăzeci și unu de cadre fastuoase ale giganticei serii rubensiene cunoscută sub numele de „Apologia Mariei de Medici și a guvernării sale”, executată de Rubens, între anii 1622 și 1625, la comanda expresă a reginei Franței. Pentru glorificarea faptelor acesteia, artistul a recurs la binecunoscuta anecdotică alegorico-mitologică, realizând, numai în cursul anului 1622, firește împreună și cu ucenicii săi, mai multe episoade de excepție printre care: „Educația Mariei”, „Henric al IV-lea și portretul Mariei”, „Debarcarea Mariei de Médicis la Marsilia” ori „Încoronarea”.



Rembrandt – Autoportrait

Tablourile - ordonate strict cronologic și cu o încărcătură lor poetică evidentă - impresionează nu numai

(continuare în pag. 13)

(urmare din pag.12)

prin splendoarea coloritului sau strălucirea luminii, ci și prin frumusețea voluptoasă a zeitelor și nimfelor, prin somptuozitatea vestimentației personajelor imortalizate din acea epocă. [AR, et. 2, s. 801]

Aflându-se în universul atât de fascinant al Țărilor de Jos oamenii simt nevoia să-și prelungească, pe cât posibil, șederea pentru a se familiariza și cu alte împliniri, aproape la fel de spectaculoase, precum cele menționate mai sus. Și după ce fac o incursiune de natură peisagistică, într-un teritoriu situat parcă între nori și ape, lor le este dat să descopere pe genialul Jacob van Ruisdael („După ploaie“, „Apusul soarelui“) și, mai apoi, pe Meindert Hobbema („Moara de apă“), Adriaen van de Velde („Răsărit de soare“) ori Jan van Goyen („Vedere din Dordrecht“). [AR, et. 2, s. 836,837; AS, et.2, s. 903]

Cei mai mulți dintre vizitatorii avizați, care pătrund în Muzeul Luvru, rămân de-a dreptul fascinați de prestația de excepție a lui Rembrandt van Rijn, considerat drept regele picturii olandeze. Recurgând doar la uneltele-i specifice, adică la lumină și la umbră, acest neîntrecut maestru al penelului, a creat o suită de capodopere precum: „Betsabeea la baie“, „Hendrickje Stoffels“ sau „Autoportret“, tablouri pline de sentiment ce au fost create în anii tinereții sale. Aici se păstrează și binecunoscutul „Bou jupuit“, ce a reprezentat, pentru el, un pretext pentru explorarea naturii carnale, familiară încă din celebra-i „Lecție de anatomie“, demersul său singular inspirându-i, desigur ceva mai târziu, chiar pe unii dintre reprezentanții școlii franceze așa cum a fost cazul lui Delacroix, Daumier și Soutine. [AR, et. 2, s. 843, 844]



Vermeer – Dantelăreasa

Desigur că flacăra înălțătoare a Epocii de Aur olandeză este întreținută și de două portrete, cu totul deosebite, ce sunt considerate printre cele mai strălucite exemplare ale genului. Acestea sunt „Țiganca“ lui Frans Hals, cel ce știe să scoată în evidență expresia facială a femeii, și „Dantelăreasa“ lui Vermeer din Delft, artistul care, fără să fi bănuțit vreodată, a făcut



Rubens - Henric IV primind portretul Mariei de Medicis

o mare favoare muzeului parizian, oferindu-i una dintre cele mai frumoase și mai îndrăgite pânze ale sale. Micuța capodoperă a lui Vermeer, ce înfățișează o tânără femeie preocupată de lucrul său la un gherghef, într-o deplină înțelegere a jocului mâinilor și a concentrării atente a ochilor, dezvăluie înalta măiestrie portretistică pe care o atinsese sensibilul și delicatul pictor ajuns, astăzi, să fie plătit chiar mai bine decât conaționalul său Rembrandt.



Albrecht Durer – Autoportret

(continuare în pag. 14)

Împrumutând multe lucruri din experiența măștrilor Rubens și Tițian, Anthonis Van Dyck, în partea a doua a vieții, s-a stabilit în țara de dincolo de Canalul Mânecii, afirmându-se ca pictor al aristocrației engleze. În muzeul de aici, el deține trei tablouri impresionante: „Madona cu donatorii în genunchi”, „Rinaldo și Armida” și „Carol I, regele Angliei”, portretul acestuia din urmă fiind, mai apoi, imitat cu scrupulozitate de reprezentanții școlii portretistice din țara acestui monarh. [AR, et. 2, s. 850, 853].

În saloanele Luvrului sunt prezenți și câțiva **măștri de origine germană**. [AR, et. 2, s. 809, 810] Aceștia sunt evidențiați prin tablourile: „Venus într-un peisaj” și „Portretul unei fetițe”, ambele de Lucas Cranach cel Bătrân, „Autoportretul”, din anul 1493, al lui Albrecht Dürer. Hans Holbein cel Tânăr, cel ce devenise și pictorul lui Henric al VIII-lea al Angliei, atrage atenția vizitatorilor prin două portrete pline de veridicitate: „Erasmus din Rotterdam” și „Anna de Clèves”.



Thomas Gainsborough - Conversație în parc

Aidoma școlii germane, și **pictura engleză** pare să fie destul de sumar reprezentată. Dintre portrețiști se evidențiază Joshua Reynolds, Thomas Gainsboroug („Lady Alston”, „Conversație într-un parc”) și Thomas Lawrence („Sir Thomas Bell”, „Portretul doamnei Isaac Cuthberts” etc.). Peisagiștii de factură romantică, ce aveau să contribuie, într-o mare măsură apreciabilă, la afirmarea celebrei Școli de pictură de la Barbizon, ies, la rândul lor, în evidență: John Constable („Golful de la Weymouth”), Richard Parkes Bonington („Parterul apelor de la Versailles”) și William Turner („Marea la Morgate”). [AD, et. I, s. 713]

(continuare în pag. 46)



## Mónika TÓTH

### azi

azi  
luna își face selfie  
cu un măr verde

### azi II

sticlă în mare -  
înăuntru un haiku  
în engleză

### iubire

casă pustie  
doar parfumul iubitei  
pretutindeni

### tu și eu

noapte de vară -  
sub cerul plin de stele  
zâmbim

### se naște o poezie

Se naște-o poezie  
Se naște pentru tine, MINUNE  
Ești o rază de soare  
Un trandafir în floare...  
Te ador  
Buzele-mi sunt  
pline de cuvinte

### dor

anii copilăriei  
tot mai departe  
floare de cireș

### viața mea

dimineață în singurătăți gri  
cu ceașcă de cafea și o carte cu foi  
galbene  
deschisă  
la prânz  
ciorbă, pastramă și pâine proaspătă  
la bunici  
seara  
un poem care ciugulește din palmă  
și dor de tine





Lidia GROSU

## ÎNTRU NESFĂRȘIRE, INIMĂ DE CUVÂNT...

Noua carte de versuri „În anotimpurile sufletului”, semnată de poeta Geta Lipovanciuc, este o continuitate de peisaje lirice la celelalte volume de autor, prin care cititorul, descoperindu-se oglindire a trăirilor sale, se lasă prins de nestăvilita undă a emoțiilor, într-un schimb de confesiuni cu eul liric mărturisitor, contopit, în ierni și primăveri, în veri și toamne, cu o năvală de aspecte ale acestora care, întâmplate aievea, se transformă într-un basm trăit veșnic: „Suntem doar gri nuanță în lumi de curcubeu, / Mai mult ne udă ploaia decât se naște-un soare, / Dar fost-am răsăritul, adus de Dumnezeu, / Când prunci eram, copiii neînvățați să zboare. / Chiar stană de durere în suflet dacă porți / Sau vezi că te apasă rigorile mulțimii, / În straiu-ți de știulete, pe toate le suportă / Și orice amintire-ți dă izul prospețimii. / În cea vacanță mare, dup-o-ncercare grea, / Simțea cum se așază pe suflet, ca balsamul, / Orice scaldat la gărlă, ce-un an te urmărea, / Și îți umplea clepsidra nisipului, cu gramul.” (**Marile vacanțe**).

Precum zorii unei noi zile ce răsar eroic de sub ochii mijiți ai orizontului pretind a supune apropierea depărtarea dintre noi, printr-o îmbrățișare a gândului senin, aflat într-o armonie cu sufletul larg, întru bucuria de a simți/vedea/intui Marea Lucrare, zorii poeziei Getei Lipovanciuc, ca o binecuvântare și o încoronare a intențiilor senine, se revarsă ca parte a acestei Lucrări, raze ce ne adună în cuvânt, întru a-l recunoaște mister: „În lume-i iarnă, viscol și ninsoare, / Iar Creatoru-aruncă fulgii tineri. / Și-i ceas de noaptea sfântă zi de vineri, / Dar cine oare taina-i s-o măsoare? / Trăgând de sfoara patimilor șterse, / Primești în mintea-ți zburătoare gânduri: / Neașezate, neclădite-n rânduri, / Dar lin trezite, patima să-ți verse.” (**E iarnă**)

Recenta sa evadare lirică, poeta Geta Lipovanciuc și-o anunță predilecție înnăscută pentru răsunetul vibrațiilor în cuvântul artistic, ale cărui aripi sunt binecuvântate și sărutate de înălțare, acesta totuși comportând și pecetea tuturor rănilor omenescului, cu rătăcirea în pierderile irecuperabile ale ființelor dragi cu tot cu lumina lor, lăsând doar umbra tristeții în urmă cu neliniștea: „Miroase-a struguri copti, dar fără soare, / Căci l-ai răpit atunci când te pierdui. / Dau voie brumei sufletu-mi să-omoare: / Pierdut-am cheia, nu mai e în cui.” (**A căta răpciune**)

Pe cât de variabile trăiri, pe atât de distincte peisaje ale ipostazelor dorului, toate ca succesiune de stări aflate sub acoperământul elegantei haine a poeziei – metafora, creată fără egal, ca dovadă a

măiestriei artistice și a simțului valorii estetice, ele imprimând dimensiuni diverse ale unuia și aceluiași destin al eului, văzut nu doar aidoma, ci și printr-o retrospectivă a unor „Destine paralele”, ca lume trecătoare, prin care esență rămâne conștientizarea menirii, fie că este vorba de om, floră, faună, zisa creație a Lui Dumnezeu, cu prioritarul ochi atent deschis la cele sfinte, niciodată dezamăgit de harul dar venit de sus: „Palidă mi-e fruntea, ca și al gutuii / Suflet, copt în toamna flăcării din noi; / Mă simt ca o mamă ce își cheamă puii / Rătăciți, de-o vreme, printre aștrii goi. / Chiar de-ncărunțit-am, știu: sunt tot copilul / Des târându-și soarta printr-un sec dedal; / Poticnit de-amurgul ce mi-a pus sigilul / Pe năframa clipei, încă-s prinsă-n val. / Și îi car păcatul frunzei de lămâie: / Poate o înduplec și la anul, iar, / Să se prăbușească-n palma mea cu grăie, / S-o sărute pieptu-mi, plin de-al serii jar; / Și s-o scald în ruga stinsă în tămâie, / Să mor ca și dânsa: scufundată-n har.” (**Destine paralele**)

Tentat de profunzimea metaforei, cititorul va studia pictura de pe canavaua unui univers de zbucium, brodată de un spirit descătușat, ai cărui nori se transformă în soare, pentru că iubirea este sentimentul suprem răzbătător: „Pecetluind osânde / Cu seru-mi ruginit, / Ți-aduc în dar secunde, / Când tainic ne-am iubit. / Simt pieptu-mi însetat zăcând / Dar nu încerc să plâng. / Topește-mi greu amar din gând, / Înălță-mi brațul stâng, / Din soare, măcar rid să iau, / (Cât luna-mi pune ghimp), / Vreau rouă de brumar să beau, / Doar să-mi mai lase timp!” (**Iubește-mă-n noiembrie!**)

Reflecție a tăcerii și răsunetului din ea a melodicității anunțată de ritmurile clasice, poezia Getei Lipovanciuc îți oferă Edenul unui limbaj modern al tropilor în splendoarea talmăcirii sensurilor ce ne pictează cer nemărginit de consolidare a energiilor pozitive, acestea având doar o singură menire – promovarea credinței, speranței, iubirii, întru o permanentă înălțare spre Dumnezeu și a neînstrăinării de lumea Lui, care este și a ta: „Nu-i de-ajuns să-ți plângi păcatul și timid să-alegi să sângeri / Pe aleile mănoase, ci e mai presus / Să așterni strânsoarea mâinii și peste aripi de îngeri, / Să fii rege-n seara vieții, nu un biet supus. / Și să lași durerea-ți oarbă-n lanțul vremii să se-ngroape, / Ca-n baladele iertării, scrise-n dezrobiri; / Să iei tremurânde brațe și să le aduci aproape, / Dintr-o nebunie-a toamnei, să naști mari iubiri!” (**Toamna-mbrățișărilor fugare**)

Izvorătoare dintr-o inimă pacifistă, poezia Getei Lipovanciuc, sub semnul cifrei șapte (are și un volum intitulat „Șapte”), ghidată de Creator, rămâne o făclie aprinsă, întru ardere continuă interioară, prin lumina ei sfințind memoria strămoșilor, amintirea celor dragi, păstrând lucrurile vii legate de tradiții, datini, valori naționale; poezia Getei Lipovanciuc este o răvășire a timpului trăit frumos, stăpânit de calități și virtuți în care lecțiile au răsunet pentru a fi valorificate, asigurându-le accesul spre un anotimp al împlinirilor în viitoarele lumi/generații, doar printr-o continuă consolidare în jurul Neamului și a Lui Dumnezeu, indiferent de efemeritatea clipei pe care o trăim. „Prin

(continuare în pag. 18)

Hugo MĂRĂCINEANU

**„Când soarta îți dă o palmă,  
Dumnezeu îți deschide o altă ușă”**

Dacă ai ce spune lumii, ar fi păcat să taci, căci cele ale omului sunt ale omului, iar cele ale lui Dumnezeu ne rămân necunoscute. Dragostea de mister, forța magnetică a tainei, trecutul îngropat sau prost dezgropat, devin drumul pe care omul accede pe calea sacralității. Într-adevăr, arta este o reflecție subiectivă în care toți subiecții au reflecții proprii, însă acești subiecți formează societatea contemporană la un moment dat sau pe cea viitoare, așa cum s-a întâmplat și în societatea din care ne tragem rădăcinile. Iar rădăcina, trunchiul și frunza vor determina rodul, plinătatea, bogăția, lumina ori inverusul acestora.

„Cad îngeri” vine să împlinească pe un plan și mai profund poemele lipsă ale Bărăganului. Autorul trimite spre lume strigăt că „noaptea-și repară carul, își schimbă armăsarii”, iar „cerul le răspunde cu țipăt de zăgan”.

Această axis mundi cu „goana de la răsărit spre vest” și verticala „din înălțime de zăgan” spre „pământ crăpat” din care ies negre șoapte. Curgerea de la răsărit la apus – viața în rotația generațiilor cu credința că Zamolxis coboară de sus în pământul oamenilor ce își trăiesc veșnicia lor limitată „în liniștea de piatră din casa de paiantă” unde „ceasul omeniei continuă să bată” căci a fost „întors o dată pentru totdeauna” sub „busuioac și-aghiasmă”.

De vom citi cu ochii inimii descătușate de orice nazuri, teorii savante, păreri despre curente și alte strâmbe sau drepte judecăți, fără dorul fierbinte de a retrăi, nu vom putea afla cine este și ce vrea autorul, Marian Valeriu Găureanu.

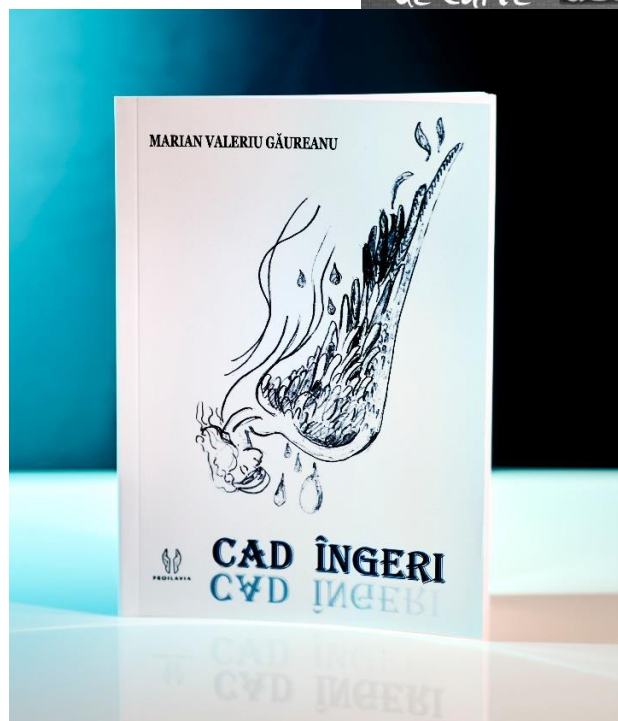
De ce ar trebui să o facem? Pentru că poemele sale sunt o pauză profundă, un respiro ce ne scoate din cotidianul sufocant, manipulant și manipulator, și ne mângâie cu adieri de lanuri pârguite, cu aburi de brazdă mustoasă de sângele celor care ne-au adus până aici, cu datinile, cu credințele și zvonul de neam mare care am fost noi, primii oameni apăruți în bătătura Europei.

Deși cu un ecou melancolic elegiac – nu și tragic – dintre metafore și epitete îndrăznețe răsare atitudinea, luarea de poziție, poetul nu-i doar un cântăreț din drâmbă, iar în fața destinului ce-i pune crucea în spinare, el tot așteaptă măcar vreo frază uitată „venind șchiopătând să îmi scrijelească scriptura”.

Din neam tare de români veniți în regat, nemai-suportând sfânta monarhie austro-ungară, oameni ai pământului, trăind cu el, prin el, născându-se din el și înveliți în mănoasa lui menire, de aici vine autorul, își trage seva ciulinilor, salcâmilor, lanurilor și se înalță pe tril de privighetoare spre zborul înalt al zăganului.

Și așa cum ciulinul își desvelea menirea, iată că „eu sunt o floare de tutun, de nimeni prețuită”, dar în ciclul naturii bondarii harnici cară polenul și zidesc păduri și lanuri, „Cu mana mea săturam mulțimi de viespi” și dacă ceva piere, lanțul se rupe, oamenii „nu înțeleg că dacă pier, albina n-are mult de stat”.

Da, cine citește o carte mai trăiește o viață! Dar ce păcat că viața evocată de M.V.G. deja este cvasi pierdută



și el parcă se miră când retrăiește obiceiuri, sentimente, vise spuse și nespuse. Versul său atât de încărcat cu metafore și epitete nu-i încifrat, nu-i ascuns în procese savante de poetică, și ne spune pe un tot sever: „Pretindem toți că mergem înainte/ Că facem pasul drept, urcând spre orizont, mai sus,/ Azi nimeni dintre noi nu ia aminte/ La legile trecute, la jertfa și la pilda lui Iisus”.

Ecouri de baladă și doină, dar altfel, așa cum le simte autorul, tragismul pierderii codului „știrbăi-pădurea”, „vuiet se schimbă în plâns tânguit”, „Sărmanii nu știu că odată născuți/ Furtuni am trecut împreună”. Sunt durerile noastre, ale celor de azi, cei ce am uitat cine am fost și căroro alții ne dau o obârșie obscură, poetul constatând „Nătâng se mișcă gloatele netoate/ Și drumul lor e plin de rătăcirii” apoi răbufnește cu năduf „Ți-a mai rămas doar să privești senin/ Cum alții trec năvalnic peste tine”.

Existența personală nu este una subiectivă și chiar dacă nu o spune direct, se poate deduce prin simplă asemuire cu vremea noastră – „Nu-i vreun miracol că exist/ Dospit în arsă înclăștare/ Sunt rodul unui vis vetust/ Strigăt nebun spre neuitare”. Apoi totul se revarsă la plural „Din veacuri renegeți de zei/Visăm mereu la nemurire/ Vor toți să fie Dumnezei/ Dar cale nu-i, decât iubire”.

Cine sunt cei care vor să fie Dumnezei? Aici intervine zestrea pe care a acumulat-o cititorul din viața diurnă, din cultura sa, din pățaniile sale, din istoria pe care ne-au trucat-o de atâtea ori. În popor se zice „sat fără câini”, dar tot poporul zice „câinele care nu latră, mușcă”. Și iar facem apel la istorie, conștienți că „cine nu-și cunoaște istoria, riscă să o retrăiască”. Autorul pare că se dezice de toate trăirile sale – „Refuz să îmi clădesc destin,/Mă prosternez în fața sorții,/ Păgân, cu stânga mă închin,/ Doar vegetez la pragul morții.” Această lamentație este supapa saturată în alte patru strofe ce strecoară treptat, treptat, în sufletul celui ce trăiește cele citite,

(continuare în pag. 17)

explozia de forță, mânie și speranță din ultima strofă – „Visez că mă trezesc de mâine,/ Că-mi vine vremea să domin,/ Ajunge-atâta trai de câine,/ Mă lupt să-mi reclădesc destin!”.

Dă doamne să fie așa, că multe am pățimit de pe urma unor civilizatori, eliberatori, modernizatori, căci este știut de când lumea și pământul că cei veniți, vin să ia, nu să dea.

În „Feriae latinae” - Sărbătorile latinității, civilizatorii romani serbau pre legea lor, cu sacrificarea unei vaci albe, gestante. Vițelul îl ardeau pe altarul templului, iar vaca o mâncau. Că doar ei erau civilizați, nu „neghiobi fără cultură” care se închină ploii aducătoare de viață, roade și curățirea păcatelor, căci Traian a dat „Romaia”, care cere sărbătorirea Romei în teritoriile ocupate prin crimă asupra unui nenăscut. Spune în final un om al câmpului:

„Plânge-nfundat bătrânul, cu fața în zăpadă,/ Deși nicio durere nu vine dinspre răni,/ Îl doare că pe cer nu poate să mai vadă,/ Vreun zeu blajin... ci lupi în alte blăni”. Rămâne ca fiecare dintre noi să aleagă, cine e bătrânul dac și cine-s lupii în alte blăni.

Cunoscător profund, posesor al unui bagaj de date imens despre Dacia și Imperiul Roman, Marian Valeriu Găureanu nu putea să nu ridice o odă coroanei măreției dacilor, Sarmisegethusa, care se încheie apoteotic cu exclamația-dorință arzătoare:

„S-a împlinit proorocirea, se-apropie a treia mie de ani,/ Viteji se prefac din stejari, dahaii își leagă la gât talioane,/ Se strâng laolaltă strămoșii, vor vin și pe vatră juncani,/ Zamolxis ridică cetatea, din stânci reapar Kogaioane”.

Și continuă în „Neam de grâu” – „știm, fără lumină, să înfrățim sub nea/ .../ Noi încolțim mereu în nouă biruință/.../ Ne-am zăvorât sămânța eroilor străbuni/ .../ Am așteptat în caznă o geană de lumină” și iată că nu munca l-a făcut pe om, ci truda lui interioară „Plăpândul fir care-a înfruntat furtuna,/ Divină taină, de nimeni azi pătrunsă”.

Aceasta este ardere și povară doar pentru creator și nu ar trebui ca pentru ceilalți să fie o desfătare a spiritului. Iată că ruga spre Zamolxis cel zămisitor de bine și de înflorire se încheie cu un adevărat program de revenire la matca atât de renegată de toți neprietenii neamului nostru: „Din nemuirea-ntreagă jertfește o fărâșă,/ O clipă de lumină, scânteie înspre inimi,/ Cu suflul tău cel sacru, ce munți întregi sfărâșă,/ Redă-ne demnitatea, mândria din vechimi”.

Patriotism exacerbant, iubire de adevăr și dreptate, noblețe în spirit și în gândire – da, acesta este manifestul poetului, pentru că astăzi „Pătruns-a-ntre hotare o-ntreagă șerpărie,/ Păgâni setoși de sânge, de vânzători și hoți”. O poezie cu pânza albă-n vânt, deschisă, ce cheamă direct la revoltă: „Fă cu puterea noastră să-i tăvălim în Hades”.

Idei perimate, patriotism pașoptist – vor strămba din nas unii doctori în litere sau în istorii. Ei bine, da! Și iată ce monumental sună și cum, ca un buciom, trezește ecurile vremurilor de glorie: „Îngenunchez în fața ta, netot,/ Însăpăimântat de vremea rea ce vine”.

Vedeți, liniștea este o insultă pentru armonia sunetului, așa cum urâtul e frumos, dar invers, și poetul

exclamă: „Cântec al inimii mele, tremur domol înobilat în uragan,/ Crescut în valuri uriașe, te-ai convertit - pârjol în frig,/ Vârtej imens de idealuri, plouate-n versuri pe ocean,/ Pierdut printre păduri virgine, de ce nu vii dacă te strig?”.

Chiar dacă una din constatările amare ale trecerii noastre prin viață este că te naști, trăiești și mori singur – numai pentru tine, asta nu înseamnă că negi existența subiectivă în contact cu realitatea, atât de obiectivă pe cât o poți percepe, chiar dacă „Pe scena lumii mă-nchid scrâșnind în șoapte,/ Trăiesc deja în ieri privind spre mai-nainte,/ Misterele sentrec în strigăte deșarte,/ Și din plecări renasc potecile uitate”.

Da, neîndurătorule Cronos care ne mâni doar spre înaintea, ce a fost ieri a trecut, nu mai poate fi modificat, ce va fi mâine, nu știm pentru că viitorul nu îl putem constrânge. Ne rămâne anemicul azi, azi se răsucesc roțile în bolțile cerului, în legănatul carului, în ticăitul ceasului, azi „Cad îngerii din ceruri, cu aripi nestrânse,” ei sunt „Semn că cerul întreg de credință se-ndoaie,” și într-o metamorfoză proprie autorului, îngerii devin ploaia, cana cu apă curată, sfânta ploaie la care se rugau dacii.

Patima nu este un foc ce poate fi potolit cu apă, îl cuprinde cu totul pe cel care s-a aprins, dar când „dura lex, sed lex” nu este pentru toți, atunci pătimașul trebuie să plătească pentru prostia altora. Chiar dacă pământul îi ține pe toți, oare câți merită să-i mai rabde pământul?

Artistul este un iubitor de altceva, iar iubirea este forma supremă de sacrificiu. Gânduri, idei, trăiri, frământări, toate uzează neuronul și ne scurtează viața... dar ne-o face mult mai profundă!



## Marian Valeriu GĂUREANU

### CAD ÎNGERI

Cad îngerii din ceruri, cu aripi nestrânse,  
Vuind, ghemotoci prăbușiți în țărână,  
Pretendatori nefrânți, dar cu vise învinse,  
Osândiți înc-o viață pe pământ să rămână.

Cad ca picurii mari dinainte de ploaie,  
Cei puțini, din cei mulți de la poarta cerească,  
Semn că cerul întreg de credință se-ndoaie,  
Și păcatu-i lăsat încă-odat să-nflorească.

Fug îngerii căzuți cu picioarele frânte,  
Se feresc speriați de pietre și zoaie,  
Căutând ascunse refugii în munte,  
Din lacrimi, în vale se-adună șuvoaie.

Au vândut diadema pe-o felie de pâine,  
Și-au rugat pentr-o cană cu apă curată,  
Bonus le-au dat grija zilei de mâine,  
Răstimp ca să-și cate o cale uitată.

(continuare în pag. 18)

Plâng îngerii căzuți, pierduți printre munți,  
Când răni oblojesc cu rouă și ceață,  
Ridică spre cer ne-ncetat rugăminți,  
Pământul întreg să îl țină în viață.

#### AMPLISSIMA NĀPASTĂ

E o minciună că Orfeu și-a dus harpa în iad,  
Doar mama care-i mamă îi poate trece pragul,  
Fug toți încornorații de muma cu toiag  
Și purgatoriu-i rece atunci când își ia dragul.

Ea singură, nu legea, nici celălalt părinte,  
Va trece pragul rece spre dincolo de lume,  
Va lua în brațe pruncul și fără să-l alinte,  
Va face drum întors, spre viață să-l îndrume.

Căci nu-i pe lumea asta, altă năpastă mare,  
Nu-i foc, nici val de apă ori munte zdruncinat,  
Nu-i clipă de durere, nu-s lacrimi mai amare,  
Când la priveghi de prunc bocește un bărbat..

#### SARMISEGETHUSA TON BASILEION

(sarmis et gethus ton basileion)

Vijelie cu vuet de toacă rostogolește din munți,  
Brazilii și pinii bătrâni spre poale-și îndoiaie săgeata,  
Carpații își pun strălucitoare coifuri pe frunți  
Când din străfund se ridică spre ceruri cetatea.

Scânteia născută din spuma de val ce bate-n Peuce,  
Tot crește, în flăcări măturând necurmat băragane,  
Se-mparte în brațe, arzând în lumină de cruce,  
Serantes, Alutus și Rhabon întorc spre izvor uragane.

Arde la poale Șureanu, se scutură-n foc Orăștie,  
Para luminii în sacru renaște, grâul reumple armanul,  
E clipa demult hărăzită pe care doar Sfinxul o știe,  
Zamolxis ridică cetatea, răsare din stânci Kogaionul.

S-a împlinit proorocirea, se-apropie a treia mie de ani,  
Viteji se prefac din stejari, dahaii își leagă la gât talioane,  
Se strâng laolaltă strămoșii, vor vin și pe vatră juncani,  
Zamolxis ridică cetatea, din stânci reapar Kogaioane.



tâmpla vremii răscolind, / Rostim în șoaptă rugăciunea / Și adormim cu-nțelepciunea: / Ne trecem ca și un colind! / Aceiași îngerii, coborâți / Pe frunte, -n ziua zămisliirii, / Ne duc pe ulița iubirii, / Când stăm în tină, doborâți. / Și-același palid, mic sălaș / Ne încălzește-a noastră umbră, / Când poticnirea noastră sumbră / Ne făurește-n cer lăcaș. / Aceleași sacre, dalbe flori / Împodobesc iconostasul, / Ca să-ți încarce-n bolți popasul, / Tu încercând timid să zbori. / Și-același umblet: jos și-n sus, / Spre-a ne zidi în har avântul / Și-a moșteni întreg pământul, / De s-o ivi cândva lisus. / Același staul blând de oi / În astă lume ne aduce, / Cu rădăcini în Sfânta Cruce, / Pe care stele curg șiroi. / În neaua timpului cioplind, / Epuizați de calea lungă, / Proptim secunde, să ne-ajungă... / Ne trecem ca și un colind!" (Ca un colind)

În conseniunea zborului timid, dar ferm, poeta Geta Lipovanciucne propune învățarea pe de rost a definiției propriului alfabet liric al trăirilor plămădite între paradisul sufletului și toate anotimpurile ce se declanșează în el, pentru a auzi în ritmurile dangătelor de astral cum bate întru nesfârșire inima cuvântului – unul plin de lumină și pace, selectat drag al darului – balsam ce pururea să-nvie: „Toți norii sunt eu - / Cărunt curcubeu, Ce falnic se-așterne pe ceruri. / Privind spre apus, / Cât stelele nu-s, / Încerc să găsesc adevăruri. / Și caut comori / În umbre de nori, / Cât am înserarea în mână: / Vreau vers să-mi sădesc / În nimbul ceresc, / Drept urmă aici să rămână. / Din norii pe cer, / Croiesc lăicer, / Din stropii de praf și de apă. / Când plâng și-l răzbun, / Mă simt un nebun, / Ce propria groapă își sapă. / Cenușă și duh, / Corăbii-n văzduh, / Și stropii din miezul de pâine; / Un gri coborât / În piept omorât / De stih fără ziua de mâine. / Toți norii sunt eu - / Un om, nu un zeu, / Trăind efemer, omenește. / Vărs rod de cuvânt / Ieșind din pământ / Și simt cum ploaia pornește.” (Norii).

(Volumul „În anotimpurile sufletului”,  
semnat de Geta Lipovanciuc)





Constantin STANCU

### Mașina de scris și timpul

(Fragment din romanul *Migranți fără bagaje*)

În acea zi, un bătrânel simpatic l-a căutat la birou. Un fost profesor, îl știa din poveștile care au circulat prin Vadu Ars. Cunoștea că scrie și el, că era preocupat de cultură, de literatură, de cărți, participa la evenimente culturale. Bătrânelul se prezentă scurt:

- Radu Costin, cred că mă știți. Iubesc cultura și cărțile și sper să nu vă deranjez. V-am văzut la multe evenimente, știu că iubiți literatura și că...

- Mulțumesc, răspuse Jude, așa e, din păcate nu prea mai am timp, generația noastră e cam grăbită...

- Poate aveți puțin timp, știu că revista dvs. „Adrenalina literară” este pe val, publică mulți din țară, aș vrea să știți că sunt și eu preocupat...

- Scot puține numere, primesc multe materiale, e greu să facem o selecție, mă ajută colegii de la firmă, dar sunt cam ocupați... O cafea? Nu putem prinde toate materialele, mai rămân pe afară de pagini, uneori mai rătăcim textele, suntem grăbiți și...

- Știu, știu... Nu doresc cafea, am renunțat! Așa e, scoateți numere reușite, cu texte de la oameni de valoare din țară. Eu, dacă aveți timp, aș vrea să vă rog ceva. Sunteți și om de afaceri, iubiți cultura, așa că pot îndrăzni la dumneavoastră. Înțelegeți fenomenul și... Uite, am lucrat la o antologie de folclor din zonă, am muncit peste cincizeci de ani, am strâns, am ascultat multe persoane, am un material imens, s-au strâns vreo 1200 de pagini, plus fotografiile și altele. O antologie masivă, eu zic că...

- E unică, interveni Jude. Felicitări, o astfel de carte merită toată atenția, dar costă scump. Aveți vreo editură? Trebuie și un om care să le aibă cu folclorul, să înțeleagă...

- Am, domnule. Mulțumesc pentru atenție, găsești rar oameni care să te asculte în ziua de astăzi, mulțumesc! Am primit referințe de la academie, de la oameni de specialitate, chiar au scris despre carte, așa pentru prefață, sunt mulțumit. Problema cea mare... Da, am nevoie de sponsorizare, dacă aveți timp. Aici bătrânelul zâmbi, încerca să-l prindă pe Jude, să înțeleagă dacă bate la porți închise sau este un om amabil, deschis...

- Domnule, ai deschis un subiect tabu. Greu de răspuns. Cred că te poți adresa primarului, mai achiziționează ceva cărți, la biblioteca din localitate, iau și ei unele exemplare, ar fi păcat să nu le avem în bibliotecă. E nevoie de... Eu...

- Am înțeles, fiecare pe cont propriu. Da, speram la mai mult! În fine, nimic nu e pierdut... Credeam că aveți timp și pentru mine, dacă nu deranjez...

- Nu, din contră, sunt cam ocupat, cum am zis, dar, sincer să fiu, revista îmi cam ia mulți bani, abia îi adun. Apare pe trimestru o dată, nu e mult. Îmi ia și timp. Am scris și eu o carte despre Vadu Ars, unele lucruri mai vechi de pe aici, am intrat într-un proiect la Editura „WWW - SRL”, una de ținută. Am un contract pe cinci ani cu ei, din păcate, unele cărți nu s-au vândut, trebuie să le cumpăr și să le plasez în locul lor, așa a fost înțelegerea. Să văd cum stă treaba, poate mă ajută prietenii din țară pe care îi public, așa se face. Trebuie să merg prin diferite localități să prezint cartea în cadrul proiectului, alături de alți scriitori. Toate cer timp, bani, alte mișcări. Nu este ușor, vă înțeleg, acum sunt în proiect și nu am ce face. Antologia dumneavoastră merită tot respectul și atenția.

- Domnul meu, dacă nu deranjez, gândeam că dumneata cunoști pe alți oameni de afaceri și, poate, mă sponsorizează ei, mă recomanzi. Așa am crezut...

- Deja am aranjat pentru revistă și pentru altele. Problema e simplă, oamenii nu mai citesc, afaceriștii nu sunt dispuși să dea bani pentru cărți, ei sponsorizează altele, mai ales „politicon”, așa este în lume. Înțelegeți? Oamenii nu mai au timp, scriitorul nu mai reprezintă nimic în societate, alții sunt vedetele, lumea s-a schimbat. Cultura doar așa, un semn de noblete, de activitatea derivată, puțini trăiesc din cărți. Care se bagă în afaceri. Și în cultură se fac afaceri, nu e un domeniu interzis!

- Cam aveți dreptate, eu am ajuns la o vârstă înaintată, nu mai am timp pentru altele, vreau să spun ce am de spus. Voi... Uite, am scris despre castrul de la Vadu Ars, sunt puține lucruri știute în zonă despre asta. O localitate însemnată pe timpul romanilor, treburi uitate, pomenite de Ptolemeu, s-a cam uitat. Am găsit o carte mai veche, dintre cele două războaie, știi, nu militar a scris despre asta. Un ofițer care a studiat zona și care avea planurile lui. A făcut cercetări în perimetru, a descoperit unele lucruri, cu greutate... Nu deranjez?

- Nu, domnule profesor, nu! Îmi fac timp, sunt lucruri interesante, sunt și jurnalist, nu prea mai am timp de asta, dar ascult. Poate scriu un text despre toate acestea. Nu aveți un rezumat, ceva?

- Am, domnule! Ți-l aduc. Dar să scrieți cu suflet, că eu pun preț pe astfel de lucruri. Poate puneți ceva din cartea mea în revistă...

- Să vedem, domnule profesor.

Ioan Jude se opri și-l privi pe omul din fața sa. Un om în vârstă, pasionat, o comoară de înțelepciune, de lucruri din trecut. O memorie a locului. Se gândi că toate acestea sunt bunuri pierdute pentru oamenii din Vadu Ars, că lumea este în mișcare și că altele sunt importante. Luxul, comoditatea, fițele, moda. Petreceri la nunți, la botezuri, de sărbători născocite ad-hoc, de majorate pentru tinerii care abia intrau în viață.

Omul avea un chip plăcut, senin, împăcat cu sine și cu lumea. Merita mai mult, era târziu pentru astfel de oameni. Ioan Jude împinse capsatorul din fața sa, de pe birou, spre margine, aproape că era să cadă.

(continuare în pag. 20)

Omul din fața sa sări și-l prinse. Îl privi pe Jude și zâmbi.

- Domnule profesor, cărți lucrați pe calculator? Poate publicați în format electronic...

- Vag, domnule, ca pe mașina de scris, nu prea le am cu lucrurile astea noi. Nu prea știu cum e cu Internetul.

- Păcat, lumea s-a schimbat. Acum virtualul ia locul hârtiei. Oamenii comunică masiv pe Internet, mai ales tinerii. Citesc, care citesc, se informează instant. Cărțile pe hârtie... Poate păstrați și pentru mine un fișier cu antologia de folclor. Sunt interesat, când am timp, am să citesc!

- Dacă îmi iese proiectul cu vreo editură, vă comunic, poate cumpărați un exemplar, e scump pentru o carte, clar. Dar merită, e ceva unic și academicianul...

- Știu, am să văd ce pot face, poate cumpăr vreo trei exemplare, le dau cadou, în afaceri apar și astfel de situații. O carte e un cadou de lux, mai sunt businessmeni interesați de așa ceva, mai ales străini.

- Dacă aveți timp, uite am la mine o antologie de poezie religioasă din zonă, am lucrat la ea mai mulți ani, a apărut de ceva timp. Sunt oameni care au suferit, unii au murit din cauza unei poezii, știți?

- Da, am auzit. Erau vremuri grele. În pușcării s-a scris...

- Domule Jude, dacă nu vă răpesc din timp, toți au suferit! Merita să colecționez aceste poezii, să rămână... Durerea mea este că nu se citesc în biserici, sunt uitate. Am fost la evanghelici, au traduceri slabe de la americani, nu pun preț pe limba română, la ortocși e mai altfel, dar ei au canonul lor. Am rămas surprins, oamenii din pușcării au suferit pentru credința lor, au pierdut totul, tinerii de azi nu prea știu despre această lume. Oare totul e pierdut?

Omul i-a întins o carte obișnuită, tipărită pe hârtie ordinară, coperte obișnuite. Erau imprimate pe ultima copertă imagini din pușcării, cu oameni în zeghe, cu oameni slabi, suferinzi, cu garduri de sârmă...

- Cunoscut fenomenul, domnule profesor! Păcat! Mulțumesc pentru carte. Este o realizare. Cât despre mine, am să cumpăr, așa cum am zis, vreo trei exemplare, am să vorbesc cu primarul să vă ajute. Antologia de folclor este bună de cadou, mai ales la politicieni. Va face impresie, la zilele orașului merge să fie prezentată, biblioteca va achiziționa. Discutați și la biblioteca județeană...

- Mulțumesc, e cam puțin, sper să găsec o formulă, cumva. Iertare! V-am răpit din timp!

- Nu e cazul, mi-a făcut plăcere! Știți, un poet care a făcut pușcărie, de pe undeva de prin Africa de Sud, a luat Premiul Nobel. Nu, din Nigeria, nu-i mai știu numele, e complicat! Și-a scris poeziile pe hârtie igienică, le-a înțepat cu un ac, așa le-a scris. Ce suferință, ce oameni...

- Da, e greu. La poezii creștini pe care i-am prins în antologie, iertarea apare mereu ca stare.

Tinerii de astăzi nu mai știu ce este iertarea. Mă uit pe la televizor, îi văd hotărâți în manifestații, au telefoane care luminează, fac semne, unii se bat cu polițiștii pentru... nimic. Au tot felul de manifestări, umblă dezbrăcați pe stradă, prin metrou, pledează pentru căsătorii dintre homosexuali, pentru „parada libertății”...

Aici omul accentuă pe aceste cuvinte, glasul lui avea ceva ironic și de revoltă. Continuă: „Libertatea însemna mai mult. Când ești bătut, mănânci arpacăș puțin și continuu, când nu ai medicamente, când suferi pentru credința ta, când urinezi sânge și puroi, când stai în frig și muncești până la epuizare... Fără familie, fără prieteni. Oamenii aceia tac, le este rușine să zică despre vremurile pe care le-au trăit. Tăcerea lor...”

- Aveți dreptate, domnule profesor. Eu zic să vă adaptați, să vă țineți cărțile în format

electronic, lumea nu va mai putea depozita vagoane de hârtie... Ați văzut cum se casează cărțile la bibliotecile mari? E ca la Auschwitz, în loc de oameni, cărți. Eu am văzut, a și trebuit să casez așa ceva. Sunt și lichidator și trebuie să fac treburi impuse de lege... Când se casează cărțile, sunt distruse sufletele celor care le-au scris, sufletele celor despre care s-a scris. Personaje în flăcări!

- Lichidator? Ce meserie! Dar cred că e o afacere bună!

- Trebuie să trăim, în vremurile de acum falimentul este cea mai bună afacere! Dacă lumea nu e bună, trebuie lichidată...

- Sunteți cam cinic, dacă aveți timp și pentru mine, vă pot spune altă dată povestea cavalerului roman de la castrul nostru. Nu știu dacă o știți?

- Timpul trece repede, eu vă mulțumesc pentru vizită, vă doresc să găsiți editorul care să vă ajute, merită. Totul este afacere, în final. Nu vă mai frământați pentru tinerii de astăzi, sunt mai practici și au vremea lor. Unii citesc direct pe telefoanele mobile, pe calculatoare, în fine, altă lume, zise Jude.

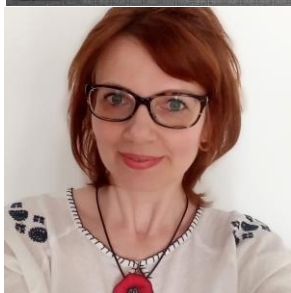
- Da, domnule, da. Aveți dreptate. Poezii aceia din pușcării știau să ierte și iartă încă! Fără iertare nu se poate merge mai departe. Sper că nu v-am răpit din timp..., spuse cu glas scăzut profesorul.

- Nu, din contră! Am câștigat timp, dar sunt presat, am lucrări de făcut, vedeți dosarele aceastea? Au termene! Trebuie să mă încadrez, altfel pierd mult!

- Bună ziua! Sper să vă faceți timp pentru cărțile care apar în Vadu Ars. Sunt bune și importante, nu vă luați după mode...

Ioan Jude privi în urma bătrânelului. Avea o sa-coșă de piață, obișnuită, de culoare gri, în ea ducea atent cărți, dosare, manuscrise. Era legat de manuscrisele sale, nu le părăsea. Ținea la însemnări, la munca lui. Era un om care nu mai avea de pierdut nimic. Jude puse cartea de poezie religioasă în raftul din dreapta sa. Aruncă o privire spre carte, o răsfoi rapid, mecanic. Spera să aibă timp pentru a o citi. Din câte văzuse, în carte erau prezentați și poezii închisorilor, despre unii lumea uitase. El nu auzise niciodată de unele nume.





Mihaela VAIDA

### Obscuritate

Dacă-aș ști cine sunt,  
 aș afla cine esti-  
 soare prins în trup fără mâini  
 îngropat de dor în pământ.  
 Așteptări în zadar  
 alte vremuri ce-ai ars  
 peste mâinile-mi vii  
 învățate-n zori  
 să se-nalțe spre cer.  
 Câte lumi încâlzești  
 sub pupilă mereu  
 când împarți  
 jumătăți de tăceri între noi?  
 Tu te prinzi de pământ  
 și te-aprinzi din dorinți  
 eu te-adun din plecări  
 și te nasc mai rotund  
 azi mai mult decât ieri  
 aș afla cine sunt  
 dacă-as ști cine ești...

### Maci

Inimi de foc  
 se-nalță arzând pământul.  
 Setea își leagă corpul  
 prin forfota macilor.  
 Din loc în loc  
 câte un fulger spintecă cerul.  
 Pe cărările vieții oamenii pășesc  
 în vârful picioarelor.  
 Un fluture rătăcit  
 rămâne zdrobit  
 între două îmbrățișări.  
 În nări încă persistă mirosul de iarbă crudă.  
 Nimeni și nimic  
 nu tulbură liniștea dinaintea furtunii.  
 Tu, cel ce ascunzi tainele sufletului  
 necuprinse în rugăciune,  
 iubește și dăruiește!

### Nostalgie

Cu umbra în desagă  
 pornesc a nu mă teme,  
 târziul mă apasă  
 înzăpezit de vreme.

Mă cheamă iarăși zborul  
 descântului de soare  
 să-mi ispășesc pedeapsa  
 prin frunza care moare;  
 purtată-n schingiuire  
 de ploaie și de vânt,  
 se-ndoaie în lumină  
 din nori către pământ.  
 Și rătăcind pustiul  
 c-un ochi zidit pe cruce  
 amurgul încolțește  
 timid, spre-a o seduce.

Dezmiardă amintirea  
 un trup lipsit de mamă  
 cu frunza simfonie  
 a nudului de toamnă.

### Răsărit

Depart de tărnm,  
 prinse într-o rânduială sacră,  
 cu valurile agățate de coame,  
 se trezesc rând pe rând  
 umbrele cailor de foc.  
 Lângă ele stau umbre de oameni  
 sau poate umbre de nopți  
 născute din ape curgătoare.  
 Uneori seamănă atât de bine încât  
 nu știi dacă oftatul lor vine din adâncuri  
 sau din nechezatul apelor tulburi.  
 Încă un timp al jocului născut din jertfă  
 și al sărutului din suspin,  
 după care se așterne liniștea.

Înălțat din revărsarea cerului peste lume,  
 într-o complicitate nevăzută,  
 un astru rămâne solitar  
 ca și când ar exista  
 pentru o singură viață.

### În urma pasului tău

Lovită de furtuni,  
 Rămâi imaginea zorilor revărsați pe altar.  
 Nerepetate minute-ți cad în genunchi  
 Pe brațe purtând însetarea chemării de rouă pe  
 brazde.  
 Dar cum pot fi toamnele atât de rebele  
 Și cum să ceri vântului să străbată timpul  
 Când nici mângâierea-mi nu-ți mai străbate seninul?  
 Oricât ar fi de târzie ora, chiar de nu te-aș fi zărit,  
 aș fi stiut, că în urma pasului tău  
 voi exista doar EU la timpul prezent.  
 Și totuși, lovită de-atâtea furtuni,  
 Te păstrez icoană prinsă de suflet  
 Și-n fiecare dimineață, te-mbrățișez, viață!



**Lucian IZADRA**

**Confetili**

*Sadoveanu Epistolar Inedit*

Paul Dârlică, prieten de-al meu din copilărie, aflase de la bunicul său, Ion Dârlică, paznic la primărie, vestea și de-acum știa toată strada noastră: de Sânziene, primarul va împărți, cu ocazia nunții lui Nicu Găină un tort, care se cheamă confetili, tuturor celor care vor fi prezenți. Paul îmi spusese, așa mai deoparte, toată povestea pe care o auzise de la bunicul său, ochi și urechi în primărie. În biroul Taniei, secretara de la primărie a venit într-o zi Ion Găină, brigadier la CAP, să fixeze nunta lui Nicu, fecioru-său, cu Minodora, tehniciană la același CAP.

-Vai! bădie Ion, a zis Tania, dar pe 24 iunie la căminul cultural este fixată nunta fetei lui Mihai Piuliță. Acesta era șofer pe autobuz, iar fata frizerița satului. Pe 24 iunie este liber la bufet. Negru de supărare, Ion Găină ar fi plecat, dând din mâini și bombănind că vine să stea el de vorbă cu primarul.

Cred că nici n-a apucat Tania să învârtă zahărul în cafea, că pe hol se auzea iar glasul gros al lui Ion Găină. Se întâlnise cu primarul Spirea când ieșea din curtea primăriei.

- Ascultă, tovarșe loane, ar fi zis împăciuitor primarul, băietul matale, nu-i nici primul nici ultimul care face nuntă la bufet. Vezi și mata partea bună, abia am pus de două săptămâni gresie pe jos. Că-i localul mai mic, asta-i drept, dar Piuliță a bătut nunțile, îi vin toți șoferii de la Irta la nuntă.

- Dar la Nicu al meu nu vin toți tractoriștii, i-a sărit țandura lui Ion Găină. Ce crezi că inginerul Boieru, merge la nunta lui Piuliță sau a lui Nicu? Îmi spui de Piuliță că a mers la nunți, dar știe tot satul cât e de zgârcit, n-a mers la mai mult de trei nunți în viața lui. Cum crezi că și-a luat Dacia 1300? A mâncat pâine neagră cu marmeladă în spatele autobuzului.

- Tovarășe loane, l-a oprit primarul înainte să mai spună ceva despre Piuliță, dacă așa s-a stabilit așa rămâne.

-Tovarășe primar, eu pot să-ți mai spun și altfel. A câștigat fata lui Piuliță foarfecele de aur sau băietul meu a câștigat doi ani la rând Motorășul de aur? Nu crezi c-ar avea ceva de spus și cei de la județana de partid?

Nicu Găină câștigase concursul național de mecanică agricolă, organizat cu participarea tuturor SMA-urilor din țară. Primarul, când ar fi auzit de județana de partid, s-ar fi făcut verde la față. Imediat a întors-o:

- Apoi bine, tovarșe loane, ne-om înțelege cu Mihai Piuliță. Și să nu crezi matale că noi am uitat de ce-a făcut Nicu pentru comuna noastră. O să pregătim ceva deosebit la cununia civilă, un fel de serbare.

După ce a plecat, dând apăsător din mâni, Ion Găină, primarul și-a dat seama că l-a luat gura pe dinainte. Ce serbare să-i facă băiatului lui Găină? Tania, secretara, care aerisise în timpul discuției celor doi biroul, era deja la curent cu toată povestea. Când a intrat primarul cătrănit în birou, ea își aplecase ochii pe dosarul mare din fața ei, în care era deschisă revista *Femeia* la un articol despre ABBA: pe stadionul Olimpico din Roma, ABBA a fost întâmpinată cu sute de kilograme de confetili!

Două lumini s-au aprins dint-odată în ochii galeși ai Taniei. A luat coada groasă și împletită de păr negru de la spate și așezând-o mângâios pe sânul stâng a zis:

-Tovarășe primar, știu cum să-l întâmpinăm pe Nicu Găină! Cu confetili!

Bunicul lui Paul, care tocmai atunci mătura holul, o mătura aici una la doi metri, cam cum se dădea cu sapa la porumb la prașila a treia, după Sântile, băgând coada măturii prin ușa întredeschisă, își spusese în legea lui că de bună seamă confetili o fi o plăcintă din cele umflate, cum mâncase el odată la bâlciul din târg la Duminica Mare. Sau așa s-o fi chemând de-adevăratelea scofetili de care-i pome-neu baba Anica, când îl vedea că se încrețea tot la obraz, auzind că iar are borș de sfeclă, pe care o muta cu lingura dintr-o parte în alta a strachinei: Ți-oi da scofeturi prăjite! În biroul Taniei intrase între timp și contabilă Veronica, sărind ca o vulpe sprintenă peste mătura lui Ion Dârlică. Primarul se uita acum la amândouă:

- Și de confetili de unde facem rost?

Contabila trecuse pe la Tania, vorba-vine, după un perforator. Se pare că în ziua aceea de luni intuiția era lucrul cel mai bine împărțit în primărie. Veronica avu și ea una:

- Putem face cu perforatorul!

- Și de unde aveți voi atâta hârtie de stricat? întrebă primarul.

- Din arhivă, tovarășe primar, îi răspunse Tania. Tot stă degeaba acolo.

-Bine, zise primarul, dar grijă mare la fiecare document. Dacă dați peste ceva important, mi-l aduceți mie să verific. Luați din cele vechi, de dinainte de război. Rămână vorba între noi, și hârtia de scris era mai bună atunci.

S-au apucat cele două, Tania și Veronica, să verifice hârtiile începând cu cele de prin 1930. Greul căzuse mai mult pe umerii Taniei. La un moment dat, când era singură în birou, în fața unor documente prăfuite din 1935, Tania a dat peste o legătură de scrisori adresate primarului de atunci. Prima era de de la Șeful Revizoratului Școlar în chestiunea înființării unei clase de ucenici în comuna noastră, a doua era trimisă de șeful Ocolului silvic, care îl anunța că pe anul respectiv cota de lemne cerută este prea mare. Când a pus mâinile pe a treia, Tania, care a iubit literatura, dar nu prea a avut parte de ea la liceul agricol pe care l-a urmat, s-a îmbujorat ca o adolescentă la vârsta primei iubiri. Era o scrisoare adresată de nimeni altul decât scriitorul Mihail Sadoveanu primarului. Tania nu apucase să citească primele patru rânduri și în ușa biroului apăru primarul Spirea. Gestul Taniei de a ascunde scrisoarea a fost surprins de primar, pe care îl apucă tremurul geloziei.

- Știam eu că primești bilețele de la profesorul de sport. Profesorul de sport, un ardelean cu o mustață neagră, de haiduc, de sub care sclipeau niște dinți albi, păr negru, numai inele și ochi migdalați, copie aidoma, de ziceai că-i adevărată, a prințului de-al treilea și cel mai mic din poveste, pusese pe jar, abia

(continuare în pag. 23)

ascuns sub fondul de ten subțire, cumpărat de la turistele poloneze, cu păr bogat, vopsit blond, nu ars de apa oxigenată, și cu sânii bronzăți, ieșind generos de sub bluzele flower power decoltate la orice fandare, care-și expuneau marfa pe mese pliabile în parcările de pe E 85, toate funcționarele din primărie, poștă și pe tehniciențele de la colectiv, poftind altceva decât bărbați arși de soare, pistruiați și cu păr de culoarea lutului uscat. Dă-mi să văd biletul! a mai zis primarul. Tania era convinsă că, dacă vrea să aibă trai bun cu primarul în primărie, nu trebuie să toarne gaz pe focul de paie aprins în minte lui.

-E o scrisoare de la Sadoveanu către primarul comunei din 1935, îi spuse Tania cu părere de rău nemărginită. Până să vină primarul se gândise că orice revistă literară i-ar fi publicat ineditul.

- Cât o să se bucure nevastă-mea și fetele când o s-o citească, i-a zis primarul, întinzând imperativ mâna după scrisoare.

Nevasta primarului era profesoara noastră de limba franceză. Aveau o fată și un băiat studenți la litere. În școală la noi, poate mai mult decât tovarășa profesoară Spirea, Kolea Maftievici, profesorul de fizică, avea un cult pentru Sadoveanu, mai ales pentru *Neamul Șoimăreștilor* și *Baltagul*. Fiu al unui tată rus din Basarabia și al unei mame fiică de mocan de pe valea muntelui, profesorul Kolea era neînsurat, deși trecut de 30 de ani. Tipul rusului cu oase lungi și trăsături dure din proza lui Ionel Teodoreanu. Fetele din clasele a IX-a și a X-a, cu ungiile tocite de la bolovanii din remorcile cu cartofi la care sortaseră toată luna septembrie, se închipuiau vreo Olguță, cealaltă Olguță, nu bandita-cult colovăreană a puștoaicelor de 10 ani de azi, cu degete fine cântând la pian, când el le fixa cu ochii lui albaștri spălăciți și le explica noțiunea de lucru mecanic sau termodinamică. În cancelarie, profesoarele nu știu cine se închipuiau, atunci când visau cu ochii deschiși, în timpul orelor de informare politică.

Îți mai dădea o șansă, de un leu bomboane, cum zicea el, când nu învățai lecția la fizică, dacă reproduceai o frază din Sadoveanu. Eu aveam la îndemână, pentru asemenea situații, o frază din *Frații Jderi*, aceea cu Marușca, fata din flori a lui Ștefan cel Mare, care, atunci când cădea în puhoiul Moldovei, nu trebuia căutată la vărsare, ci la izvor, pentru că era neînfricată ca taică-său. Sora mea mai mare îmi zicea că o să-l dau gata pe Kolea cu fraza asta, unde forța învingea inerția, literatura se împletea cu fizica, dragă lui. Ocazia s-a ivit atunci când, pe la sfârșitul anului școlar, profesorul Kolea ne vorbea, cu gesturile largi ale mâinilor sale terminate cu degete lungi, în care ținea ca pe-un condei sau penel o cretă întregă, pentru că nu suporta căpețelele de cretă, cu care țintea nervos înspre capetele elevilor de serviciu, despre galvanizare și folosirea ei în industrie. Cu gândul poate la tortul primarului, despre care îi povestise bunicu-său lui Paul, el mie, eu surorii mele și ea, care vindea și papucii Maicii Domnului, d-apoi un secret, la cine a ascultat-o și-a crezut-o, mă uitam visător la un tablou cu niște fructe, aflat pe perete, în dreptul băncii mele.

- Spune de ce te uiți la ramă? m-a întrebat deodată profesorul Kolea.

Mă pregăteam deja să spun fraza pe care nu avusem ocazia să o folosesc până atunci. Aveam numai 10

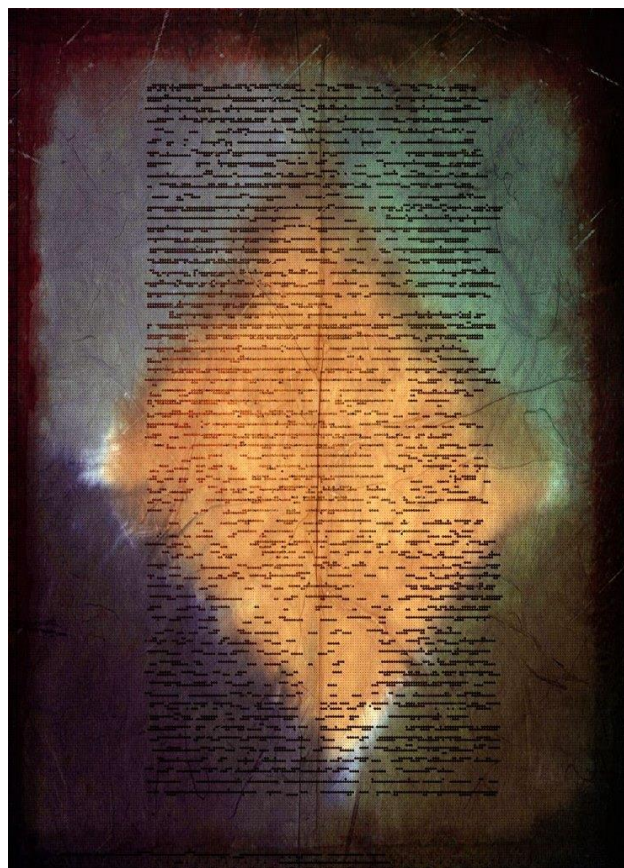
la fizică.

- Țista are ceva în cap, vă spun eu! Nu-i așa, spune-mi, te-ai gândit că rama a fost făcută prin galvanizare?

Am dat din cap afirmativ și am păstrat soluția *Frații Jderi* pentru o altă dată. N-a mai fost nevoie să o folosesc niciodată. În pauza, m-a chemat la catedră și m-a întrebat dacă nu vreau să rezolv toată vacanța și altfel de probleme decât cele din carte. I-am spus că da. Atunci mi-a întins culegerea groasă de probleme de fizică pentru gimnaziu a lui Anatolie Hristev. În vacanță, când am început să răsfoiesc culegerea, în coperta de hârtie indigo cu care era învelită cartea, o scrisoare. Scrisoarea lui Mihai Sadoveanu. Cum a ajuns scrisoarea lui Sadoveanu în culegerea lui Hristev, nu pot spune. Poate răspunsul stă ascuns în clinurile melancoliilor din timpul orelor de informare politică.

Toamna, când am primit manualele pentru clasa a VIII-a, m-am gândit că cel mai bun loc unde să păstrez scrisoarea era manualul de geometrie în spațiu. Nou-nouț. Cea mai bună ascunzătoare. Cine s-ar fi gândit să caute în geometria mea ca să facă piramide mustăți, cubului organe și tesseractului aripi, cum făceau elevii portretelor din manualul de istorie sau română?

Ce-i scria Sadoveanu primarului de pe-atunci al satului nostru, asta-i o altă veche poveste, despre un alt han, pe la care-or fi trecut boieri cu iepe năzdrăvane, sturzești și ghiculești, dar căruia numai numele i-a rămas.





Marian DRUMUR

### Unchiul Miller

Ultima vagă amintire era ghiontul semnificativ, unisens, al individului proțăpuit la intrare, însoțit cu exclamația „*kohao rongo-rongo!*”; iar mai devreme demisolul afumat pentru clienți, în care urcai ca să cobori... sau invers... oricum era liber să limpezească ceața interioară mergând prin defileul citadin până la regăsire.

În piața adiacentă nu erau porumbei de vânzare; târgui un măr pădureț, să pună ceva în buzunarul hainei, lângă boabele de linte... gândul vag „mă duc la doamna mea” desemna iluzia generică evanescentă a engramelor cumva răscolite.

Pentru mai multă siguranță mergea instinctual pe mijlocul fâșiei ce despărțea sensurile de circulație.

Apoi îl atrase „Ada Kaleh”, ghereta cafeiului – cea cu câteva bănci la perete și măsuțe în dreptul lor. Luă loc să contemple vânzoleala trecătorilor, compensarea viermii interioare.

Se așază la capătul băncii un tip deșirat, în treni din șiac castaniu, sărăcăcios – un lainic pare-se. Plasează sub bancă o geantă ponosită, păstrează în mână o pungă din plastic. Stă și privește.

– Ziua bună! Să-ți fie de bine, unchiule, glăsuiește cafeiul punându-i dinainte o ceașcă.

Ca să vezi! El a trebuit s-o ceară la cercevea, cu sunet de monedă, când l-a întreat pe comerciant dacă e îmbunătățită.

– Pot să-ți pun un strop de rom.

– Pune un strop de cafea, i-a replicat, altminteri nu te vād.

Mai observă o vreme, pe deasupra ceștii; din când în când trecea câte cineva și saluta pe *celăalt*... cu „unchiule”, neapărat.

Când a întors capul, umbrele au schimonosit o clipă fața *unchiului*, apoi acesta i-a întins punga.

– la un măr!

L-a luat – un fruct roșu, frumos, nu ca pădurețul de mai devreme; avea și aromă de livadă; omul tot împingea tremurat punga, așa că a mai extras unul.

Pe urmă vecinul a pornit să vorbească; vocea scrâșnită părea nedepinsă cu limba.

– Poți să-mi zici Miller, știu cei de aici.

– S-ar spune că da.

– Le-am curățat piața.

– A, sunteți...

– Pecetea, mai degrabă... Dar nu stau într-un loc.

Stătu să reflecteze, dar nu mergea... ce pecete?!... Însă se abținu să întrebe, poate mintea lui nu cuprindea... așa că dădu din umeri.

– la un măr!

– Am mai luat.

Îi arată din buzunarul dreapta rotundul unuia, din stânga altul, plus cel târguit.

– E păcat de ele. Că eu sunt oprit.

Apoi își ia boarfele și pleacă agale. S-a ridicat și el, s-o apuce încotrova.

– Mare noroc ai, grăi din senin cafeiul, se vede că ți-au rămas zile...

Taman atunci se grămădesc în vecinătate niște mutre fără parale, dar vorbăreți.

– Tescoa și mie o garăți! zice unul.

– Pă mochii ei dă nui timaul, gesticulează tovarășul.

Al treilea roade o merdenea; cojițe maronii îi cad pe spențerul fistichiu cu mulți bumbi de alamă.

Dar n-avea el starea de-a cântări vorbele când în depărtare se învârtea cilindrul „Barbershop” – reper stabil și promițător.

În frizeria macedoneanului recunoaște capul Vioarei deasupra unui scaun – tuns cu mașina nr. 2; îl ciufulește (vorba vine) în treacăt, ea se întoarce și zâmbește... parcă ar fi Grațela.

– Am stat de vorbă cu *unchiul*, anunță el din senin și savurează tăcerea.

– Cel cu pardesiu de la mort, precizează Macedoneanu într-un târziu.

– Adică?!

– Nu i-o fi plăcut jantilica ta, rânjește meseriașul clătănind din foarfece. Altminteri...

Face un gest semnificativ, ceilalți îl privesc suspicios... e timpul să dispară în peisaj, taman așa, cu buzunarele goale.

Privirea înainte, picioarele deapănă traversarea și îl abat să țină lângă peretele clădirilor, pentru orice eventualitate, până atinge o fereastră cu cercevea la nivelul străzii și se moaie pe glaful exterior. Pe pipăite, recunoaște după volute fereastra Dalilei, cea de la demisol, și ciocănește îndelung.

O voce ascuțită străbate din interior, luându-l parcă la trei păzește, ba chiar se cască un canat, făcând loc ditamai măturii, apoi se ivește capul ciufului al proprietarei.

– Iar ai venit?! se răstește ea.

– Doar în treacăt, precizează el. Poate ai ceva, știi, de reveneală.

– La ora asta?! Du-te la grădină, probabil s-au adunat... Pe înserat poți veni la un joc, dacă te încumeți...

Îi arată palma cu degete răsfirate, să priceapă.

În apropiere se află grădina de vară dezafectată a fostei cooperații „Căputa”; dacă știi, sunt găuri meșteșugite în gard și poți sta la mesele metalice hârbiute, pe scaune așijderea, câtu-i ziuica de lungă.

Chiar erau risipiți, în jurul a două mese lipite, câțiva obișnuiți - Țăpârdea și Boracu, Pifti... Petola... sticlele maronii trădau ocupația.

Se apropie dintr-o parte și remarcă lada cu bere dedesubt, la umbră.

– Să vezi întâmplare, începe, am ieșit să cheltuiesc aseară niște bani, știți, apoi m-am prins la cântat „Mataronga” și m-am trezit cu buzunarele goale... Fiindcă atâta vreme printre hopliți... lasă niște obiceiuri...

(continuare în pag. 25)

Se așază ca din întâmplare, pune pe masă două mere.  
 – Berea nu s-a terminat, proștii s-au terminat, anunță sentențios Pifti. Am și eu amintiri... bătălia de la Stalingrad, la minus patruzeci de grade, plus carne putredă de cămilă în lagărul din Karaganda... e ceva. Și mai aștept telefon din Atlantida... știi bancul cu guma.

Țăpârdea aruncă două zaruri pe masă:

– Hai, scutură! La modul *point!*

Dintr-un ungher al gardului se strecoară la vedere trei femeiuști vesele urmate de gagiul lor care arborează fălos o manta soldățească găitănată, fără poale.

Barbutul e uitat, gazdele devin culante și pun lada cu bere pe masă. Noii-veniți se distribuie pe scaune, acceptă un rând.

– Mișto geacă, observă Petola. Faci senzație!

– Am apucat-o în talcioc de la niște migranți, se fălește herghelegiul, vezi că e altfel... Am ajuns la o sticlă de pălincă dar era votcă.

– Pulicică fără carne, apreciază Boracu. D-ai-a prin pufoaică.

– Hă, hă, hă! se entuziasmează procopsitul.

Se vede în apropierea uneia dintre amazoane sesizează emanația puternică de mosc și încearcă:

– Poți să-mi spui Minea, acu' am venit și eu... Ce zici, îți încerci șansa cu mine?

– Fugi d-aci moșule! Ai bani să mă duci cu taxiul?!

Celelalte două râd ațâțat, de-al naibii și adaugă:

– Trebuie să fie *cineva* să ne conducă.

– S-a oferit un bătrân gutos cu ghetre englezești; ducă-se-n Prusia cu barba lui de capră!

– Azi-noapte a stat între noi în pat, la zaiafet și... nimic!

– Asta-i din altă carte, bombăne el.

– Fii atent, rostește gagiul lor, momentan sunt în formă. Cât ai dat la barbut?... Un șapte?... Mai dai șase... Pui pantalonii la schimb?!

Ceilalți se înviorază, plouă cu încurajări de genul „Și-așa îi scoți dacă-ți iese... norocosule... acadea gratis...”

Pune mâna pe o sticlă și se alimentează, rotește privirea împrejur și vede:

Un suflet cugetător inserase pe interiorul gardului, printre multele graffiti împrăștiate, o lozincă în fonturi Gremlin:

VIAȚA ESTE SCURTĂ. S-O FACEM MAI LUNGĂ NU  
 PUTEM. HAI S-O FACEM LATĂ!

Gata, ia zarurile!

Dă la nimereală, dă orbește și la a cincea o nimerește, exact ȘAPTE!

Se vede bine că i-a dezamăgit pe toți... asta e!

– Treaba stă așa, zice. Nu mă-ncurc eu la risc! Dă mantaua și-ți las geaca. Corect?!

Celălalt ar vrea s-o dea cotită, să mai negocieze, însă nu poate, s-au ambalat ceilalți la pariuri. Firește, se căinează dar execută schimbul.

Un miros de prăjeală adie ademenitor peste fosta grădină și permută gândurile. Se aude și clopotul de la azilul de bătrâni din împrejurime. Cel puțin în Minea, care anunță că se retrage, fără să trezească vreun interes.

Străbate spațiul părăginit, către locșorul de acces și iacă-tă, se află pe trotuar, în vecinătatea fostului club de aeromodellism.

Abia de efectuează câțiva pași în noua personalitate și cineva îi aține calea; ridică privirea către un spențer fistichiu cu mulți bumbi de alamă, deasupra căruia recu-

noaște fizionomia *unchiului*... surpriză!

– Mantaua ta mi-i pe plac, hârâie glasul lui. Firește că le schimbăm. Hai sub poarta aia, s-o încerc!

Tonul indiscutabil vine deja din depărtare... de *dincolo*.



**Ovidiu BÂRSAN**

### **Jurnalul renegeților - fragmente**

#### **Septembrie '42, Stepa Calmucă**

Toamna își intrase în drepturi. Noaptea fusese rece, iar dimineața aduse o păclă ușoară care acoperea pământul ca o plapumă albă.

– Dom' sergent, de câte ori văd așa ceva, mă i-a somnul. Dacă scăpăm din nenorocirea asta de război, singurul lucru de care nu am să mă satur va fi somnul. Am să dorm până nu mai pot. La mine în ogradă nu o sămai vezi cocoș. Să se trezească cu noaptea în cap alți nebuni să dea la vacă și la porc! Eu până nu mă satur de somn, nu mă ridic din așternut!

– Bă, Hitler, tu în fiecare zi te saturi de ceva. Ieri te-ai saturat de borș, mai alaltăieri, de stofa pantalonilor. Bă, o să-ți schimbăm porecla în Sucitu'!

– Lasă-l în pace, Mocane! Nu-l mai stârni! Știi că nu se mai oprește din vorbit. Are dreptate. Și eu am să tai cocoșul când ajung acasă. Și pe-al meu și pe-al vecinilor. O să dăm găinile la cocoș prin alte sate, zise sergentul.

– Țărani proștii! Păi dacă în fiecare sat e unul ca voi, și la ce-am văzut până acum, nu-i cătun din Dodoloață care să nu fi trimis în abatorul ăsta nișteamărăți ca voi, nu o să mai vezi picior de cocoș acasă. Fără ăștia, nu o să mai avem găini, ouă și pui. Bravo, mă! O să mâncăm ca fran-țuzii numai găscă. Atunci să vezi calicie fudulită!

– Atențiune!

– Să trăiți!

Cei șase oameni se ridicară și luară poziția de drepti. Căpitanul intră liniștit și le aruncă o privire părin-tească...

#### **Noiembrie ' 42, Stepa Calmucă**

(...) În lumina palidă a zorilor, limbile de foc ale rachetelor și tunurilor, acopereau galbenul roșcat al soarelui timid de dimineață.

– Dacă n-am fi unde suntem și dacă n-ar fi atâta zgomot, ar fi chiar frumos! spuse Dece.

– Bă, tu ești într-o dungă! Morții mă-tii de sandiliu! Îl înjură Bombă. Pifanii ăștia de lângă mine s-au căcat pe ei de frică și tu-mi spui ce frumos este!

– Bă Bombă, să știi că are dreptate! se băgă și Fane Lipici în vorbă.

(continuare în pag. 39)

**Cristian MLADIN**

### Interviu cu artistul plastic italian Oscar Pavoni

Arta este filonul din care se desprind cele mai evolute forme ale trăirilor și sentimentelor care ne fac atât de umani, creatori și spectatori, deopotrivă îndrăgostiți de frumos.

Artiștii plastici sunt o categorie aparte de artiști. Pentru că au posibilitatea de a-și materializa visele ce se nasc în plan astral și de a le da formă aici, jos, unde trăim fiecare gură de aer, fapt care ne dă certitudinea vieții.

Interlocutorul nostru de azi este Oscar Pavoni, artist plastic italian, stabilit în România. Pornim așadar într-o călătorie în lumea artei alături de invitatul nostru.

**Cristian Mladin:** *Atunci când linia se materializează dintr-un punct plecat „la plimbare”, nu poate fi vorba decât despre creație. O linie ce devine cuvânt sau formă, dublată uneori de magia culorii. Iar ca artist plastic poți experimenta adesea o realitate augmentată. Percepțiile și senzațiile tale ca artist sunt amplificate din sursă exterioară sau vin din interiorul tău?*

**Oscar Pavoni:** Pentru mine nu există o regulă prestabilită. Se întâmplă ca un eveniment extern să mă împingă spre o materializare artistică relevantă, sau (așa cum se întâmplă în majoritatea cazurilor) pot fi istoria, mitologia și nu în ultimul rând, tinerețea mea... Iar experiențele mele de viață care m-au modelat sunt adevăratele mele stimulente.

**Cristian Mladin:** *La o analiză primară, am putea concluziona că artistul plastic e predispus dobândirii unei personalități multiple întrucât abordează mai multe forme ale artei așa-zis majore, precum pictura, desenul, sculptura sau gravura.*

*Cum îți definești personalitatea vis-a-vis de acest aspect?*

**Oscar Pavoni:** Hmm... Aș spune că reprezintă aspecte diferite și paralele, rezultate din atitudini congenitale îndreptate de timp.

**Cristian Mladin:** *Oamenii pășesc pe drumul vieții lor zi de zi, pas cu pas, înscriindu-se într-o traiectorie mai mult sau mai puțin suprapusă dorințelor și aspirațiilor personale. Uneori, creatorilor li se oferă posibilitatea experimentării unor intersecții transformaționale pe drumul devenirii lor artistice.*

*Care ramură a artelor plastice crezi că te definește cel mai bine și de ce?*

**Oscar Pavoni:** Trebuie să fim foarte atenți la acest gen de oferte, deoarece ar putea fi înșelătoare și să devieze de la un traseu deja stabilit de destin. "Ramura mea preferată a Artelor Plastice" este cu siguranță o împletitură între "Suprarealism/Simbolism/Metafizică" care îmi oferă posibilitatea de a fi eu însumi, liber să gândesc, liber să acționez, liber să interpretez lucrurile și/sau evenimentele fără vreo intenție ascunsă, și în mod liber de

*Artistul plastic italian Oscar Pavoni*

condiționări comerciale!

**Cristian Mladin:** *De multe ori, dihotomia dintre viața personală și viața artistică reprezintă paradoxul care ne îndeamnă la meditație și introspecție, la regăsirea sensului vieții ca țel suprem al continuumului spațiu-timp pe planeta albastră. Uneori, un artist este creativ în singurătate, alteori preferă să fie înconjurat de oameni. Un alt factor declanșator al creativității este și exacerbarea trăirilor (iubire sau tristețe, spre exemplu).*

*Cum consideri că este mai potrivit pentru un artist să trăiască ca și context social, în cadrul familiei sau în singurătate, pentru a-și asigura continuitatea creativității?*



(continuare în pag. 27)

**Oscar Pavoni:** Aș spune că intrăm aici într-o situație foarte subiectivă... Ambele ipoteze au fundament! Personal, nu îmi place confuzia, zgomotele enervante, agitația care îmi perturbă "gândirea". Iubesc atmosfera familială și prietenii sincere, fără vreo intenție ascunsă, care sunt, din păcate, puține...

În mediul familial, își desfășoară activitatea și "Musa Conjugală" (soția mea): ajutor/consolare/ satisfacție/inspirație, în această, din păcate, scurtă apariție existențială.

**Cristian Mladin:** *Artiștii sunt la bază oameni obișnuiți, care mănâncă, dorm, iubesc, plătesc facturi sau rate la bancă. Când ai luat această decizie de a alege calea artei și de ce ai făcut acest pas? Dacă ai putea să te întorci în timp pentru a schimba această alegere ai face-o?*

**Oscar Pavoni:** Ar trebui, în primul rând, să se ofere o definiție a termenului "Artist". Adesea (prea des!) în această categorie sunt incluși și meșteșugarii. Aparent la fel, dar cu scopuri materialist opuse! Arta ar trebui să fie o formă de libertate și NU un instrument de marketing! În ceea ce mă privește și pe baza a ceea ce am văzut în existența mea artistică, pot afirma că poate sunt singurul artist care amplasează la intrarea expozițiilor sale un panou care evidențiază faptul că lucrările expuse nu sunt de vânzare... Este o expresie personală a poziției mele privind degradarea generală a "ARTEI", ce și-a pierdut menirea inițială, devanind acum mercantilă.



**Cristian Mladin:** Unii artiști spun că sursa de inspirație pentru ei o reprezintă natura, alții - societatea umană în ansamblul ei. Pentru alți artiști, creația ia formă, urmând traiecul Luminii, de Sus în Jos, revelată de Divinitate.

Care sunt sursele tale de inspirație și ce te face să alegi această cale și nu alta?

**Oscar Pavoni:** Motivele de inspirație pot fi multiple: evenimente, istorie, vise, viziuni, mitologie, etc..., totuși, interpretarea lor rămâne întotdeauna subiectivă. Depinde de curentul și de filosofia artistică abordată... În ceea ce privește opinia mea, cred că artistul de altădată avea rolul de a compensa lipsurile tehnologice (lipsa echipamentelor fotografice sau alte obiecte tehnice asemănătoare, de exemplu), astfel încât realizarea de portrete, peisaje etc., era justificată. Însă astăzi, cu tehnologia care poate oferi cu siguranță rezultate superioare, sunt convins că artistul ar trebui să aibă un singur scop ( unul pe care niciun dispozitiv tehnologic nu poate să îl ofere!!!), acela

de a exterioriza și a face vizibilă imaginația noastră pentru ceilalți!

**Cristian Mladin:** *Vechii latini spuneau „cogito ergo sum” („gândesc, deci exist”). Gândirea este unul din motoarele existenței umane. Ce ai face dacă ai fi primar pentru o zi?*

*Agora e locul unde se întâlnesc toți membri unei societăți, și unde se pot manifesta funcție de nivelul lor de cunoaștere și de implicare în viața cetății. Cum te-ai defini ca om și ca artist al urbei?*

*Ce îți face viața mai frumoasă?*



**Oscar Pavoni:** Anticii latini spuneau foarte bine! Și eu gândesc mult... Și din suprapunerea gândurilor mele îmi obțin creațiile, cu îndoieli și/sau întrebări. Dacă aș fi primar într-o zi, aș găsi de lucru pentru toate cele 24 de ore care o compun! Însă oricum merg pe propriul drum fără a-mi pune probleme de alegere ( și respectând pe toată lumea). Acest lucru face viața mea mai frumoasă!

**Cristian Mladin:** *Aflat veșnic într-o perpetuă căutare, artistul își trăiește propria poveste zi de zi. Ce proiecte ai în derulare și care ar fi planurile de viitor cu care vii în întâmpinarea viselor tale dar și ale publicului tău?*

**Oscar Pavoni:** Pentru a mai îndeplini câteva vise, mi-ar trebui mai mult timp, dar, din păcate, nu-l mai am... Nu am regrete, însă.





**Ion C. PENA**  
(1911-1944)

### Un poet uitat (I)

#### Alpinism

Pe piscuri goale, fără viață,  
Unde nici vulturi nu s'avîntă  
Eu mi-am tîrît povara sfîntă  
A trupului flămînd de viață.

Cu patimă m-am strîns pe stîncă  
Strîngînd spasmodic piatra tare ...  
Și-i drept că gura-mi, nu are  
Cerșea un sprijin de la stîncă.

Prăpăstii mi-au surîs sarcastic,  
Guri de-abia înfiorătoare,  
Dar prins de culme cu ardoare,  
Am rîs și eu – la fel – sarcastic ...

#### Noapte la Turnu Măgurele (1930)

*Noaptea caldă... noapte pasăre nocturnă*  
Aripa de neguri grele și-a lăsat-o  
Pe oraș ca un „Adio del Passato”  
Fredonat într-o lagună taciturnă.

Pietonii pe trotuare trec în grabă.  
Liniștea se sparge'n uși de cafenele.  
Catedrala'naltă turlele spre stele  
În mirosul de grătar și de tarabă.

Stingerea se sună lung la regimente,  
Cu ecouri prelungite. În grădină  
Teatrul râde-n revelații somnolente,  
Pe când paznic al luminilor de lapte  
- Sfinx pe soclul său de piatră carpatină –  
Stă eroul de la șaptezeci și șapte ...

#### Voiaj

Sbor alb, aruncat peste zare,  
Trec albe legiuni de gânduri –  
Nici-o stea, nici-o statuie de sare,  
Înfipite-n trecut, în curînduri.

Alergam, aur, printre platanii suri,  
Ceas deșteptător pentru fluturi și cuc,  
Iarba ne mîngâie, plopii mahmuri  
Și Dumnezeu e bun ca un eunuc.

Privire departe, cer larg, deschis,  
Ne jucăm cu focul, cu inima mea;  
Somnul e mort, visul e deschis  
Către viață, moarte, aer, catifea.

Plouă la sud, fulgeră norii,  
Peste noi țipă cocorii de spaimă –  
Numai un puț numără călătorii  
Și rugăciuni adânci singur îngaimă.

#### Anii mei

*Anii mei ca merele toamnei trec*  
Cu dragostea, cu tristețea, cu bucuria;  
Peste calendar, peste zile m-aplec  
Și-mi plac colindele și Sântamaria.

Visez ades la biserica din copilărie,  
Bătrână, cu denie, cu joc, cu prohod;  
La bâlciuri o fată, o menajerie  
Și eu evoluând, între ele, Irod.

Drumuri în apă, berzele călătoare,  
Feerie de primăveri și uimire.  
Blîndul Isus între copii, sunătoare  
În frunza de plop – aninată vuire.

Anii mei, lunile și zilele mele,  
Frați și surori cu viața, cu amintirea  
Merg către unde? Și vă scuter nuiiele  
În sufletul negru cum este cernirea.

#### Melancolie

Stăm așa gravi, timpul ne plouă,  
Cu destinul alături îmbătrânim;  
Altă lumină, aer, lume nouă  
Și călătorim etern către țintirim.

Scocul nădejzii sec, gândul coclit,  
Prin sânge trece cornul tristeții:  
Plînge, aripa ruptă, vag infinit  
În care coboară pâraiele vieții.

La răsărit zărilor pară,  
Alămuri ruginite țipă strident,  
Vrerea uitată, surdă, amară,  
Și cortina lăsată funebru, atent.

Poate mai știi idila de an, de zece,  
Crește-n noi amintirea cenușie,  
Toamna, moarte, visul falnic trece  
Și privim în ram pe Sfânta Marie.

#### Poetul din urmă

*Pe-aici poetul este rătăcit,*  
*Prin hârburi de anafură și besnă,*  
*Heralzii în tăcere i-au murit*  
Și plînsu-i-au durerile în glesnă.

De vreme îndelungă-i călător –  
Cu pietrele și roua din grădină,  
Cu pulberea, cu norul tunător,  
Cu toamna îmbrăcată în rugină.

A năzuit o țară de povești –  
Naiade în albastră legiune,  
Luceferi în betele îngerești  
Și verile cu umbră de cărbune.

(continuare în pag. 29)

Să fluture alaietele în zob,  
Pe lanuri să se scuture belșugul,  
Din cupe să hălăduie - și rob  
Ca neaua să-i lucească meșteșugul.

O țară de lumină și de vis  
Poetul peste ani a căutat-o;  
I-e sufletul de negură, închis  
Și țara pân'acuma n'a aflat-o.

### Opriți-vă

În drumul meu opriți-vă fierbinți,  
În carnea mea cu târnăcoape.  
Am să vă dau mistere și arginți,  
Ca fumul, bogăția să vă'ngroape.

Mi-e inima de fulgere ocean.  
Mi-e palma năzdrăvană și haiducă.  
Opriți-vă cu sufletul ocean  
Să beți înfiorarea hăbăucă.

Pe steiul ars de foc și'nchipuiri  
Să vă înalț o clipă, să vă doară.  
Crepusul de altare și zefiri  
Și vorba peste moarte să vă moară.

Nu închinați cu mine rugăciuni  
Ci treceți, ca barbarii, mai departe,  
Mă jefuiți de grâne și tăciuni.  
Deschis îmi e pătulul ca o carte.

Eu voi rămâne singur, vagabond,  
Un cerșetor de soare și de vise.  
Voi ocoli destinul rubicond  
Cu porțile de marmură, închise.

### Vântule!

*Te caut, vântule, cu palma sus  
Ca să te prind și să te fac pândar  
Pe toate vorbele ce nu s-au spus –  
Să le păzești cu veghe de ogar.*

Din ele eu apoi să împletesc  
Minune de lumină și noroi,  
Stindarde cu argint împărațesc  
Și noapte cu luceferii strigoi.

Nu vămuiesc tratate și comori –  
Istoria-i bolnavă de eres.  
Tu să-mi aduci din soare și din nori  
Hambare de cuvinte cu'nțeleș.

Te-oi pune autor, deopotrivă,  
Cu mine pe coperte, pe uluci,  
Dar, iată, ți-este glezna colectivă  
Și aripa copaie de năluci.

O! vântule, cu palma către cer  
Zadarnică e plasa ce ridic  
Ai ostenit bătrâne cavalier  
Și eu rămân, departe, mai calic ...

### După amiază

*Cine oare a murit  
În orașul'ncremenit,  
În orașul necăjit?  
Bate clopotul a gol  
Cine e de-acum sobol?  
Cine spânzură de cer  
Cu suflarea ca de zer?  
Bate clopotul și bate;  
Mare doliu în cetate –  
Au murit o mie poate  
De tot bate și mai bate.  
De tot bate și mai bate.*

(Din volumul în manuscris „Iarmaroc”)

### Moartea Mariei

Ce să însemn în gând, în noaptea groasă,  
Din ceasul rău, din apele tăriei?  
Întinse moartea mâna fioroasă  
Și, cald, culese sufletul Mariei.

Odihna veșnică îi stă acuma  
Pe ochi, pe buze și pe mărtișoare,  
N'o mai călca, zglobie, toamnele și bruma  
Și n-o mai pune vara'n chioțoare.

Cinci oameni vor veni după amiază  
Cu pași de păslă și cu mâini uscate –  
O vor culege parcă ar fi trează  
Și-or aștepta să-i dea niște agate.

Dar pân' la urmă rece va rămâne,  
Cu cer și cu țărâna măritată;  
Isuse 'nalte, nobile stăpâne,  
Dece chemași, la tine, mândra fată?

(Din volumul în manuscris „Iarmaroc”)

### Amintirea vârstei

Amintirea vârstei fără prihană  
Ca un cocor fâlfâie peste suflet;  
Aud clopote, chiote, dojană,  
Iarba cum crește și melcii la umblet.

Copil fug, alunec peste băltoace,  
Munților le fac căciulă de azur.  
Port în palmă pietre, lemne de toace  
Și cioburi de sticlă gunoaelor fur.

Vârsta trecută, mamă ești uitată,  
Acum am crescut, urmărul e mare:  
Furtuni de neguri, apă tulburată,  
Cruce pe gânduri peste amplă zare,

Duc prin viață trecutul, colbul aprins,  
Pasăre cu lat de picior, aplecat,  
Efigie de stele pe cerul întins  
Sau lac din care nuferii albi au secat.

(Colecție reîntregită de Marin Scarlat, nepotul poetului)





Theodor CODREANU

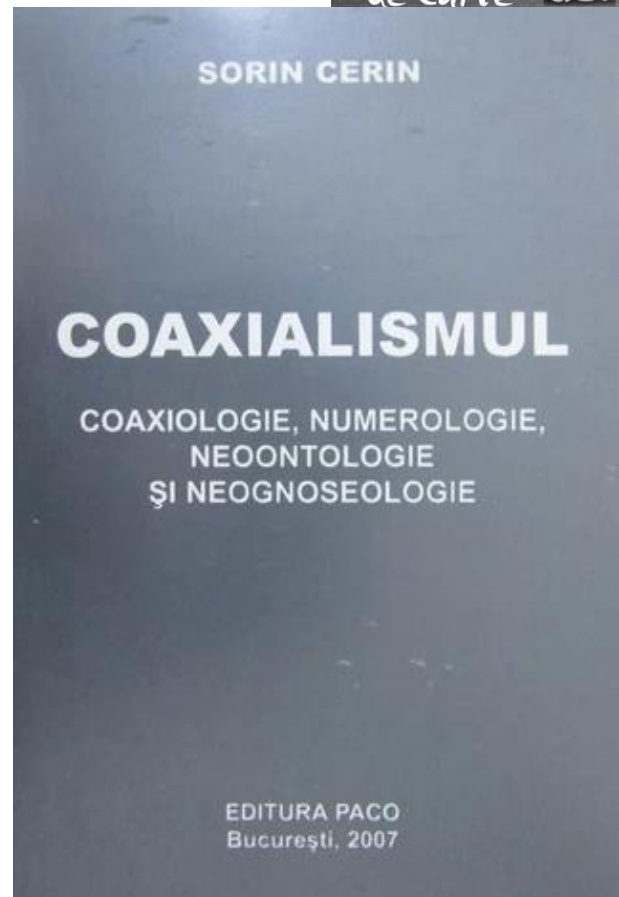
## Dualismul ca ispită a raționalismului la Sorin Cerin (I)

„A trebuit, după o vreme... să relecturez *Cugetările esențiale* și să caut limpezirea invaziei de antiteze din aforisme, ajungând la „sistemul filosofic” al lui Sorin Cerin din volumul *Coaxialismul*. Coaxiologie, numerologie, neo-ontologie și neognoseologie (Editura Paco, București, 2007). Această carte explică întreaga osatură a operei beletristice și aforistice a lui Sorin Cerin. Originalitatea autorului merită o discuție, în cunoștință de cauză, dincolo de reacțiile impresioniste pe care le-a tot căutat sânguinos autorul pentru a-și legitima intrarea în canonul cultural și literar românesc și european.

În paginile dedicate genialității, Sorin Cerin consideră că geniul nu este opera educației, a erudiției, ci a Instinctului Primordial, încât *Coaxialismul* s-a născut dintr-o asemenea pornire, punând între paranteze cam tot ce s-a spus în filosofie până la el, axându-se pe Gândul Originar. Altfel zis, a gândi prin tine însuși, fără surse, fără erudiție. Eminescu însuși aprecia cărțile vechi dintr-o pricină asemănătoare. În consecință, Sorin Cerin elimină intertextualitatea, referințele sale la alte sisteme filosofice sau gânditori fiind rarissime (Nicolai Hartmann, amintit cu „ontologia operațională”, Friedrich Nietzsche, în problema voinței, Einstein pentru introducerea relativismului, Biblia, în măsura în care ar putea să-i susțină ideile ș.a.). Desigur, se ascunde aici un orgoliu romantic (ca asumare a propriei genialități!) care ar putea evoca o formă de narcisism individual pe care a crescut, în ultimă instanță, „neo-ontologia” și „neognoseologia” spre care țintește. Nu lipsește din arsenal dublul romantic, cu obsesia străinului din noi pe care Omul are sarcina emancipatoare de a-l descoperi, de a-l cunoaște și de a trăi în armonie/iubire cu el, încât numai atunci individul uman se va elibera de Dumnezeu religilor, inclusiv de al creștinismului. Mai mult, numai atunci gândirea lui va deveni coaxială.[...] În pasajul destinat copertei, am catalogat discursul filosofic, aforistic și estetic al lui Sorin Cerin drept paradoxist. Paradoxismul (ale cărui șase manifeste au fost redactate de Florentin Smarandache), s-a vrut un curent de avangardă, de subminare a literaturii din vechiul regim, în anii '80, fundându-se pe tehnica antitezelor, paradoxurilor, oximoronului etc., cu certe finalități cinice/kynice. O variantă de paradoxism a cultivat și teoretizat Ion Pachie Tatomirescu, dar în 'Răspăr cu Florentin Smarandache, confirmând teoria opușilor lui Sorin Cerin.

Caoaxialismul pare a fi confin cu paradoxismul, dar e cu mult mai mult decât atât, apropiindu-se, mai degrabă, de sistemele filosofice și religioase dualiste, culminând în gnosticism și, la prima vedere, în raționalismul cartezian.

De altfel, Descartes, care s-a vrut un apărător fidel al



catolicismului, a putut fi acuzat de „ateism” și de precursor al antropocentrismului european modern. Este, în definitiv, primejdia la care se expune oricare dualism, încât raționalismul riscă a deveni „mistică”, ducând la utopiile modernității și postmodernității retușate monist. În vecinătatea creștinismului (sau paralel cu el), dualismul a căpătat cea mai elocventă formă în maniheism (Mani, 216 - 277 d.Hr.), fiind proclamat de adepți „noul sus”) și Pogomilism (variante slavă bulgărească a creștinismului, între 950- 1396, formă gnostică a ortodoxiei, cu elemente de supraviețuire în catari și albigenzi). Antitezele au preocupat gândirea umană (mitică, religioasă, filosofică etc.) de la „începuturi”, fiecare gânditor, sistem filosofic, religie încercând să le rezolve în felul lor. Spre o soluție proprie se încearcă și Sorin Cerin, bazându-se doar pe propriul gând și riscând fie să redescopere roata, fie având norocul de a aduce ceva nou.

Punctul său de pornire este „postmodernist” „aparent, cel puțin, sub semnul unui nihilism radical: „Nimic nu este Adevărat. totul este un vis. Realitatea nu există, cum nu există nici viața sau moartea decât Iluzia lor.” (*Coaxialismul*, p. 4). Ne ciocnim de o primă iluzie a gândirii autocentrate, fiindcă autorul repetă, în termeni proprii, celebrul enunț al lui Nietzsche: Nu există fapte, ci doar interpretări, frază devenită biblia filosofării și teoriei istoriei postmoderne. Și totuși „interpretarea” lui Sorin Cerin trimite mai degrabă la agnosticismul lui Kant, conform căruia rațiunea pură are acces doar la fenomen, niciodată la noumen. Cel din urmă este de recunoscut în sintagma Adevărul Absolut, opus Iluziilor

(continuare în pag. 31)

Vieții, cărora le recunoaște statutul de aplicații la adevăr, dar, paradoxal, ca minciună caracteristică ființei umane: „De ce sunt toate o minciună? Fiindcă Omul este o minciună a naturii Factorului care l-a zămislit.” (p. 9). Iar omul este numit minciună deoarece uită „cu desăvârșire de adevăratul sens al vieți [care] este acela de a iubi” (p. 9). Factorul Creator (redenumire a Creatorului transbordat în limbajul corectitudinii politice!), admite autorul, este iubire, omul uitând asta, deși este destinat, prin naștere, fericirii. Minciunile, Iluziile Vieții (de ce uită d-l Cerin să le asimileze sau să le distingă de maya indiană, unde opoziția dintre samsara și nirvana se finalizează în emblematica formulă: „Totul este suferință, totul este neadevăr”?), care sunt condiția însăși a existenței umane, sunt condamnate a-l arunca pe om în logica bivalentă, de nivel 2, cum o numește, încât tot ce aparține sferei Cunoașterii Inchise se nutrește din antiteze. De aici încolo, între atâtea altele, autorul ar fi putut invoca tradiția hegeliană a rezolvării antitezelor prin sinteză sau pe cea eminesciană (antitezele sunt viața, în ipostazele monstruosului sau împăcării), continuând cu antinomiile transfigurare ale lui Blaga, cu contrariile lupasciene rezolvate la nivelul celei de a treia materii (starea 7), dar el preferă un dualism netărmurit, supus ierarhiei: „Fiecare Opus are la Infinit un alt Opus identic cu el.” (p. 5). Formularea pare o contradicție în termeni (altă festă jucată de limbă?), fiindcă nu e vorba, totuși, de simetria parității, ci de cea de contrast, ambele fiind surprinse fuzionând și rupându-se numerologic: opușii multiplicați succesiv tind spre asemănare (coincidentia oppositorum, de la Cusanus citire?) cu cât sunt mai depărtați unul (punct de plecare) de celălalt (punct de sosire); invers, contrastul e maxim în cazul opușilor imediați, de maximă apropiere. Opușii se desfășoară, astfel, numerologic, între infinit și 0/nimic, fără ca 0 să fie atins vreodată.

În vastul palier al Iluziilor Vieții nu poate fi vorba de cunoaștere (Adevărul neputând fi cunoscut), ci doar de conștientizare: „Conștientizarea este Urma în care se va tuma Forma Cunoașterii, cu ajutorul unui Element Oglindă.” (p. 21). Ne putem întreba din nou dacă Urma lui Sorin Cerin are tangențe cu urma/arhi-urma lui Jacques Derrida. Nu știm. În orice caz, cunoașterea prin oglindă conștientizează Eul (Persoana), acel străin pe care-l purtăm în noi și de la care Sorin Cerin așteaptă întoarcerea la Instinctul Primordial ca iubire, prin Factorul Creator care zace în orice om. Intrăm, vrând-nevrând, în spațiul libidoului freudian, preluat de revoluția freudo-marxistă a corectitudinii politice? Probabil, dacă ne luăm după aforismul „Istoria omenirii a fost scrisă de sex.” (Cugetări esențiale, Editura Paco, București, 2013, p. 134). Iarăși greu de spus. Instinctul este definit de autor drept „prima imagine a Ordinii” (Coaxialismul, p. 27), deci a ierarhiei, entropia fund reversul Instinctului. Autorul vorbește de Matrice și Scop, universul nostru fund autocauzat: „la început a fost efectul propriei cauze” (p. 30), ceea ce îl determină să nu creadă în populara teorie a Big Bang-ului, deoarece ar fi produsul Coeficientului Logic 2 (p. 28). Însă întreaga lui construcție se bazează pe logica bivalentă, care ne aruncă într-un labirint al contradicțiilor. Să fie un

îndemn la a nu da crezare propriului construct? Măsura de precauție vine de acolo că nu-și asimilează filosofia pe căutarea Adevărului Absolut: „Orice sistem filosofic sau filosof care pretinde că spune adevărul este mincinos.” (p.4). Necăutând adevărul, coaxialismul crede a găsi doar axa dintre antiteze care le-ar legitima ontologic pe ambele antiteze (neo-ontologia). Ne-am iluziona dacă am crede că Sorin Cerin se apropie de metoda transdisciplinară, căutând punctul dintre două niveluri de Realitate, dincolo de bine și de rău, cum ar spune Nietzsche. Filosofia lui se vrea a fi un soi de monoteism secular, numerologic, de felul Dumnezeului unic al Vechiului Testament, însă paradoxal, dualist, căci Dumnezeu fără Diavol nu există! Hibridul acesta ar putea fi încadrat în categoria numită de Ioan Petru Culianu monist-dualistă. (Cf. Gnozele dualiste ale Occidentului, trad. din franceză, de Tereza Culianu-Petrescu, ed. a doua, Editura Polirom, Iași, 2002, p. 20).

Coaxiologia este denumită știința opușilor (p. 46), iar coaxialismul - „o nouă filosofie care suprapune Cunoașterea pe substratul ce aparține Existenței atribuindu-i altor opuși ai acesteia] dar și Existenței implicit.” (p. 45). Unu este Factorul Creator care-și naște Opușul, recte Dumnezeu pe Diavol. Numărul Unu este Instinctul „care este în tot și în toate” (p. 34). Adevărul Absolut este legat de Cunoașterea Deschisă la care Cunoașterea Inchisă a oamenilor nu are acces. Ar exista, după modelul Factorului Creator, nenumărați Creatori, consonând cu ceea ce Blaga numea destinul creator al omului. Și în gândirea lui Sorin Cerin se vorbește mult de destin. Fiecare Mare Creator și Unic Întâmplător (!) are o cunoaștere deschisă (Adevărul Absolut) și alta închisă, supusă minciunii, Iluziilor Vieții. Ca și postmodernii, Sorin Cerin pretinde că, în sistemul său, ontologia tradițională este părăsită, „își pierde absolut orice statut, dar toți acești opuși sunt coaxiali, adică au o axă comună având un numitor comun în ideea de substrat, indiferent dacă acesta este mintal sau de orice altă natură.” (p.47).

De fapt, prin coaxial, autorul înțelege egalitatea ontologică a opușilor, pe fondul numerologic al Unului, acel monism-dualist despre care vorbea Ioan Petru Culianu. Dumnezeu său este diadic, nu Treimic, ca în creștinism. Identitatea numerică a opușilor (infinită pe scara nivelelor logice) este totdeauna „o infinitate minus Unu”, „noi aflându-ne la Nivelul 2 al Logicii” (p.49). Cred că acesta este riscul inevitabil al neo-ontologiei lui Sorin Cerin: reducția omului, implicit a divinității, la nivelul logicii bivalente. Cartezian fiind, el concepe un Dumnezeu doimic, ignorând totalmente că Dumnezeu este Treimic. De aici tentația devastatoare de a-l pune pe Diavol pe aceeași treaptă cu Dumnezeu, recăzând într-o erezie gnostică de felul bogomilismului sau maniheismului. Asta în pofida faptului că Sorin Cerin încearcă să distingă între Satana și Diavol, deși îi amestecă permanent, ca produși, în ultimă instanță, de către om. Raționalști alunecă lesne fie în deism, fie într-un neumanism antropocentric, cu tendința negării religiilor, cum i se întâmplă și lui Sorin Cerin. Pe a doua cale s-a orientat autorul. Într-acolo duc consecințele complicatei lui sofistici terminologice, cu o orgoloasă rectificare postmodernistă a denumirilor.

(continuare în pag. 32)

Cei doi, Dumnezeu și Diavolul, „nu fac decât să reflecte Omul în ansamblul său, ca ființă divină și demonică în același timp.” (p. 52). Admitând că Dumnezeu este Factorul Creator Primordial, în actul faceri Creatorul a trebuit să-l creeze ca „partener”, egal cu sine, pe Diavol. Alteori, Satana apare chiar ca „adevăratul Dumnezeu”: „Adevăratul Dumnezeu care este Lumina Divină este Satana! Cel mai mare deschizător de drumuri al omenirii, cel care scoate mereu binele în evidență.” (Cugetări esențiale, p. 9).

Veșnica ispită a raționalismului, erijat în umanism, atunci când nu-l neagă pe Dumnezeu, este să conceapă divinitatea ca operă exclusivă a omului. Este ispita Îngerului căzut. O spune și un mare teolog precum Sfântul Iustin Popovici: „Omul preferă să-L înlocuiască pe Dumnezeu. Acest lucru îl demonstrează umanismul. Însă nici unul dintre zei n-a fost atât de grav expus pe cât omul-dumnezeu.” (abisurile gândirii și simțirii umane, trad. din limba neolenă, de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, Editura Sophia/Metafraze, București, 2013, p. 66). Și a fost grav expus din pricină că omul-dumnezeu este antiteza Dumnezeului-Înomenit și a Omului-îndumnezeit. Acel soi de umanism îl frustrează pe om de Adevăr și am văzut cât de vajnic se luptă și Sorin Cerin să excludă Adevărul din viața omului, atribuindu-i acestuia doar Iluziile Vieții. Iată cum răspunde Sfântul Iustin Popovici: „În creștinism, Adevărul nu este un concept filosofic, nici o teorie, nici o învățătură, nici un sistem de precepte, ci este Ipostasul viu divino-uman - Iesus Hristos cel istoric. Înainte de Hristos, oamenii își preinchipuiau Adevărul, însă nu îl dețineau. Odată cu Hristos, ca Logos al lui Dumnezeu Întrupat, Adevărul dumnezeiesc VEȘNIC se arată întreg în această lume.” (p. 123). Ferindu-se a vorbi de Hristos, ci doar de Dumnezeul Unic al Vechiului Testament și de alți dumnezei din diverse religii, Sorin Cerin, născut creștin ortodox, cu ascendenți preoți, în familie, a preferat să se întoarcă la vechile religii precreștine (asimilând acestora și creștinismul). E a ales, totodată, întoarcerea la iluminismul secolului al XVIII-lea, îndemnând, chiar prin titlul unei cărți, să „iluminăm Bibha”! O fac, astăzi, cu asupra de măsură, iluminați „corect politici”, împânzitori ai molimei New Age. Incât, avertizează, poate prea tranșant, același Iustin Popovici, „In Apusul european, Creștinismul s-a transformat treptat în umanism.” (p. 136). Sau, cum spun, de pe firmamentul înaltei filosofii, Gianni Vattimo și John D. Caputo (După moartea lui Dumnezeu, 2007), creștinismul s-ar împlini doar în faza lui... secularistă!

Omul autocentrat consideră că divinitatea e doar fărâma de Lumină din el, că Dumnezeul extenor e doar proiecția acestei lumini din propria inimă. E doar un pas până la a decide că Dumnezeu e est moi. Neîndoielnic că Dumnezeu trebuie căutat în propria inimă, acolo unde pulsează iubirea. Eminescu spunea: Și eu pun destinul acestei lumi într-o inimă de om, însă niciodată n-a pus la îndoială „extenoritatea”/istoricitatea lui Iesus, ca Fiul al Tatălui din Ceruri. De aceea, omul se roagă lui Dumnezeu, nu lui însuși. Or, Sorin Cerin are ce are cu rugăciunea. El nu poate imagina mântuirea decât prin tine însuși, strict individual, gnostic, inițiat, încât rugăciunea ar fi inutilă și o invenție ordinară a Bisericii. Cu alte

cuvinte, nu poți fi credincios în comuniunea euharistică a Bisericii. Astfel „cohortele” care merg la Biserică „nu vor să înțeleagă nici în ruptul capului - ne asigură Sorin Cerin - că sunt Oameni și nu cârpe, decăzute în înstrăinare de propriul «eu».” (Coaxialismul, p. 53). Factorul Nostru Creator ne-a dat iubire, care e în noi, nu la Dumnezeu: „Ar fi mult mai bine în această lume dacă oamenii nu s-ar mai ruga și nu ar mai constru atâtea biserici[,] dar și-ar scoate fiecare fărâma de iubire, în definitiv, fărâma de Dumnezeu și ar împărți-o cu drag unii altora.” (p. 54).

Rene Girard, acest Hegel al filosofiei creștine occidentale, cum îl numea Jean-Marie Domenach, avertiza că singurul om realist este cel care se roagă. Sorin Cerin răstoarnă, năucitor, perspectiva, afirmând că tot răul din lume începe în pragul Bisericii: războaie, crime, violuri, jafuri, minciuna etc. De aceea, zice el, în romanul The Origin of God, în care a creionat o lume ideală a iubirii, eroul său se schimbă dramatic din clipa când i-a ieșit în cale prima biserică, adevărată cutie a Pandorei! Dogma creării omului după chipul și asemănarea lui Dumnezeu i se pare o blasfemie. „Cel mai mare rău posibil pentru Om este religia. Orice religie este o dogmă în care trebuie să te supui. În nici un caz Factorul creator nu a donat un Om servil și supus unor canoane de tipul dogmă, deoarece Omul nu este o dogmă în sine, iar prin dogmă Omul se depărtează și mai mult de străinul din El. (p. 68). Nu e același lucru cu a spune că religia este opiu pentru popor? Parcă spusa marxist-leninistă era mai îngăduitoare. Cel mult, răul care este Biserica ar putea fi ameliorat în spiritul New Age, calea de acceptare a unei unificări „între religii”, cu renunțarea la dogmă din partea fiecăreia. De ce? Fiindcă „Un Om dogmatic nu este un Om liber. Străinul din Om este tocmai opusul dogmatismului care este Oglinda Înstrăinării de sine a Omului.” (ibidem). De-ar fi numai atât: „Biserica este Oglindirea răului din Om la nivel social. Aruncați acest rău și odată cu acesta ve-ți (sic!, n.n.) alunga biserica, indiferent de religie. Să nu uităm că Dumnezeu nu ar exista fără Diavol, că Binele nu poate fi fără Rău, întrucât nu ar avea cul (sic!, n.n.) să se raporteze.” (Ibidem). Este aici un enunț tipic sofistic, incluzând o nuanță de adevăr, cea referitoare la Bine și Rău, dar eronată flagrant în „ecuația” Dumnezeu/Diavol.

Fragment preluat din capitolul intitulat, “Dualismul ca ispită a raționalismului”, aflat în cartea semnată de Theodor Codreanu, intitulată “Anamorfoze”, apărută în anul 2017 la editura Scara din București, paginile 130-147, (ISBN 978-606-940-119-4).

(continuare în pagina 67)





Nicu BREZOIANU

## Jurnalul unui om obișnuit

2009

2 ianuarie

Am trecut pragul Noului An. Speranțe, emoții, anxietăți, dorințe? Din toate câte ceva. În 2008 am împlinit 50 de ani. Mulți, puțini? Greu de spus. Fizic nu simt oboseala jumătății de secol, cu toate că trupul scârție mai des, ca un mecanism neuns, chelia s-a rotunjit binișor, ridurile de la colțul ochilor s-au îndesit și abdomenul s-a deformat, agasând estetica bunului simț.

Mă mistuie însă o neliniște inexplicabilă, săcâitoare, generată de teama că nu voi avea timp suficient să decodez ecuația existenței, să mă eliberez din robia cărnii purificându-mă în spirit, să termin casa începută la Brezoi, să mă apuc serios de scris, să îmi iubesc la infinit familia, să îmi cresc nepoții (gândire tipic românească chestia asta cu sprijinul material al copiilor, indiferent de vârstă și crescutul nepoților). Nu ne vindecăm de moda mură-n gură, ceea ce în subconștientul colectiv românesc înseamnă ajutor!

De ceva vreme mă chinui să îmi regăsesc optimismul!

Cum va fi 2009? Previziuni sumbre. Diminuarea producției, șomaj, creștere economică minusculă, salarii înghețate, investiții doar la modul virtual, austeriate. Criza economică generalizată pe mapamond, ne face cu ochiul.

De fapt avem orbul găinilor! nu realizăm că istoricește suntem într-o criză perenă! Criza morală, rod al comunismului *multilateral dezvoltat*, ne-a amputat gândirea liberă, spiritul de solidaritate și toleranță, omenia proverbială, ființa noastră biologică. Pentru români, obișnuiți pavlovian cu pomeni electorale va fi tot mai greu. În situații de acest gen, trebuie să strângi din dinți, să muncești, să ai răbdare, să înțelegi că nu tot timpul curge lapte și miere, dar acest tip de educație nu ne este momentan la îndemână.

După 1945 japonezii și-au împrumutat statul pentru a sprijini redresarea economiei. În 1970 Japonia devenea a doua putere economică mondială. Sfidase lumea.

Alt popor, altă mentalitate!

Cât este vina noastră ca popor, cât este vina conjuncturii istorice, greu de spus, dar lipsa educației axată pe valori, norme morale, disciplină juridică și creativitate în sensul bun al cuvântului (nu doar ca plesneală materială) este o certitudine. Pentru unii, România post-revoluție a fost Edenul. Media prezintă averile unor miniștri din noul

guvern, un amalgam conjunctural între stânga și dreapta. Case cu nemiluita, terenuri, conturi împeștrite cu lei, euro și dolari, bijuterii, tablouri, pe ansamblu un guvern de 3 ori mai bogat decât precedentul. Un guvern al *clasei politice ticăloșite*, guvern binecuvântat chiar de către cel ce a tușit sintagma cu pricina.

...Escu!

Am petrecut Revelionul acasă în intimitate, acompaniat de C. Doar noi doi, ni se întâmplă de câțiva ani. Să fie un simplu semn de bătrânețe sau doar efectul normal al comodității?

Culinar nu am pregătit ceva deosebit, dar am gustat dintr-o liniște sufletească reconfortantă pe care o așteptam de ceva vreme. Șampania cu gust de fragi ne-a îndulcit sper, pentru tot anul. La București, Brașov, Sibiu, Timișoara și aiurea prin Țară s-au cheltuit sume consistente cu focurile de artificii și spectacolele în aer liber. Rețetă politică de succes moștenită de la romani: pâinea și circul servite cu mărînimie vulgului, pentru asigurarea liniștii guvernanților.

Pe 1 ianuarie ne-am trezit târziu și am ascultat Concertul de Anul Nou de la Viena. O tradiție cu steif începută în 1939, un dialog european sublim. Îl ascultăm de câțiva ani cu interes și de fiecare dată se aprinde în mine o suferință veche. Mă mistuie gândul de a nu fi reușit faptic o carieră în domeniul muzicii instrumentale. Nu regret că am urmat opt ani Liceul de Muzică la Craiova, luptând inegal argumentativ *Eu*, un pui de coșac de pe Valea Lotrului cu violoncelul, deoarece mi-am format o cultură muzicală solidă și mi-am antrenat intelectul pentru memorarea cu ușurință a unei mari cantități de informații. Dar ineficiența activității, ca realizare profesională a lăsat urme și insatisfacții săcâitoare.

Dirijor, Daniel Barenboim. Un argentinian care a făcut la viața lui pian, gazetărie și dirijorat. Pe lângă valsuri și polci compuse de Johann Strauss tatăl și fiul, frecvente anual în program, m-a surprins plăcut *Valsul sferelor* compus de un alt mebru al familiei Strauss, Josef. Lansat cu ocazia unui bal al fizicienilor, valsul a fost inițial ignorat, considerându-se că prin jovialitatea liniei melodice ridiculiza fizionomia distinșilor destinațari. Linia melodică de fapt, prin ritm și tonalitate sugerează aspectul rubicond al domnilor în cauză. S-a cântat și o parte dintr-o simfonie de Joseph Haydn, fiul rotarului din Rohrau, autorul unui număr impresionant de simfonii – 104, fost capelmaistru al Castelului familiei Esterhazy. Castelul a constituit decorul scenelor de balet prezentate pe parcursul concertului.

2009 a fost declarat *Anul Joseph Haydn*, în domeniul muzicii simfonice!

Sala Operei din Viena era ornamentată cu flori naturale aduse de la San Remo, o feerie multicoloră asortată cu muzică de cea mai buna calitate. Finalul, repetat cu sfințenie an de an a readus în prim plan *Radetzky marș*, imnul neoficial al vienezilor, pe parcursul căruia spectatorii au voie să acompanieze orchestra cu aplauze ritmate. Opera din Viena este din punct de vedere simfonic un punct de reper al Mapamondului. Viena este un oraș care trăiește prezentul rememorând trecutul, valorificat ca ofrandă pentru spiritualizarea viitorului! vibrează uman și impune respect prin promovarea elitelor mondiale.

(continuare în pag. 34)

În România elitele nu mai sunt la modă, iar termenul provoacă uneori o stare de disconfort. Dacă îndrăznește cineva să aibă capul pătrat, ne irităm.

Cauza? comunismul gregar ca doctrină și comportament social, distrugătorul consecvent al elitelor, plecând de la premisa falsă că toți suntem egali biologic și social. Uniformizarea comunistă a alterat cultura, tradiția, ethosul românesc, stopând totodată stimularea dezvoltării personalităților de calibrul, fenomen ce se conturase pregnant în perioada interbelică. Într-o societate bolnavă de impostură, elitele răzbesc cu greu. Școala pe ansamblu și educația nu-i valorifică îndeajuns pe cei care pot reprezenta în timp esențe rare, personalități reprezentative, atuurile unei națiuni. Ne lipsesc modelele de bună practică, iar tinerii răzbesc cu greu prin zidul opac al politicianismului ieftin și al intereselor meschine, spre treptele consacrării.

Primesc, printr-o împrejurare fericită, revista de cultură *Arca* a literaților din Arad. Interesantă: cronică literară, eseu, poezie, teatru, arte vizuale, pro musica, restituirii, lecturi paralele.

Incitantă ca practică a exercițiului de a dialoga și ca volum de idei convorbirea cu Bogdan Gabriel, profesor de teologie la Duquesne University Pittsburgh. Ce ne spu-ne tânărul profesor despre Institutul Teologic Ortodox din București?

*“Când am început efectiv cursurile de Teologie, mi-am dat seama cât de superficial și de provincial se făcea totul (comparativ cu activitatea didactică din Germania, unde Gabriel studiasse anterior). Profesori aroganți și incompetenți, care își făceau cursurile plagiind (și amputând) cursurile din perioada interbelică, și care țineau jos pe cei care ar fi avut ceva de spus studenților; sărăcie lucie și haos desăvârșit la bibliotecă; un sistem de relații abuzive, bazat pe temenele și peșcheșuri; pe scurt: un putregai poleit cu lozinci, diseminat în toate grupările (termen prea elegant), care își disputau întâietatea în cancelarie”.*

Trist adevăr! În învățământul universitar românesc, incompetența și nepotismul fac ravagii.

Cine să se ocupe atunci de elite?

### 3 ianuarie

Iarna și-a intrat pe deplin în drepturi. Nu sunt zăpezile de altă dată, dar este ger. Îmi place să simt mușcătura frigului pe obraji înghețați. Retrăiesc copilăria de la Brezoi, din Fundul Podului: joaca în zăpada afânată, ramurile copacilor tivite cu broderii filigranate de omăt, drumul pietruit șerpuiind de-a lungul Văii Satului, transformat în derdeluș, pe care făceam echilibristică până la școală, spartul lemnelor, respirația aburindă a vitelor, hainele din lână aspră umezite de ninsoare și uscate apoi pe sobă, focul prietenos, ibricul cu ceai sau țuică fiartă pentru musafiri...

...vremuri apuse a căror nostalgie mă învăluie ca o stare de beție incipientă. Gerul îmi dă senzația unui rău necesar, îl percep ca pe un dezinfectant a tot ce mișcă în juru-mi (mai ales că nu costă nimic, cu excepția facturilor la gaze care în lunile de iarnă ne dau dureri de cap). Rușii au divergențe cu ucrainenii. Zarurile lor norocoase sunt marile rezerve de hidrocarburi, sursă de venit eficientă în relațiile cu Europa.

Deocamdată noul guvern ne asigură ca nu vom avea

probleme. Nu-mi inspiră nici o încredere amestecătura asta de miniștri și am o presimțire urâtă, o voce stranie îmi șoptește că se va sfârși prost. De mic aveam fixuri care mă chinuiau și dacă nu se întâmpla cum îmi imaginam eu viitorul, ceva pentru mine nu se lega, nu era în regulă. Nu-i înțeleg pe cei ce vor să devină miniștri doar de dragul titlaturii. Îi compătesc. Un ministru *beton* este de fapt un bun administrator. Țuțea era de altă părere, mai radical: *un ministru bun trebuie să aibă vocație de stăpân și nu de bun funcționar. Iar ca prim-ministru, trebuie să porți în geantă imaginea ideală a României, spre care să te miști asimptotic.*

Vocația de stăpân o au... dar din păcate pentru noi, de stăpân prost!

După amiază am plecat la Dejani, un sat situat la poala versantului nordic al Munților Făgăraș. În apropiere este o mănăstire, refăcută din temelii după '90, cu pictură bizantină pe un fond azuriu, odihnitor. Îmi place Țara Făgărașului! mai cu seamă îmi plac satele de sub munte. Ținutul a fost administrat în Evului Mediu și de voievozii Țării Românești. Câțiva boieri munteni aveau moșii în zonă. Populația este neaoș românească, spre deosebire de satele de pe Ardeal, situate la nord de Olt, unde sașii au fost în trecut mai numeroși.

Ortodoxismul este puternic înrădăcinat în Țara Oltului. Tradiția *Cetelor de ficiori* (Junii lui Crăciunu'), care colindă între Nașterea Domnului și Sfântul Ion, respectând un vechi ritual precreeștin este unică în spațiul românesc și din fericire se practică încă. Sunt numeroase bisericile ortodoxe vechi: Voievodeni, Copăcel, Făgăraș-biserica brâncovenească. În timpul uniației, la începutul sec. al XVIII-lea, multe schituri au fost distruse din ordinul generalilor Preiss și Bukow, aghiotanții împărătesei Maria Tereza. După Marea Unire de la 1 Decembrie 1918 s-a început reconstrucția Mănăstirii de la Sâmbăta (din inițiativa mitropolitului Bălan), ctitorie a domnitorului martir Constantin Brâncoveanu.

*Sâmbăta* este simbolul credinței făgărășene și locaș de îngropăciune pentru mitropoliții Ardealului. Modernizarea excesivă a distrus însă ceva din misterul care învăluie de obicei lavrele ortodoxe, situri arhetipale de rezistență spirituală și culturală în spațiul românesc. În ultimii ani s-au refăcut mănăstirile de la Bucium, Berivoi, Dejani, Breaza, Făget, mici bijuterii chinoviale ascunse la poalele Carpaților, inimi neobosite ce pulsează discret credință creștină!

Drumul spre mănăstirea Dejani era acoperit cu zăpadă. Turiști motorizați își plimbau odrasele îmbujorate și gălăgioase pe săni tractate de mașini. Zgomot, gaze de eșapament cu miros înțepător de combustibil ars, sorbituri libidinoase din pahare de plastic umplute cu vin fierț, asortate cu urări de bun augur pentru 2009. Un peisaj umanizat indecent, în dezacord cu oazele virgine de pădure, populate cu brazi împodobiți în beteala sclipitoare a omătului.

(continuare în pag. 69)





Ioan GHEORGHIUȚĂ

### Mi s-au întors privirile pe dos...

Mi s-au întors privirile de-o șchioapă  
și mintea-mi stă în aer suspendată  
să sap aș vrea pe-o ntindere de apă  
să caut vremea mamei *demodată*,

când din senin puteam zâmbi la soare  
și din cuvinte construiam terase,  
de ce-aș mai încerca acuma oare  
să am o viață plină de foloase?

pământul tremură și plânge de necaz  
că nu-i privit cu dragoste umană,  
cad ploii acide-n ritm nebun de *jazz*  
iar îngerii-s bătrâni și în sutană...

vin boli mânate dinspre nord la sud  
de crivăț, de șrapnele și furtuni,  
mirosul ierbii, acel verde crud  
a devenit o parte din minuni...

mi s-au întors privirile pe dos  
și mintea-mi stă în aer suspendată  
să sap aș vrea, chiar dacă-i dureros  
să caut vremea mamei *demodată*...

### În noaptea dinainte...

În noaptea dinainte ploua cu aroganțe  
fitilele din lampă mi se stingeau în palme,  
cuvinte fără mamă și fără de speranțe  
pluteau împerecheate în straturi de sudalme,

nu știu prin câte stele trecea un glonț letal  
de-a lungul căror temeri se fisurau bineți,  
dar auzeam suspinul și bocet de coral  
și tremurau coline în vuiet de ereți,

în noaptea dinainte cădeau din ceruri sfinți  
cu mâinile întinse cereau zadarnic milă,  
prin gratiile vieții ei aruncau arginți  
și-apoi se închinău dușmanilor în silă...

de câte ori deschis-am sprâncenele-nainte  
ca arcuri întinate prin clipe fără sens,  
de câte ori de-a dreapta aceluiși părinte  
feritu-te-am pe tine în marea de condens?

acum, când dinspre est se lasă-ncet cortina  
când doar ne facem loc prin gânduri egoiste,  
se vede în contururi cum fierbe-n aer vina –  
un recviem în corul măicuțelor preciste...

### A câta oară?...

A câta oară strig la pietre și murmur la icoane  
că soarta ni se lasă pe creștet ca o ceață,  
că ni se plantează în creier silicoane,  
că ni se pun dârlogii și ham de măgăreață?

arată-te, străine, cât de dibaci ne furi  
cu câtă nonșalanță faci din echipe drugii  
dai cu juma de mână și iei cu șapte guri  
și c-un limbaj de lemn nimica nu îndrugi,  
trăsnească-i pandemia prin închisori de-a gata  
pe cei ce au făcut din ban un ideal,  
să le plesnească ochii, să-și umple beregata  
cu lăcomii infame pe la vreun tribunal...

### Se șterg din reflectoare...

Se șterg din reflectoare din ce în ce mai des  
solstiții cu regrete, cu semne prinse-n păr  
și-n locul lor invidii și-un val de interes  
apar la unison pe-un tas de adevăr,  
se cântărește cinstea, valorile-s pe ducă  
minciuna-i educată de șmecheri și gealați  
se dau speranțe oarbe și ia cine apucă  
mai reci și-n deziluzii, mai triști și mai blazați,  
să mergem înainte femurul nu ne ține  
cu litere de-o șchioapă pe inimă stă scris,  
trăim într-o decadă curbată în rușine –  
solstiții cu regrete, cu semne prinse-n vis.

### Mă doare..

Mă doare că prin vene îmi curge neputință  
deși de-atâta vreme bat drumuri și cărări  
să pun un strop de bine, să torn cu elocință  
iubire și credință în toc și-n călimări,  
de n-ar mai fi trădarea să urle în ureche  
asemeni unei haite de lupi și de nebuni,  
de n-ar mai face ura cu lenea-n cerc pereche  
am fi cu mult mai altfel și, sigur, mult mai buni,  
am moștenit tot răul din era comunistă,  
o eră presărată cu șpiluri și golani,  
la ce să ne ajute o viață fantezistă  
când hoții stau la pândă, în funcții pentru bani?  
te uită împrejuru-ți mai recunoști vreun stil?  
că toate sunt mai false, lipsite de voință,  
mă doare că sunt mame uitate la azil,  
mă doare că prin vene îmi curge neputință...

### Prea drag îmi este cuibul...

Prea drag îmi este cuibul și zborul mi-a ajuns  
să-mi crească prin sprâncene-o gheară de șacal,  
prea tristă-i libertatea cu care-i trupul uns  
când zâmbetul se vinde pe-un kil de cașcaval,  
ia-mi mâinile de astăzi și strânge-le-n cătușe,  
la ce să ne rugăm când pietrele sunt moarte?  
când vin de pretutindeni cu miile căpușe  
și sug din noi iubirea și ne învață carte,  
la cine să mai mergem și să le spunem șpilul  
când statul paralel ne-mpușcă din cuvinte,  
din legi și din decrete își pune-n vârfuri stilul-  
un mod defăimător de-a trece înainte,  
prea drag îmi este cuibul, dar am să-nvăț să zbor  
departe, printre *Tudori, Corvini, Mihai, Ștefani*,  
din îngerii aceștia voi face un sobor  
prea drag pe-un colț de suflet precum în *Ghetsimani*

(continuare în pag. 36)

(urmare din pag. 35)

**Ne mor părinții...**

Ne mor părinții, doamne, cu rănilor deschise  
uitați printre spitale, săpându-și singuri gropi,  
copiii pleacă-n lume goiți de interlopi,  
de cei ce uneltesc cu moartea în culise,  
drept scuze ne îndeamnă să mergem toți la vot,  
*mass media* e-n mâna aceluiași satrapi,  
aceiași care-și bagă dolarii la ciorapi  
și urlă că românii sunt neam de ostrogot,  
că nu ne vindem țara, că țara suntem noi,  
când ei sunt mandatar în *Londra* sau *Maldiva*,  
ne mor părinții, doamne, sar lacrimi prin colive  
de prin orbite goale și coaste de strigoi,  
cu burțile umflate ne-ndoapă cu gogoși  
ieri-derbedei în stradă, azi-secretari de state,  
ieri-fițe în bordeluri, azi-doamne învățate  
s-arunce cu sloganuri și mită-n curioși,  
storc suflute de gânduri și fac din oase punți  
pe-o cale nesfârșită, pe-un rând de lumânări...  
ne mor părinții, doamne, din cruce le ies ocări,  
păreri de rău în valuri inundă dealuri, munți...

**Constantin BEJENARU-BECO****Sentiment năucitor (A propos de Iadul din Bahmut)**Se dedică ucraineanului drag inimii mele *Ananie Ivanov*

Râuri de sânge vâscoase, pestilențiale.  
Urlet de fiară-asurzitor, păsări de pradă  
Ce-și pândesc hrana din  
Mucedo canale umplute  
De hulpavul *Agresor*  
Cu trupuri răspândind otrăvitor  
Miasma de pucioasă și dihor  
*A sentimentului năucitor*  
Care ne cârnășește ca o boală-  
Frica de *Iad* și de *Război* nimicitor  
Îngrozitoare, incurabilă, letală!

**Nașterea unui Poem**

Un *Poem* se naște  
Din aripi pe care  
Cu-adevărat le au doar Îngerii,  
Din aerul bovaric  
De nostalgie traklian-eminesciană  
Al șoptelor teilor-zeilor depărtărilor,  
Din vuietul trecut viitor  
Și boarea de aburi a mirărilor  
Care aici și acum  
la chip de de *Viață* trăită  
În ritmul *Insectelor*,  
Măiestria vocală a *Păsărilor*  
Și *Inteligența* socială a *Oamenilor*.

**Fața nevăzută a LUMII**

Din *Antichitate* până-n  
Modernitate, *Poetul* survolează

Ucronii câte-n *Lună* și *Stele*  
Unde visează că doar pe  
*EL* îl vizează *Uni(c)Versurile* paralele.  
Deși de mult a pășit insolit în  
Viitorul trecut surdo-mut  
Din prezentul neliniștit,  
Potirul magic al *Poeziei* îl readuce  
Periodic la *Viață*.  
Astfel că mai caută și speră încă  
Să vadă, beatificat de  
Ultravioletele secrete ale *Lumii*  
Fața nevăzută a *Lumii*.

**Încredere oarbă**

**Motto:** „nihil hic misi triste/ Carmine temporibus conve-  
niente suis” („nu vei vedea aici lucruri triste/ În vers potrivit cu  
vremurile lor.”) *Publius Ovidius Naso*

Singur pe drum neștiut de nimeni  
Am simțit și simt încă o *Încredere oarbă* în rostul  
Neliniștit, profund și fecund al *Vieții*  
Care-mi acordă zilnic  
Un rol fără seamăn.  
De cavaler-truver ce-și hrănește  
Pegasul cu jărat din harfele tămăduitoare ale lui  
*Orfeu, Homer, Dante, Eminescu, Baudelaire*  
Între cerească împlinire prin *Iubire*  
A crezului meu - de *OM*  
Care depinde numai de *DUMNEZEU*.

**Cronologie**

Zi și noapte,  
Noapte și zi,  
Realitatea se luptă  
Ca *Spiritul Trupului și Inimii* mele.  
Câștigătoare e *VIAȚA*  
Cu toate-ale *EI*,  
Cu sau fără temei,  
*Bune și Rele*.

**Mărțișor**Divinissimei *Tania N.*

De *Ziua Ta*  
Îți dăruiesc din  
Cea mai pură ninsoare  
*Mâna Maicii Domnului* –  
Flosrea paradisiac zâmbitoare,  
Aromitoare și fermecătoare  
Întru-implinirea *Iubirii* și  
Fericirii *OMULUI* prin  
Duhovnicească binecuvântare-  
*Preacuratei Fecioare*,  
*Măicuța Domnului Izbăvitoare*.

**Rugă Teogonică**

Colivia de *Platină-a Sufletului*,  
Trupul meu, verbal îmi îndeamnă  
Inima ca-n ritm cuantic-galactic vizionar  
Să fie bărbată și sacral,  
Să-L roage pe *DUMNEZEU*  
Cu *Har* să mă bată.

(continuare în pag. 37)

**Acvariu Galactic**

Când laudele mele  
Se prăbușesc peste stele  
Ca o tonă de cărămizi,  
Guvizi, insipizi din constelații rebele,  
Îți fac temenele-n  
*Acvariul Galactic* în care  
Iubito, prudentă  
Te-nchizi.

**Împreunare Divină**

Motto: „Iubește și fă ce vrei!”  
Fericitul AUGUSTIN

Mai profundă este adâncul  
Decât înaltul-îngăduitor,  
Îmi șoptește *Îngeru-mi ÎnGânditor-Păzitor*,  
Seara înainte de culcare  
Spre a-mi pregăti  
*Inima, Trupul și Sufletul*  
Primitor-roditor întru  
*Demiurgică-liturgică și Divin Creatoare*  
ÎMPREUNARE.

**Groază Aristocratică**

Frica de *Război*  
Mai înspăimântătoare  
Decât *Infernul* lui *Dante*,  
Are în ea o  
*Groază Aristocratică*  
De bomboane fondante,  
Otrăvitoare precum  
Cucuta socratică.

**ARS POETICA**

Scrisul meu care asemeni  
*Balaurului Uroboros* pieziș-jucăuș  
Și spiralat înfășoară  
Din zori pînă-n seară  
Și-n noapte târziu  
Atât *Creatorul* evlavios  
Cât și *Cititorul* insidios,  
Se vrea *Călăuzitor, Viu și Setos*  
De *Adevăr* profund,  
*Zelos și Milos*  
*Precum Fiul Omului și al Domnului*,  
Mântuitorul nostru, *IISUS CHRISTOS*.

**CONTRAPUNCT**

Spre-ngrijorarea *Tatălui* meu  
*Zaharia (Gând Bun)* care se mira  
Cu voce de dulceață-isteață:  
*-N-oi fi vrând s-ajungi Plugar!*  
Am vrut să fiu *altceva în Viață*  
Și am devenit *Marinar!*

**Balada Poemului Esoteric**

Disimulat sau ocult  
Plasez versurile acestui *Poem* destul de mult  
*Sub pecetea tainei*  
Preocupat-inspirat de partea zis

**Întunecată a Lumii**

Doctrinelor secrete, *Alchimiei* și  
Ceremonialurilor fastuoase-misterioase  
Care vibrează să intre-n  
Stare de veghe-n așteptarea  
Celui de-al doilea *Big Bang* al aurei  
De pe *Creștetul* gândurilor mele rebele.

**Poemul de față**

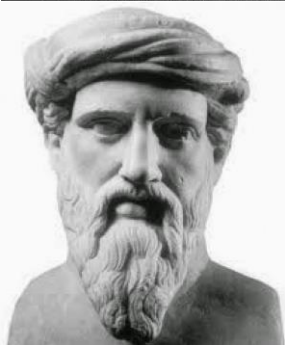
Poemul de față  
E-nfășurat  
În metafore ude ca niște agude  
Și epitete hai-hui  
Spre mai joaca jocului,  
Într-atât de mare fiind  
Febra nașterii cunoașterii  
Din jur-împrejurul *Lui*;  
Poemul de față  
Cu semne și repere clare  
Aromitoare precum *Cățelul de usturoi*,  
Dis de dimineață este în stare  
Să sară, *Cititorule*, pe tine  
Ca un moroi,  
Să te ciugulească-trezească din *Soare*  
La telurică viață firească.

**Poem de Poveste**

Invit insolit printr-un *sforzando*  
Direct din *Halima* voi pluti cel puțin  
*O mie una (1001) de nopți*  
Pe covoare-fecioare și zmei-ardei copti  
Și pe drezine virgine trase de un  
*Pegas fornăitor*, capricios și focos  
Deasupra unui *Tărâm fabulos*  
Unde conviețuiesc spectaculos rebel,  
Călduros, maiestuos și fidel  
*Prospero, Caliban și Ariel*.

(Din volumul în curs de apariție *Uni(c)Vers Apollinic*)





## PITAGORA

### LEGILE MORALE ȘI POLITICE ALE LUI PITAGORA

- Viața cumpătată, în slujba binelui și a dreptății, trebuie să stea și la baza alcătuirii politice a unui stat.
- Nu încerca să vindeci un popor mare și corupt: can-grena nu se poate vindeca.
- Nu încerca să schimbi orânduirea unei mari națiuni. Un popor numeros e ca o dihanie hădă; e ceva împotriva firii. Dintre toate soiurile de dobitoace cea mai rea e speța umană ce se cheamă "popor".
- Nu răspândiți vestea unei fapte rele! Faceți în așa fel încât să-i dispară cât mai curând și cele mai mici urme. Lăsați răul să moară!
- Să crezi doar pe jumătate pe cei ce vin să pârască fapte rele.
- Nu năzui la himera unei democrații pure; egalitatea perfectă există numai la morți.
- Legiuitore! Nu lăsa oamenilor de stat timpul să se deprindă cu puterea și onorurile!
- Legiuitore! Nu uni credința cu morala. Roadele acestei legături nepotrivite nu pot fi decât niște monștri.
- Legiuitore, bagă de seamă să nu te înșeli! Drep-turile omului nu sunt la fel cu ale popoarelor din cauză că oamenii deveniți "popor" încetează a mai fi oameni.
- Un Senat de 100 de capete e mult prea mult! Puțini legiuitori, dar înțelepți! Puțini războinici, dar viteji! Puțin "popor", dar multi cetățeni!
- Supune-te legilor chiar dacă sunt proaste! Nu te su-pune oamenilor dacă nu sunt mai buni ca tine.
- Taie unghiile poporului, dar nu-i spăla capul cu pro-pria-i urină; pedepsește-l, fără să îl înjosești.
- Nu chemați în magistraturi decât bărbați ce sunt în săptămâna mare a vieții lor.
- Magistrați! Fiti precum în Sparta! La intrarea în tribu-nale: ridicăți un altar al Fricii, frica de a fi pedepsit înspăimântă poporul și copiii.
- Magistrate! Legea îți e soție legitimă; desparte-te de ea mai bine decât să o faci să devină o femeie trândavă și care se învoiește cu orice.
- Magistrați ai poporului! Nu urmați pilda pescarilor de pe Nil care aruncă cu noroi în ochii crocodilului ca să-l poată stăpâni.
- Poporule! Cântărește-ți legile! Numără-ți magistrații!
- Să nu fii legiuitorul ori magistratul unui popor care se lauda cu mintea sa luminată.
- Urmand pilda locuitorilor din Creta, la fiecare 9 ani, legile să fie citite și îndreptate de un înțelept.
- Scutiți-vă magistrații de jurământ atunci când intră în funcție, dar nu-i scutuți să dea socoteală când o părăsesc.
- Când magistratul vorbește, preotul să tacă!
- Poporule! Dacă îți dorești o bună rânduială în ceea ce privește politica, ferește-te de o organizație fără vlagă, o administrație fără putere și de luxul ospetelor. Acestea trei dau întotdeauna naștere vrajbei în viața civilă și în gospodăria și au ca urmare năruirea statului și a familiei.
- Nu tulbura o apă stătătoare ori un popor în slavie.
- Fugi de poporul căruia îi place eșafodul.
- Nu te aștepta să îți se mulțumească atunci când faci un bine poporului: dintre toate dobitoacele, el este cel mai nerecunoscător.
- Lucrul cel mai rușinos al unei stăpâniri este pândirea și iscodirea oamenilor.
- Nu urma pilda omizii: nu primi să te târăști la picioarele prințului sau în fața poporului pentru ca într-o zi să porți aripi.
- Toți suntem egali! Să nu credeți însă că neghiobul este egalul înțeleptului.
- În fiecare an să aveți o zi de sărbătoare numită "pacea familiei". În această zi, soțul și soția, la prânz, în mijlocul familiei, își vor da mâna și își vor ierta unul altuia greșelile făcute de-a lungul anului.
- Învață să vezi mai departe decât pot ajunge privirile tale.
- Lebăda tace toată viața ca să poată cânta desăvârșit o singură dată. Omule de geniu! Rămâi în umbră și păstrează tăcerea până în clipa în care vei putea să apari cu toată strălucirea unei faime pe care nimeni nu o mai poate tăgădui.
- Dă legi poporului taur și boabe poporului bou.
- Nu admira nimic! Zeii s-au născut din admirația oamenilor.
- Să nu ai alt Zeu în afară de propria conștiință.
- Fii cetățean al lumii întregi până când vei întâlni un popor înțelept și cu legi drepte.
- Trăiește-ți viața; nu există nimic înainte și nimic după ea. Să-ți placă să trăiești și să trăiești bine. Cel ce privește viața cu dezgust fie are spiritul bolnav, fie inima putrezită.



În ciuda spaimei și a adrenalinei care le mătura organele, toți priveau fascinați jocul de lumini din fața lor.

- O dimineată frumoasă ! Numai bună să mori! spuse Chibrit.

- Ce-aveți mă cu toții? Întrebă Gavrilă. Unul nu spune ce-o să facă diseară! Până acum le-am venit de hac, le venim noi și acum!

- Le-am venit, Gavrilă, le-am venit! Dar am avut lângă noi niște *panșere*. Acum sunt la vreo trei ceasuri de noi și nu cred să vină! Te-ai uitat în stânga și în dreapta! Peste tot e la fel!

Doar în colțul său, Mocanu, se ruga cu voce tare.

- Doamne, Dumnezeule, Atoptputernicule, ai grijă de sufletele noastre! Dă-ne tărie să trecem Gologota care ne așteaptă! Milostivește sufletele păcătoșilor! Tatăl nostru.

Rugăciunea fu preluată de toți.

- Amin!

Cum au rostit ultimul cuvânt, ca prin minune, tunetul s-a oprit. O clipă ireală de liniște s-a așternut în pustia rusă. Lumina timidă a soarelui împodobea, premonitic, covorul alb din fața lor cu limbi sângerei. În curând avea să fie acoperit cu sânge adevărat, cu sânge vărsat în numele unor ambiții mult prea mari pentru cei care-l vărsau.

Clipa de liniște parcă dură o eternitate. Din păcate fu spartă de un huruit înfundat. Veneau tancurile. (...)

### **Siberia, februarie '43**

Ușile marfarului s-au deschis, iar în ciuda gerului pătrunzător, dinăuntru răzbătu un miros pestilențial. Un gardian trase câteva focuri în aer pentru a îndemna umbrele slăbite să se de-a jos mai repede. Rând pe rând din vagoane coborau, sprijinindu-se unii pe alții, cei care în urmă cu două luni făceau parte din cea mai mare armată.

Cei mai în putere făceau eforturi disperate să-i ajute pe camarazii lor. Experiența ultimelor luni îi învățase că cine rămâne în urmă, acolo rămâne. Unii nu mai aveau putere și își doreau asta.

- Lasă-mă prietene, lasă-mă! Dacă ții la mine, lasă-mă să-mi sfârșesc calvarul! Nu mai pot! M-am născut fără noroc!

Spunând asta, cu un ultim efort, îndepărtă mâinile lui Mocanu și Gavrilă de pe el. Mocanu îi mângâie fruntea fierbinte. Ardea. Tifosul își intrase în drepturi. Făcu o cruce asupra lui Boboc și târându-și picioarele se așeză alături de ceilalți. În vagon mai rămăseseră muribunzii, ca Boboc, și ceilalți care muriseră deja în cele zece zile de când se urcaseră în vagoane. Primară hrana, dacă pâinea neagră și uscată se putea numi hrană, doar de trei ori. Băură apă din condensul care cădea de pe tavanul vagonului.

Se auzi un fluier. În fiecare vagon se urcară câte doi soldați și imediat rafalele automatelor se auziră. Marea masă de prizonieri lăsă resemnată capetele în pământ. Nu mai aveau puterea să protesteze. Nici curajul.

Din prima clipă în care s-au predat, rușii, au făcut tot ce le-a stat în putință să le zdruncine puterea, curajul, voința și credința.

În acea zi blestemată de noiembrie, când au fost învinși și s-au predat, lumea imperfectă așa cum o știau și credeau că o știu s-a sfârșit. În acele clipe unii dintre ei simțeau un sentiment de ușurare, unii chiar zâmbeau.

- Măcar am scăpat cu viață!

- O să apucăm să ajungem acasă!  
- Dacă rușii vor ataca așa tot timpul într-un an se termină războiul!

- Luna viitoare nevastă-mea va naște! Față de alții o să apuc să-mi cunosc pruncul!

- Astea erau gândurile multora. De la acestea, acum,

unii, ajuseseră să implore o moarte rapidă...

### **Decembrie '47, București**

Studentul ridică gulerul hainei și își îndesă mâinile în buzunare. Privi încă odată la ceas. Avea timp, însă i se părea că trece așa greu. Zâmbi. Zvârluga de Ana îl făcea să uite de toate ale lui. Cu fiecare clipă petrecută fără ea își dorea mai mult să o strângă în brațe. Peste un ceas jumate aveau să fie în tren cu prietenii și să meargă la munte. Era nerăbdător. Ori de câte ori ieșeau în vreo plimbare Ana îl surprindea cu ceva.

Tramvaiul veni. Instinctiv duse mâna la piept. Încă nu se putea despărți de pistol. Vremurile se liniștiseră în București, dar reflexe căpătate pe front și amintiri din altă viață încă îl bântuiau. După răzbunarea din Iași nu lăsase o clipă garda jos. Permanent era cu ochii în patru. Politic lucrurile erau din ce în ce mai agitate. Din această cauză venise și propunerea Anei și a Elvirei.

- Haideți să ieșim de sărbători! Trebuie să ne rupem cumva de nebunia din jur! Ne așteaptă evenimente tulburi!

Așa se face că împreună cu Dinu, fratele Anei, iubita acestuia, cu o colegă de-a Elvirei și doi verișori ai acesteia au făcut planuri să meargă la munte la un prieten de-al lui Dinu.

Peronul era plin, dar el auzi grupul lui de departe. Ana îl zări și veni în fugă către el. Îl sărută lung scandalizând pe unii din jur.

- Lasă-l fată să respire! o dojeni fratele ei.

- Cum să nu-l las! Să mă respire numai pe mine, s-a înțele! Las' că am văzut eu la facultate cum se zgâiau la el vreo două-trei mândre!

Răsetele și voia bună se instalaă complet. Pentru câteva zile voiau să uite de grija banilor, a cursurilor și a locurilor de muncă, a comuniștilor și a țărăniștilor, a rușilor, a regelui și a cui o mai fi. Urcară în tren și-și ocupară compartimentele. Elvira îl observă când își ascundea pistolul în rucsac.

- Tot nu poți să lași în urmă nenorocirea aia de război? (...)

(Fragmente *Jurnalul renegeților*, Ovidiu Bârsan, Editura Univerisitară, septembrie 2022)



**Mihai MERTICARU****PE TÂMPLA CERULUI**

Dinspre mine bate o briză  
 spre marea trecutului vaporos  
 odată cu refluxul unui univers în derivă,  
 orizonturile îmi spintecă străfundurile memoriei,  
 coclaurile mă cutreieră în goană  
 transfigurate de beția irealității,  
 râurile mă traversează într-o veselie,  
 răcorindu-se,  
 cerul mă scrutează insistent,  
 înjumătățindu-mi porția de infinit,  
 arborii mă jefuiesc de ultimele frunze verzi,  
 izvoarele îmi beau lacrimile cu pumnul  
 astâmpărându-mi setea de absolut,  
 o lume paralelă mă soarbe nesățios,  
 împuținându-mi zestrea de lumină,  
 iarba îmi crește în priviri tot mai deasă,  
 înserarea mă toarce mărunț,  
 tot mai mărunț, până firul ființial  
 devine invizibil,  
 câmpia se lățește verde peste humusul  
 pieptului meu de țărână,  
 codrii își înfig rădăcinile în arterele mele  
 subpământene,  
 devenite canale pentru circuitul depărtărilor,  
 ochii mei,  
 două bezne pe marginea timpului,  
 privesc pretutindenea uimirii  
 și intimitatea nimicului.  
 unu din cele cinci puncte cardinale  
 dispare pentru a rămâne semnul  
 sfintei cruci pe tâmpla cerului  
 dinspre răsărit...

**UN NUMĂR**

S-ar putea ca suspinul pietrelor  
 să nu existe, deși eu  
 l-am auzit adeseori.  
 s-ar putea ca rădăcinile stelelor  
 să nu fi existat niciodată  
 deși eu le-am văzut de atâtea ori.

s-ar putea să nu vedem  
 nicio limbă de clopot  
 sub cupola catedralei de azur,  
 deși eu i-am simțit adeseori vibrația.

nimeni nu crede că zidurile vorbesc,  
 deși eu le-am auzit de mai multe ori  
 conversând.

ce poate fi mai fragil  
 decât un fir de iarbă?  
 și totuși eu l-am văzut cum străpunge  
 betonul.

nu trebuie neapărat să vezi și să auzi  
 ca să poți extrage rădăcina pătrată  
 din numărul care exprimă esența  
 existenței Dumnezeirii.

**TIMIDA ȘI TANDRA**

Zi și noapte, se ține de mine o umbră  
 când timidă, când tandră, când veselă,  
 când sumbră,

îmi face avansuri insidioase  
 mi se strecoară în sânge  
 și în oase,

mi - aruncă ochiade ezoterice  
 când triumphiulare, când sferice,

lasă să-i cadă batista din întâmplare,  
 eu i-o ridic, ea îmi zâmbește,  
 puțin visătoare,  
 își caută fără spor în poșetă bricheta,  
 eu îi aprind, cu focul din priviri, țigareta,

s-așază la masă oriunde în fața mea,  
 mereu e pe gânduri,  
 parcă nu m-ar vedea,

în tramvai, în tren, în metrou  
 se oprește mereu  
 lângă scaunul meu,

eu nu pot să nu fiu cavaler  
 și locul meu să nu i-l ofer,

o mie de voci îmi spun să fug,  
 dar nu pot să rezist  
 și-mi joc neputința  
 precum un genial artist,

ea se preface a vrea, a nu vrea  
 și eu nu pot nimic altceva  
 decât cum vrea ea să mă poarte,  
 timida și tandra,  
 irezistibila mea  
 moarte...





Tudor Ștefan GOȚIA

**Stradă cu tei**

teii-și picură  
miresmele cerești  
peste obrajii poetei,  
freamăt de aripi prin frunze,

îngerii au adormit  
în orologii de cristal,

zgomotul mașinii de cusut  
dîn vechea croitorie,  
straniu, agasant,

mâinile iscusite ale croitorului  
brodează un văl de lumină  
pentru fața nevăzută a lunii,

seară fluidă  
de iunie,  
glasul tăcerii  
pe strada cu tei.

**Hortensii albastre**

ziua-și odihnește lumina  
în trupurile fluturilor  
în stropii de ploaie  
ce se preling pe geamurile  
opalescente ale autobuzelor

singurătatea  
o stradă pe care  
toate ferestrele au  
storurile lăsate

luminile orașului  
s-au aprins  
în inimi  
în învelișul de hârtie  
al buchetului de  
hortensii albastre

**Îmbrățișarea poemului**

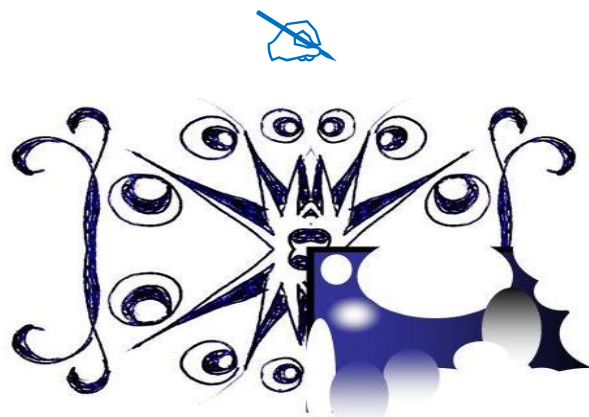
în portul Corint  
privesc spre goeleta  
ce-mi duce poemul  
în largul nesfârșit al mării.

muza-mi face semn de pe punte,  
zâmbitoare, îmbrăcată în  
rochia ei neagră,  
agită o eșarfă roșie în mână  
până când pânzele corabiei  
dispar la orizont.

sufletul, rămas acum pustiit  
s-a întrupat într-un porumbel alb  
și a pornit pe deasupra apelor  
în căutarea poemului dispărut.

a început să-l caute  
pe o insulă pustie  
printre fire de lavandă și busuioc,  
prin clopotnițe de iasomie  
revărsându-și mireasma peste  
umerii poetului,  
în răcoarea stâncilor,  
printre bătrânele bărci ce  
clipesc melancolic,  
printre ramurile sicomorului.

în cele din urmă,  
sufletul a găsit poemul  
imprimat pe nisip  
lângă urma piciorului tău delicat  
ca o promisiune.  
curând, va ajunge și cuvântul  
purtându-se peste apele mării  
și se vor contopi  
duh, poem și cuvânt  
într-o îmbrățișare tainică  
plină de candoare.



Dumitru BĂLUȚĂ

## POVARA LUI MIHAI POTÂNGĂ

Un sat de pe valea Prutului de Jos cu tradiții care, în ciuda timpurilor vitrege, au rămas oarecum conservate în arealul neaoș. Oamenii de aici vor fi fost mai răbdători, iertători, dar și mucaliți. Mihai Potângă se trăgea chiar din această albie. Era un tip scund de statură, dar vânjos ca taurul, avan la muncă, săritor la nevoie și plin de haz la petreceri. Alta avea să fie meteahna lui: căsnicia și gospodăria nu-i mergeau cum ar fi trebuit. Poate din cauza că s-a căsătorit prematur. Însă, în situația lui de atunci, nu avu de ales.

Pe când avea doar 16 ani și frontul se rostogolea peste Basarabia, taică-său a fost luat la război. Pe la Crăciun a scris de la Oder că luptele sunt grele, dar Dumnezeu ține cu dânsul. Însă în primăvară cei de acasă primiră un plic oficial ce anunța că soldatul Potângă „propal bezvesti”, adică este dat dispărut. După război, un omulean din satul vecin avea să se „răsufle”, precum că asta nu este adevărat: el a văzut cu ochii săi cum Potângă, cu care se luaseră frați de cruce, a fost rupt în bucăți de un proiectil și amestecat cu pământ în tranșee. Cine să-l mai fi căutat? Ce s-o fi întâmplat cu adevărat, familia n-a mai aflat niciodată. Așa sau altfel, toate muncile în gospodărie și la câmp căzură povară pe umerii lui Mihai.

După aia a urmat și tăvălugul deportărilor în Siberia. Mama cu copiii săi era trecută pe listă, pentru o casă acoperită cu țigle, o pereche de cai și câteva hectare de pământ. Faptul că soțul ei a luptat pe front, în armata sovietică, nu s-a luat în calcul, deoarece „propal bezvesti” se interpreta că s-ar fi predat în plen dușmanului. Cineva l-a sfătuit pe Mihai să se însoare cât mai curând, separându-se astfel de familia „chiaburilor”. N-ar mai fi părtaș la gospodăria și pământul părinților. O altă familie, mai ales săracă, nu era pasibilă de a fi ridicată. El așa a și procedat. A luat-o pe Leanca, fata cea mică dintr-o familie cu mulți copii. Părinții i-au dat-o cu bucurie. În sinea lor, o fi sperat și ei să se pricopsească cu ceva din „averea lu' Potângă”. Habar n-aveau că aceasta urma să fie naționalizată.

Mihai nu s-a pierdut nici în kolhoz, pentru că era harnic și îndemnativ la orice treabă. Se învrednicise repede de autoritate în colectiv. Era unicul stâlp al casei. Familia se mărea și nu avea cum altfel să-i hrănească și să-i îmbrace pe toți.

Mai rău de Leanca care, după o copilărie mereu flămândă, mai ales că pe vremea foametei din 1946-47 chiar s-a zbatut în „gura morții”, a dobândit o distrofie subalimentară cronică, de-a valma cu alte boli istovitoare. Nașterile frecvente i-au zdruncinat cu totul sănătatea.

Grija ei cea mare au fost copiii, căci erau și ei lipsiți de energie și aveau nevoie de multă atenție. Micuții se țineau și ei de ea ca umbra de pom. Astfel, ea nu prea avea cum să muncească la kolhoz. Brigadierul bătea cu bățul în poartă și o scotea cu năbădăi la muncă. Astenia o doboră la pământ, dar nimeni nu-i da crezare. Din contra, intrase în gura satului ca „trândavă”. Mihai, chiar

dacă nu prea se gândea dacă o iubește sau nu pe Leanca, își făcea cuviincios datoria de familie. Nu a renegat-o niciodată, fiind conștient de faptul că el și-a ales-o. Nu uita că datorită ei a scăpat de Siberia. Așa că o fi ea o povară, dar Dumnezeu i-a dat-o. Adevărat, văzând cum trăiau alții în bună înțelegere și voieșie, își mai ieșea din pepeni. Îl năvălea un soi de invidie nestăvilită, care îl provoca să-și verse furia asupra soției - ba că nu-i și ea gospodină vrednică, ba că nu ar dori să se țină și ei în rând cu lumea. Îi arunca vorbe grele, chiar mai și scăpa pumnii pe ea.

De altfel, era gata să facă tot ce îi sta în puteri pentru sănătatea ei. Însă nu știa cum să-i susțină moralul. Asta era peste intelectul lui. Când o apucau crizele de anxietate, mai ales însoțite de atacuri de panică, el devenea neputincios. Totuși, o ducea pe la babe cu descântecelor lor, la clinici, dar doctorii de la oraș o trimiteau înapoi, la „dispințarea” satului. Adică, la felcerul Pankratov, unicul cadru medical din localitate. Un fost sanitar militar care, după război, nu s-a mai întors la Siberia lui de baștină.

Felcerul, de fiecare dată o primea pe Leanca cu un zâmbet larg afixat pe fața lui grasă și nu scăpa ocazia să o intimideze:

- Mă mir eu de tine, tovarășă Leanca. Îți tot cauți boala și n-o găsești. Da' nu ți-am spus eu, de-atâtea ori, că n-ai nimica? Ei bine, hai să mai vedem ce putem face, zicea el plictisit.

Cu aere de mare medic, îi dădea să soarbă câte o linguriță de mixtură de valeriană și de o soluție ce se numea „brom”, pe care Leanca nu o suporta pentru mirosul ei neplăcut și gustul acru-sărat. Nu știa că este și foarte toxică.

- Să faci rost de mixtură din coarne de ren, că aia ajută cel mai bine la tristețea ei nemotivată, l-a sfătuit felcerul pe Mihai.

- Ușor de zis „să faci rost”, dar unde?

- Mergi în Siberia că acolo sunt reni.

- Adică, din nou mă trimiteți în Siberia. Mulțumesc din suflet, spuse aluziv Mihai.

- Tu ești „mujicul” ei, tu caută.

Acesta era tot tratamentul oferit. Câteodată puțin ajuta, dar în general deloc. Astfel, Leanca își ducea boala pe picioare.

Soții Potângă aveau trei copii. Două fete și un băiat. Fetele deja absolviră școala și se zburătăciră să îmbrățișeze lumea demult visată. Băiatul mai avea un an de școală și încă era pe lângă părinți. Mihai se mândrea cu el, ca orice tată de unic fecior. Îl îndemna mereu să „facă carte” serioasă și să urmeze o profesie de seamă, că la vremea lui era altă rânduială și îi pare rău.

Leanca nu-l scăpa nici ea din ochi, așa de tare îl iubea. Urmărea cum se mișcă tandru, cum vorbește ca unul mare. Se minuna cum îi dădea în spic muștăcioara. Nu l-ar fi împărțit cu nimeni. Totuși, noaptea, când nu o lua somnul, întorcea satul pe o parte și pe alta, căutând o mireasă pe potrivă. De atâtea ori băiatul drag îi aducea mamei nuferi albi de la baltă! Dar cine ar fi gândit, cine ar fi știut, cine ar fi crezut, că Dumnezeu l-ar fi scăpat din vedere și nu l-ar fi păzit de primejdie. Nuferi galbeni... Îi aducea așa, fără motiv. De Duminica Mare, potrivit datinei satului, se

(continuare în pag. 43)

(urmare din pag. 42)

cuvenea să fie împodobite cu jerbe de flori sălbatice și frunzare porțile, casele și brațele ființelor dragi.

În anul acela ninsese mult în Carpați și apele de zăpădă curgeau nestăvilite la vale. Prutul atât își ieșise din albie, încât umpluse balta până la refuz. Nuferii erau aproape inaccesibili. Doar un înotător încercat putea avea norocul să ajungă la ei. În caz contrar, năvoadele aveau să tragă la mal cadavrul nenorocitului.

De atunci nimeni nu mai putea să vorbească cu Leanca - tăcea continuu. În casă, în curte, pe ulițele satului - tăcea. Se închise în sine ca într-o temniță. Se înnegrise la față. Nu-și mai schimba hainele cernite. Umbra abia se mișca pe unde suferinda umbla. Nici Mihai nu mai avea ce-i face.

Anii treceau și, potrivit unei zicale vechi, le vindecau pe toate. Însă nu se știe cât folosea această înțelepciune și pentru Leanca. Asta pentru că ea, de la o vreme, porni o ceartă cu Dumnezeu și tot repeta în sinea ei: „Doamne, ai greșit! De ce nu recunoști? Ai comis o ineptie. De ce mi l-ai trimis după nuferi? Atâtea flori erau în câmp: cimbru sălbatic, corovatică... Mie mi-ar fi plăcut și acestea. Sunt cele mai indicate flori de Duminica Mare. Dumnezeule, zi ceva...” Leanca venea pe ascuns la baltă și sta însingurată pe mal. Privea lung în apă. Numai ea știa ce caută și ce vede acolo.

Sătenii nu mai aveau timp și pentru problemele Leancăi. Cu atât mai mult cu cât ea deja răspundea la binețe, mai și zâmbea. Satul uitase de război, de foamete și era în plină mișcare în jurul rostului său. Unul murea, alții se nășteau. Oamenii priveau unul la altul altfel. Din munca lor răsăreau case noi ce dădeau peste marginea satului. Se construiau drumuri asfaltate, căi ferate până hăt departe. Sătenii reveniră la cheful lor de viață. Toamnele abia încăpeau nunțile cu mese mari și muzici alese. Cu toate acestea, erau anii de „înainte să moară Brejnev”, când gazetele consemnau ca pe bandă rulantă „consolidarea colectivă și avântul omului nou în viața satului”, lăsând totodată în umbră imense breșe spirituale.

Mihai avea și el o vârstă, dar tot petrecăreț rămase. De obicei, prefera să stea la „un pahar de vorbă” cu rudele, vecinii sau prietenii, numai nu la crâșmă „cu golani”, cum prefera el să glumească. La nunți și cumetrii - mai rar. Leanca nu prea agreea să-i țină de pereche la petreceri. De aia, mare i-a fost mirarea, când ea a acceptat să meargă cu dânsul la nunta unor tineri, care nu le veneau nici măcar rude îndepărtate.

Au închinat pahare și s-au dat pe cinste în dansuri. La început Leanca a dansat cu soțul în pereche, iar când acesta s-a prins în cerc, s-a retras pe margine între femei. Mihai era de neîntrecut la sârbă. Atât mai sărea cu împletituri de picioare și tropăia în bătătură de rupea cu pingelele pământul. Cânta fanfara lui Șoiliță, care nu înceta până nu-i vedea pe jucători learcă, ca scoși din baltă. Când s-a încheiat petrecerea și s-a potolit colbul, Mihai a observat că Leanca lipsește. Primul gând ce i-a venit a fost, că ea o fi obosit de atâta dans și, ca să nu-i strice și lui cheful, a plecat acasă. Dar acasă n-a găsit-o. Cum s-a luminat de ziuă, a căutat-o pe la rude, dar Leanca nu-i și nu-i! Rudele s-au alarmat și au ridicat satul în picioare, însă căutările erau zadarnice.

La scurt timp, Mihai a fost săltat de miliție. Ce putea el să spună, decât cum au petrecut împreună la nuntă și cum, fără știrea lui, ea a dispărut!

Peste câteva zile l-au trecut cu barca peste Prut. În România l-au dus la o morgă să recunoască un cadavru.

- Leanca! Ea este. Ce ai făcut femeie? Cum ai ajuns aici?!

- Nu mai striga, a răspuns un gradat român. A adus-o apa Prutului la malul nostru. Din partea voastră, dar ce a fost acolo, luați-o și lămurii-vă.

Atât a fost discuția. Afară l-a luat la rost o gloată de „gură-cască”:

- Pentru ce ți-ai omorât muierea, mă?!

- la mai tăceți, a zis altul, poate ea singură s-a aruncat cu capul în apă.

- O fi, dar nu de bună viață, și-a dat cu părerea o femeie.

- Așa-i, așa-i, a strigat alta, știți bine cum sunteți voi, bărbații!

- Ți-ai bătut joc de soață, bă! Chit că tu ai condus-o la sinucidere, a dat acela verdictul.

La judecată avocatul lui Mihai a insistat pe cererea ca procuratura să facă claritate: cum o fi reușit presupusul inculpat să treacă victima, neînsuflețită sau încă în viață, prin gardul de sârma gimpată de la graniță, fără ca pe corpul ei să fi rămas semne specifice?

Nimeni nu a dat un răspuns la asta, dar nici la întrebarea: de ce nu a funcționat sistemul de semnalizare, măcar vreun dispozitiv ascuns în împletiturile gardului de protecție? Asta în condițiile în care a fost încălcată frontiera de stat și nu a unui stat oarecare, ci a URSS? Or, pichetul de grăniceri nu a reacționat nici într-un fel la acest incident grav. Tocmai asta o fi condus la nenorocirea de față, a încheiat avocatul.

Procesul judiciar s-a încheiat repede. Din câte a înțeles Mihai de la avocatul său, sentința de condamnare a fost întemeiată doar pe depozițiile rudelor din parte victimei, precum că el sistematic agreasa verbal și fizic soția și ar fi determinat-o să recurgă la sinucidere. Fiicele nici n-au afirmat, nici n-au infirmat că a fost anume așa. Ele au ales imparțialitatea față de relațiile părinților, deopotrivă dramatice.

Însuși Mihai, care o cunoștea cel mai bine pe Leanca, era convins că ea, suferind de depresie, în „ceasul rău”, a cedat atacului de panică și ar fi pornit în ape după fiul ei drag.

Fiind un om creștin, el s-a resemnat cu faptul că Leanca, cu tot ce a urmat după moartea ei, nu este altceva decât povara lui, dată de Dumnezeu pe viață.



Ana OPRAN

Mă bântuie munții

## Casa din vis

Ne oprim în fața casei. Cocoțată în vârful pantei, ne privea cu un aer familiar. Ca și cum ar fi clipit din ochi șagalnic și complice. Ferestrele, ușa și prispa de lemn, vopsite într-un bleu decolorat de timp, de ploi și zăpezi îmi erau cunoscute și parcă ne chemau. Nic e alături de mine...E bine așa.

Ne-am pomenit petrecând noaptea pe patul din prima cameră. Era atâta liniște! De parcă ne-am fi aflat sub un clopot de sticlă ce filtra și oprea orice reverberație exterioară.

Târziu, spre dimineață, am auzit un foșnet, chiar șoapte confuze venind din celelalte camere. Am coborât ușor din pat apropiindu-mă de ușă. Era deschisă. Am dat s-o închid, dar ea se deschidea la loc. Vocile au devenit mai puternice. „Ce vor face dacă ne găesc aici, dormind în casa lor?”- aud șoapta îngrijorată a lui Nic. Mă lipesc de canatul ușii. Nic dispăruse deja. În locul lui o altă pereche se odihnea sub plapuma veche. Bărbatul, o namilă pe jumătate dezgolită, își expunea un umăr tatuat cu un sarpe încolăcit pe după gât. Femeia ridică spre mine un cap plin de cârlionți, cu niște ochi negri, strălucitori în care râdea o veselie ghidușă. Nu părea deloc mirată să mă vadă acolo.

- Am trăit cândva aici, spun eu. Aproape nimic nu s-a schimbat. Alături sunt două camere cu mobilă de lemn vechi, fotolii de pluș, covor oriental și peredele de catifea....

Femeia îmi deschise ușa. O încăpere goală cu ziduri gri, aflate în lucru.

- Am cumpărat-o de la foștii proprietari. Vrem să schimbăm totul. Pe el l-au luat cu ei... Ajunsese o epavă din cauza băturii. Era în pragul morții.

Un băiat brunet, apărut brusc în locul femeii, se tot învârtea în jurul meu, dornic să-mi dea lămuriri: „Bea atât de mult că făcea pe el, cățelul îi lingea turul pantalonilor, iar el îl săruta pe bot...”

Eu o rechem în mintea mea pe femeie...

- De ce-au acoperit fântâna? Ea imi aruncă o privire complice, fără să-mi răspundă.

Ocolim spre stânga. O cărare îmburuienată duce spre grădina acum sălbătică, plină de troscot, pelin și pir. În față și spre gardul vecinei, printre buruieni amestecate răsare o superbă lealea roz bătută.

- Ce minunății de lalele aveam aici! murmur eu.

- Au mai rămas câteva!...

Mă trezesc brusc din somn cu un sentiment de auto-împăcare.

„Nu, nu a fost chiar rău!”

(Din ciclul „Visele pământului”)



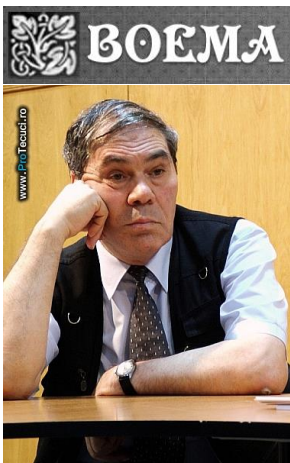
În dimineața aceasta m-am sculat cu un ciudat sentiment de fericire imensă amestecat cu o frustrare la fel de adâncă.

Hoinăream pe undeva înconjurat de ființe dragi: râdeam din toate baierile inimii, eram așa de încrezător și neștiutor!... Era atâta fericire simplă!... Mă simțeam curgând prin întregul care eram eu și ceilalți. Toți pulsam în el; ființe distincte și totuși indisolubil legate și topite unele în altele.

Și deodată firul s-a rupt. M-am regăsit culcat pe burtă pe o stâncă de cremene teșită. Palpita în mine, caldă încă, dorința de a relua drumeția aceea fără țintă, din punctul de unde fusese curmată brusc. Dar, când am deschis ochii, m-a lovit în plex un peisaj magnific: niște creste muntoase maies-toase zimțuiau cerul cu albastrul metallic al stâncilor și verdele crud al brazilor. Era copleșitor de frumos! Mai mult decât puteam suporta. Dar eu nu asta pornisem să caut. Voiam să înnod firul acolo unde secunda de sincopă îl tăiasse. Voiam să mă întorc la acea fericire caldă și aproape inconștientă de a fi împreună cu cei dragi, contopiți în mica noastră bucurie.

M-am ridicat clătănându-mă, atent să nu alunec de pe pedestalul înalt de cremene sură. Disperat, nu știam încotro s-o apuc pentru a-l regăsi. De fapt nu știam din ce direcție venisem când am picat în starea asta,...în peisajul acesta de o atât de inumană frumusețe. Înapoi nu mă puteam întoarce pentru că, de fapt, nu aveam nicio idee unde este înapoi și unde înainte. Mergeam alandala, tot mai neliniștit că nu e direcția cea bună. Pierdusem și fericirea aceea lipsită de griji, dar și splendoarea frumuseții regale și reci a piscurilor muntoase. Eram acum într-un camion militar cu prelată, cu oameni gălăgioși, indiferenți, dar care își cunoșteau direcția (sau poate doar credeau că și-o cunosc) și erau incredințați că e cea bună.

Toată ziua am fost urmărit de această stare de beatitudine născută din frumosul acela nepântean dar și din sentimentul pierderii irevocabile a ceva ce era mai mult de jumătate din mine, un ceva fără de care aproape că nu acceptam să mai fiu. Acum întrezăresc un înțeles. Era o alegorie a vieții cea ce visasem eu. A vieții mele. Am pierdut mica fericire de a fi cu semenii mei, ființe apropiate, neînsemnate ca și mine, pentru o frumusețe teribilă, dar pe care n-o pot atinge. E suficient însă că mi-am îmbătat privirea cu ea o singură clipă pentru ca să jinduiesc mereu la acel val de fericire intensă și inexplicabilă.



**Ionel NECULA**

### **Petruș Andrei - EXERCITII LITERARE**

Sunt ani buni de când pe scriitorul Petruș Andrei îl urmăresc cu plăcere, cu interes și cu o curiozitate literară nedisimulată. Este, după cum îmi dau seama, unul dintre cei mai activi și mai prolifici scriitori și mă bucur de lectura fiecărei apariții editoriale cu care mă onorează. Nelipsit de la festinurile literare ocazionale, încearcă și reușește să acopere o plajă cât mai generoasă de probleme și manifestări literare și peste tot se dovedește activ și cu idei, cu opinii și cu puncte de vedere rezolubile. L-am creditat de la început și-l creditez în continuare, ca pe o voce distinctă în peisajul nostru literar actual.

Într-o poezie care deschide noul său volum, **Nebunul înțelept** (Editura Sfera, Bârlad, 2023) explică cititorilor, celor interesați de scrisul său, cum se motivează trudnicia sa literară. Dintre multele pretexte care-l ține fixat la masa de scris, am reținut catrenul cel mai plauzibil și cu valoare indicativă: *Într-așa babilonie/Că-i de jos și până sus/ Cu teme și ironie/ Scriu că am ceva de spus (De ce scriu?)*.

Într-adevăr, Petruș Andrei chiar are ceva de spus și noul său volum o dovedește cu asupra de măsură. Este o carte-bilanț care conține de toate, de parcă autorul vrea să ne convingă că se poate conecta la cerințele oricărui gen literar și la imperativele oricărei chei hermeneutice. Structurată în șapte diviziuni, Petruș Andrei vrea parcă să ne convingă că este un scriitor adevărat și că nimic din ceea ce definește un scriitor nu-i este străin și inaccesibil. Cu aceeași abilitate năstrușnică scrie sonete, rondeluri, satire, fabule, parodii, se distribuie în *Catrene rebele* și nu ignoră nici genul aforistic. Toate aceste specii literare sunt cultivate de autor cu aceeași aptitudine necompromisă și cu aceeași aplecare pentru lucrul bine gândit, bine proiectat și bine procesat literar. Diversitate nu-l inhibă și nici nu dăunează calității oximoronice.

Câteva dintre sonete îl au ca pretext pe înțeleptul Socrate, probabil o slăbiciune de-a autorului, și toate îl vizează din perspectiva cicălitoarei Xantipa. Iată unul dintre ele: *Azi pe Socrate cine nu-l cinstește/ Dar pentru viața sa din căsnicie/ Xantipa, soața lui, fiind urgie/ O lume-ntreagă îl compătimentește// Eu, dacă mi-ar fi devenit soție/M-aș fi purtat mai mult decât domnește/ Și când ești*

*domn nevasta nu cârtește/ De-i faci mereu câte o bucurie// Să nu atingi femeia nici c-o floare/ Și totuși, dacă chiar nimic n-o doare/ Ea-ncepe-atunci să cânte cocoșește/ / Eu, de-aș vedea că pune pe foc paie/ I-aș trage-o sfântă mamă de bătaie/ Și m-ar iubi de-atuncea nebunește (Azi pe Socrate...).*

De notat că rondelurile lui Petruș Andrei păstrează structura clasică și reușesc, chiar în limitele unei scheme prestabilite, să rotunjească o idee, o stare sau un gând fugar. Nu se revendică dintr-un registru tematic anume, ci aduce în formă de rondel o mare varietate de idei, teme și subiecte insolite.

Insolit mi se pare și interesul pentru fabulă - specie literară uitată și mai puțin cultivată în zilele noastre. Lasă impresia că n-ar vrea să rămână vreo formă de expresie literară neexperimentată, le abordează pe toate. Și n-o face amatoric, diletant, ci cu acribie, cu stil și cu un ton moralizator ce amintește de izbânzile marilor fabuliști din alte veacuri - de la noi și de aiurea. Iată cum sună morala fabulei **Povestea porcului**: *Foaie vede de New York/ Pe-al nostru plai porcu-i chiar porc*. Sau morala fabulei **Maimuța împărat**: *Pățim și noi ca leul uneori, / Pe cine-l urci, cu greu îl mai cobori*

Delicioase și pe măsura modelului sunt și Parodiile - adunate de poet într-o diviziune specială. Îl parodiază pe Vasile Alexandri din **Peneș Curcanul**, pe Beniuc din **Mărul de lângă drum**, pe George Coșbuc din **Noi vrem pământ** și pe alții scriitori, bine înțeleși în panteonul nostru literar.

Trec peste capitolul consacrat **Catrenele rebele** - fulgurații concentrate în patru versuri, multe din ele reușite și crocante și mă opresc, fie și lacunar, la paginile rezervate aforismului pe care îl cultivă cu tenacitate și cu o dispoziție rațională revelatorie. Iată câteva dintre ele: *Ca politician, poți mânca ciuperca, fără să mai faci ciulama sau dacă strigi la o ureche din capul prostului îți răspunde ecoul, sau Prostituația politică nu are nevoie de centura de castitate*.

Nu mai insist. Volumul asupra căruia ne-am aplecat în aceste sumare comentarii are, cum am mai spus, funcție de bilanț. Un bilanț provizoriu care va fi depășit repede, dacă avem în vedere prolificitatea autorului.

În **Argumentul** care deschide volumul, autorul ne avertizează că ne invită la un *festin spiritual în care ironia, aluzia, umorul sunt la ele acasă*. A avut dreptate. Într-adevăr lectura cărții produce o stare de bine celui ce se apleacă asupra paginilor ei. Sper să se convingă acesta fapt căți mai mulți cititori, cărora le urez și, odată cu scriitorul, *S-aveți poftă (de citit) și să vă simțiți bine*



**Ștefan ANDRONACHE**

**Muzeul Luvru (III)**

**Cunoaștere, frumusețe și trăire  
sub semnul marilor valori**

După trecerea în revistă a școlilor reprezentative de pe continentul european, se cuvine a urmări și ceea ce s-a putut crea și dezvolta pe teritoriul țării gazde. Chiar dacă tablourile nu beneficiază întotdeauna de nume sonore, pe măsura unora dintre cele menționate mai înainte, **Pictura franceză**, expusă în marea galerie a Luvrului, oferă suficiente mostre reușite, ea bucurându-se, la rândul ei, de admirația publicului care s-a decis să poposească aici. [AR și AS, et. 1 și 2]

Pentru a putea urmări succesiunea cronologică a lucrărilor expuse, vizitatorii trebuie să acceadă, mai întâi, la cel de al doilea etaj, comun ambelor corpuri Richelieu și Sully. Aici ei vor găsi tablouri din perioada Evului Mediu așa cum este cazul răscolitoarei scene intitulată „Pietà din Villeneuve-lès-Avignon”. [AR, et. 2, s. 833] Acestuia i se adaugă Jean Hey, așa-zisul maestru din Moulins, care oferă, spre contemplarea privitorilor, un expresiv „Portret de copil”. Jean Cousin, inspirat fiind de subiectele cu nuduri ale italienilor, a immortalizat-o pe „Eva Prima Pandora”, o femeie frumoasă învăluită de un oarecare mister.



*Picturile lui Nicolas Poussin*

Dintre artiștii din secolul al XVII-lea ies în evidență: François Clouet („Carol al IX-lea”, „Claude de Beaune” și „Elisabeta de Austria”) [AR, et. 2, s. 822], Georges de La Tour („Adorația păstorilor” și „Magdalena veghind”), Louis Le Nain („Cina țărănilor”) ori suavul Claude Lorrain, autorul mai multor îndulcite priveliști între care „Cleopatra debarcând la Tarse” și „Il Campo Vaccino din Roma”. [AS, et. 2, s. 912]

Corifeii clasicismului autohton debutează cu Nicolas Poussin foarte bine reprezentat de tablourile: „Inspirația poetului” și „Moise salvat din apă”. [AR, et. 2, s. 825] Inspirându-se din compozițiile acestuia cu vădite elemente ultramoderne și cu un plus solemnitate, Antoine Watteau pledează pentru întronarea chipului femeii și dragostei în pictură, lucru evident demonstrat în lucrările: „Judecata lui Paris”, „Indiferentul” sau „Îmbarcarea spre Citera”, aceasta din urmă consacându-l și ca promotor

al serbărilor galante. La rândul lor, după ce aveau să se lase influențați de arta lui Rubens, François Boucher („Odaliscă”, „Diana ieșind din baie”) și Jean-Honoré Fragonard („Leagănu”, „Inspirația”, „Lecția de muzică”, „Femei la scăldat”) fac o demonstrație a felului cum trebuia să fie reprezentată senzualitatea.



*Georges de la Tour – Trisoria la careul de ași*

Nu se poate încheia secolul al XVIII-lea fără a-l aminti și pe singularul Chardin, cel care pune accentul pe calitatea ochiului și pe priceperea mâinii, manifestând o grijă deosebită pentru dozarea tonurilor și combinația inteligentă a nuanțelor („Desenator”, „Femeie cu provizii”). Neoclasicismul francez se mândrește cu alți artiști de talia unui Jacques-Louis David, din care muzeul deține o bogată colecție de uleiuri de calitate, așa cum este cazul tablourilor: „Jurământul Horaților”, „Portretul doamnei Récamier”, „Marat asasinat” sau uriașa-i compoziție „Încoronarea lui Napoleon” [AD, et. I, s. 702], în timp ce Pierre-Paul Prud'hon înfățișează „Portretul împărătesei Joséphine la Malmaison”. [AS, et. 2, s. 918-921]



*Jacques Louis David - Jurământul Horaților*

Secolul al XIX-lea, reprezentat la primul etaj, excelează prin tablouri ce poartă semnătura unor pictori intrați deja în sfera universalității. Vizitatorii au prilejul să descopere, aici, pe Théodor Géricault, cu impresionanta lucrare de anvergură „Pluta Medusei”, ce reconstituie momentul dramatic al unui naufragiu, petrecut undeva pe țărmul Africii, redând reacțiile oamenilor sperați în fața dificultăților dezlănțuite ale naturii. Tot aici mai pot fi descoperite alte lucrări valoroase ce poartă semnăturile unor artiști precum: Ingres, preocupat de reprezentările feminine („Domnișoara Rivière”, „Marea odaliscă” etc.), Camille Corot,

*(continuare în pag. 47)*

(urmăre din pag. 46)

unul din cei mai prolifici („Podul de la Narni“, „Catedrala din Chartres“, „Femeia cu perla“ etc.) [AS, et. 1, s. 940, 949], Honoré Daumier („Splălătoreasa“, „Crispin și Scapin“), Françoise Millet („Culegătoarea de spice“) sau Gustave Courbet („Atelierul artistului“, „O înmormântare la Orleans“).



Antoine Watteau - Imbarcarea spre Cythera

Demonstrația de forță a picturii franceze, promovată cu responsabilitate de către Muzeul Luvru, se încheie, practic, cu romanticul și atât de copleșitorul pictor Eugène Delacroix, cel care reține atenția privitorilor de frumos cu compozițiile menite să aducă un veritabil elogiu omului aflat într-o luptă perpetuă cu vicisitudinile vieții sale. Îi stau măturie, în acest sens, câteva tablouri emblematice, capabile să răscolească sufletele așa cum sunt: „Măcelul din Chios“, „Moartea lui Sardanapal“ și „Femei din Alger“, cărora li se alătură lucrări cu conotații mistice: „Hamlet și Horațiu“ și „Tânăra orfană în cimitir“ [AS, et. 2, s. 942].



Theodor Gericault - Pluta Meduzei

Binecunoscuta sa pictură, „Libertatea călăuzind poporul“ reprezintă o alegorie a Franței ce se revoltase, în anul 1830, atunci când poporul cu mult curaj s-a ridicat împotriva regelui Carol al X-lea. Femeia din prim-planul tabloului, oarecum goală, dar plină de determinare pentru o cauză dreaptă, este însoțită de un băiat venit direct de pe stradă. Chipul acestuia din urmă, în gestul lui plin de curaj, avea să-i inspire scriitorului Victor Hugo pe Gavroche cel ce avea să devină unul dintre personajele importante ale binecunoscutului său roman „Mizerabilii“.



Eugène Delacroix - Libertatea conducând poporul

O figură aparte par să constituie, în cadrul aceleiași colecții, bogate și atât de diverse, cele câteva lucrări menite să anunțe înnoirile picturii moderne, de la începutul secolului al XX-lea, acestea purtând semnăturile lui Edgar Degas („Ieșirea de la baie“), Paul Cézanne („Etaque, efect de seară“) sau Auguste Renoir („Portret de femeie“). [AS, et. 2, s. 903]



Edgar Degas - Ieșirea de la baie

\* \* \*

La sfârșitul memorabilului parcurs prin galeriile cu adevărat magnifice ale Luvrului, iubitorii de artă sau de istorie din întreaga lume constată cu vădită satisfacție că au avut posibilitatea nu numai să descopere diferite culturi și civilizații, ci și să viseze.

Profitând de această incursiune în lumea frumosului, se cuvine a dezvălui și câteva elemente, cu caracter informațional-statistic, despre ceea ce reprezintă Luvrul în ziua de astăzi.

Muzeul parizian - ce însumează, în sălile de expoziție, cca. 60000 m pătrați, determinându-te să-i parcurgi, atunci când simți nevoia să-ți înfrumusețezi sufletul și știi că îți priește timpul - a ajuns, în momentul de față, drept cea mai frecventată instituție de acest

(continuare în pag. 53)



Cristian MLADIN

## Interviu cu scriitorul Vladimir Belity, președintele Cenaclului „Luceafărul arădean”

Uneori, drumul vieții ne oferă multe intersecții, unde pașii noștri pot alege direcția și sensul. Oamenii, la rândul lor, își pot defini personalitatea prin alegeri personale și asumate. Deși ne pregătim pe băncile școlii pentru anumite meserii, de multe ori ajungem să activăm în cu totul alte domenii. Sau, în alte circumstanțe, în completarea competențelor profesionale, alegem și alte căi sau drumuri care ne bucură sufletul.

Oaspetele nostru de astăzi, scriitorul Vladimir Belity, este exemplul care confirmă regula. De profesie economist, evadează în fiecare zi din anost și rutină cu ajutorul cuvântului. Hai-deți așadar, să descoperim această terapie de suflet, alături de invitatul nostru.

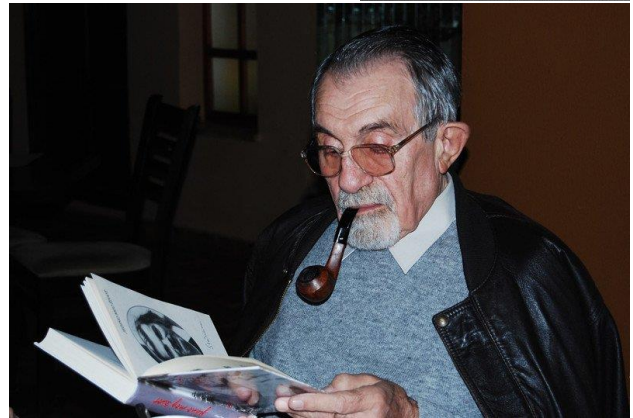
**Cristian Mladin:** *Domnule Vladimir Belity, conduceți cel mai vechi cenaclu arădean, cu peste cincizeci de ani de activitate neîntreruptă, Cenaclul „Luceafărul arădean”. Cred că ar fi interesant de aflat de către cititorii noștri cum a luat ființă acest cenaclu emblematic pentru Arad și care au fost membrii fondatori ai acestuia?*

**Vladimir Belity:** Da, cu sincopile de rigoare, de la începutul lui februarie 1964 până în prezent.

Înainte de toate, gruparea literară la care ne referim s-a constituit din inițiativa subsemnatului (sprijinit prieteneste de poetul Gligor Sava), ca un „cerc literar” cu numele de „Ioan Slavici” la data amintită mai sus, activând pe lângă Consiliul Raional al Sindicatelor Arad, ca răspuns la necesitatea momentului, aceea de a aduna creatori de materiale de brigadă („artistică de agitație”) pentru a-i impulsiona să satisfacă „piața”, adică formațiunile existente la sindicate. Au fost contactați și atrași în primul rând aceștia, noi ceilalți, tânjitorii după dezbateri de încercări literare originale, mai apoi. Dacă cei din prima categorie erau toți mai în vârstă și nepreocupați de literatură, categoria a doua cuprindea și elevi liceeni, ori absolvenți de liceu și trei profesori de limba română (fam. Jurca și N. Martin) a căror menire a fost aceea de a îndruma, corija și educa. În aceeași ordine de idei menționăm că s-au ținut lecții concrete de literatură, prezentări de autori și interpretarea celor citite.

Această primă etapă s-a încheiat odată cu eliberarea deținuților politici din 1965-66 când, deodată, au apărut cei menționați în cuvântul introductiv din Antologia cenaclului, editată în anul 2014 - „Borna de la Km 0”: Vasile Canavea, Sever Ispravnic, Viorel Gheorghită, Ioan Blăgălău și Octavian Antonescu, S. Suci și C. Marandiu, care au completat locul „brigadierilor” retrași de bună voie din lipsă de interes și apetență; trebuie precizat că, și din rândul acestora, unii au abandonat gruparea repede.

Consider că este demn de menționat și faptul că, în această perioadă, „brigada de agitație” de la Clubul fabricii „7 Noiembrie” – „Șapte fete cucuiete”, cu materialul



Scriitorul Vladimir Belity

conceput de răposatul Broască Gheorghe (devenit ulterior Miculescu), a câștigat locul I la finala pe țară a brigăzilor artistice de agitație și medalia de aur, programul fiind difuzat și la Tv.

Acum, în această etapă, se citeau doar încercări originale, întâlnirile săptămânale de luni fiind, din când în când, punctate de recenzii și prezentări de carte. O mențiune specială: fiecare participant a fost dotat cu câte un caiet pentru notițe, în care se încropeau și epigrame ori alte forme de „poziționare” față de cele citite, ceea ce impulsiona discuțiile libere, făcându-le mai antrenante. Cred că n-ar fi lipsit de interes să menționăm și faptul că, în majoritatea cazurilor, lecturile erau însoțite și de referate de prezentare a autorului, cu o analiză succintă a celor citite.

Dacă ședințele decurgeau în mod obișnuit după tipicul prezentat mai sus, sunt de reținut și excepțiile: prima, datorată fostului medic pediatru, Ion Frățilă Troscotețel, care atunci când participa la întâlnirea noastră, nu se lăsa ca de fiecare dată, în final, să nu și citească zecile de file de caiet încărcate de scurgerea de rime încropite în timpul ședinței; și a doua, când lecturarea ori discuțiile erau întrerupte de vocea intempestivă a poetului octogenar Ion Popescu Negură (cel cu volumul „Ardeal” 1938) când, supărat din senin pe cine știe ce, și de ce, luându-l de braț pe poetul Poiană Năsturaș, striga: „Hai mă, tinerii aștia te pot tâmpi, habar n-au de nimic!” (Volbură Poiană Năsturaș a fost colonel în armata română și fost comandant administrativ al guberniei Sevastopol, în anii de ocupație 1943-44).

În acești ani de început, cercul literar devenit cenaclul „Ioan Slavici” a avut contacte cu cititorii tineri, la diverse școli, cum ar fi cei din comuna Horea, Școala Generală nr.5 din Arad ș.a.

Până în anul 1969 cât s-a întins prima etapă de activitate, din cadrul cenaclului, nu s-a editat nicio carte. Din acest an, ca urmare a intervenției Securității, colegul meu Tavi Antonescu fiind „interceptat” ca plimbăreț pe fâșia de frontieră de la Jimbolia, am întrerupt ședințele ce se țineau, în mod obișnuit la Clubul CFR, de pe str. Cloșca nr.8.

Odată cu deschiderea Casei de Cultură a Sindicatelor din Pădurice în anul 1978, a început o nouă etapă în istoria cenaclului: primul director al instituției, Rista Valeriu, ca membru activ al acestuia, a înființat un club de lecturi literare și jocuri, care a devenit cenaclul actual odată cu preluarea acestei activități

(continuare în pag. 49)

de către Emil Șimăndan, ziarist pe atunci la ziarul local „Flacăra Roșie”, conducerea fiind preluată ulterior de prof. Violeta Mureșan și mai apoi sufocată ideologic de Dumitru Sinitean (poreclit Sinstrean), însă ca metodă doar, ce va fi exclus din cenaclu prin hotărârea generală din anul 1988.

În anul 1990 s-a adoptat schimbarea denumirii cenaclului din „I. Slavici” în „LUCEAFĂRUL”.

Preponderenți în cenaclu erau, la început, pensionarii militari, în căutare de „ocupație” a timpului, și mai apoi cei ce cochetau cu literatura: C. Agavriloaia (fântânar †), I. Iviciu (maistru militar †), Grigorie Burcuș (ing. agronom †), Al. Petcu (medic oftalmolog †), Nicolae Nicoară Horia (din Șagu, bibliotecar), Monica Rodica Iacob (funcționară), Ștefan Iercoșan (maistru turnător IVA †), Mircea Bătrân și Ionel Rusu (angajați IVA), Cornel Marandiu (angajat Aeroport Arad), Ioan Matiuț, Vasile Leac, Ovidiu Balint, Domnica Pop și Darie Pop (funcționari), Elena Mureșan și Nicolae Todor (elevi), Dumitru Sinitean (pensionar †), Simion Cosma (angajat IVA) și mulți alții, în trecere. Ulterior au venit, contribuind decisiv la creșterea calitativă a vieții cenacliere: Constantin Butunoi, Horia Simon, Mircea Jurca (†), Arcadie Comănici (†), Doina Bonța Bojidar (†), Lazăr Magu, Maria Aiftincăi, Aurelia Tarniceri, Marius Golea, Mircea Iovi, Ioan Henț, Dan Lăzărescu (†), Petre Don, Dacian Don, iar în ultimii 7-8 ani: Alexandru Ioan Chiș, Jiva Fițu, Adriana și Liliana Țiplic-Deacu, Eugen Pădurean, Livia Ciupav-Sfârâilă, Constantin Dehelean (†), Marius Socaci, Mirela Minuța Alexa, Violeta Pinte, Teodor Ionel Burcă, Natalia Micalona, Cristian Mladin, Florin Matei (†), Floare Pârv, Elena Buha, Ana Olimpia Nicolescu. Nu au fost menționați „pasagerii”, din economie de spațiu, sperând totodată că dintre cei cu „state vechi” să nu fi omis pe nimeni, dar, dacă am făcut-o totuși, cer anticipate scuze. Au activat în cenaclu nostru, în perioada ultimilor 6-7 ani și persoane ce au făcut parte din cenaclu literar de la Lipova, după desființarea lui.

**Cristian Mladin:** *Atunci când energia mai multor oameni se orientează spre un deziderat comun, lucruri minunate se întâmplă. Cum ați reușit să mențineți viu cenaclu „Luceafărul arădean” timp de peste cinci decenii, ținând cont de faptul că oamenii sunt atât de diferiți prin natura lor?*

**Vladimir Belity:** S-a respectat și aplicat principiul: „La cenaclu vine cine vrea și rămâne cine poate”, în mod democratic; diferențele de opinie le rezolvam prin mersul lucrurilor.

**Cristian Mladin:** *Știu că sunteți de profesie economist. Ați ales (și) calea artei, sub forma cuvântului scris. Cum se împacă cele două aspecte ale vieții dumneavoastră, profesia și vocația?*

**Vladimir Belity:** Prin pregătirea liceală sunt (am fost!) de profesie „contabil”, scrisul pentru mine fiind doar liantul ce m-a ținut (și încă mă ține) în viață. Chestia cu vocația e mai încurcată, știu că doar așa simt că marchez trecerea cu ceva din mine!

**Cristian Mladin:** *Într-o lume în care lucrurile materiale tind să primeze în detrimentul celor de suflet, ați ales să promovați frumusețea cuvântului scris. Știu că iubiți poezia (și în special cea cu formă fixă, referindu-mă aici la sonet). Care ar fi, din punctul dumneavoastră de*

*vedere avantajele mesajului poeziei, și de ce nu ați ales proza ca formă de exprimare artistică?*

**Vladimir Belity:** Să nu ne ascundem după deget: sunt o fire vulcanică, trăind momentul cu intensitate, nu pot să mă-ntind la palavre..., deci poezia mă „exprimă”, nu știu cât, dar asta-i...

Încă nu m-am „cuminițit”, ca un „patriarh” (cum mi s-a spus) ca să scriu proză.

**Cristian Mladin:** *Frumosul sălășluiește în ochii privitorului, se spune. Suntem subiectivi, fără doar și poate, suntem diverși prin natura noastră și unici, ca ființe raționale. Care sunt sursele dumneavoastră de inspirație și ce vă motivează să scrieți?*

**Vladimir Belity:** Trăind prezentul cu o anume fervoare, asta se vede din tot ce am scris: am iubit cu pasiune, mi-a plăcut să fiu în mijlocul evenimentelor, a vieții; despre asta am scris, cel mai bine se poate vedea din lecturarea sonetelor din „Fals jurnal sentimental”.

**Cristian Mladin:** *Pe parcursul existenței de peste cincizeci de ani a cenaclului „Luceafărul Arădean”, ați avut mulți colegi cenacliști. Puteți să ne prezentați câțiva autori, pentru care cenaclu a fost o rampă de lansare și care au scris istorie pentru literatura arădeană și/sau națională?*

**Vladimir Belity:** Pot spune că absolut toți cei ce frecventează cenaclu azi au publicat una sau mai multe cărți: V. Pinte, C. Butunoi, M. R. Iacob, H. Simon, L. Ciupav, F. Pârv, I. Henț, M. Aiftincăi și alții. Dintre cei de mai sus menționați sunt câțiva fericiți câștigători de premii literare; cinste lor!

**Cristian Mladin:** *Atunci când diferențele de opinie se cer a fi spuse, inevitabil apar și divergențe între membrii unui cenaclu. Cum ați gestionat aceste conflicte de idei și cum reușiți să mențineți coeziunea grupului?*

**Vladimir Belity:** Da, în cenaclu apar, cum e și normal, diferențe de opinie să zicem, în ce privește tema în discuție, dar ele se armonizează în mod pașnic, în final, cu dezbateră subiectului mai pe larg, cu argumente pro și contra; nu am avut niciun conflict pe această temă.

„Populația” permanent prezentă fiind mai mereu aceeași, lumea se cunoaște, grupul a devenit omogen, prietenia ne leagă, deci... nu e loc aici de neînțelegeri.

**Cristian Mladin:** *Cum ați defini fericirea? Dar o zi perfectă? Ce ați face dacă ați ști că mâine ar fi sfârșitul vieții pe Pământ?*

**Vladimir Belity:** „Fericirea” nu îndrăznesc s-o definesc, pentru că probabil nu m-a copleșit niciodată! „Zi perfectă”, o noțiune abstractă: una ce trece fără să lase amintiri de niciun fel.

Se tot vorbește de ceva vreme, cu insistență chiar, de sfârșitul vieții pe Terra; o, și câte scenarii și filme nu s-au făcut pe această temă! De aceea eu, personal, nu-mi pun probleme; „să vedem ce-o fi”, cum zice un prieten hâtru.

**Cristian Mladin:** *În mod inevitabil, apar în calea noastră tot felul de situații, iar pe termen lung, acestea capătă un volum direct proporțional cu timpul*

(continuare în pag. 53)



**Ligia GROSU**  
(Rep. Moldova)

### UN DAR DE SUS, LIMBA ROMÂNĂ

Sunt cea care-am rămas într-o iubire  
De Țară și de Neamul ce îndură,  
Din libertate gust ca din prescură  
Și-n ea Limba Română mi-i cinstire.

Mai sărbătoare astăzi decât ieri,  
Pe strămoșească piatră-nălțătoare,  
Limba Română-i zare peste zări  
Și-a vrajei autoare-ntre popoare.

Intru-n rostirea ei ca-ntr-o livadă  
În care înfloresc, de catifea,  
În litere de aur înnodate,  
Cuvintele, ce m-ar înaripa...

Le las acestei lumi numai lumină  
Ca pe-un salut în zori razei de soare.  
Cinstesc, prin ele, Limba mea – Română –  
Un dar de Sus și-o binecuvântare.

### OSÂNDĂ

...Căderea-n brațe mi-o ridic...  
toată a mea,  
de mine-nstrăinată,  
piatră de moară nu-mi mai pare.

Și pană mi-i de scris  
În primăvara-n care  
flori ne ning,  
pe ambele,  
din ramuri de cuvânt...

Și mă iubește...și-o iubesc...  
în sprijin reciproc  
nu concurăm,  
nici renunțăm la ring...

Osânda mă sculptează viață...  
Iar eu... în brațe mi-o ridic  
În primăvara-n care  
flori ne ning,  
pe ambele,  
din ramuri de cuvânt...

### BIBLIOTECARUL

Niciodată cuminte  
între cuvinte,  
va rătăci în căutarea  
a tot ce nu minte,  
bibliotecarul.

Va explora universuri  
de înțelesuri  
aale luminii pe fața  
fără reversuri,  
bibliotecarul.

Peste oceane de cărți,  
de cuvinte  
va șterge de neuitare  
al epocii suflu fierbinte,  
bibliotecarul.

Și în trei  
cu scriitorul de ieri  
și cititorul de azi,  
din țărâne,  
va aduce-n lumină  
cuvântul-fărâma,  
bibliotecarul,  
...Pentru-a-l declara  
Neistovire și-al lumii răgaz...

### DEFINIȚIA OPTIMISMULUI

În lumina sufletului tău,  
ochii spre alte lumi ți se deschid  
niște dimensiuni ale prezentului  
în care vidul... nu mai e vid...

Continent nedescoperit  
ce urmează a fi explorat  
în lumina luminii,  
aici,  
nicicând contradictorii,  
gândurile rămân o speranță  
în care nimic e pierdut  
când omul,  
îngenuncheat de sublim,  
lăcrimează.

### MICILE-MARI BUCURII

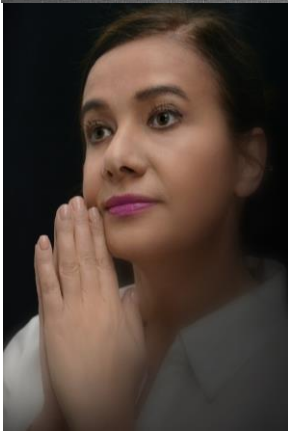
Micile mari bucurii  
se scriu cu penița de aur  
a gândului sublim  
născut în Cetatea Luminii.

Îl voi ocroti  
și-ntr-o rugă îl voi zidi –  
de a noastră salvare  
oricând lecturare  
a tot ce-i durut  
Românesc  
ce nu moare în noi  
Sunt această emoție  
muzică a sufletului  
ce n-a uitat să trăiască  
sunt suflare, prin el –  
Românească

### IUBIREA

În anotimpul ei de primăvară  
Pygmalion sculptează-,ncinși, cărbunii  
Pe inima, care-i devine pară  
Și Galatee-n piatra arsă-a lumii.

(continuare în pag. 53)



Paula BÂRSAN

**Radiantă**

Înțepă lumina-n prelingeri  
O afundă-n duminici de vară  
Etimologia iubirii să scrie-n sutură de sori.  
Picură veșnicia comori  
Nedeschise încă,  
Ninsorile cer recurs  
Sincerității.

**Paradox**

Cochilie, melc de tăcere  
Tentacule mângâie timpul apus  
Ridică oglinzi în rugă prin raze lumină,  
Învie zâmbete suspecte,  
Suspendate andin  
Prin vitralii de cer.  
Heruvimi alungați în burgheză culoare  
De lacrimă și apăsare lacustră,  
Peste carnale tentații plecați,  
Preiau voluptoasa putere, o vor și o duc  
Spre penitență-n divin.  
Rămân crucificați în priviri pe destin.

**Metafizică**

Oare mă pierzi milimetrică prin sertare?  
Avem de încopciat iubirea în corduri de zare.  
Ajustăm și mărim cerul  
Fără de limite,  
Libertățile noastre ștregare,  
Adulmecă ca lăstunii.  
Tânțari anofeli se preumblă,  
Sug dezinvolt uitarea,  
Înțepă seva spre evidența concretă, nu doare.  
Urcăm în mister steaua sudului,  
Nudă și plină-n esență.

**Acatist**

Rune mustite-n bordeaux  
Sar flămânde și mute  
Încolțind nemurirea în cactuși,  
Dezghiocate neliniști.  
Silabe doldora de anafură,  
Cupole boltite,  
Ochi lucitori dor un pomelnic.  
Rugăciunea unui odor  
Înalță inimi pe schele,  
Altă fereastră deschide  
Aliniind Steaua Polară la sol.

**Pulsatii**

Arde dorința neîntrebătoare  
Lacrima află topirea-n lingou,  
Vindecă stea de ursitoarea pribeagă  
Plecată-n înalt,  
Să sufle talanți de noroc  
Defilând lujerii veac.  
Stejarii nasc falii,  
Logaritmi feminini  
bil, blocat.  
Ceramici smolite de vreme te cheamă,  
Tălpi peste funinginele zilei pledează-n logodnă  
Refugiul lui ieri,  
Acum înghețat în fericirea din zori,  
Desprimăvărând ochii tăi  
Noblețea secunde de mâine.  
Sting setea de pisc din crevasă  
Nudă o cugeți,  
Exponențială răcoare și boare,  
Strat peste strat.  
Desfaci în șuvițe de dor  
Timpul lor,  
Avânți în stol rândunele,  
Rodindu-le visul.

**Copți**

Plimbăm sămânța speranței,  
Narcotic o întorcem.  
Pe față, pe dos  
Cu furca coaptă de gând.  
Remixăm ploaia cu zori,  
Să inunde începutul de val  
Peste care pășim înspre mal,  
Falnicii noi, un Bărăgan.

**Banal**

Bufonii dansează timpul în pielea goală,  
Bat hora fără pudoare  
O zboară pegași seduși de moneda spartă.  
Și-au luat secunde la butonieră  
Pornind centrifuga în nuntă,  
Să spele smoala rămasă în cute,  
Să smulgă hilarul zâmbetelor amare, ucise  
În maculatu zăpezilor albe.  
Îngeri izgoniți din visare,  
Faguri de gesturi înlănțuie-n hățuri  
Glezna de vară a unei cerșite secunde,  
Joacă-a lor soartă.

**Anatema**

Paraclisier  
Te-ai ivit, timp.  
Dezinvolt călător,  
Curățând veșnicia,  
Lumi paralele diseci  
Învingi matrici,  
Convingi.  
Te petreci.

(din volumul *Catharsis* de Paula BÂRSAN, Editura Universitară  
București, 2022)





Tudosia LAZĂR

## Neluța Stăicuiț și amintirile sale despre bunica

Fiecare dintre noi am avut bunici, de obicei câte doi! Atât din partea mamei cât și din partea tatei. În viața nepoților aceștia joacă un rol deosebit din mai multe motive. Cel mai puternic este acela că, sunt mult mai toleranți și mai iertători cu greșelile nepoților, sunt mult mai iubitori decât părinții care, din lipsă de timp sau răbdare, uneori din ambele, sunt mai intransigenți mai ales când este vorba de educația lor. Teama de a nu căpăta obiceiuri urâte, de a nu „scăpa” în direcții greșite, fac din părinți, uneori, adevărați instructori. Nu tot așa se manifestă bunicii, (poate și pentru că și ei, la rândul lor, au avut aceleași temeri) acum având posibilitatea să se revanșeze acordând dragostea lor necondiționată nepoților. Și, pentru că nu toți copiii au rude la țară, din dorința de a le arăta o lume necunoscută lor, sperând că așa vor mai scoate nasul din tehnologia care le ocupă tot timpul, a decis că este necesar și benefic să scrie această carte cu amintiri, intitulată: „Bunica, scumpa mea bunică...”

Pe tot parcursul paginilor acestei frumoase cărți găsim reliefate amintiri redade într-un mod foarte plastic, cu mijloacele inedite ale unei exprimări nepretențioase, folosind limbajul acelor locuri. Uneori dându-și seama că termenii arhaici pot fi neînțeleși de cititor, în mod intuitiv vine cu explicații, „actualizând” exprimarea pe înțelesul tuturor. Cu preponderență se creionează portretul bunicii sale, unul dintre personajele principale. O femeie deosebit de puternică, frumoasă la trup și la suflet, cu principii de viață sănătoase care, în ciuda a tot și a toate greutățile pe care viața i le-a servit, nu s-a abătut niciodată de la ele. Acestea i-au fost autoarei lecții de viață pe care bunica sa a știut să i le transmită cu pricepere pentru a-i servi în formarea sa ca OM.

Autoarea a luat „la tors” firul amintirilor legate de arborele său genealogic, creionând cu mult talent personaje și caractere de o adevărată autenticitate! Este uimitor cum, la acea vârstă atât de fragedă, a reușit să observe toate acele detalii legate de obiceiurile locului, munca la câmp, tradiții păstrate doar în acea zonă de țară! Redându-le, ne introduce într-un adevărat tablou social specific anilor de după război. Rămasă văduvă cu trei copii, bunica sa a găsit calea de a supraviețui, ajutând pe cei din jur, mai ales prin harul dăruit de Dumnezeu, acela de a „moși”, simțind intuitiv de ce aveau nevoie tinerele neveste aflate în pragul nașterii, chiar dacă nu avea pregătirea dată de studiile necesare.

„De aceea îmi permit a spune că, bunica era o binecuvântare pentru obștea în care își desfășura activitatea de „moașă comunală și terapeut naturist”. Erau ani în care avea câte 125-200 nașteri pe an...”



În jurul acestui personaj de poveste gravitează toate celelalte personaje ale arborelui genealogic, fiecare cu „ineditul” său, pe care autoarea nu uită să-l scoată în evidență, redând aspecte și tablouri din viața fiecăruia.

Cu foarte multă acuitate redă obiceiurile din preajma sărbătorilor de peste an, de Paște, Crăciun... Ceea ce dă culoare și atracție povestirilor este că ele sunt îmbrăcate în descrierea costumelor care se purtau în acele zile speciale, a felurilor de mâncare specifice locului, toate fiind „oglundite” de parcă au fost ieri! Chiar dacă o face cu durere, într-un mod obiectiv vorbește despre tatăl său, despre care nu are amintiri decât dureroase și care au marcat-o puternic.

Descrierea până în detaliu a obiceiurilor locului, a muncilor câmpului, a frumuseții locului, constituie un plus de valoare care trebuie apreciat la justa sa importanță. Tot astfel descrierea costumelor populare purtate în acea epocă și-n acele locuri, atât pe cele ale femeilor cât și pe cele ale bărbaților, dă valoare de document etnografic acestei cărți care merită studiat și actualizat de specialiștii în domeniu. Și, pentru că orice are un început dar și un sfârșit, ultimile pagini care încheie lecturarea sunt dedicate exclusiv dispariției bunicii sale. Descrierea este scrisă cu cerneala durerii și a lacrimilor autoarei și nu numai. Pentru că sensibilitatea cu care este făcută duce automat la o emoție foarte puternică. Într-un mod firesc, autoarea încheie astfel amintirile sale: „Nu cred că mai este nevoie să adaug nimic... cei 57 de ani de când bunica a plecat într-o stea extrem de luminoasă, nu au reușit să ștergă amintirea ei, iar tot ceea ce v-am povestit este proaspăt și viu în sufletul și mintea mea, ca și când le-am trăit ieri”.

Anii copilăriei și amintirile lor nu pot fi ușor șterși din memoria celor care i-au trăit. Fiecare dintre noi are un sertăraș în suflet care se deschide ori de câte

(continuare în pag. 53)

ori pășim în locurile natale și mai cu seamă, în casa strămoșească! Timpul, în perenitatea sa, nu poate să estompeze emoțiile acelor trăiri, ele fac parte din ființa fiecăruia dintre noi. Ele, amintirile, mai vii sau mai șterse, au darul să completeze trăirile prezentului și ale viitorului. Sunt cele care ne dau sentimentul identității și al apartenenței la vatra strămoșească, oriunde ne-am afla. „Amintirile ne urmăresc...”



(urmare din pag. 47)

fel de pe planetă. Anual, prin galeriile sale, se perindă peste 8 milioane de vizitatori, 70% dintre aceștia provenind din țările exterioare Franței. Pe timpul verii, doar într-o singură zi, reușesc să-i îi treacă pragul 30000 de oameni, mai bine de jumătate din ei fiind tineri, cu vârsta aflată sub 25 de ani. Mai trebuie reținut faptul că Luvrul, în afară de ceea ce s-a evidențiat în articolul de față, mai deține, printre altele, și impresionante colecții de artă decorativă sau de grafică, cea din urmă cuprinzând, la rândul ei, 140000 piese, fapt ce o situează deja pe primul loc din lume.

Încheiem periplul nostru și cu un fel de recomandare utilă, desigur pentru cei care și-au propus să descindă aici. Prima dată, noii vizitatori, o dată ajunși la Muzeul Luvru, vor trebui să aleagă secția pe care și-ar dori să o cunoască și să o admire, pentru a se putea încadra în timpul pe care și l-au rezervat acesteia, urmând ca, ulterior, atunci când li se va mai ivi un nou prilej, ei să revină pentru a vedea și restul secțiilor.

**resurse web:**

[https://api-www.louvre.fr/sites/default/files/2022-03/LOUVRE\\_PlanG-2022-FR\\_0.pdf](https://api-www.louvre.fr/sites/default/files/2022-03/LOUVRE_PlanG-2022-FR_0.pdf)

<https://www.tickets-paris.fr/fr/musee-du-louvre/musee-du-louvre-interieur/>

[https://collections-louvre-fr.translate.google/recherche?typology%5B0%5D=1&x\\_tr\\_sl=fr&x\\_tr\\_tl=ro&x\\_tr\\_hl=ro&x\\_tr\\_pto=sc](https://collections-louvre-fr.translate.google/recherche?typology%5B0%5D=1&x_tr_sl=fr&x_tr_tl=ro&x_tr_hl=ro&x_tr_pto=sc)



(urmare din pag. 49)

*parcurs și numărul de oameni implicați. Povestii-ne, vă rog, o întâmplare comică și una tristă sau o situație dificilă, să spunem.*

**Vladimir Belity:** La o ședință de lucru, prin anii '80, șefa ne-a precizat că la vizita de lucru a celor de la Centru a fost atenționată tocmai vis-a-vis de inaugurarea instituției Casei de Cultură a Sindicatelor din "Pădurițe" prin cuvintele: „e cazul să facem un gard viu din sârmă ghimpată, să asigurăm păstrarea curățeniei și a ordinii de sector; și ca observație proprie: placa de faianță ce a căzut de pe fațadă și zace spartă să fie adunată, reciclată și pusă înapoi (și acum locul ei e gol!)”.

Noi, cei prezenți am crezut la început că e o glumă, dar când cele de mai sus ni s-au repetat n-am știut ce să facem: să râdem în hohote, ori ce? Am zâmbit la final, considerând că am trăit un moment „hazliu”.

Am avut multe momente vesele ca cel de mai sus dar și destule triste, de care nu vreau să-mi aduc aminte...

**Cristian Mladin:** *Ce proiecte artistice aveți în plan și în desfășurare, și care sunt perspectivele Cenaclului "Lucașul Arădean" pe termen scurt, mediu și lung?*

**Vladimir Belity:** Ținând cont de „anii mei”, am de finalizat încă un volum de sonete, o carte pentru copii, neterminată, „Elefanțelul de pluș”; și de se va putea, și o antologie de cenaclu (a 5-a), la 60 de ani de la „naștere”.

Cât privește viața de cenaclu, ea va merge cât se va putea; lumea nu mai coabitează cu literatura, deci ținând cont că mulți din cei ce-l mai frecventează sunt de vârsta a treia, vă pot spune doar: „o tempora!”

**Cristian Mladin:** *Mulțumesc din suflet pentru amabilitatea de a-mi răspunde la întrebări și închei, dorindu-vă multă sănătate și putere de muncă.*

**Vladimir Belity:** Și eu vă mulțumesc, pentru dialogul constructiv și retrospectiv!



(urmare din pag. 50)

Iar spațiul ei, nicicând o întâmplare  
De-a fi un templu al „Sonatei Lunii,  
E darul pentru care nu se moare  
Decât dând viață curgerii minunii.

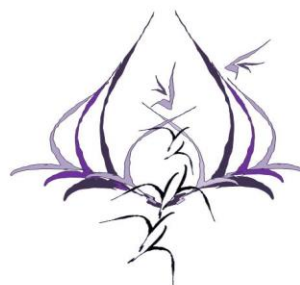
Ea își înalță casa de poveste  
Și e caleidoscopul inefabil  
Al stărilor ce-ating divine creste  
Țesute în decorul imuabil,

În care viața e-o însuflețire  
Și un debut al flăcării – în vals  
Până în ultima destăinuire  
A urmei negândite de vreun fals.

În anotimpul ei de primăvară  
E-a simfoniilor înmugurire  
În inimile ce nu știu să moară  
Decât pe brațe ce nu-și scriu murirea.

Aici își pot picta mărturisirea  
Și-așterne drum de floare spre Parnas  
Dăltuitori în clipă – spre-ocrotirea  
Alaiului de muze-n ea rămas

IUBIRE– întru strălucire...





George ITOAFĂ

### Mâna unui crivăț neliniștit

Locuim în corturile oaselor,  
având forme asemănătoare,  
uneori inegale,  
doar aburii remușcărilor  
dovedesc existența,  
apoi, ulița pare a ne deplasa  
cu precizie, pe o tablă de șah,  
fiecare stă pe pătrățica lui.  
Mâna unui crivăț neliniștit  
azvârle trupurile,  
ca la final  
să ne reazeze firesc  
în nevoia socializării.

### Umblu hai-hui, amintind de bunica

Șenile grele, urnite, înaintează pe stofa gri,  
se trage cu ațe subțiri, impregnate  
și par a veni dinspre bolta izbită de spațiu,  
ninge mărunț pe margini de tivuri cusute,  
și observ cum migala e trasă de mâini,  
încă sunt bine, doar, afară e ger,  
bunica trage de nod și grenade de înjurii  
se abat înspre aprig război,  
mă înrolez mai devreme, apărând iarna grea  
de un trup dezgolit, detonat de iubire,  
cad prizonier în neștirea de frunze,  
număr secunde, detonând un blestem,  
cad fulgi albi din haina zidită recent,  
cât de departe îmi ajung aste gânduri  
trântite la ordin de nerv,  
pacea-i plăpândă, am văzut-o-n oglindă,  
stau prin tranșee, și-mi șuieră dracii,  
cât mai arunci, înarmata mea soată,  
doar am lipsit adăpând câteva ore amețite, ca mine,  
am plecat sfâșiat, la bunica să coase ruptura,  
am fost prins în carnagiu, ciuruit-am din clipe,  
genunchii au cedat, dezertând, au căzut prizonieri,  
cred că sunt beat, mi-ai lipsit parca ani,  
închide-mă, dar nu mă mai lăsa să te caut prin noapte,  
orb, fără simțuri la mine, umblu hai-hui, amintind de  
bunica.

### Angi

Angi, vezi dragă,  
porumbelul vânat are bilet de adio,  
cineva a spus că îmi va scrie,  
e posibil ca el să fie un comis voiajor,  
mare păcat că a fost săgetat de un fulger hapsân,  
a țintit înspre mine, dar, porumbelul a ales să îmi fie erou,  
Angi, mergi  
să-l petreci pân' la groapă, să-l plângi, să-l ascunzi

între frunze uscate, eu, voi aprinde biletul de adio,  
în casa fără suflare recentă, așezat pe un pat de  
spital,  
ochii îmi fug spre lumină, înecându-mă-n lacrimi  
căzute pe o parte și gândul mă bate în noapte,  
n-am somn, navighez spre un țărâm locuit de  
cadavre.

Angi, dă-mi pace  
ești doar o nălucă ce spulberă speranțe.

### Stele verzi

Am văzut o clipă stele verzi,  
deasupra capului, încununat  
așteptau startul.

Mare-i grădina lui Dumnezeu,  
dacă locuiesc ca o plantă  
în serbarea timpului,  
deschizând petale suspendate-n trăire.

O licoare infinită absoarbe deziluzia,  
simt cum carul mic a înhămat stelele  
în dimensiunea asta,  
am împart sufletul.

### Punctul G

Un punct pe cerul în care privești,  
asta sunt,  
e suficient să descoperi punctul G  
acoperit cu liane,  
coborând din aorte,  
de la G mi se trag toate belelele, lelele...  
ecoul se risipea la urechile tale,  
în acordul acestui G, vibrând  
pâna la percepție,  
eu, George, te lămuiesc,  
privește spre stele  
împlinește-te razantă, lunecând prin comete,  
împietind sânziene  
pe cărarea unde viețuiesc.

Simtit mâna rece a unei fecioare  
ce fâlfâie, azvârlită de o catapultă  
măturată de dorințe,  
intru în abdomenul spațiului,  
crescând și trăind în senzații,  
îmi port liniștea pe Bulevardul G din Guatemala.

### Să n-ai nevoie de nimic când îți lipsește totul

să n-ai nevoie de nimic când îți lipsește totul,  
încercând să pui puțin în pahar când nu ai ce,  
să cuprinzi trupul singur cu singurătatea brațelor,  
să rostești cu simplitatea cuvintelor singure  
dorind să trăiești încă o viață în zadarul timpului,  
ce mare lucru e să fii acolo unde nimeni nu-ți este,  
să mergi înapoia pașilor ce te-au purtat înainte,  
și-n toate, satelit să fii existând în amintirea iubitei.  
o!, da! locuiesc în cuvinte lipsite de sens.





Ella LEYNARD

### Aurul creierului

Culoarea literei negre pe foaia albă este o iluzie optică pentru ca noi toți să o putem citi, culoarea literei este culoarea fânului uscându-se, este culoarea razei de soare așezată pe petala trandafirului galben, și, devenită, astfel, în sfârșit, material de vizibilă, adevărata culoare a literei așezându-se în foaie, este cea a aurului, pentru ca apoi, noi toți, deschinzând cartea, să putem vedea sensul coborât din mintea scriitorului, urcând din nou spre soare, în trecerea lui, prin mintea cititorului.

### Această iubire

*Mamei*

Această iubire care m-a purtat în ea este destinul sensului care, în fiecare zi naște lumea, încă o dată, ar fi fost imposibil să fie imaginată în mintea unui om.

### Raza soarelui

Se vor spulbera norii, simt razele soarelui tot mai aproape, i-au ajuns, îi vor învinge curând, când voi porni în această zi, se vor fi spulberat ca și cum nu s-au aflat pe cer în această dimineață, ca însăși năluca care a încercat să îmi smulgă iubirea, care între timp a devenit eu însămi.

### Cuvântul rostit

Aerul din jurul meu devine casant, fiecare pas necesită o grijă ieșită din comun, neexistând la vedere, pericolul este de atmosferă, mă ajunge, ca un vuiet, în cea mai de jos notă a lui, de mult se impregnează în pereții aerului care au reacționat în felul lor propriu, eu, în fiecare zi, mă întreb din ce parte va veni totuși, cuvântul rostit.

### Naștere

Ocolul gândului pe tărâmul tăcerilor a fost copilăria cuvântului meu.

Privind, cu timpul, din ce în ce mai în adâncime, până acolo unde realitatea însăși permitea indiscreția, sedusă fiind de bucuria cunoașterii de a se dezvălui, surprinzător de mult, uneori. Astfel, crescând, în același timp cu înțelegerea asupra realității, ochiul meu a început să semene din ce în ce mai mult cu vederea vulturului, privind de unde ochiul pământean nu poate ajunge și nici nu îi poate percepe vederea.

Tăcerile sunt tărâmul reîntoarcerii, oricând, în liniștea gândului.

### Cântec

Sunet și cunoaștere, răsărire ca sens, tresărire în miez, cerul umplând culoare, vuietul va ajunge din depărtare, portretul se va însufleși din contur, de data aceasta, simt că în spatele cortinei se află fântâna cu apă bună. Pot pleca și fără cuvinte în zi, pașii sunt fermi, simt cum port în minte însemnul fiecărui drum bun.

### Cuvintele tăcerii

Îmi vorbește tăcerea cu acele cuvinte pe care le păstrează mereu proaspete, pentru a-mi însoți neliniștea pornirii în lume a fiecărei cărți.

Văd zăpada care se pregătește și va coborî pentru ca drumul pe care va porni cartea să fie plin de lumină.

### Capătul gândului

Alunec pe el, ca pe un derdeluș alb, subțire ca un fir de mătase transparentă, închid ochii să mă bucur de această călătorie, să o las să mă invadeze, devenind una cu parcursul însuși, să nu mă gândesc, străbătând, la nimic, să nu mai existe gânduri, oboseli, să rămână doar starea unui sentiment care sunt eu însămi, devenind eu însămi.

### Apropierea de sens

Saltul nu are calități decât de circumstanță, ocazional poate fi încercat, în contexte limitate, neaducând nici o înțelegere, salvând o stare de fapt.

(continuare în pag. 56)



Adriana DANDU

## AZI

Între noi sunt poduri smălțuite,  
sub care trec pulsând dureri -  
fragile nave de cuvinte,  
desprinse greu de marile tăceri.

Tu, iartă - mă, supusă lacrimă- fecioară,  
că pentru tine - ngenunchez nadirul,  
și pentru - a nu știu câta oară,  
prin labirintul viu îți depăn firul.

Dar, uite, bat la porți secunde  
cu sentințe tot mai înnegrite,  
e timpul mut și, Doamne, unde  
să fac recurs la necuvinte?

Nicio rază nu-mi trimite "Mâine",  
niciun zvon suav dinspre răsărit,  
ci "Azi" e tot ce îmi rămâne -  
o stație înainte de..... Sfârșit.

## CAPCANE DE VISE

Mai sunt limanuri calde și ore înmiresmate  
în care să coboare sufletul orfan?  
Un fel de adăposturi pentru eternitate,  
sau niște oaze - n care să nu te cauți în van?

E ruptă depărtarea și colcăie de semne  
cum că aproapele e-un pol de infinit,  
e strangulată puntea ce leagă de poeme  
infimul nostru tandru, adeseori strivit.

Sonete fără sunet ne răscolesc din spume  
și ne dizolvă - n alb culori amanetate,  
ca niște glugi dospite de cețuri și de brume,  
cad orizonturi sacre - n oglinzile crăpate.

Mai sunt brațe întinse spre inima iubirii?  
Mai sunt inimi deschise spre brațele întinse?  
Alunecând din trupuri, ca toamna trandafirii,  
sunt numai inimi prinse - n capcanele de vise.

## CA ȘI CÂND...

Tu treci din mine - n versul meu abrupt,  
cum trec prin sfera ochiului pătrate,  
tu treci prin mine ca și când te-am rupt  
din traiectoria vieții către moarte.

Tu treci prin mine în albul de poem,  
ca un reflex de ape revărsate  
pe-același dig extatic și suprem,  
din excesiva lor singurătate.

Cum se întorc zăpezile să cearnă  
același trup al toamnei străvezii,  
cum pe pământ mereu se face seară,  
tu pleci din mine ca și când revii.



(urmare din pag. 55)

Drumul se face în ritmul normal al bătailor inimii,  
negrăbit, neaccentuate nuanțele, cu privirea atent  
așezată pe realitatea dezvăluitoare de sens.

## Tăcerea

Acel ultim moment al tăcerii înainte  
de izbucnirea cuvântului,  
când ziua dispăre încet, când cortina  
se va ridica dintr-o clipă în alta.  
Sunt clipe pe care aș vrea să le prelungesc,  
să le spun mereu să aștepte clipa următoare,  
apoi cealaltă,  
până când ele însele s-ar dumiri brusc că, de fapt,  
nu au nici un motiv să treacă.

## Năluca iernii

Iarna coboară prin pădurile care,  
pierzându-și frunzele,  
seamănă atât de bine cu literele uriașe,  
suple, care se îmbrățișează, prelungindu-se.  
Îmi uit privirea în admirația lor  
și crește în mine, brusc, un dor de neînțeles de a  
mă fi născut vultur,  
și rămân cu dorul de cea mai înaltă creangă,  
care, înțepând cerul, îl împinge tot mai sus,  
în ochiul meu cuibărită privirea vulturului,  
privindu-ne de sus.





Nicoleta SURDEI

**Te uită, Doamne..**

te uită, Doamne, călimara-mi plânge..  
penița-i frântă-n ochiul unei frunze,  
nescris poemul toamnei mă înfrânge,  
că nu m-am priceput citi pe buze...  
dar iartă-mi poticnirilor ecouri,  
și nu da ploii hrană semnul de-ntrebare,  
mai lasă-mi timp să primenesc motouri,  
să stâmpăr setea pusă la sărare..  
te uită, Doamne, călimara-mi plânge,  
penița-i frântă-n coasta unei frunze ..  
îndură-Te de rănilor-mi nătânge,  
trimite-mi Har, m-am săturat de muze..

**potecă**

rămasă-i fără de chip durerea  
din sânii primăverii cad lăstuni,  
și călimara își strănută netăcerea,  
potecilor seduse de furtuni...

**tâlcuri**

într-un final, n-am asfințit  
port cicatrici trăitelor prea multe,  
doar rimele-au încărunțit,  
de dorul strofelor născute să asculte...

**Mărturisiri**

în mine ard poeme-ngenuncheate,  
nu mă mai tem de flacăra deloc,  
din scrumul amintirii deocheate,  
nu-mi voi clădi castel și nici alt joc...

într-un târziu, pesemne, vine ploaia,  
să-mi biciuiască goliciunea, la soroc,  
cuvintele se-ascund de baba-gaia,  
și-n temnița tăcerii se răscoc...

Tu, Doamne, slobozește doar iertarea,  
îndură-mi răbufnirile sentințe,  
dar nu lăsa să-și risipească sarea,  
vândutele la iarmaroc și nevoițe...

**de dor...**

caii tăi sunt chihlimbar,  
beau al nopților hotar,  
pizmuiesc, de dor..  
caii mei piatră desfacă,  
lună-mi fii și mă îmbracă  
în sărutul coamei lor...  
cai de-argint, cai de rubine,  
herghelii de cai suspine  
a sărut, de dor...

**Așteptare..**

noaptea-și întinde pletele lungi,  
scrie poeme fără cărare,  
se tot zvonește că n-ai s-ajungi,  
grea-i așteptarea și n-am scăpare...

nu pot fugi, încotro să apuc...  
luna se joacă de-a baba-oarba,  
dar un luceafăr deasupra de nuc,  
își primenește mustața și barba,

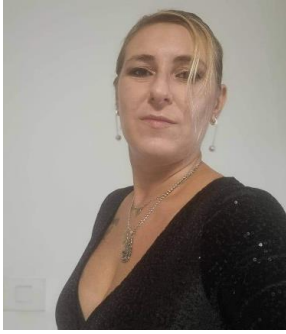
cui rost să-i fie, ce vrea culege,  
cum mă mai tace neghiob vârcolac,  
pleoapa fântânii nu vrea a-l alege,  
și îl alungă, umbră pe lac...

noaptea-și întinde pletele lungi,  
mi-e teamă somnul să nu mă fure,  
că dacă totuși vrei să ajungi,  
să-ți cânt potecă, să mi te-ndure...

**vântul**

vântul a șoptit zâmbind,  
la urechea dorului  
și-a fugit apoi ștrengarul,  
să-i doinească muntelui...  
din miresmele tristeții,  
zămislit-a flori,  
mă plouă  
și-mi sărută dimineața  
gleznelor cu bobi de rouă...  
mângâierea vântului,  
ca o salamandră-n sân,  
uită inșă sa-mi descânte  
inima  
de-atât suspin...  
sunt doar licăr necuprins,  
într-al nopții tainic cor,  
șoapta vântului a-nvins,  
iar sunt zâmbet și... mi-e dor!





Alina Roxana SAVIN

### Alegorie

Desfă-ți tu ramurile vechi copac  
Spre cerul negru-ntunecat  
Și te ridică neschimbat  
Pe-al lumii albe catafalc.

Șterge-ți din frunze vechi culori  
Ca să răsară muguri noi,  
Să înflorească lângă noi  
Miresme dulci de dalbe flori.

Mai sus să te înalți supus  
Căci poți să te ridici străpuns  
De lame care taie uns  
Al tău trup veșnic nespus.

Desfă-ți tu ramurile vechi copac  
Speranță-n lume neschimbat  
Și-om înflori sub ramu-ți cald  
Ca pe un veșnic catafalc.

### Greu de dus

Nu știu pe unde s-o apuc,  
Căci toate căile îmi par închise  
Și aripile mi se rup  
Șfârșesc sub focurile stinse.

Am încercat să mă ridic  
Dar m-am împiedicat de gloată  
Doar ochii par că mai dezic  
Această tragică și sumbră soartă.

Visez cu minte și cu trup  
Dar mă înec pe înserate  
Plătesc această viață mult prea scump  
Mai mult decât aș da pe moarte.

### Am întrebat odată luna

Am întrebat odată luna  
De ce ea m-a iubit cu jale  
Când se rostogolea la vale  
Pe-albastrul cerului într-una.

Nu mi-a răspuns la întrebare  
Mi-a mângâiat doar chipul blând  
Și s-a ascuns într-un mormânt  
De albe stele căzătoare.

Am înțeles cuvântu-i scump  
Că nu-s un astru ce răsare  
Să mă pot naște cum apare,  
Ci doar pe pământ să irump.

Am întrebat odată luna  
De ce sunt om pierdut în zare  
Pe căi închise călătoare  
Și nu-s o stea din dalbă-i vâna.

### Alunecă copacii

Alunecă copacii într-o lungă uitare,  
La margine de codru se scutură tăcuți  
Precum ninge cu dalbe noiene de visare  
Așa rămân ei goi pe dealuri prea desculți.

Cu crengi înmugurite se-nalță-n depărtare  
Să caute lumescul vers de îngeri recitit.  
Păcat că vorba dulce în ceruri ea răsare  
Nu pe pământ acru și-n glod negru-amorțit

Alunecă copacii într-o lungă uitare  
Și omul care zace la umbră-a adormit  
Căci ramurile crude îl poartă spre visare  
Dar murmurul lor rece la viață l-a trezit.

### Nu am spus

Nu am spus lumii tot ce aș fi vrut  
Nici ruga nu mi-am înălțat-o înspre zare  
Ci am ținut-o ascunsă în tăcut  
Cum este valul înghițit de mare.

Mi-am adormit în minte vechi dorințe  
Și le-am uitat pitite într-o minte  
Ce îmi părea nebună în semințe  
Prea ageră și poate prea fierbinte.

Nu am spus nimănui minciuna vieții  
Că toate par ca răsărit de soare  
Când nu-i de fapt tristețea tinereții  
Uitată într-un vechi apus ce încet moare

### Plouă

Curg picături de apă peste noi  
În șiruri lungi ne-mbrățișează  
Și corpurile modelează  
Cu hainele lor tare moi.

Ne-nvăluie în al lor cânt  
Ce în surdină el vibrează  
Ca un îndemn ce incantează  
Reîncarnarea în veșmânt.

Ne plouă trupurile-n noi  
Se unduiesc cu ape calde  
Și picături de fluturi dalbe  
Ne nasc din stropi suavi de ploii.





Marieta CRISTIAN

### Mărturia unui om de zăpadă

Da... la-mă cu tine!  
Desigur nu în America pentru că sunt deja acolo ci în  
iarna visului tău.

Te rog să ai grijă de mine să nu mă rățăcesc  
printre troienele speranțelor care ning întruna  
cu fulgi mari și grei  
ca plumbul bacovian deposedat de culoare și  
consistență,  
un ecou ciudat al unui suflet trist  
Să ai grijă  
să nu mă fac om de zăpadă  
Interesantă entitate!

A condensat în el picătură cu picătură  
atâtea iubiri spulberate devenind o arcă aptă să  
navigheze

spre o viitoare eternitate glaciară  
E provocator dar și riscant  
să-ți asumi un astfel de rol  
Poti deveni o amenințare pentru întreaga planetă  
topindu-te la o pătimașă, neprevăzută iubire  
provocând o nouă apocaliptică  
încălzire globală.

Mă și văd călătorind  
prin troienele albului  
din mine  
făcând slalom printre locurile călduțe  
străduindu-mă  
să nu uit cumva  
că sunt de gheață  
și nu-mi priește  
decât frigul,  
alunecând vertiginos  
cu o vagă nelamurire - Încotro?  
Probabil că  
voi găsi în sfârșit  
într-un buletin meteo  
eronat,  
încâlcit ca prezicerile Pithiei  
cele mai scăzute temperaturi  
și atunci voi reuși  
să-mi adorm vigilența  
și să visez  
o călătorie cu tine  
în aurora boreală  
care să-și arunce curcubeiele peste flăcările  
pământului aprins de iubirea noastră

### Definiție

Fiecare pasăre e o sferă  
O sferă smulsă  
din zborul bolovanului scăpat din strânsoarea  
lui Sisif  
O sferă ca o cometă îmbătrânită,  
târându-și flacăra

spre peșterile ascunse  
în secerea lunii  
ca un tramvai obosit  
care se retrage la depou  
să se odihnească  
Dar dacă te uiți la mine  
O sa vezi că diametrul meu nu e drept  
Ci puțin într-o parte  
Ca o pasăre  
care zboară în picaj strecurându-se abil  
prin cercurile aprinse  
ale răsăritului și apusului din noi  
Dar  
dacă te uiți mai bine la mine  
ai să vezi  
că diametrul meu  
de la un timp  
este înclinat...  
spre pământ  
dar și spre cer și  
i-au crescut patru aripi cu care zboară simultan  
spre amândouă...

### De sezon...

Primavara dormitează nehotărâtă în sufletu-mi pe  
când iarna infrișoșată de alzheimerul ce-o pândește  
ca un lup hămesit încearcă să-și calculeze  
rămășițele IQ-ului într-un joc provocator, căutând  
albul ascuns în nămeții de negru.  
Flori nerăbdătoare sunt fulgerate de tăișul înghețat  
al luminii înainte de a-și tatua destinul cu lacrimi  
aromitoare pe cuvintele incolore care se așează  
rugător la poarta pecetluită a metaforelor...  
Iarna își joacă șahul alb-negru  
pe o tablă imensă mutând provocator  
Pionii înmuguriți,  
trimiși să prospecteze starea noilor vremuri,  
Turnuri închise pe vecie de câțiva Dracula  
cu propriul cap înfipt ca florile gingașe,  
tremurătoare,  
În tijele devenite țepe însetate de sevă ,  
Cai împiedicați  
în hățurile unui Santa bătuit de o iubire târzie  
consumată printre hornurile fumegând  
a sărbătoare,  
la granița dintr-o două lumi paralele,  
Nebuni îndrăzneți dezgolindu-și pieptul  
în fața gerului  
întors ca fiul risipitor amăgit de iluzii  
iar și iar,  
Regi și regine,  
oportuniști de profesie,  
din umbra înălțimii  
reci dar nu și nemuritoare,  
tot asteaptă  
să-și pună  
sceptrul pe un mat inexorabil,  
să-și restructureze regatele  
hrănindu-și supușii cu amăgitoare culori,  
să-i hipnotizeze o vreme,  
să-i pregătească  
pentru o noua primăvară,

(continuare în pag. 60)

(urmare din pag. 59)

care,  
Conturând în gri verde o grafică vie palpită după bătăile  
aritmice ale unui cord înnebunit de  
SPERANȚĂ.

### Călătorie

Am călătorit cândva într-o lume... altfel!...  
Am văzut cu uimire cum copacii antifonau frunzele să  
nu foșnească ori de câte ori o adiere le agita ca pe  
bănuții teaurizați cu bucurie de copil într-o pușculiță  
Valurile își zdrobeau spinările ascunzându-și geamătul  
în urlatul amuțit de efort al mării.  
Păsările săgetau înălțimile mângâind catifeaua norilor  
care amortiza ca o cortină grea orice sunet.  
Ploile cădeau în reluare, iarăși și iarăși, legând cerul de  
pământ răsucindu-se în coloane de susținere - un  
adevărat templu al tăcerii în care aduceau ofrande  
lumina și întunericul...  
Mi-am continuat parcursul prospectând cu asiduitate  
Timpul își ascunsese ceasornicul atât de bine încât nu  
mai reușea să-l găsească și cerceta cu bastonul  
asemenea unui orb nesigur de pasul ce avea de făcut ,  
zâmbind ca Bocelli în gol către publicul extaziat de tic -  
tacul curgerii fără sunet și fără ecou.

Tăcerea plictisită vroia să iasă din ea însăși, începuse  
să ducă dorul a ceea ce nu fusese vreodată și bănuia  
c-ar putea fi-un descânt magic, o liturghie, o arie a  
"călușeilor" scăpați din hăturile carului lui Phaeton,  
neascultatorul, în apropierea soarelui, o Mahabharată  
molcomă fără început și sfârșit, un urlat întrebător al  
Destinului chinuit și EL de același "a fi sau a nu fi",  
poate chiar muzica sferelor, o ipostază sonoră a  
timpului fărâmițat în diezi și bemoli pe portativul cosmic  
Într-un act de curaj suprem a sfâșiat din propria coastă  
o fărâmă precum Dumnezeu din coasta lui Adam și a  
plămădit pentru a conviețui spre eternitate Cuvântul...

### Siluate (Omagiu)

Un Moromete(sau Marin Preda?!?) sprijinindu-și  
fruntea prea grea să nu intre în coliziune cu nodul  
gordian al filozofiei  
cu tăișul marilor tăceri  
ca un Alexandru Macedon în fața unei noi cuceriri

Un pisc în ceață învăluit de susurul fântânii cu  
ghizdurile abia răsărite din uscăciunea curții pustii,  
amplificat de simfonia apusului  
Parcă s-ar fi mutat în bătătură toate artezienele din  
gradina Louvrului!  
intonând o adevărată cavalerie rusticană, jucându-se  
cu razele pornite din lampa îmbătrânită care se străduia  
să-si trimită lumina palidă în cerul grăbit și respingător  
al eternității.

Un dascăl ad-hoc (la orice necunoscută îi arunca viața  
provocator) care are universul fără margini la panglica  
pălăriei, conectate ca o antenă de ultimă generație la  
toate neîmplinirile lumii.

Statuie vie respirând în cicluri de sute de ani hrănindu-  
se dintr-o mitologie împrăștiată ciclic

Hercule, Marte, Jupiter și toți ceilalți, zei și titani  
crescând fără încetare sub secera neobosită,  
implețiți ca spicele unui lan încolțind la nesfârșit,  
într-un snop unic.

O proiecție a unui timp deformat, debusolat el  
însuși care nu-si mai știe genezele și se teme de  
fețele hâde ale stingerii .

### Embouteillage...

Nu ne place să fim noi înșine...  
deși impresionăm,  
avem "greutate".  
Debordăm de euri  
care aleargă haotic  
pe o autostradă supraaglomerată  
unde bouchoanele de  
viroși cu nume amenințătoare de covid  
se țin lanț.  
Se duc războaie grele pentru supremație  
întreținute de Putini clonați într-o Rusie  
criogenată.  
Există și  
momente de liniște  
când războiul își pune masca jocului...  
Pe tarlăua pârjolită de nucleare a tablei de șah se  
mișcă încrâncenat nebunii, caii, turele,  
regii și reginele  
dar mai ales armate de pioni.  
Jocul dobândește dimensiunile hiperbolice ale  
unui stadion cosmic pulsând în ritmul genezei și  
apocalipsei  
când tăcerea și cuvântul sunt scoase "în aut"  
pentru o banală eternitate.  
Povestea devine interesantă -  
Ne transformăm în sarcofage cosmice închizând  
în noi  
tot ce a avut întrupare de om.  
Rai și lad amestecate, înghițind Timpul.  
Viitorul curge spre înapoi spulberând prezentul și  
se varsă năvalnic în trecut ca un film întors dat pe  
"repede... înapoi".  
O arcă a lui Noe salvează ritmic naufragiați  
înaintând încet dar sigur împotriva curentului...

### Nedumeriri

Călători prin secunde grăbite și incolore, trecătorii  
robotizați își târăsc cu pași zornăitori nedumeririle  
de-o viață  
Le strunesc greu în lasouri agile ca niște  
toreadori răniți dar încă apți de luptă

Unii deja prinși în mrejele abandonului le lasă în  
așteptare în ipostaze jalnice ca bastoanele inutile  
dupa ce Fred Astaire și-a încheiat stepul.

Alții, mai grijulii, le reazămă de copaci ciudați, axe  
trimise parcă de Brâncuși spre cer să fluture niște  
calculatoare eronate care amenință prăbușirea  
universului.



Mihaela **PODUȚ IENUȚAȘ****Mi-aș fi dorit**

Să fiu primul tău vis  
 Pășind desculț prin roua de seară,  
 Să fiu primul tău dor  
 Fierbinte  
 Și tu să nu știi ce sunt,  
 Să alergi prin vântul de toamnă,  
 Printre brânduși și întrebări nerostite,  
 Despre frunze ce cad,  
 Despre fiorul pulsând în inima ta  
 Prea mare pentru pieptul firav,  
 De atunci,  
 Prea mic pentru nemărginirea ochilor tăi,  
 Culegători de stele.  
 Mi-aș fi dorit să fiu prima ta patimă,  
 Primul clocot în sângele greu,  
 Curgând dureros și leneș prin vene,  
 Și tu să știi ce sunt.  
 Mi-aș fi dorit să-ți fiu dimineață și seară  
 Și busuiocul de sub pernă  
 Și cel de după icoana  
 Binecuvântare  
 Și da, mi-aș fi dorit,  
 O grădină cu albăstrele  
 Și îngeri.  
 Poate doi.

**Mă plimb așa, pe margine de dacă,**

Ca și pe pietre într-un râu de munte  
 Și temătoare, gândurile-mi calcă,  
 Pe întrebări ce nu vor a se pune.

Că vine în vârtejuri de sub stâncă,  
 (Ceva în mine s-a făcut de piatră),  
 Nu știi dacă aluneci, de-i adâncă,  
 De nu te-o duce apa-nvolburată.

Iluzii printre degete se duc,  
 În unde ademenind, bănuți de soare  
 Și iar nu știi pe unde să apuc,  
 Când altă zi se-adapă mai la vale.

Iar stropii răsfirați în răsărit,  
 De coama-i de neliniști răzvrătită,  
 La mine-n gene parcă s-au ivit,  
 Sunt singură pe râu și-mi este frică.

Mioara **BACIU****DESCULȚI PRIN GÂND**

Alegăm desculți pe ulițele vieții  
 în povestea timpului crud,  
 traversat prin tăcerea dimineții din noi.  
 Arcul său se-nfinge în regatul minții  
 uns cu țândări de cuvinte  
 și roind prin munții cunoașterii...  
 Deschide orizonturi de-așteptări  
 pierdute în neguri de anotimp,  
 în nespuse trăiri,  
 adunate în franjuri de gând,  
 descălțați în slove, în vers, în cuvânt...

**SUNT**

Sunt gând ce-alunec fremătând  
 Pe spinarea învolburată a mării  
 Sunt pescaruș ce-și poartă iubirea  
 Pe aripa lunii, sărutându-i brațele...  
 Sunt foșnet, sunt dor, sunt cant  
 Îndrăgostit iremediabil de stele...  
 Sunt etern trubadur ingenunchiat  
 la picioarele tremurânde ale mării  
 Sunt infinita umbră a ideii că sunt  
 zbor nesfârșit zămislit în cuvânt...

**TE CAUT**

Te caut prin dimineți  
 rătăcite-n duminica gândului risipit  
 pe tâmpla destinului ...  
 Se face târziu pe pleoapa clipei  
 care-a uitat să atingă cu aripa  
 norii, în care, cândva,  
 creșteau curcubeie de vise  
 din lacrima cerului,  
 din zâmbetul soarelui-răsare ...  
 Adulmec rădăcina timpului  
 prin foșnet de gând  
 în țipătului stelei  
 care-a adus primăvară în glasta inimii ..  
 Reverent, mulțumesc pentru frumusețea  
 și mireasma florilor  
 sădite-n grădina sufletului  
 care stie să renască  
 din pulbere de amintiri și speranțe  
 prin care, nu am conținut să te caut...





Petre RĂU

## DUMNEZEU ÎN POEZIA LUI LUCIAN BLAGA

(Partea I)

Motto:

„Oprește, Doamne, clipa cu care mășori eternitatea!”  
Lucian Blaga

Când vorbim și încercăm să analizăm în profunzime problema religiozității poetului și filosofului Lucian Blaga, trebuie să recunoaștem că avem de-a face cu o problemă serioasă, în primul rând o dilemă, întrucât protagonistul este perceput și împărțit în două diviziuni aproape disjuncte care s-ar putea defini astfel: filosoful Lucian Blaga este doar *filosof*, așa cum de altfel el însuși o și pretinde, în timp ce *poetul* Lucian Blaga ar putea totuși să fie perceput ca fiind credincios, cel puțin parțial. Cum pentru latura filosofică a lui Lucian Blaga s-au găsit destui adepți ca să i-o deslușească și s-o înfățișeze aproape sub toate aspectele, mă voi opri aici cu deosebire la problema religiozității *poetului* Lucian Blaga, despre care consider că nu s-au spus destule. Așadar, asupra sistemul și gândirii filosofice ale lui Lucian Blaga nu voi insista aici, decât prin scurte referiri acolo unde este necesar.

Întrebarea dacă Lucian Blaga a fost cu adevărat un credincios creștin a preocupat și încă îi mai preocupă și azi pe mulți. Cercetându-i opera sau cunoscându-l, mulți au ajuns să-l califice de pe poziții opuse, văzând în el fie „poetul mistic” sau „filosoful metafizician”, fie raționalistul sau antidogmaticul.

Filosoful și eseistul Vasile Băncilă, prieten apropiat al poetului, afirmă că Lucian Blaga a fost un spirit profund religios, deși nu a dorit să facă vizibilă această calitate [01]. Alții îi contestă orice urmă de religiozitate și-i combat cu virulență opera din acest punct de vedere. Printre aceștia, desigur, cei mai mulți sunt teologi creștini. Comuniștii însă vedeau în Blaga un scriitor mistic. În apărarea sa, Blaga însuși a declarat la un moment dat că: „Nu sunt necredincios. Eu sunt filosof”.

Opera sa însă conține și mărturisiri certe ale respectului pentru tradiția ortodoxă și chiar se auto-definește ca persoană religioasă, deși, chiar și atunci când o face în afara liricului, nu o face la modul explicit.

Așa cum este ușor de înțeles, nu vom putea face complet abstracție de faptul că poetul Lucian Blaga este în același timp și un mare filosof, unul care, separat de creația sa poetică-filosofică (așa cum o putem întâlni, de pildă, la marele nostru poet național Mihai Eminescu), a creat independent și o concepție filosofică proprie, recunoscută ca operă de sine stătătoare. Cu toate acestea, despre modul în care Lucian Blaga percepe credința poate fi totuși desprins și intuit chiar din universul lui poetic. Și, chiar dacă demersul nostru

este unul dificil, vom încerca să înțelegem din poezia lui atât cât ne putem permite ca să desprindem puncte interesante de vedere în direcția pe care ne-am propus-o.

Din acest unghi al cercetării, din biografia poetului trebuie să înțelegem că, fiind fiu de preot, cel puțin în copilăria sa Lucian Blaga a primit o educație creștină. Cu o astfel de origine și trăind într-un astfel de mediu, am putea crede că tema discursului nostru ar putea fi una care să nu-și găsească rostul. Și totuși, așa cum vom vedea, din toată biografia sa care a urmat după anii copilăriei și, mai ales, din întreaga sa operă, atât cea poetică, cât și cea filosofică, vom avea toate motivele să credem că protagonistul analizei noastre avea, ca mai toți, destule îndoieli, destule întrebări chinuitoare despre geneză, despre existență și toate cele legate de divinitate.

Să nu uităm totodată că din opera lui Lucian Blaga se desprinde clar legătura dintre poezie și filozofie. Aceasta este una indisolubilă, așa încât, nici poezia sa nu ar putea fi deslușită complet fără o necesară raportare la aspectele ale sistemului său filozofic și, la rândul ei, nici concepția sa filozofică nu ar fi independentă de poezia sa, deoarece ea însăși este exprimată într-o formă poetică metaforică.

Să trecem acum prin filtrul unor scurte analize și interpretări o parte din opera sa poetică. Ne vom ocupa doar de o parte, credem noi importantă, a acesteia, pentru că nu o vom putea cuprinde pe toată aici, însă sperăm ca această parte să fie una concludentă pentru unele concluzii pe care le vom putea trage.

În poemul „Lumina raiului” (din ciclul „Poemele luminii” - 1919) poetul alătură lumina și întunericul, practic îmbrățișând ideea coexistenței binelui cu răul. După unele interpretări, poemul ar fi „o metaforă revelatorie care definește cunoașterea luciferică, având rolul de a potența misterul”. Sunt contrapuse aici Răul – simbolizat prin Iad și Binele (Raiul) - întruchipat de Lumină (sau cunoaștere), chiar dacă această lumină parvine de la Iad („*Îl luminează iadul cu flăcările lui*”). Cele două entități se echilibrează reciproc, asigurând stabilitatea în univers și nu pot exista una fără cealaltă prin simplul fapt că n-o putem vedea pe una din ele dacă cealaltă n-ar exista. Eul liric iubește lumea cu patimă: „*sunt beat de lume*”, dar este totodată și „*păgân*”, pentru că-și recunoaște păcatele pe care le săvârșește pentru a se bucura de plăcerile provocate chiar de „*căldura răului*”. Iată aici poemul în întregime: „*Spre soare rîd! / Eu nu-mi am inima în cap, / nici creieri n-am în inimă. / Sunt beat de lume și-s păgân! / Dar oare ar rodi-n ogorul meu / atâta răs fără de căldura răului? / Și-ar înflori pe buza ta atâta vrajă, / de n-ai fi frământată, / Sfânto, / de voluptatea-ascunsă a păcatului? / Ca un eretic stau pe gânduri și mă-ntreb: / De unde-și are raiul - / lumina? - Știu: Îl luminează iadul / cu flăcările lui!*”.

Deși considerarea că lumina din rai ar putea fi una și aceeași cu lumina flăcărilor iadului ar putea fi interpretată ca o exagerare, știind din dogma creștină că cele două cadre sunt cu totul și cu totul opuse, fără doar și poate poemul „Lumina raiului” ridică o perspectivă nouă pe care Blaga însuși o deschide asupra credinței.

(continuare în pag. 63)

Horia Gârbea, într-o recenzie la volumul lui George Vulturescu „Lucian Blaga - Ipostazele «harfei de-ntuneric»”, din 2020, observă că „Până și iadul lui Blaga e luminos, atât de luminos, încât iluminează Paradisul: *“De unde-și are raiul – / lumina? - Știu: Îl luminează iadul / cu flăcările lui!”*.”

Raiul în schimb („Împărăția lui Dumnezeu”) este, după părerea poetului, cel mai frumos cuvânt rostit pe pământ. De altfel, el credea că grădinile Edenului există în fiecare din noi (și Eminescu ne spunea asta în felul său aparte: „Dumnezeu nu e în cer, nu-i pe pământ; Dumnezeu e în inima noastră”), noi însă nu totdeauna suntem în stare să conștientizăm asta.

Într-un discurs liric adresat ființei iubite, textul poetic „Nu-mi presimți” dezvoltă tema iubirii în relație cu cea a cunoașterii. Iubirea este ridicată la rang de instrument cu care poți intui necunoscutul. Versurile finale: „O, niciodată n-am văzut pe Dumnezeu / mai mare!?” evidențiază cunoașterea și împlinirea prin iubire.

O împăcare, de fapt un fel de aranjament între Dumnezeu și Diavol, găsim în poemul de la sfârșitul aceluiași volum, intitulat „Pax Magna”. Și aici întâlnim o combinație de lumină și întuneric, bine și rău, toate definind natura umană: „De ce-n aprinse dimineți de vară / mă simt un picur de dumnezeire pe pământ / și-ngenuchez în fața mea ca-n fața unui idol? / De ce-ntr-o mare de lumină mi se-neacă eul / ca para unei facle în văpaia zilei? // De ce în nopți adânci de iarnă, / când sori îndepărtați s-aprind pe cer / și ochi de lupi prădalnici pe pământ, / un glas îmi strigă ascuțit din întuneric, / că dracul nicăiri nu râde mai acasă / ca-n pieptul meu? // Pe semne – învrăbiți / de-o veșnicie Dumnezeu și cu Satana / au înțeles că e mai mare fiecare / dacă-și întind de pace mâna. Și s-au împăcat / în mine: împreună picuratu-mi-au în suflet / credința și iubirea și-ndoiala și minciuna // Lumina și păcatul / îmbrățișându-se s-au înfrățit în mine-ntăia oară // de la-nceputul lumii, de când îngerii / strivesc cu ură șarpele cu solzii de ispită, / de când cu ochii de otravă șarpele pânđește / călcâiul adevărului să-l muștenveninându-l”.

Așa cum se binecunoaște, la Lucian Blaga ideile și conceptele filosofice își găsesc ecou în substanța poetică, iar sensul poetic este generat adesea de metafore revelatorii. Poemul „Pax Magna” debutează cu interogația „De ce”, ba chiar o și repetă, practic pornind de la o confuzie care se accentuează pe parcurs, legată de mult vehiculata dihotomie existențială. În fapt, tulburarea eului liric se poate traduce prin încercarea omului de a dezvălui unele taine universale, de pildă cea legată de relația dintre divinitate și diavol. În paralel, se suprapune metaforic și antinomicul om - „un picur de dumnezeire” și același om, dar cu diavolul în piept: „dracul nicăiri nu râde mai acasă / ca-n pieptul meu?”, ceea ce servește la conturarea mai bună a eului, deoarece întâlnirea lui Dumnezeu cu Satana se petrece chiar în sufletul omului. Marea (sau, la fel de bine, tainica) întâlnire dintre Dumnezeu și Diavol, este ceea ce se traduce prin marele pact (pax magna = marea pace) care ar fi stat la baza genezei. Dar acest lucru înseamnă că adevărata creație nu mai este una pur divină, ci până la urmă este o împreunare între bine și rău, între divin și demonic. Poetul ne propune astfel să înțelegem de ce sufletul uman se mani-

festă precum o balanță cu două talere aflate într-un perfect echilibru, între bine și rău, între virtute și păcat, lumină și întuneric, toate strecurate în sufletul omului sub diferite atribute: „credința și iubirea și-ndoiala și minciuna”. Așadar, „marea pace”, vrea peșemne să ne spună poetul, nu este altceva decât conștientizarea binelui și răului existente în creația divină.

Dar poemul în sine introduce și fiorul îndoielii și întrebări de genul: oare lumina raiului nu este cumva răsfrângerea focului iadului? (exact ideea pe care am întâlnit-o în poemul analizat anterior, „Lumina raiului”). De fapt, „Satan nu este ateist, el este antiateist pentru că crede în existența lui Dumnezeu, dar luptă împotriva Lui”, așa cum spune filosoful Blaga la un moment dat.

Se menține ideea promovată de tradiția creștină, cum că șarpele este un animal malefic, după cum se poate observa în poem: „cu ochii de otravă [...] călcâiul adevărului să-l muște-nveninându-l”, idee pe care o regăsim și în poemul „Edenul pierdut”.

Într-o exaltare mai rar manifestată în lirica blagiană, de fapt într-un elan imaginat de joc, poezia „Vreau să joc!” manifestă dorința de reîntâlnire și recucerire a lumii spirituale. Poetul își dorește o libertate a spiritului, o descătușare a acestuia, de fapt o călătorie romantică spre aștri pentru a regăsi calea de reîntâlnire cu lumina care odinioară a aparținut omului, vrându-se undeva între cer și cer („deasupra cer / și cer sub mine”): „O, vreau să joc, cum niciodată n-am jucat! / Să nu se simtă Dumnezeu / în mine / un rob în temniță-ncătușat [...] // să joc / străfulgerat de avânturi nemaipomenite / ca să răsuflă liber Dumnezeu în mine / să nu cârtească: / «Sunt rob în temniță!»”

Jocul propus are totuși un sens mai profund, bazat pe ideea ritualică de înălțare la aștri, idee însoțită de simboluri specifice ascensiunii: aripi, săgeată, imagini cosmice. Dar corpul uman poate fi o temniță mult prea strâmtă pentru eul liric ce tinde spre divinitate. De aceea, Dumnezeu se simte liber numai într-un trup de lumină: „să nu cârtească: / «Sunt rob în temniță!»”.

„Dacă Dumnezeu a făcut omul după chipul și asemănarea Sa, nu înseamnă că Dumnezeu este ca omul, ci că omul este un Dumnezeu pe pământ”, spunea Lucian Blaga. De altfel, o spune și mai plastic în altă parte, astfel: „E foarte probabil că pentru Dumnezeu un om înseamnă mai mult decât o galaxie”.

Până la urmă poezia „Vreau să joc!” poate fi considerată un imn romantic al libertății spiritului.

Poemul „Veniți după mine, tovarăși” (publicat în Patria, 13 august 1919) este un îndemn la un banchet demonic unde cele divine sunt înlocuite cu figuri pline de apucături satanice; o „beție” dionisiacă sau o atitudine luciferică pornită din marile neliniști metafizice și din oboseala existențială instituită de peregrinări ideatice zadarnice, o reiterare a idealului păgân al îndumnezeirii omului fără Dumnezeu, precum și pe cel al asumării unor forțe distructive care să dezintegreze universul.

„...Sunt beat și aș vrea să dărâm tot ce-i vis, / ce e templu și-altar! / Veniți lângă mine, tovarăși! Că

(continuare în pag. 64)

mâne-o să mor, // dar vă las moștenire / superbul meu craniu, din care să beți / pelin / când vi-e dor de viață, / și-otravă / când vreți să-mi urmați! - Veniți după mine, tovarăși!”.

Altădată Dumnezeu este acuzat pur și simplu ca având preocupări obscure, egoiste și de divertisment: „Dumnezeu a făcut lumea fără niciun scop precis, numai din și pentru bucuria de a face - și cu singura grijă ca nimic din ceea ce face să nu-i fie asemenea”.

În poezia „Ecce homo” (aceiași volum) poetul-filosof, destul de incert, se autoîncurajează pentru viața de dincolo: „Nu știu, dar râd și strig cutezător în vânt: / De ziua de apoi nu mă-spăimânt – / În iad de-ajung / M-oi bucura de-un colț în el ca de un rai întreg!...”.

În volumul „Pașii profetului” (1921) întâlnim poezia „La mânăstire”, în care ni se prezintă câte ceva dintre cele ce se petrec pe la biserică, despre care aflăm printr-un dialog purtat de o „babă” cu starețul mânăstirii: „...La mânăstire vine-o babă. Zice: / «Starețul purtător de bolți cerești, / să faci o rugăciune / de ieșirea sufletelului din trup» / «Pentru cine?» / «Pentru mine». Luna s-a coborât pe-o biblie / și de pe file / privește înapoi la chipul ei spre cer”.

În „Flori de mac” (aceiași volum), ni se (re)amintește de teama de moarte și pătimim, la fel ca în vestita scenă biblică, alături de suferințele lui Iisus: „În frunză de cucută-amară / îmi fluier bucuriile – și-o nențeleasă teamă / de moarte mă pătrunde, / cum vă privesc pe malul mării de secară, / flori de mac... / Și-aș vrea să vă strivesc, / că sunteți roșii, roșii / cum n-au putut să fie pe pământ / decât aprinșii, mării stropi de sânge ce-au căzut / pe stânci și pe nisip în Ghetsemani / de pe fruntea lui Iisus, / pe când s-a îngrozit de / moarte”.

„Noi, cântăreții leproși” (din volumul „În marea trecere”, 1924) este o poezie care evocă smerenia pe un ton al lamentației. Printr-o metaforă deloc facilă, eul liric se consideră ca făcând parte din categoria cântăreților leproși, adică dintre cei care nu pot evada din boala păcatului original ca să poată propovădui și salva lumea pentru a (re)aduce echilibrul și ordinea: „Mistuiți de răni lăuntrice ne trecem prin veac. / Din când în când ne mai ridicăm ochii / spre zăvoaiele raiului, / apoi ne-aplecăm capetele în și mai mare tristețe. / Pentru noi cerul e zăvorât, și zăvorâte sunt și cetățile. / În zadar căprioarele beau apă din mâinile noastre, / în zadar căinii ni se închină, / suntem fără de scăpare singuri în amiaza nopții. / Prieteni cari stați lângă mine, / încălziți-vă lutul cu vin, / desfaceți-vă privirile peste lucruri. / Noi suntem numai purtători de cântec / sub glia neagră a țăriiilor, / noi suntem numai purtători de cântec / pe la porți închise. dar fiicele noastre vor naște pe Dumnezeu / aici unde astăzi singurătatea ne omoară”.

Peisajul blagian este în acest poem unul subteran, corepunzând iadului. Desigur, aici nu mai putem întâlni cerul, ci doar „glia neagră a țăriiilor”. De fapt, „cerul e zăvorât”, se trăiește sub lacăte și într-o singurătate apăsătoare. Eul liric are o permanentă conștiință a iadului lăuntric.

Lumina este și suportul punerii în evidență a învierii, așa cum aflăm din poemul „Înviere de toate zilele” (aceiași volum): „O Înviere e pretutindeni, pe drum / și-n lumina deșteaptă”.

Poemul „Lumină din lumină” (din volumul „La cumpăna apelor”, 1933) conturează un spațiu mitic al satului



autohton, cu valorile lui etice, magice și tradiționale. „În mijlocul dimineții stă taurul neînjugat. / Stăpânește un câmp. Lucește ca o castană / proaspăt cojită. / Printre coarnele lui soarele vine în sat. / Lângă apă lină stă în puterea zorilor taurul / nemișcat. Înălțat și frumos. / E ca Iisus Christos: / lumină din lumină, Dumnezeu adevărat.”

Soarele răsare în sat printre coarnele „taurului neînjugat”. Să ne amintim că Blaga își închipuia că orice sat este așezat în jurul bisericii, adică în jurul lui Dumnezeu.

„Lumina nu vine din lumină, ci din întuneric” spune Mircea Eliade în „Isabel și apele diavolului” / „Visul unei nopți de vară”. Doar că este contrazis de știință, care adirmă că întunericul nu a fost încă definit de către gânditori ca fiind „ceva”, ci mai degrabă lipsa a ceva, și anume lipsa luminii. Dacă lumina, așa cum este ea astăzi definită științific, poate fi studiată, întunericul nu are această calitate. De altfel, însuși Albert Einstein, ieșind din canoanele științei, dă o definiție populară, ușor haz-lie, dar pe înțelesul tuturor: „Întunericul nu există. Ceea ce există de fapt este doar absența luminii”.

#### BIBLIOGRAFIE

- [01] Vasile Băncilă, *Blaga, Lucian, Corespondență*, Editura M.L.R., Editura Istros, Muzeul Brăilei, 2001
- [02] Lucian Blaga, *Poezii*, Ediție îngrijită de G. Ivașcu, Editura pentru Literatură, București, 1967
- [03] Lucian Blaga, *Opera poetică*, Cuvânt înainte de Eugen Simion, Prefață de George Pană, Ediție îngrijită de George Gană și Dorli Blaga, Ed. Humanitas, 1995
- [04] Lucian Blaga, *Luntrea lui Caron*, București, Editura Humanitas, 2013.
- [05] Vasile Fanache, *Chipuri tăcute ale veșniciei în lirica lui Blaga*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2003
- [06] Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2008
- [07] Maria-Daniela Pânăzan, *Poezia religioasă românească - Eseu monografic*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2006
- [08] Petre Rău, *Eu și Dumnezeu - microeseuri biografice*, Editura InfoRapArt, 2018
- [09] Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune B.O.R. 1978
- [10] Eugen Todoran, *Lucian Blaga, mitul poetic* volumul 1 (1981), vol.2 (1983), Ed. Facla Timișoara
- [11] Mihai D. Vasile, *Religia ca stil în concepția lui Lucian Blaga*, www.revistadesociologie.ro, nr.5-6-2005
- [12] *Caietele Lucian Blaga, Anul 2008*, Sibiu, Publicație editată de către Facultatea de Litere și Arte, Departamentul de Studii Romane și Centrul de Studii Lingvistice, Litere și Culturale (CSLLC)
- [13] Lucian Blaga, *Poezii*, Ed. Eminescu, București, 1988
- [14] George Cană, *Opera literară a lui Lucian Blaga*, prefață la Poezii, vol. 1, București, Editura Albatros, 1980
- [15] Ov. S. Crohmălniceanu, *Lucian Blaga*, București, Editura pentru Literatură, 1963
- [16] Mihail Nasta, Sorin Alexandrescu, *Introducere în poezia modernă în Poetică și stilistică. Orientări moderne*, București, Editura Univers, 1972.

(continuare în pag. 100)

(din volumul **Petre Rău - Lucian Blaga. Poezia luminii (eseuri)**, Editura Boema@, 2023)



**Matei-Dacian BOBOC****Vanitas aeterna**

Vanitas vanitatum omnia vanitas,  
toate sunt speranță, toate sunt orbire,  
gândind la adevărul pe care-l aflui-n tine,  
nădejde.

Nădejde voi afla când viața mă v-a-ntâmpina  
și voi avea crezare, dar cum să ne încredem  
într-acela care n-are?

Pe calea limpezită limpede-am umblat  
până în clipa-n care-am dormitat  
sub visuri și credințe, sub ramuri  
de plop.

Am căutat deznodământul și  
m-am temut că nu l-am cercetat  
îndeajuns, dar am sperat.  
Zadarnic-am aspirat.

Pe fluviul amar găsit-am destinul,  
iar în clipa-n care suspinând am strigat,  
l-am pierdut în orizontul disperat.  
Destinul mi-a-ntors mărturia  
cum că existența și-a-ncheiat pledoaria,  
vanitas aeterna.

**Vileagul vremii**

L-am dat în vileagul vremii,  
nevrednicul și ticălosul ins  
ce mă întreabă dinadins:  
Ce vezi într-acolo, în depărtare?  
Iar eu îi răspund ca atare:  
Văd omul ce-și așteaptă finalul!  
El nu mă va crede vreodată  
pe cuvânt, așteaptă  
ca vântul să-l poarte departe  
curând.

**Stoic**

Zenon din Elea grăia onest  
despre onestitate și reazem și-ndrumare,  
dar oare  
a fost și El precum cuvânta?  
Ori doar grăia ca să se afle ca atare  
că El franc spunea omului întocmai  
ce-l doare?  
Stoic era Zenon în școala ce-o elabora  
precum voia:  
neîndoios, lui *fatum* se deda.

**Capelă**

O capelă sus se deslușește  
ca un ghid de suflete  
în bezna nopții, în roua  
dimineții, povestea ia sfârșit  
când pare că s-a înăsprit.  
Muralul de pe boltă  
rânjește grăind către  
cel a cărui vreme a venit:  
*Nuanța ta s-a veștejit!*  
Iar apoi i-a hoțit durerea.

**Iphondrie**

Deprimare întru cel ce-așteaptă veșnic,  
așa avea să fie dintotdeauna, el –  
mâhnit și apăsător de frământări,  
ea - cu gândul zburdalnic printre zări,  
omul - la fel de vigilant, dar prea mult  
strică mereu.

Visarea-i un fel de ipohondrie  
de care nu mai poți scăpa  
căci viața cuprinsă-ți rămâne  
de vrerea minții efemere,  
un strop de dorință și simțământ  
pe care nu-l mai poți uita.  
Ruinat cuvântul

Ruinatul cuvântu-acela ce s-arată  
ca un soare cu prelată,  
ruinată-i mintea ce grăiește  
ceea ce omul voiește,  
ruinat cuvântul așteptând neantul,  
poticnit pe-o filă de vreme  
gălbenită, ca un grai fălos zidit grandios.

Ruinat cuvântul peșitorului  
că destramă speranța iubitorului  
care-așteaptă alegoria  
cu toate-ale ei nuanțe  
așternute-n consonanțe.  
Care mai e dragostea  
când povestea s-a sfârșit subit?

Drag ne e cuvântul  
dacă l-am făurit proaspăt,  
negreșit, pe o filă albă  
ca din marmoră lucrată,  
iar peșitorul așteaptă prinosul.  
Ruinat cuvântul când  
scriitorul nu e decât culegătorul.

**Versatil către vremelnice visări**

Nocturnă legendă pe-ale zilei  
eclaturi, grăind în cânturi deșarte,  
acum omu-i mai aproape.  
Mireasmă de frunze uscate  
în ale nopții ape lucioase,  
gândesc ca un om ce miroase iubirea.

Vălurile apei izbînd asfaltul,  
dogoare pe tălpi, dogoare în suflet  
când răcoarea din ape un vuiet  
încredințează auzului.

Ce este vremea cât totul  
se schimbă dar nu?

Ce este astrul cu timp înșelător și nebun?

Privind dintr-un cotlon  
totu-i îngust, iar luciul rămâne  
acolo, undeva, pe netezimea unei Lune  
care s-arată la palirie.  
Și totuși iubirea rămâne  
ca un ins într-o lume maritimă.



Olimpia MUREȘAN

GÂNDURI LA APARIȚIA REVISTEI „MĂRTURII  
MARAMUREȘENE”, an V, nr.14-15, 2023

Revista de cultură, tradiție și atitudine civică „Mărturii maramureșene” adună încă o dată scriitori din nordul țării, și nu numai, în a-și exprima opiniile-n ceas de taină. Revista apare trimestrial având ca redactor șef pe Radu Botiș - scriitor și publicist remarcabil din zona codrului.

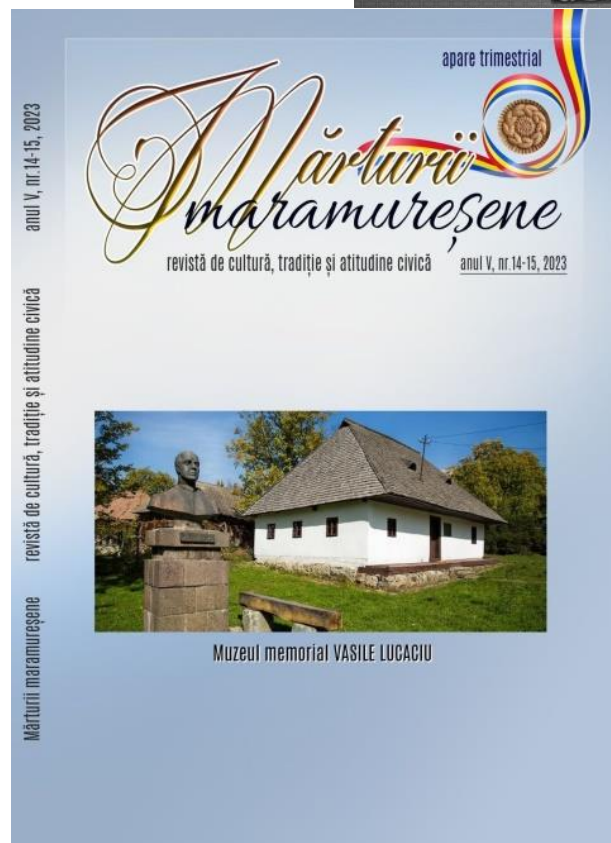
Coperta acestui număr este realizată de tână absolventă de liceu, fiică a poetului, Georgiana Maria Botiș care ne ilustrează pe prima copertă muzeul memorial Vasile Lucaciu iar pe ultima semnatarii memorandumului din care nu lipsește „Leul de la Șișești”- dr. Vasile Lucaciu alături de alți maramureșeni: Dr. Teodor Mihail, Dr. Aurel Suciuc, Iuliu Coroianu, George Pop de Băsești etc, adăugând astfel încă un remember pentru lupta înaintașilor noștri transilvăneni pentru dreptate, libertate și egalitate între națiuni.

„Măsurând clipa” este un volum de poezii scris în tandem de două autoare talentate: Mihaela CD și Aurelia Oancă, volum despre care ne spune Radu Botiș în materialul consacrat acestor poezii că: „... lecturând cartea, cu siguranță vom descoperi imagini poetice deosebite, cu bună mireasmă în care teme existențiale capătă nuanțe pline de armonie, răsfățul anilor care au trecut, bucuria vieții, încrederea că și mâine vom regăsi zâmbetul pentru întâmpinarea noii zile, dar și curajul de a accepta că amintirile sunt tot ale noastre.” (Măsurând clipa; La ceasuri de taină).

Valentina Becart realizează un portret al mamei sale alături de liliacul înflorit ce a fost plantat mai demult de cea care i-a fost mamă și care-și doarme somnul de veci în cimitirul satului iar despre liliac aflăm că „supranumit floarea memoriei”, oamenii spun că mirosul său trezește amintiri de mult uitate, care pot fi retrăite în amănunt. Liliacul semnifică misterul iubirii, care poate face ca o persoană să uite de sine în dragostea pentru altul.” (A înflorit liliacul).

Despre octogenarul scriitor Toma Rocneanu semnează un interviu ziaristul Gelu Dragoș în care realizează portretul moral a ceea ce este Tom Rocneanu ca profesor, familist, scriitor și mare patriot. Aflăm astfel că profesorul nu făcea diferența între elevii de la școală și copiii lui, a crescut împreună cu doamna lui patru copii care s-au căsătorit deja, iar „munca, credința și postul” i-au fost coordonate în viață, Dascăl la Grup Școlar Minier, Baia Mare, epigramist de valoare națională, colaborator la revista „Spinul” și autor a multor volume de cărți printre care se remarcă „Minerii Ardealului”, un om care iubește plaiurile natale și în special orașul Baia Mare din tot sufletul. (Octogenarul scriitor Toma Rocneanu-iubește Baia Mare cu aceeași pasiune ca-n tinerețe...)

O curiozitate pentru cititorii revistei este articolul publicat de băimăreanul Walter Ubelhart (cel ce-a scris și romanul „Din umbra lui Shakespeare”) cu titlul „Cu șaitroc din Băiuț la goana după aur” din vestul sălbatic american în care afirmă că „Aurul a fascinat omenirea din cele mai vechi timpuri”. Există chiar și o frumoasă legendă despre venirea omului pe pământ de pe steaua Sirius.



După săvârșirea păcatului primordial, aura omului ar fi fost împrăștiată ca pedepsă pe pământ în mii de particule. De atunci omul încearcă să strângă cât mai mult aur, încercând să își refacă aura, să se poată întoarce acasă. Se povestește istoria tânărului ceh Frantisek Posepny care vine la Băiuț ca inginer geolog stagiar și se ocupă de spălarea aurului aluvionar cu un recipient numit în limbajul mineresc „șaitroc” pe care-l perfecționează. Același geolog descoperă Peștera cu Oase de la Poiana Botizii cu fosile de urs preistoric și panteră de peșteră (despre care scrie într-o lucrare de specialitate din Viena). Eseul despre „Înființarea celebrului ordin al Dragonului” ne amintește de Vlad Țepeș și de tatăl lui - Vlad Dracul care și-a luat probabil numele de la traducerea din germană a cuvântului „dragon” și anume „drache”. Tema istorică a existenței lui Vlad Țepeș a fost dezvoltată, narată și încadrată în epocă mai târziu de Igor Bergler în romanul *Biblia pierdută*.

Dintre poeziile lecturate amintim pe Lucia Steffens cu *Drumul vieții*: „În viață am trecut prin multe,/ Și am avut ca toți nevoi,/ Am șters și lacrimi de pe față,/ Și m-au bătut și vânt și ploi./ Și-am îmbrăcat ca toți o mască,/ Mișindu-mă că totu-i bine!/ Cuvântul meu azi mă demască,/ Am ținut lacrima în mine.”

De Aurelia Oancă amintim poezia *Ce este clipa*: „Ai măsurat în viața ta o clipă?/ Vei spune. Nu. E o clipă și atât! E adevărat, dar are o aripă/ Ce poate să cuprindă-ntreg pământ.. / ... Dintr-un fuior de vreme ea coboară/ Și se întoarce-n drum iar la fuior,/ O clipă este gândul care zboară/ O clipă este-al inimii fior!”

Un loc aparte îl are însemnarea literară scrisă

(continuare în pag. 72)



Theodor CODREANU

## Dualismul ca ispită a raționalismului la Sorin Cerin (II)

Ajunși aici, ar trebui să observăm că „paradoxurile” lui Sorin Cerin se fundează pe ceea ce Eminescu numea falsificarea cântarului adevărului. Mai mult, e vorba de o dublă falsificare: a conceptului de doemă și a figurii dublului romantic. Falsificarea primului concept este tipic raționalistă, ajustabilă pe calapodul ideologiei comuniste care arăta aceeași repulsie față de dogmele creștine. Ca să recurg la o comparație, a distruge dogmele creștine este ca și cum ai distruge axiomele din matematică. Bineînțeles că fără ele n-ar mai exista algebra axiomatică, bunăoară, cum fără dogme nu mai există creștinism. Fi-rește, e posibilă o cădere în dogmatism (în toate domeniile, inclusiv în religie), dar asta nu are a face cu dogmele, care sunt adevăruri suprarăționale. Constantin Noica demonstra că splendida civilizație și cultură europeană s-a clădit pe dogma Sfintei Treimi (Niceea, 325), adică dincolo de incapacitatea logicii aristotelice bivalente de a pricepe cum Unu poate fi, simultan, Trei. Dacă Sorin Cerin nu ne crede, ar trebui să vadă că și marea filosofie se poate dura pe conceptul de dogmă, cum a înțeles exemplar Lucian Blaga în excepționala lui operă Fonul/dogmatic. Ba chiar și marea poezie, intocma - dogma, cum zice Ion Barbu în cartea lui intitulată Joc secund.

Cât privește cealaltă falsificare a cântarului adevărului, aceasta se ridică pe siluirea conceptului de narcisism, cu mult mai primejdioasă decât respingerea dogmei, căci are urmări ideologice catastrofale ce ar putea duce la sleirea și la dispariția ființei umane. Paradoxul este următorul: narcisismul ne poate însoți, în ordine spirituală creștină, către actul clar de narcisism al lui Ion Barbu, culme, de rafinament estetic, a setei de forme perfecte (Eminescu), sau, la antipod, către homosexualism, care este una dintre variantele ideologice ale corectitudinii politice. Intre acești doi opuși pare aventurat, labirintic și dramatic, discursul filosofic al lui Sorin Cerin. Cum pericolul vine dinspre a doua cale, voi încerca să atrag atenția asupra acesteia.

În paginile autorului, apare, obsedant, un misterios străin din noi care ar fi urma iubirii, a Luminii divine cu care ne-a înzestrat Factorul Creator. Păcatul central al omului ar consta în aceea că ignoră aproape total pe acel străin, singurul care ne-ar putea izbăvi prin iubirea ascunsă odată cu el. Nu mai este nevoie de un Dumnezeu exterior, ci de reîntâlnirea cu străinul din interior pentru a accede la iubirea care nu poate fi înlesnită de comuniunea creștină a Bisericii lui Hnstos. Sorin Cerin admite că „Unicul lucru adevărat (s.n.) din viața unui om este iubirea!” (p. 99), numai că Adevărul nu-i Hristos, străinul din nor, substituit al lui Dumnezeu. Omului îi va veni foarte ușor să-l descopere pe Străin de îndată ce va ajunge să gândească

cu tot creierul (!), iar atunci „religiile vor dispărea” (p. 69). Problematic, fiindcă acel străin non-antagonic seamănă izbitor cu imaginea din oglindă a lui Narcis. Freud a vorbit de două stadii ale narcisismului: primar și secundar. Cel dintâi stă în firea lucrurilor, fund un stadiu natural de evoluție a copilului. Unele cazuri ale traumatizațiilor de război însă l-au determinat pe Freud să identifice narcisismul secundar, semn al întoarcerii pe o scară involutivă, blocând maturizarea individului chiar când, biologic și intelectual, el pare matur. Starea aceasta este exemplar oglindită de mitul lui Narcis și al nimfei Echo. De altfel, Sorin Cerin coroborează dezvăluirea Străinului prin reflexia în oglindă, legată de Iluziile Vieții, ca moment al conștientizării de sine. Privindu-se întâia oară în oglinda apei, tânărul Narcis descoperă imaginea unui „străin” care-l fascinează prin frumusețe, îndrăgostindu-se de el. Omul maturizat psiho-sexual este heterosexual, îndrăgostindu-se de celălalt sex. Numai astfel viața nu este amenințată/ blocată și perpetuarea speciei umane este posibilă. Narcis însă își proiectează libidoul asupra lui însuși, deci asupra unui individ de același sex, în vreme ce rămâne surd la strigătele iubitei Echo. Aceasta este matricea psihică a homosexualității, la bărbați, și a lesbianismului, în cazul femeilor blocate în stadiul oglinzii. Narcisismul secundar, spune Freud, explică homosexualitatea și lesbianismul, nefiind vorba, așadar, de „perversiune” și „anormalitate” decât din perspectiva normalității heterosexuale. Condamnarea cetățitorilor Sodomă și Gomora, în Biblie, atestă gravă păcătuire față de viață, față de maturizarea blocată a omului, narcisismul secundar având drept consecință capitală dorința deviată împotriva dorinței verticale (vezi lucrările fundamentale ale lui Rene Girard), cea din urmă refăcând legătura dintre om și Dumnezeu. Vom înțelege acum importanța capitală a Intrupării divine în salvarea omului. Iisus îndeamnă pe om să creadă precum copiii aflați în armonia și curățenia narcisismului cosmic, cel de regăsit și la marii poeți (v. Ion Barbu). Dacă narcisismul secundar al Sodomăi și Gomorei s-ar generaliza, lumea ar dispărea, opacizându-se total. Homosexualismul postmodern, în lupta sa agresivă cu Biblia și cu creștinismul, încearcă să ne convingă de „normalitatea!” condiției gay, invocând existența fenomenului și în antichitatea precreeștină. Asta nu face decât să confirme importanța schimbării la față a lumii prin creștinism. Astfel, a descoperi în „străinul din noi” sursa primordială a iubirii, iar nu în Dumnezeu Treimic, este o eroare imposibil de legitimat cu uneltele, fie și neontologice, ale dualismului și ale logicii de nivel 2. Iubirea invocată de filosofia lui Sorin Cerin se află la distanță de eră geologică de agape creștină. Paradoxul e că întreaga lui gândire se axează pe iubire, pentru care pledează convingător, expresiv, emoționant, întorcându-se la hristosferă, la iubirea creștină, în pofida ideologiei sale drapate filosofic. Totuși, drama lui e că se postează în afara creștinismului! Dar un eros exclusiv autocentrat nu se

(continuare în pag. 68)

ridică nici măcar la nivelul iubirii - pasiune în care au încremenit catarii și albigenzii, în erezia lor neoplatonică. (Vezi Denis de Rougemont, Iubirea și Occidentul, 1939, 1956, 1972). În definitiv, este vorba de un simptom narcisiac, de care omul matur este vindecat, chiar dacă în afundurile psihicului nostru conservăm toate stadiile de evoluție. Problema e să nu te fixezi, traumatic, în unul din stadule evoluției naturale și spirituale.

Creștinismul nu condamnă pe homosexuali, ca indivizi, căci compasiunea hristică se adresează tuturor oamenilor, dar nu poate rămâne indiferentă la ideologia numită Phomosexualism, componentă a marxismului cultural (ca și i fominismul radical), care se folosește de o minoritate în cu totul alte scopuri decât o reală grijă față de soarta ei, adevărata apărătoare a acesteia fiind Biserica. Desigur, erosul filosofic pentru care pledează Sorin Cerin n-are contingentă cu preconizata civilizație gay, dar ar putea fi exploatată de ideologia political correctness, care e o variantă de marxism cultural menit să înlocuiască defunctul marxism economic. (A se vedea, între alte lucrări, Corectitudinea politică. „Religia marxistă a noii ordini mondiale, coord. Wilham S. Lind, Andrei Dirlău, Irina Bazon, Editura Rost, București, 2015). De altfel, mileranismul său monist-dualist conservă afinități marxiste grefate pe socialismul utopic, când îmbracă haine explicit ideologice. Sorin Cerin condamnă comunismul nu pentru esența lui antiorganicistă, raționalist-utopică, ci fiindcă ar fi fost deviat în dictatură colorată... național: „Această dictatură nu era câtuși de puțin socialism/, Jci un sclavagism de tip naționalist, forțat. Acest sclavagism naționalist s-a datorat celor care au întinat numele socialismului, folosindu-se în mod samavolnic de acesta.” (Coaxialismul, p. 104). Dar sunt aproape faimoasele cuvinte ale lui Ion Iliescu din momentul când a preluat puterea, condamnând...întinarea comunismului de către Ceaușescu! Mai mult de atât, crede Sorin Cerin, nu socialismul a clacat economic, ci „sclavagismul naționalist al domnilor pământeni” (p. 105). „„Sclavagismul naționalist” este echivalat cu „odiosul” capitalism, care este o „dictatură la fel de feroce”. Revenirea României la capitalism, după 1989, și-ar avea rostul doar în măsura în care țara se va dezbrăca atât de „sclavagismul național”, cât și de ferocele capitalism, spre a trece la adevăratul socialism. Condiția: regăsirea străimului din noi cu care să ne împrietenim, ajunși la un „consens între suflete” (pp. 103, 106). Se va pune capăt omului de azi și de ieri, „prin excelență o ființă schizofrenică”, făcându-se saltul la omul nou, capabil să gândească cu toți neuronii și să construiască ceea ce „dictatura naționalistă” a compromis.

Astfel preconizează Sorin Cerin noul internaționalism, rebotezat ca globalism.

Final coșmaresc precum ultimul enunț din Cugetări esențiale: „Viața este târta Lui Dumnezeu.” Dar, îmi place să cred, nu acesta este adevăratul Sorin Cerin, ci acela care ne-a dăruit iubirea din poezie și din cele mai reușite aforisme (care vor birui timpul), din care citez câteva:

Fiecare iubire este un poem al destinului.

În iubire nu mai există matematică ci numai Simțire.

Nu există sfințenie mai mare decât iubirea.

Lumea este clădită din tălpile însângerate ale dorului tăiat de cioburile iubirii.



Iubirea este unica minciună adevărată.  
Ura este cămașa de forță a iubirii.  
Paradisul unora este infernul altora.  
Sfințenia este calea prin care infernul încearcă să devină paradis.

Un om fără Dumnezeu este ca o literă fără cuvânt.

Roua dimineții este lacrima nopții.

Istoria este biblia păcatelor omenirii.

Morala este arta de a administra păcatele.

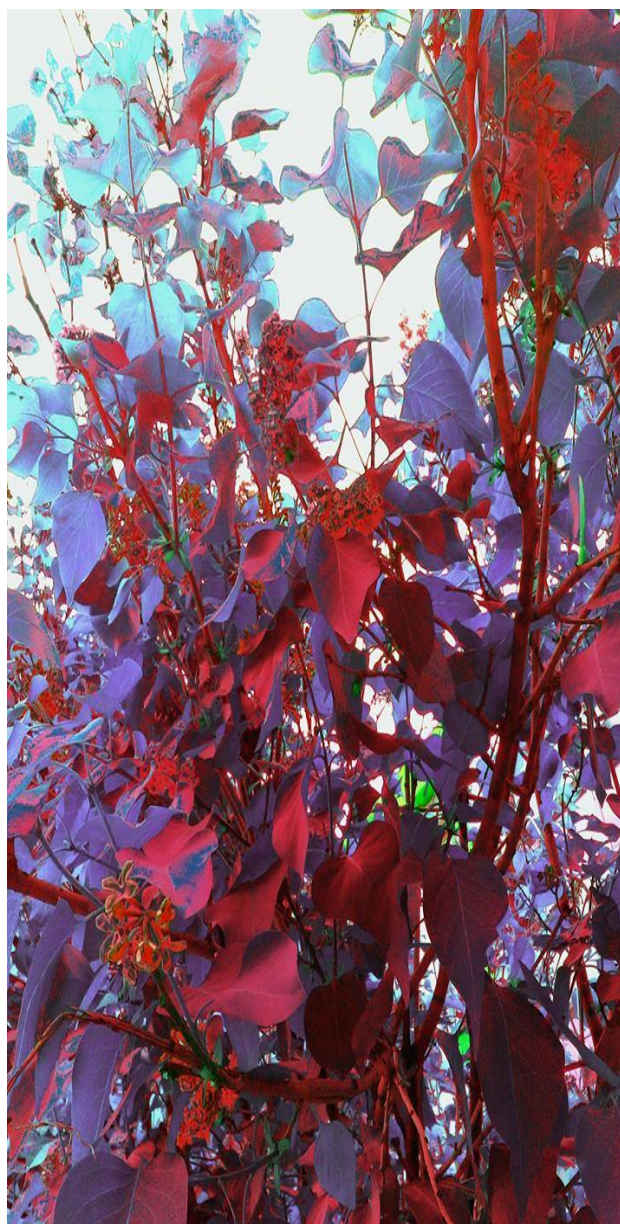
Multe vorbe, multă deșertăciune.

Tăcerea este cel mai adânc strigăt al inimii.

Nimeni nu poate fi nimeni cât există Dumnezeu.

Cine spunea că Sorin Cerin nu poate fi și un profund gânditor creștin?”

Fragment preluat din capitolul intitulat, “Dualismul ca ispită a raționalismului”, aflat în cartea semnată de Theodor Codreanu, intitulată “Anamorfoze”, apărută în anul 2017 la editura Scara din București, paginile 130-147, (ISBN 978-606-940-119-4).



Nicu BREZOIANU

**Jurnalul unui om obișnuit**

(partea a II-a)

4 ianuarie

De ieri, principalele posturi de televiziune transmit nonstop informații despre războiul din fâșia Gaza. Cruciadele continuă. De mii de ani mor arabi, evrei și creștini fără nici o noimă. Sacrificiul lui Iisus Hristos, sămânță germinativă a creștinismului nu a mântuit din păcate Palestina, plătind astăzi tribut de trupuri nevinovate, victime colaterale în opinia analiștilor militari.

În această binevenită minivacanță dintre ani, am văzut câteva documentare interesante pe postul tv National Geographic. Captivantă emisiunea despre Evanghelia lui Iuda. Creștinismul a cunoscut numeroase convulsii și interpretări, de la Sfinții Părinți până la Papa Ioan Paul al II-lea sau Benedict al XVI-lea, de la Marea Schismă din 1054, care a zămislit creștinii catolici și creștinii ortodocși, până la Reformele lui Luther, Calvin, Zwingli și neosectele de astăzi ce interpretează Biblia în fel și chip.

Evanghelia lui Iuda Iscariotul există. A fost descoperită în Egipt și după ce s-a degradat vreo 20 de ani într-un seif dintr-o bancă americană, a fost recondiționată în Elveția, manuscrisul fiind refăcut în proporție de 85%. Gnosticii sunt cei care i-au acordat atenție deosebită în primii ani ai creștinismului. Este scrisă în coptă, ceea ce reduce probabilitatea unui plagiat, deoarece numărul cunoscătorilor acestei limbi este foarte redus în prezent.

Faptele lui Iisus Christos sunt prezentate în aproximativ 30 de evanghelii, dar primii episcopi au acceptat doar patru (evangheliile după Ioan, Marcu, Luca și Matei), prin care au transmis în timp o anumită imagine despre Iisus și apostolii săi. Astfel, Iuda Iscariotul (Ioshua) a devenit trădătorul standard care prin sărutul dat Mântuitorului înaintea arestării de către romani, în Grădina Ghețimani, a transferat transistoric culpa asupra tuturor evreilor.

Evanghelia după Iuda redă faptele asemănător celor patru evanghelii agreeate de creștini, cu excepția reînvierii. Iuda este prezentat ca apostolul cel bun, singurul care își înțelege Învățătorul și pe care îl trădează la îndemnul acestuia pentru a-i da posibilitatea să-și elibereze spiritul din corsetul material al trupului. În esență: *Christos a fost interesat de descătușarea spiritului și nu de reînviere ca rematerializare trupească!*

Ecuatie încă nerezolvată. Homo sapiens s-a întrebat de secole și încă se mai întreabă cui aparține esența vieții, Materiei sau Spiritului? care dintre cele două reprezintă scopul unei existențe împlinite? Trebuie să ne epuizăm pentru viața concretă, percepută material sau există și o alta viață, o lume imponderabilă a spiritului, nemăsurabilă dar potențială? Comunismul a supralicitat și în numele materialismului dialectic a lovit dur nu numai în Spirit dar și în civilizația umană, degradând omul, încercând să-l uniformizeze și să-l reducă la un simplu mecanism material, un executant docil, un aplaudac înregimentat turmei.

Analizată istoricește, lupta dintre evrei și palestinieni pare un perpetuum mobile. Și totuși, posibilități de conviețuire pașnică există: dialogul și compromisul, percepute ca o a treia cale, ceva mai mult decât simpla *cale de mijloc*. O *cale transdisciplinară* care să armonizeze cele două popoare prin acceptarea reciprocă ca etnii și teritorii administrative. Împărtășesc viziunea transdisciplinară a lui Basarab Nicolescu și logica terțului inclus. Logica aristotelică este perimată. Lupta surdă dintre bine și rău, frumos și urât, alb și negru, material și imaterial, stânga sau dreapta, nu mai este eficientă, nu ne mai satisface și nu dă posibilitatea societății umane să evolueze. Trebuie să apelăm la o nouă logică, logica terțului inclus, fundamentată pe percepția cuantică a lumii materiale și imateriale, logică tolerantă, umană, logică inclusivă și nu exclusivă, care renunță la crimă ca soluție a victoriei, în favoarea compromisului de genul *câștig-câștig*.

6 ianuarie

Ziua de Bobotează. În țară s-au sfințit apele și credincioșii s-au înghesuit, cu o disperare inexplicabilă în masca chipului și în atitudine să ia aghiazmă. Christos este prezent în viața noastră de zi cu zi, ne veghează calea, ne încearcă, ne ajută sau ne lovește. Carismatic personaj!

Ieri am început cursurile. Elevi puțini, dascăli plicticiși. Uneori dascălii chiulesc mai abitar decât elevii. Unii nu se implică sau predau într-un mod neatractiv, ceea ce explică lipsa de calitate a educației în multe școli. Sistemul este depășit.

Media prezintă situații jenante ale unor cadre didactice universitare: solicitarea de favoruri sexuale, note din burtă, nepotisme. În protocolul de guvernare s-a stabilit ca în cadrul unui minister, funcțiile să fie ocupate de indivizi capabili sau incapabili, care însă obligatoriu vor avea aceeași culoare politică cu a ministrului de resort. Competență, nu glumă! De ce s-a ajuns aici? Fiindcă nu avem încă o clasă politică morală și responsabilă.

Trist! Suntem o țară provincială, fără personalități internaționale marcante. Uneori europenii ne percep ca mâncători de lebede, cerșetori decorativi și agresivi ai marilor metropole, proxeneți, țigani. Am o stare de nervozitate accentuată dublată de neputință, implantată în subconștient, ori de câte ori mă gândesc la percepția europenilor despre România. Păcat. Sunt tineri români talentați: artiști, matematicieni, informaticieni etc., care sunt apreciați în toată lumea, dar clasa politică nu-i vede, nu îi sprijină și nu îi valorifică. Ei sunt cu adevărat imaginea României, ei sunt Elita.

De ce ne este teamă să o susținem?

8 ianuarie

Gerul Bobotezei persistă. Conflictul din Ghaza se acutizează. Indispoziție! Israelenii susțin că sunt provo-cați, lupta lor nu este îndreptată împotriva lumii arabe, ci împotriva teroriștilor Hamas, organizație religioasă fanatică. Mor în continuare copii nevinovați.

(continuare în pag. 70)

Un cameraman palestinian a filmat îngrozit moartea fratelui său, care se juca candid pe o terasă. Oare de ce nu reușim ca oameni civilizați, oameni ai secolului XXI, să renunțăm la crimă? De ce nu reușim să cultivăm dialogul? prin comportament suntem tot oamenii epocii de piatră. Ne-am schimbat veșmintele, armele, coafurile, ne-am sporit confortul peșterilor, dar ne-am păstrat năravul, ne lăsăm pradă instinctelor primare, ucidem cu nonșalanță, adulăm pornografia, furăm, suntem iraționali.

Uniunea Europeană are flori. Vladimir Putin se joacă în continuare cu robineții conductelor de gaz. Europa va trebui să găsească o alternativă energetică regenerativă, combustibililor convenționali pentru viitorul apropiat, altfel va rămâne la mâna țarului slav și vom cunoaște tot mai des hazardul ruletei rusești.

Am dormit profund după amiază, mă simt odihnit și tonifiat de mercurul vioi al termometrelor. Țes tot felul de proiecte nubile și în același timp mă rup de realitate și visez cu ochii deschiși. Este fantastic. Îmi construiesc o lume virtuală atrăgătoare, îmi atribui roluri pe care în realitate nu le am, sunt justițiarul care luptă, salvează, educă. Visez. De mic mă proiectam în viitor, îmi construiam o lume onirică și îmi dăruiam tot ceea ce îmi lipsea. Ar fi păcat să renunț acum, doar de dragul vârstei.

#### 12 ianuarie

Am fost în evaluare ARACIP la Cristuru Secuiesc și la Corund, așezări situate în Subcarpații Transilvaniei. Relieful colinar parcă a fost frământat de mâinile noduroase ale unor uriași. Șoseaua urcă pantele domurilor ce ascund neprețuitul gaz metan, coboară dealuri sterpe mâncate de alunecări de teren și se strecoară printre sate românești, ungurești sau săsești ce se înșiră ca mărgelile într-o salbă: Fișer, Bunești, Saschiz, Mihai Viteazul, Vânători ale căror case stau sentinelă, chiar lângă carosabil. La Cristuru am evaluat Grupul Școlar Zeyk Domocoș. Clădire veche, impozantă care poartă în înfățișare povara unui secol de existență. În fața școlii stă de gardă statuia eroului, coleg al poetului Petöfi. A luat parte la bătălia de la Albești și s-a sinucis în localitatea Vânători, pentru a nu fi măcelărit de cazaci.

Îi apreciez pe maghiari pentru că își cinstesc eroii, dar istoria lor tragică datorată unui simț politic limitat, îi marchează și în prezent. Sunt orientați spre trecut și cred în van că vor putea reînvia epoca romantică a Ungariei Mari. Mulți dintre eroii lor au sfârșit tragic la 1848. Kossuth, naționalistul maghiar hrănit cu sânge slovac nu a înțeles că libertatea era un panaceu al democrației nu numai pentru maghiari ci și pentru români, slovaci, croați și sârbi. A curs sânge românesc și unguresc nevinovat la 1848. Gem Apusenii sub blestemul crimelor iredentiste.

A căzut la Albești poetul maghiar Petöfi Sandor, un romantic neconsolat, un glas profund și melancolic, un stindard al ideii de libertate și alături de el s-a stins floarea intelectualității maghiare. A sfârșit tragic la Șiria armata revoluționarilor maghiari și generalii i-au fost executați. Tragic destin. Din păcate s-a învățat prea puțin din aceste neîmpliniri. Și în fond sufletul Transilvaniei nu este doar românesc, unguresc sau săsesc, ci o îngemănare sinergică a celor trei etnii.

Europa a crezut după controversata Revoluție din (19)'89, că Transilvania va deveni probabil un teatru al conflictelor interetnice. S-a înșelat! În Transilvania inimile au pulsant iubire și nu au ținut cont de otrava politicianilor xenofobi. Planurile instituțiilor europene din Bruxelles și Strassbourg nu prea s-au potrivit cu socola din Transilvania și conflictele interetnice au izbucnit nu în Ardeal, ci în fosta Iugoslavie unde intoleranța etnică și religioasă au făcut ravagii.

Poate sunt subiectiv, dar România este un exemplu pozitiv în Europa referitor la politica față de minorități. Câte etnii minoritare de pe Glob au zeci de reprezentanți în Parlament, cum au maghiarii la noi? În condițiile în care și România și Ungaria sunt state ale Uniunii Europene, state membre NATO, a mai visa autonomie pe criterii etnice și a mai face din Trianon o noapte a Sfantului Bartolomeu este o gafă impardonabilă. Asemenea idei reprezintă practic lipsă de voință în derularea conviețuirii normale alături de ceilalți. Viitorul constă în soluții de parteneriat intercultural, respectarea trecutului fiecărei etnii și construcția comună a viitorului într-un teritoriu transilvan cu un ethos multicultural româno-maghiaro-german!

#### 14 ianuarie

...Escu s-a întâlnit cu reprezentanții partidelor pe tema Constituției. Și-a prezentat ideile sub forma unui decalog. Vrea ca România să devină Republică prezidențială, îl irită Parlamentul, inițiatorul suspendării sale din funcție.

Când vom înțelege că democrația este voința poporului, iar voința unui singur om înseamnă cu totul altceva?

(continuare în pag. 107)





Lucia PĂTRAȘCU

## SĂ FIM APROAPE, CHIAR DACĂ SUNTEM DEPARTE, de Angela BURTEA



Volumul „*Să fim aproape, chiar dacă suntem departe*”, semnat de scriitoarea Angela Burtea, publicat la Editura Rotipo, Iași, 2021, așterne în cele aproape 200 de pagini, un număr de douăzeci de proze scurte, ce își păstrează un caracter ce poate părea memorialistic, pe care îl va învălui într-o împletire de realitate și ficțiune, ambele sub mângâierea amintirilor de neuitat. Sub aparența unor proze scurte, paginile acestui volum întocmesc, de fapt, un adevărat roman de dragoste, în care personajul principal este femeia. Prefața volumului semnată de scriitorul moldovean Dumitru Mircea, „*Când scrie o inimă...*” aduce un prinos de admirație pentru talentul literar al autoarei: „*E un volum de referință, aflând o noutate, savurând măiestrie, compoziție și talent literar. Deci, penița autoarei a fost însăși inima ei. Și iată ce iese când scrie o inimă! Iubirea mișcă lumea și soarele pe cer. Sau iubirea e însăși viața, iar dacă nu e...nimic nu e!*”.

Scriitoarea Angela Burtea, cunoscut om de cultură brailean, are două mari pasiuni: *copiii*, cărora le-a închinat definitiv viața sa de dascăl dedicat cu profesionalitate educării lor și *literatura*. Creația sa literară se împarte admirabil între *cartea pentru copii*, pe care cei interesați o vor descoperi cu surprindere plăcută picurată printre celelalte volume și *scrierile epice*, cu proză scurtă sau roman. Ambele genuri literare primesc din partea scriitoarei o mare doză de empatie, pentru toate personajele cărților sale, deoarece această apreciată prozatoare și scriitoare de carte pentru copii (proză și poezie), de poezie, de proză de bun gust, om de cultură, animator cultural, jurnalist, Angela Burtea, nu pregetă a continua să creeze și să publice cărți brodate cu bucuria împărtășirii întâmplărilor din amintirile sale, pline de gânduri cu iubire și dor.

Acest întreg volum de proză scurtă cu mai multe povești este o singură poveste de iubire, în care femeia, este etern îndrăgostită și dorul ei, niciodată plictisit sau epuizat, trece prin fazele trăite de eroinele sale (Crina, Ina, Despina, Lioara...). Este ceea ce autoarea reușește să realizeze, cu brio, atrăgând în mrejele acestui frumos joc al vieții pe oricare cititoare / cititor. Alcătuirea interesantă a acestui volum, în care o mare poveste de iubire, unică în felul său, se desfășoară ritualic, ca în viață, cu primul fior al dragostei, cu împlinirea ei, chiar și atunci când cei doi nu sunt alături (*să fim aproape, chiar dacă suntem departe*), atrage cititorul spre o iubire până dincolo de moarte (Nick și Nineta). O carte de dragoste, o carte a iubirii visate, dorite, trăite, redescoperite: „*Am redescoperit iubirea, iar viața merită trăită!*” (pag. 97). Incontestabil, „*Femeia dimineților senine*” este șef de orchestră între paginile acestui volum. Este sublimul ce

apare în viața unui om, clipa de lumină ce strălucește ca o stea pe cer și rămâne definitiv în sufletul omului până dincolo de moarte. Ar fi însă nedrept ca cititorul să rămână acolo, cantonat în povesta de iubire dintre Nineta și Nick. Toate celelalte subtitluri din această carte au o poveste de dragoste, ce transformă „*tăcutul în cuvânt, întunericul în iumină, resentimentul în sentiment, urâtul în frumos, ura în iubire...*” (pag. 96).

Intercalarea între titlurile din carte a unor pagini de proză foarte scurtă, pagini de eseuri, reflecții, introspecții, imagineri, amintiri confirmative, dau veridicitate, autenticitate unei povești de iubire cu împliniri, cu plecări și reveniri, despărțiri, exact așa cum se poate întâmpla în viață. De aceea, acest volum ar putea fi un roman de dragoste, doar că autoarea a ales să așeze mai multe personaje în situații graduale, închipuind, de fapt, o singură femeie al cărui suflet tânjește după dragoste, pe care o recunoaște, căreia i se dăruiește și se bucură atunci când împlinirea ei este definitivă. Sentimentul de dragoste se desfășoară în toată plenitudinea lui de formă și intensitate. De obicei, personajul de la care începe trăirea deplină a acestui sentiment este o femeie. Așa cum arătam, ea poate fi Crina, Despina, Ina...

Singura poveste în care un bărbat, Nick, este cel care își descoperă și își mărturisește iubirea târzie (pentru o altă femeie) este o excepție. Este vorba despre aproape nuvela de sine stătătoare „*Femeia dimineților senine*”. În toate celelalte povestiri bărbatul este prezent, fiind companion fidel în frumoasa poveste de iubire, dar aici Nick este bărbatul, care, la vârsta tâmpelor ninse, începe o nouă poveste de dragoste. Scriitoarea Angela Burtea, cu talentul său incontestabil, l-a adus în carte pentru a arăta eternitatea unei iubiri dincolo de moarte, dar, mai ales, frumosul lanț pe care iubirea îl croșetează uneori. Nick este iubit de Ana, soția sa, față de care a avut întotdeauna dragoste și atașament, dar el o iubește acum pe Nineta, care moare dăruind o nouă viață Anei. Iată adevărate meandre, pe care scriitoarea Angela Burtea, ca un fin psiholog, le înțelege, le acceptă ca fiind perfect

(continuare în pag. 72)

posibile și le împodobește cu empatia sa. Despre cei doi îndrăgostiți autorea însăși spune: „**Nu sunt doar două personaje! Oricând îi putem întâlni pe stradă, în parc, la locul de muncă sau în market.**” (pag. 171). Este felul în care este vorba, de fapt, tot despre o femeie, Nineta, care, la fel ca și Ina, dar în alte condiții, duce cu ea sentimentul de iubire dincolo de viață și nu pleacă fără a lăsa un dar bogat pentru Nick și anume, nu numai iubirea din inima sa, dar, fizic, chiar inima sa pentru transplantul atât de necesar soției acestuia. De parcă ar dori ca Nick să primească în continuare iubirea sa de dincolo de moarte, transferată în sufletul Anei și noua inimă să retrezească sentimentele acesteia pentru soțul ei, pe care, din cauza bolii, l-a neglijat.

Parcurgând paginile acestui volum de proză scurtă, unitară prin tema aleasă, *iubirea*, sentiment ce călăuzește cititorul prin labirintul trăirilor unei femei, acesta va recunoaște ca adevăr necesar un îndemn ce se poate împleni armonios într-o viață de om, așa cum înțelege Ancuța: „**Mi-e dor, același dor pe care-l știi, poate mai copt și ...dacă nu se poate altfel, măcar să rămânem aproape, chiar dacă suntem departe...**”, (pag. 87).

De semnalat caracteristica stilistică prin care scriitoarea Angela Burtea îmbogățește multe dintre cărțile sale, adăugând și în aceste pagini, la finalul fiecărei construcții literare, aserțiuni înțelepte. Sunt adevărate concluzii, în care o clipă de trăire face cât o viață întreagă. Este „**clipa în care mintea adoarme, iar sufletul trăiește.**” (pag. 173).

Volumul acesta este atât de plin de semnificații, încât un cititor neobișnuit cu talentul autoarei, va fi surprins de felul în care sunt împodobite paginile cu descrieri de natură, în anotimpuri diferite ce devin stăpâne în lumea lor. Astfel, *primăvara*: „**florile pomilor curgând cu pletele albe pe umerii pământului**”; *vara*: „**mantie de catifea verde**”, când: „**o rază de soare a săgetat bolta cerească**”; *toamna*: „**aruncă toamna lacrima ploii peste obrazul lumii**”; „**coborâse toamna în cântec de struguri**”; *iarna*: „**se goliseră pădurile de cântecul minunat al păsărilor**”. Pagini împodobite cu descrieri duioase, calde, ce destăinuiesc prin ele însele marea iubire pentru natură, fără de care nici iubirea a două suflete nu poate fi împlinită: „**Înflorise macul, iar sângele se scurgea prin galbenul firelor de grâu și-mi zâmbeai șagalnic din spatele buchetului adunat cu sfială. Mi-ai așezat la încheietura mâinii drepte brățara iubirii, macii sângeții împliți cu spicul plin de boabe și-n mijlocul lor o floare minusculă de un albastru-petrol. Era rodul iubirii cu care m-ai învăluit în ziua aceea apoi, ca și când nu era suficient, ai îngenuncheat frumosului din tine, mi-ai luat mâna și-ai lipit-o de arșița buzelor tale. Ți-am simțit dorul năpraznic, arderea interioară și valul plutirii în doi...**” (pag. 96).

Și acest volum se bucură de o scriere dinamică, vioaie, în care dialogurile dau viață textului, iar metaforele ce însoțesc scrierea fac farmecul lecturilor unui cititor sensibil. Alte câteva exemple ar fi suficiente pentru a demonstra acest lucru: „**țipătul firelor de iarbă**”, „**trenul care șuieră victorios prin gările aproape pustii**”, „**mersul spre înaintea coboară**”, „**am ascultat tăcerea câmpiei și-a zării senine**” și dau de gândit unui cititor atent.

Fiecare titlu din carte prezintă o poveste de iubire și se încheie cu un gând. Iată câteva exemple: „**Omului nu-i**

**trebuie prea mult pentru a fi fericit; o clipă de lumină face minuni!**”; „**Există o taină în fiecare moment al vieții, nimic întâmplător, totul predestinat!**”; „**Nostalgiiile sunt ca ploile venite în vreme de cumpănă; ...sunt trăirile încuiate în sertarele amintirilor și scoase la lumină când dorul ne-apasă!**”; „**Bunicii sunt miracolul copilăriei, amprenta fabuloasă care ne ține aproape de ceea ce nu poate fi uitat sau înstrăinat!**”; „**Noapte de decembrie în care luminile cerului coboară tot mai aproape de cei care trăiesc iubind...Iubirea ne face mai buni, mai frumoși, mai încrezători...**”; „**Trecerea dintre ani e pragul pe care-l pășește fiecare după putință; iubirea este lacrima care ține sufletul neîntinat!**”; „**A ceda din iubire este noblețe, a lupta pentru iubire e cocktail, a iubi, pur și simplu, e trăire!**”...

Acesta este felul în care scriitoarea își îmbrățișează cititorii! O cugetare, o maximă, un aforism, ce exprimă discursul său literar. Volumul „**Să fim aproape, chiar dacă suntem departe**”, semnat de Angela Burtea, o scriitoare cu har, este un volum de proză scris cu dragoste, pentru dragoste și pentru toți oamenii care trăiesc acest sentiment vindecător și înălțător.



(urmare din pag. 66)

de prolificul poet Vasile Bele despre *Târgul de carte românească-2023, ediția a II-a, Getafe, Madrid*, în urma căruia s-a publicat o antologie de către Casa Română de Cultură, coord. Juan Jose Garcia cu un cuvânt de întâmpinare a maramureșanului Vasile Muste iar revista *Spania literară* editată de această dată în parteneriat cu UZPR, filiala Maramureș. Această apariție editorială este legată de *Festivalul Internațional de Poezie Nichita Stănescu, ediția a III a de la Getafe Madrid* unde sunt prezenți cu scrierile lor: Doina Guriță, Radu Botiș, Gela Enea, Marieta Coman, Adrian George Itoafă, Livia Ciupercă etc.

Revista mai cuprinde:

- critică literară: Nicoleta Milea, Gelu Dragoș, Galina Martea, Radu Botiș, Olimpia Mureșan;
- eseu: Cleopatra Lorușiu, Alex-Ionuț Pop, Livia Ciupercă, Radu Botiș, Vasile Bele, Valentina Becart, Ilie Bu-cur/ Olimpia Mureșan, Walter Ubelhart;
- însemnări literare: Zenovia Zamfir, Mariana Moga, Ana Cristina Popescu, Mihaela CD, Eugenia Vasile, col/ retr. Ioan Ceterchi; Vasile Bele;
- istorie: Ștefan Vișovan, Gelu Dragoș, Vasile Bele, Radu Botiș, Laura Zaharia;
- traduceri: Elisabeta Boțan;
- poezie: Juan Vergara Garcia, Manuela Temporelli, Lucia Steffens, Aurelia Oancă, Ștefan Aurel Drăgan, Ioan Grigoraș, Cornel Lar, Gabriela Costescu, Flaviu Mihali, Nicoleta Surdei, Simion Felix Marțian, Mihai Epli, etc.





Coralia DRĂGAN

**Doar să ai răbdare**

Când în calea ta sunt nori întunecați  
Nu dispera, chiar dacă sufletul te doare;  
Va fi și soare-ntr-un cândva,  
Doar tu să ai răbdare.

Noi știm că-n viață sunt furtuni,  
Torențiale ploi și uragane,  
Dar nu suntem singuri pe pământ  
Și vom primi curând și soare.

Știu că rămâne-un dor nebun  
Când perechea inimii dispare  
Și simți că nu mai ești stăpân  
Pe viața ta, și sufletul te arde.

Și mergi pe calea ta stingher,  
Cu zâmbetul pe față  
Deși în inimă e numai scrum,  
Și totuși, viața nu te lasă.

Te-nvață iar să înflorești  
Cu gânduri noi, de bine,  
Și sufletul să-ți fie dar  
În noi, alte destine.

**De ce-aș mai...**

De ce-aș mai fi, de ce-ai mai fi,  
De ce-aș mai scrie simfonii  
Pe iarba zăpezii din toamnă  
Când nu mai avem primăvară.

De ce-aș mai crede-n vioară,  
Arcuș ce urcă și-ndată coboară  
Pe strune zdrențe făcute  
Și-aștepți în zadar să te-ncânte.

De ce-aș mai privi către soare  
Ascuns după norii de ploaie,  
Când picuri de plumb îmi îndoiaie  
Speranța din mine, și moare.

De ce să m-avânt iar pe valuri  
Când marea cea neagră aduce la maluri  
Sirene cu chip de balaur,  
Strivind peștișorii de aur.

De ce-aș mai crede-n iubire,  
Tărâm de niciunde, știu bine;  
Himeră ce-mi pare aproape  
Dar n-o pot atinge-i departe.

De ce-aș mai avea așteptări  
După multe și-amare-ncercări;  
Iubiri strivite sub tălpi de vulcan,  
Cărări cu urme de sânge sub ani.

**Pescărușul**

De cu zori, m-a trezit un pescăruș  
Ce-a sosit dinspre apus  
Și în cioc el mi-a adus  
Stropi din cerul luminos.

Am vrut să-l invit în casă,  
Să-l așez apoi, la masă;  
La fereastră a rămas  
Să ia masa pe pervaz.

L-am servit cu ce-am avut  
Dar bobițe nu a vrut;  
Și l-am fericit c-un pește,  
Un festin ca de poveste.

Și-a plecat în zborul său,  
Dând de veste tuturor  
Că, pentru un strop de cer  
Poți primi un peștișor.

**Găsesc în vis, calea mea**

Amurgul pătrunde în suflet,  
Peste munții ce-s strajă din veac  
Și Dunărea curge agale  
Prin umbrele serii ce tac.

În noaptea ce vrea să apară,  
Steluțe pe cer se ivesc,  
Și îngerii noștri de pază  
Prin somn ne apar, ne păzesc.

Orașul adoarme în taină,  
E liniște-n cer, pe pământ,  
Doar luna privește agale  
Spre cei ce își fac jurământ.

Mă las purtată de vise,  
Se pare că sunt pe o stea,  
Mă'nalț tot mai sus, către Tine,  
Găsesc, în sfârșit, calea mea.





Ioana Cristina CODREANU

**Frânturi de amintiri**

E greu de crezut și poate ciudat  
Însă eu am amintiri

Care încep de pe la doi ani,  
Când mă prindeam cu putere  
De zăbrelele de fier ale patului  
Mă ridicam și strigam tare,  
Într-o limbă stâlcită  
După farfuria de griș.  
Prin ușa închisă  
Bunica mă auzea din bucătăria de vară  
Și venea în grabă.

Un an mai târziu  
Se năștea omul de zăpadă,  
Iar mama împreună cu bunicul  
Îi așezau nasturii de cărbune.  
Apoi a venit Moș Crăciun  
Pentru prima oară în viață  
Și bunica l-a primit  
În camera curată de oaspeți.  
Peste ani am aflat  
Că sub barba și costumul roșu  
Se ascundea străbunica.

Cu venirea verii am început să ies cu copiii  
La joacă pe stradă.  
O vecină m-a întrebat ce vârstă am  
Iar eu am ridicat patru degete.  
Drept răsplată, am primit  
O pupătură zdravănă pe obraz;  
Cu siguranță nu mi-a plăcut  
Căci m-am șters repede  
În timp ce bunica  
Mă privea cu drag, amuzată.

**Bunicul**

Îmi amintesc cu drag  
De bunicul,  
Stând aplecat în genunchi  
În fața lui Dumnezeu;  
De cartea lui de rugăciuni  
Mult prea mult răsfoită,  
De mandolina din care lipseau trei corzi  
Și de poveștile pe care mi le spunea  
În zilele ploioase și mohorâte,  
În odaia în care ardea soba  
Cu plita, pe care bunica punea  
Mere la copt.

Îmi amintesc de generozitatea lui  
Atunci când veneau oaspeți la noi  
Și puneă pe masă ce-avea mai bun;  
Și de bucuria cu care începea  
O nouă zi de muncă,  
Sau de lacrimile vărsate  
Citind "Coliba unchiului Tom";  
De radioul lui mare și vechi  
De pe vremea războiului,  
Atârnat deasupra patului de fier,  
De cișmeaua de unde lua apă  
Și de biserica în care mergea mereu la slujbă.

De toate acestea îmi amintesc,  
Dar mai ales,  
De dragostea lui pentru mine.

**Zile cu soare**

Când venea primăvara  
Scoteau nasul la soare  
Lalelele bunicii.  
Cele mai multe  
Erau în nuanțe de roz și mov  
Însă foarte deosebite între ele  
Cum nu mai văzusem în alte grădini;  
Mai târziu explodau bujorii  
Într-o grămadă ondulată de petale  
Și nu înțelegeam cum încăpuseră  
În bobocii aceia atât de mici -  
Trebuie să fi stat tare înghesuși!  
Lângă tufele lor  
Bunicul așezase, pe post de băncuță,  
Sania, și pe ea se odihneau, alături de mine,  
Pisicile.  
Bunica mai ieșea din când în când  
Să-mi dea o felie de pâine cu unt și dulceață  
Și să vadă dacă nu cumva  
M-am furișat afară din curte, fără știrea ei.

**Moment de taină**

În fiecare an  
Bunicul avea cel puțin o cloșcă  
Ouale erau supravegheate  
Și cu mare grijă  
Întoarse, pentru a fi bine încălzite.  
Eu așteptam cu nerăbdare  
Momentul apariției pe lume  
Dar, de cele mai multe ori,  
Se întâmpla noaptea;  
Bunicul aduna puii ieșiți  
Într-o căciulă de-a lui veche, de oaie,  
Venea ușor lângă patul meu  
Și așeza căciula cu multe glasuri  
Pe pernă.  
Mai visez și acum  
La modul în care mă trezea  
Bunicul.

**Vecina**

Puțin mai încolo de casa bunicilor  
Locuia o nebună;  
Copiii râdeau mereu de ea

Când trecea ca o umbră pe stradă  
Mică, uscată și cu căciula împletită  
Lipită de cap.  
Casa ei nu se vedea de copaci,  
Curtea arăta ca un colț de pădure  
În care nu pătrundea raza de soare,  
Iar la poartă avea un dud  
În care noi, copiii de pe stradă,  
Dădeam iama  
Când fructele mici și zemoase  
Se făceau negre de frică -  
Căci nebuna ieșea și ne batjocorea  
Într-o limbă pe care nu o înțelegeam.  
Mai târziu am aflat că fusese profesoară  
de limbi străine,  
Însă misterul vieții ei  
a rămas nedezechilibrat.

### Ritual

Odată cu venirea toamnei  
Începea culesul viei;  
Struguri albi și negri  
Erau adunați separat  
Și așezați în butoaie  
Mai mari decât mine.  
Bunicul mă ridica în brațe,  
Mă descălța de pantofi  
Și mă băga cu picioarele în butoi  
Să zdrobesc strugurii.  
Încântată de isprava mea,  
Mă lăsam cu ușurință  
De pe un picior pe altul,  
Nerăbdătoare să apară mai repede  
Mustul dulce și parfumat...

### Reginele nopții

Când venea seara  
Adunam copiii din vecini  
La bunica pe prispă.  
Deasupra noastră se întindea  
Bolta viței de vie  
Iar lângă noi se deschideau,  
Ca niște stelute, Reginele Nopții.  
În aer plutea parfumul lor fin  
Și noi povesteam, pe rând,  
Așezați pe scaunelele mici,  
Istoriile fără sfârșit.

### Mic bazar

Între casă și gardul din dreapta  
Bunicul construise un gang;  
Aici era o adevărată  
Cameră cu surprize:  
În lădițe, învelite în ziar,  
Bunicul așezase pere și mere;  
Sticle, borcane goale,  
Unelte, fragmente de jucării stricate  
Și alte nimicuri  
Erau adunate la un loc  
Ca într-un mic bazar.  
În gang era întuneric și frig;

Singură nu îndrăzneam să mă furizez  
Însă, când bunicul intra  
După o sticlă de vin,  
Mă lipeam de el ca o umbră  
Și pășeam, fricoasă,  
Căutând cu privirea  
Lădița cu fructe.

### Sora bunicii

Cu mintea mea de copil  
Nu reușeam să înțeleg  
Vorba ei ca un plâns  
Și permanenta tristețe  
A lumii în care trăia;  
O altă lume, în care  
Pisicile erau mai bune  
Decât oamenii;  
În care eu, inocentă ca și ele  
Eram adesea primită  
Ca o aducătoare de lumină.  
Casa ei era în aceeași curte  
Cu cea a bunicilor,  
Așa că abia așteptam  
Să se întoarcă de la servicii  
Cu biscuiți "Poieni" și calciu efervescent.  
Seara îmi curăța mere  
Și ascultam, împreună,  
"Sfatul medicului"  
Iar ca să adorm  
Îmi număra rar,  
Până la o sută.  
Mult mai târziu am aflat  
De o vacanță din tinerețe,  
De o dragoste întâmplată atunci,  
Cu mulți ani în urmă,  
Curată și profundă,  
Însă neîmplinită...  
Și, în sfârșit, am înțeles  
Alunecarea ei în nefiresc  
Și viața ei nemângâiată,  
În care dragostea-nsemnase  
Totul sau nimic...

### Începutul sfârșitului

Vestea demolării  
A venit ca un trăsnet  
Asupra bunicilor;  
Casa în care trăiseră o viață  
Avea să fie ștearsă  
De pe fața pământului;  
Îmi amintesc de câțiva vecini  
Ce au murit de supărare.  
Bunica plângea liniștit  
Și se mai consola cu câte o vecină;  
Pe atunci nu înțelegeam  
Zbuciumul ei  
Însă acum, privind înapoi  
Mă întreb  
Cum a supraviețuit...

(continuare în pag. 94)

Dr. Iuliu-Marius MORARIU

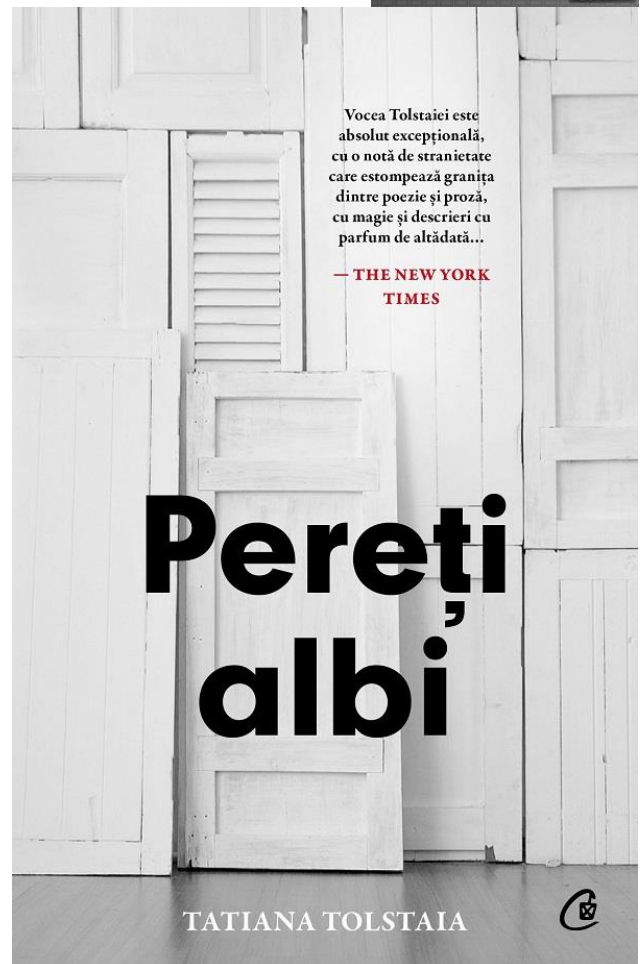
**Reiterări creole****Tatiana Tolstaia, *Pereții albi*, Curtea Veche Publishing, București, 2021**

Nu cred că am întâlnit în ultima vreme un narator atât de fascinant ca Tatiana Tolstaia. Modul în care reușește să îmbine detaliile cu prezentarea unor realități istorice, ori cu descrierea de locuri, dă scriiturii sale un iz aparte. O transformă într-o antrepriză unică.

De altfel, proza ei se constituie într-o adevărată gură de aer proaspăt și datorită abordărilor, îndrăznețe pentru epoca în care s-a remarcat (în plin comunism sovetic), dar și din pricina redescoperirii unor teme care au mai fost deja abordate, într-o manieră diferită de încercările autorilor anteriori, ori contemporani ei. Frumoasă este, în opera celei pomenite și valorificarea aspectelor de etnografie și interculturalitate. Fără a realiza eseuri de specialitate, ea inserează, în cadrul nuvelor, ori a eseurilor, fragmente ce vin să invite, precum în cazul lui Guzel Iahina, la descoperirea complexității unui univers și a unei lumi marcată de efervescentă de-a dreptul exotice.

Ludicul reprezintă un adevărat motiv al celor mai multe dintre povestirile reunite în volumul *Pereții albi*. Lumea copilăriei este privită prin lentilele sale, într-o manieră aparte. Căci Tolstaia nu se folosește de joc doar ca de un mijloc estetic. Nu-l valorizează nici ca un scop în sine. Nu neglijează, ce-i drept, nici aceste aspecte. Însă, adesea, el e folosit fie pentru a încifra mesaje menite a fi „decodate” de către lectorii suficient de maturi într-ale slovei, ori a scăpa interesului cenzurii. Același lucru se poate spune și despre alternanța cadrului realist cu cel fantastic.

De ce a decis să alcătuiască volumul avut în vedere sub forma unui diptic, în cadrul căruia istorisirile sunt urmate de alcătuirii ce pot sluji și ca jurnal de călătorie, n-aș ști să vă spun exact. Găsesc, totuși, interesantă această formulă. În plus, ea vine să vorbească despre complementaritate și coabitare. Despre modul în care poți scrie literatură chiar și atunci când prezinți un pelerinaj. Ori despre felul în care poți dinamiza o descriere, determinând cititori care nu au prea multe înclin ori în mâneacă cu subiectul, să-și dorească să descopere mai multe cu privire la cele povestite de tine. Dialogurile, ori monologurile cu sau ale lui Edik (p. 274-278), ghidul din Israel, acompaniate de plângerile lui Mișa (p. 277) creează un tablou care ar merita valorificat și sub aspect artistic. Unul marcat de mai multe cadre, care de care mai plastice. Iată, de exemplu, unul dintre ele: „*Captivantele alei și străzi dosnice se desprind pe ambele părți ale traseului turistic, dar sunt pustii – pe acolo se plimbă doar o superbă femeie arabă grasuță, îmbrăcată de sus până jos în lurex și cu capul acoperit cu o basma*



Vocca Tolstaiei este absolut excepțională, cu o notă de stranietate care estompează granița dintre poezie și proză, cu magie și descrieri cu parfum de altădată...

— THE NEW YORK TIMES

# Pereții albi

TATIANA TOLSTAIA



*orbitor de albă. Prin mulțime se strecoară torente noi de oameni: grupuri de pelerini și vizitatori conduși de un ghid”*. (p. 281-282).

Fără a fi clasate în rândurile textelor de samizdat, nuvelele Tatiane Tolstaia se constituie într-o serie de povestiri îndrăznețe și inovative pentru epoca în care au fost scrise și actuale încă, pentru cea pe care o traversăm. Poate tocmai de aceea au suscitât interesul criticii internaționale și au fost primite cu ovații și salutate de către jurnale precum *The New York Times*, *The New Yorker* și *The New York Review of Books*. Născută în anul 1951 la Sankt Petersburg, autoarea se găsește încă în plină forță creatoare. De aceea, cred că vom regăsi în anii următori noi publicații care-i poartă semnătura traduse în limba română. Merită descoperite atât datorită frumoasei broderii care-i definește narațiunile, descrierile, ori jurnalele de călătorie, cât și din pricina dimensiunii informative, a valorii stilistice, ori a mesajului pe care ele îl transmit. Căci, cea în cauză nu scrie doar pentru a se afla în treabă, ci folosește condeiul pentru a transmite un mesaj, a forma, ori a educa.





Melania CUC

### Fragment din romanul "Păcatele domnului Abell"

De data aceea, Catalina era foarte sigură că Abell Winzer, vestitul alchimist din partea dreaptă a Rinului, era Abell Vieru, fratele mătușii sale Emma Erden, cea care în urmă cu foarte mulți ani, spărsese lacătul unui cufăr cazon, și dintre toate lucrurile aflate acolo alesese o manta de ofițer SS, din care îi încropise ei, Catalinei, un paltonaș modest.

Se părea că nici Abell Winzer nu era chiar străin de tot ce se întâmplase în anii de după război. Știa multe, vorbea puțin, dar nu era defel ofensat că asistenta, pe care o adusese anume din Transilvania, adunase mărturie, se documenta pentru a scrie un fel de cronică de familie extinsă, și că el era acolo "cap de afiș" - sau, mai bine zis, era personajul-rău, oaia-neagră a unei familii cu tradiții, cutume și încredere în judecata lui Dumnezeu.

În mănăstire măicuțele extinseseră afacerea cu uleiuri volatile pe piața din Orientul Îndepărtat. Acum, în cinstea patronului lor, experimentau poțiunea care ar fi putut duce la o viață fără boală, fără moarte.

De fapt, nu doar în cercul lui Abell Winzer, în lumea savanților, se tot vorbea, se promitea că în următorii șapte ani, Omul va dobândi viața veșnică. Culturile și transplanturile de organe nu mai erau o utopie, nici anticipație.

Timpul și Spațiul se apropiau unul de altul. Ziua se derula ca o rolă, pe repede înainte. Toți se fereau de Moartea biologică, numai Abell Winzer susținea sus și tare că el reușise să se lepede de ispită. Catalina nu ar fi băgat defel mâna în foc pentru el.

Urma ziua lui de naștere, data la care împlinea un veac de viață cu moarte amestecată-n pahar, cum zicea uneori, și lăsa impresia că glumește. Dar nu era așa.

- Ce cadou i-aș putea face unui astfel de om? Nu-l mai surprinde, nu-l mai bucură nimic. Este fericit doar când privește stelele de pe cer.

Cum pe toate canalele de informații se vorbea doar despre Inteligența Artificială, despre Chat GPT etc., ca despre o izbândă fără precedent, Catalina nu rată ocazia, se informă și, într-un final, hotărî că era potrivit să-i cumpe o stea adevărată.

Nu, nu chiar steaua numită (deja) „Abell” - nici pe cea pe care el o căuta de o viață. Urma să îi achiziționeze o stea anonimă, una fără semnificație, dar de pe firmament.

Accesă situl companiei care făcea reclamă și susținea că te făcea „proprietar de stele”. Agentul de vânzări își cunoștea meseria, o convingea, deși nu era nevoie, pentru că ea, Catalina era gata hotărâtă.

Dacă ar mai fi trăit bunicul ei, Simon Erden, i-ar fi spus că negustorul de stele îi vindeau blana vulpii care încă se plimba prin pădure. Nu mai avea importanță ce gândea

bunicul, cândva. Nimic de atunci nu se mai potrivea la starea actuală a umanității.

Ideea în sine i se părea a fi cam romantică, dar cum nu implica o sumă exorbitantă, Catalina era hotărâtă și nu prea.

- Herr Abell se va distra, sau poate că nu. Se va înfuria? Va zice că este o prostie... Stelele nu sunt tinichele, nu pot fi de vânzare!

Apoi își asumă riscul. Optă pentru unul dintre cele trei pachete din ofertă. Cel de „lux” - pentru că șeful ei nu era fiștecine. Pachetul conținea și detalii despre una dintre cele mai strălucitoare stele din galaxie, plus harta stelară, plus certificatele... Și instrucțiuni, pentru a reuși să-ți identifice steaua de pe cer. Softul era bașca, încifrat pe un cip de ultimă generație. Erau acolo numai plusuri și niciun minus, încât Catalina se considera deja norocoasă.

Era ca într-o poveste, trăia emoția la maximum, prinse să se intereseze de preferințele astronomice ale lui Abell Winzer. Îl fascinau stele mari, precum Steaua Bethlehem, supernovele.

În săptămânile care au urmat, Catalina a intrat în posesia Stelei lui Abell, adică, primise actele de proprietate, prin curier special.

Catalina știa că nu avea voie să greșească. S-a consultat și cu călugărițele, tinere, deștepte și care se dedicaseră ideilor lui Abell Winzer. Acelea au spus că Da, făcuse o investiție foarte bună.

În alte dăți, credea că sărise *calul*, că își depășise atribuțiile de asistentă personală.

Catalina nu era filosof, nici poet, era o femeie practică, un fel de cercetător al unui segment din istoria care o interesase pentru a afla de unde venea, cine era, de aceea umblase prin arhive prăfuite, prin cotloanele cu amintirile marilor mutilați de război, dar și prin locuri pur-imaginare, pentru a găsi spațiul eredar ce-i aparținuse în ancestral familiei sale de sânge și nu numai.

\*

Era la sfârșit de aprilie, dar ninsese, înghețase ușor peste noapte. Toți erau îngrijorați de cum va rezista vița de vie gerului târziu. Și totuși, în orice circumstanțe, trebuia sărbătorit patriarhul familiei Winzer. Catalina trimise câteva emailuri, invitații oficiale, apoi închise computerul.

În cameră era rece. Nici apa la duș nu era potrivită. Își uscă părul repede și se îmbracă fără să se mai uite în oglindă. Purta rochia pe care i-o dăruise Eva Evian pe vremea în care, ea era săracă și împlinea 18 de ani. Era o ținută mai potrivită pentru o seară petrecută la cabaret, decât pentru profiterol servit la cofetaria gestionată de Vera lui Gore, în piața mare a Orașului de sub Munte, unde Catalina își sărbătorise majoratul cu prietenii. De aceea, nu îmbrăcuse rochia de lurex niciodată, dar era sigură că își avea un rost al ei și o purtase în bagaje peste tot pe unde se mutase. O rochie ce fusese la modă în aniinebuni de dinainte de război. Cu timpul, luciul i se estompase.

Arăta destul de onorabil.

Astfel gătită, se fardă mecanic, accentuă linia

(continuare în pag. 77)

sprâncenelor, dar nu se atinse de ruj. Puse în spatele urechilor câte un strop din parfumul pe care îl primise demult, de la mătușa ei și sora lui Abell Winzer, frumoasa și nefericita Emma Erden. Nimicurile acelea erau amintirile, legătura ei cu trecutul.

Se răsuci pe călcâie, se sperie când, în oglindă, nu-și văzu propriul chip, ci fața fantomatică a Evei Evian. Știa că aceea murise, poate că sufletul ei băntuia pe la oamenii care o cunoscuseră, o iubiseră. Catalinei nu îi era frică de morți. Și apoi, Eva Evian care i se arătase, era așa de tristă, de plânsă! În rochia moartei fiind îmbrăcată, Catalina se simți ca un copil prins când șterpelește dulciuri din dulapul bucătăresei.

Ar fi vrut să-și schimbe ținuta, dar nu mai era vreme.

Petrecerea începuse. Se auzea acordeonul, instrument popular, vesel; și abia mai apoi, în întâmpinarea invitaților importanți, interveni pianistul, cu lieduri de Brahms.

Dacă ar fi lipsit muzica aceea, ai fi putut jura că este vorba de o cină comună, cu oamenii adunați într-o trapeză de mănăstire. Chelnerii erau sobri, scorțoși chiar. Oaspeții așteptau semnalul când ar fi putut bea pe gratis din cel mai scump vin care se afla pe piață la data aceea. Nimeni nu avea ochi pentru stucaturile renaștentiste, care încadrau ferestrele-vitralii, acum, ascunse sub draperii greoaie.

Catalina se strecură pe sub candelabrele ce luminau cu zgârcenie. Ar fi trebuit să se așeze pe scaunul pe care nu știa cine i-l rezervase chiar de-a stânga sărbătoritului. Nu-i era totuna. Se simțea ridicolă cu rochia boemă, în contrast cu nevasta primarului, o nemțoaică între două vârste și cu ținută ca de înmormântare. Se opri nehotărâtă, la mijlocul drumului.

Abell se ridicase deja din jilțul capitonat cu piele de Cordoba. Ținea paharul plin cu vinul cel mai vechi din cramă.

Celebrul *vin de gheață*. Deși nu purta armură, părea un cavaler cruciat ce purta chiar Graalul.

După obiceiul locului, ar fi trebuit să toasteze, iar invitații să-l aprobe.

Se lăsase liniștea. Grea. Prevestitoare de moarte.

Catalina știa pe de rost programul serii aceleia, doar că lucrurile deja o luaseră razna. Devenea ușor euforică și nu știa exact ce i se întâmplă. Se rezemă de perete. De acolo îl putea privi mai bine pe Abell Winzer. Nu, nu era defel bătrânul care tocmai bătea pe muchie o sută de ani! Era ca fără vârstă, așa ca manechinele unui magazin de lux de dinainte de război.

Abell toastă fără trac, fără să-i tremure mâna când duse paharul la gură. Cristalul rece îi atinse buzele calde. Apăru aburul, volatil ca un duh pe care nu ai cum să-l ții închis în sticlă.

Abell Winzer așezase la loc paharul, pe masă, scoase o batistă de mătasă cu care își tamponă fruntea, deși nu transpirase. Era emoția, pe care o înlătura pentru că nu voia să se vadă că și el este om, are suflet.

- „Uite, batista dăruită de mine! Eram convinsă că a pierdut-o atunci, când am fugit amândoi din Odessa!” Cea care îi vorbea Catalinei, era Eva Evian în persoană. Nu era moartă, nu era bătrână, era femeia, singura femeie pe care o iubise în toată viața lui tumultuoasă Abell Winzer.

Imaginea Evei Evian, acolo, sfida legile știute și cele neștiute. Venise să îi fie alături bărbatului pentru care își trădase camarazii, riscase să fie împușcată. Sovieticii nu o iertaseră niciodată, dar cum aveau nevoie de ea, au plasat-o în mansarda micuță din casa Emmei și a lui George Erden. Apoi, au uitat-o. Cel puțin, așa credea ea.

Catalina nu știa dacă era în stare să-i facă jocul Evei Evian, să apară sub numele ei în fața lui Abell Winzer.

El recunoscuse imediat rochia, pe care acela o cumpăraseră, i-o dăruise tare demult, la Odessa. Trimisese deja majordomul, să o ia, să o conducă pe femeie la dânsul.

Catalina se pregătea să-l felicite, pentru că asta fac oamenii când vor să se ascundă după cuvinte. Deschise gura, dar nu mai avea voce.

Făcu o reverență de modă veche, gest ce se potrivea perfect în societatea și locul acela. Îi oferii darul ei, Steaua cumpărată cu acte, și care valora câteva sute de euro, monedă în circulație.

- Steaua se numește...

- Taci!! Te rog, taci!! Să fie secretul nostru, draga mea Eva Evian!, spuse Abell ușor sacadat. Nu mai era nici tânăr și nici bătrân, devenea adolescent, copilul care se născuse cu fix o sută de ani în urmă, în casa unor podgoreni români din Transilvania.

Catalina era derutată. Se îmbujorase, apoi deveni palidă ca o moartă. Zâmbi jalnic, își mușcă buzele și pentru prima dată de multă vreme, pricepu că jocul ei cu trecutul, da, fusese jocul-cu-focul.

Învițații ciocneau paharele, vorbeau despre inflația galopantă, criza energetică și „samsarii” de cereale din Ucraina.

Nimeni nu observa cum sărbătoritul se ridicase de la masă, părăsea încăperea pe peretele căreia se mai vedea încă simbolul *Sonnenrad*, soarele-negru.

Catalina își urmă patronul în tăcere. Nu știa ce ar fi trebuit să spună, să facă pentru ca seara aceea să se termine cu bine.

\*

- Herr Abell, priviți acolo, în partea stângă! Acea să fie Steaua „Abell”?

Catalina puse întrebarea în timp ce arăta spre un loc nedefinit de pe Calea Lactee.

- Nu acolo. Mai departe și mai departe... în haos. Îmi pare tare rău că nu pot să te iau cu mine, Eva Evian. Îmi pare rău și pentru tine, Catalina Erden, că nu pricepi nimic, ești doar un asistent-surogat. Eu sunt încă un războinic.

Catalina nu își contrazicea niciodată patronul, îl ajută doar să se așeze în șezlong, un scaun mai sofisticat și pe care îl acoperi mai întâi cu capa ei de zibelină, cea primită în dar, odată cu rochia de lăux, de la Eva Evian.

Era o noapte ca sticla. Catalina nu știa ce să mai facă, hotărî că era bine să meargă în casă, de unde să ia un pled de lână și, sigur, și o cană cu ceai fierbinte pentru patronul ei, Abell Winzer.

Dinspre sala cu cei prezenți la petrecerea de aniversare a o sută de ani de viață a unui om ca toți

(continuare în pag. 79)

oamenii, izbucneau acorduri din „Eroica” lui Beethoven.

Catalina alerga fără să-și dea seama că era surescitată.

Când reveni pe terasă, ninsoarea se transformase în lapoviță.

Așezat, ca la manșa unei nave cosmice, în scaunul ergonomic al Telescopului sofisticat, Abell Winzer tocmai murise. Avea ochii deschiși, căutau steaua de care el își agățase destinul, și ea, steaua lui Abell, nu se născuse încă.

Cana cu ceai din ierburi miraculoase alunecă din mâna Catalinei. Se făcu țândări, pe dalele acoperite de omătul ce prindea să înghețe.

În rest, era liniște de se auzea fâlfâitul aripilor a două păsări ce ieșiseră direct din lentila telescopului și acum zburau spre și peste podgorie, către capela cu un horoborum încastrat în semnu-i heraldic.

În fosta sală de arme a războinicilor din epoci diferite, alăturile orchestrei amuțiseră. Vinul în pahare se prefăcuse în oțet și ei, invitații la centenar, priveau și nu se mirau că jilțul pe care a stat Abell Winzer cu doar o clipă înainte, luase foc din nimic, ardea fără flacăra, fără fum.

(din volumul “Păcatele domnului Abell”, editura Vatra veche, Târgu Mureș, 2023)



**Ana OPRAN**

### **Bizare metamorfoze**

Nu știu ce-aș fi eu fără Tine  
Cuvântule balsam  
și ucigașă amăgire  
orbit m-aș târî  
pe pământ  
ca un șarpe  
flămând  
care-a uitat  
ce este el  
în lanțul trofic hărăzit  
de Preaputernicul stăpân.  
Pierdut de orice lege-a viețuirii  
înghite fără noimă

și os de om și carne și cucută  
și-n zvâncoliri se leapădă de piele  
visând în scurte tresăriri  
că din coconu-i de solzi și de mătăasă  
fragile aripi de lumină  
se revarsă  
o zi, dar una fără seamăn de frumoasă  
e lungă-i fericire

### **Nedumerire**

(sonet)

Nevăzută povară m- apasă  
Zadarnic vreau s-o pipăi. Sibiline,  
Cărțile s-au zăvorât în Sine,  
Umbră-mi, fuioare de-ntunerice varsă .

Și ochii orbi cerșesc ceruri senine  
Iar gura de-ntrebări nepuse-l arsă.  
Pe ce țărâm de sticlă pasu -mi lasă  
De sânge urmele în dăre fine?

E dansul vechi, un rit misterios  
Pe care-l port înscris dintotdeauna  
Tremură și cântă-n fiecare os

Și-n ritmul său eu rănile-mi le cos  
Le mângâi cu blândețe câte una  
Și le descânt orfeic, de ne-ntors...

### **Cercul de lotus**

Închipuim coloidale petale de lotus  
cu degete lunecoase alb-sidefii  
coloane de fum ne curg peste umeri  
curgem și noi  
tăcuți printre ele  
inele  
de iederă verde  
rebele  
încolăcite volute lăptoase de vise  
așa ne rotim lunecând  
pe cercul de carne de lotus  
ne cheamă cu sete  
liman neatins  
iar golul veghează  
neantul închis  
rămâi pe orbită  
mereu născut  
și ucis...





Ionel NECULA

### Cristian Marieta – La pas cu absolutul

Am mai scris despre poezia acestei autoare și n-aș zice că m-a entuziasmat. A intrat târziu în lumea poezilor, dar s-a dovedit așa de prezență, de prolifică și activă c-a reușit să recupereze relativ repede timpul pierdut. Numai în 2022 a publicat patru volume, ceea ce reprezintă o performanță și-ar putea să dea naștere la invidii printre confracți. Le menționăm și noi ca pe niște repere în evoluția poetei din Teleorman:

- *La pas cu absolutul*, Editura Leviathan cu o prefață semnată de poeta Victoria Milescu

- *Foșnesc clepsidrele în noi*, Editura Inspirescu prefațată de George Terziu

- *În căutarea poeziei pierdute din noi*, cu o prefață destul de aplicată semnată de Nelu Barbu

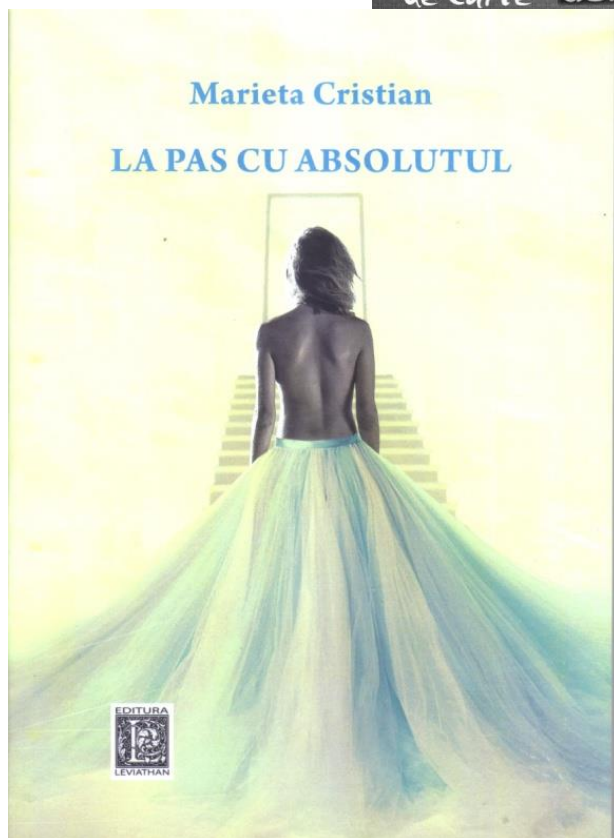
- *L, automne bleu*, cu o prefață semnată de Ecaterina Stănculeanu Guillemin, tradusă în franceză de autoarea volumului.

Ce concluzii s-ar putea extrage din această reconstituire bibliografică? În primul rând că imboldul interior și dorul de a se exprima în versuri este foarte activ și lucrează, izvodește și explorează teritorii destul de variate, pe care le aduce în condiție lirică. Pentru Marieta Cristian nu există teme sau subiecte prohibite poeziei, ci supune versificației orice gând fugar, orice peisaj, orice întâmplare.

Mai este ceva care trebuie, cu precădere, subliniat: este ușurința autoarei de a aduce în partitură lirică subiecte și fapte de viață, indiferent de statutul lor cronotopic (cronos-timp, topos-loc)

lată, bunăoară, cum sună poezia **Acasă** - temă destul de actuală și încă insuficient procesată literar, când înstrăinarea, depărtarea de casă și de cei dragi a devenit fapt curent, generator de tristeți și nostalgii copleșitoare:

*Plecăm continuu  
Rătăcitori prin alții și prin n oi  
dorim să ne întoarcem  
dar nu mai știm unde-i acasă  
Visăm doar și-nercăm  
s-aflăm o cale  
Șoptim ca Aladin: Sesam deschide-te  
Din peștera întunecată  
ca într-un joc de puzzle  
se luminează câte-o piesă  
și-ncepem*



*să reconstruim  
ce credem noi  
c-ar fi PARADISUL (pierdut).  
Timpul-copil frisonând într-o bancă  
scrijelând pătimaș bastonașe  
ca niște firave,  
stâlcite semne de întrebare.  
Un univers se-nchide încifrat  
pentru eternitate  
în semnul pus retoric de-o-ntreagă omenire  
în mintea de copil  
Tunetul stins după ploaie gemând  
ca un buciom bătrân  
din ce în ce mai departe  
mai departe și tot mai departe  
Verdele crud izbucnind în potop  
din mirosul de fân  
proaspăt cosit  
Veșnicia croită-n troiene siberiene  
ce și-au făcut popasul de curând în noi*

Am reprodus în întregime această poezie pentru că poate fi considerată ca reprezentativă pentru maniera poetei și pentru felul cum concepe poezia. În locul unor metafore improvizate, poeta preferă ideea încheagată, preferă să caute sensul și esența faptului ontologic asumat liric.

Am creditat-o și-o creditez în continuare și aștept momentul când îmi va deveni colegă în breasla celor ce chinuiesc creionul și au oroare de albul colii de scris.



**Ionel NECULA**

### **Mihai Posada și arta dialogului**

A trecut multă vreme de când volumul lui Mihai Posada, **Cartea convorbirilor, 2** (Editura Agora, Sibiu, 2021) își așteaptă rândul la lectură. Înțeleg că a mai existat un volum anterior, de care nu am cunoștință, împreună cu care, bănuiesc, realizează o adevărată radiografie a spiritului transilvan și amândouă se circumscriu exact peste deficitul meu de cunoaștere - un spațiu de cultură rafinat, despre care am ceva cunoștințe, dar pe care n-am reușit nici pe departe să-l acopăr atât cât mi-aș fi dorit.

De asta spun, regăsesc în această carte de interviuri și câteva nume cunoscute pe care, de multă vreme le țin în grații receptive și le prețuiesc sincer pentru contribuția lor sporitoare la rotunjirea culturii românești și la afirmarea ei în lume. Am o mare prețuire față de **Anca Sârghie** - neobosită cercetătoare a destinului nefericit îndurat de familia Cioran, prezență captivantă și tonică la simpozioanele **Cioran** organizate la Sibiu de Eugen Vanlterbeg. Mi-ar fi plăcut, când am fost la Sibiu și m-a găzduit cu o grijă aproape paternă Nicolae Octavian, s-o întâlnesc și să articulăm împreună un proiect structurat tematic de cercetare a operei lui Cioran - așa cum îl propusesem și regretatului Constantin Frosin. Prins în prea multe probleme de viață, de familie (devenite prioritare) și-n cerințele activității universitare, cărora li se consacrase cu vocație de apostolat, regretatul francofon și-a declinat participarea la împlinirea lui, dar cred că Anca Sârghie, de-aș avut posibilitatea unei consultări, ar fi arătat o altă înțelegere. M-am întors de la Sibiu cu acest regret, dar câteva zile mai târziu Nicolae Octavian mi-a trimis o imagine cu cei trei cioranieni din Sibiu (Ica Cioran, Nicolae Octavian și Anca Sârghie) și cu regretul absenței mele din grup.

În mare parte, interviul este consacrat evocării scriitorului Radu Stanca - subiect tonic și robust, abordat de interviuată, cândva și ca teză doctorală, dar dincolo de efigia acestui patriarh al spiritului transilvănean regăsim traseul sinuos urmat Anca Sârghie în condițiile proletcultismului agresiv impus cu anasâna de noul regim comunist - instalat cu ajutor moscovit în exercițiul puterii.

La Facultate de Filologie din Cluj fusese colegă de grupă cu Ana Blandiana, cu care a rămas, în toți anii care au urmat, într-o neumbrită și statornică prietenie. *Ne depășea pe toți ceilalți*, mai precizează Anca Sârghie și mă plec în fața acestei mărturisiri altruiste, mai puțin obișnute între doamne.

O altă interviuată, de care mă leagă o lungă și prolifică prietenie, este **Simona Grazia Dima**, absolventă a Universității din Timișoara, care a dat de timpuriu semne de copil teribil debutând la vârsta de șapte ani și jumătate cu sceneta *Masca lui Lică*, premiată imediat și jucată la Teatrul de păpuși din Timișoara, dar și în Italia, la Madena. A intrat, așadar, în literatură devreme, la vârsta când copiii de vârsta ei încă mai cochetează cu păpușile, dar drumul afirmării literare a fost greu, trudnic și Simona Grazia Dima l-a parcurs cu dezinvoltură și cu o maturitate vrednică de laudă. A avut o inteligență nativă iar anii de instrucție n-au făcut decât să radicalizeze ceea ce

mediul intelectual din familie (amândoi părinții au fost cărturari rafinați) a cultivat cu firescul unei pedagogii îndelung verificate. *Arta*, spune poeta, *era pentru noi trei un mod ludic de a ne situa în lume* (p.240).

Prețuiesc de asemenea pe Mircea Petean pe care l-am cunoscut mai mult ca editor, cu ocazia Târgurilor de carte organizate cândva de Biblioteca județeană Galați, pe părintele Constantin Necula, care a conferențiat, cu o duhovnicie patristică, la Tecuci, și desigur pe Răzvan Codrescu, intelectual rafinat, cu verbul acid, dar bine fundamentat sub aspect conceptual.

Recunosc însă că toate interviurile sunt mustoase, pline de idei, de substanță, de conținut și toate la un loc alcătuiesc un fel de radiografie a ceea ce se pritocește peste munți. Le-am citit cu plăcere și cu interes, iar faptul că unii dintre interviuați îmi sunt necunoscuți, dă măsura deficitului meu de cunoaștere și de conectare la spațiul de cultură transilvănean. Îl felicit pe Mihai Posada pentru această ispravă literară și-l aștept și cu alte lucrări care să lărgească bibliografia viitoarelor istorii literare



**Ionel NECULA**

### **Aneta Țăru Pioară a descoperit piatra filosofală**

De literatura d-nei Pioară am luat cunoștință târziu și nu ascund că am avut unele îndoieli. Prea adesea am auzit spunându-se, cu emfază și cu o convingere deșănțată, că viața lor este un roman, dar că nu are răgazul necsar ca să-l scrie. Asta mai rămânea. De unde Alecsandri ne încredințase că fiecare român are abilități poetice native mai rămânea ca românul însuși să ne încredințeze - singur și prin voie vegheată - că și ca prozator poate dovedi aptitudini apriorice, că Sadoveanu se poate multiplica în tot atâtea exemplare cât figurează în statistica națională..

Ce-i drept, unii chiar au reușit să dovedească abilități narative, deși așa-zisa literatură de penitencenar a compromis și restul ce scăpase necompromis de la proletcultismul ignobil și agresiv.

Cu d-na Pioară este altceva. N-a trecut nici ea prin Nietzsche și Heidegger, dar imboldul scrisului, dorința de a-și exprima gândurile și trăirile sub o formă literară rafinată a constituit o idee bine statornică a conștiinței sale încărcate și nefericite. Asemeni lui Creangă și a ltor scriitori din peisajul literar românesc face literatură din propria-i biografie, pe care o expune public și sincer, fără rezerve sau reticențe, o scoate la soare și vânt mizând pe sinceritatea mărturisirii și pe curățenia lumii cu care a conviețuit simbiotic.

Spunem adesea că fiecare om își are lumea lui, o lume distinctă și aferată, care subîntinde, ca și autoarea același cerc strămt eminescian și care merită să fie cunoscută publicului. Chiar își avertizează cititorii: *în acest volum de proză veți găsi lumea mea. lumea oamenilor de la poale de munte, de la Dumitrești,*

(continuare în pag. 108)



Cristian MLADIN

## Interviu cu profesorul și dirijorul Dorin Frandeş

Calea spre lumină cuprinde și umbre pe parcursul ei. Importanță e însă călătoria în sine, ce ne poate defini și contura ca trestii gânditoare. Se spune că la început a fost Cuvântul. Dar ce este cuvântul? Sunet și vibrație. El poate da viață unui limbaj ca formă de vorbire articulată. Poate da forță și mesaj muzicii. Avem bucuria de a discuta astăzi cu un om de cultură a cărui specialitate este muzica. Invitatul nostru de astăzi este dirijorul și profesorul Dorin Frandeş, fost director al Filarmonicii Arad timp de peste un deceniu.

**Cristian Mladin:** *Se spune că muzica reprezintă un limbaj universal. Ea este o vibrație și emite, la rândul ei, vibrații, ce se propagă asemenea undelor ce iau naștere în urma aruncării unei pietre într-un lac. Ce v-a determinat să alegeți muzica în detrimentul altor forme ale artei?*

**Dorin Frandeş:** Totul este vibrație și muzica și vorbirea și culoarea și temperatura și încă alte aspecte ale ambianței. Pentru foarte multă lume, muzica a devenit și este un limbaj în măsura în care membrii unei comunități sunt cât de cât obișnuiți/familiarizați/instruiți pentru a o percepe în acest fel. Același fragment dintr-un Concert brandenburgic de J.S.Bach are o anume semnificație pentru un locuitor dintr-o zonă a Europei față de cea pe care o percepe un aborigin australian, un membru al unui trib african sau un absolvent de studii muzicale dintr-o țară est-europeană. Sistemul actual de învățământ, coroborat cu politicele repertoriale ale majorității mijloacelor mass-mediei audiovizuale au „produs” imense decalaje de percepere chiar și între generațiile aceleiași comunități. Urmărind „evoluția” muzicii de entertainment în ultimii 50 de ani se poate observa cu ușurință deplasarea interesului de la muzica de dans de sorginte populară (horă, sârbă, vals, tango) la diverse mixaje realizate și impuse de felurile formații la modă (gamelan, mariachi, tarafuri sau trupe vocal instrumentale) care au impus atenției și gustului public de la „anticile” cântece de pahar la contemporanele manele.

Ca să poți alege trebuie să ai o paletă de oferte. Din cauza situației în care se aflau părinții mei în vremea copilăriei mele (mama lucra și tata avea repetiții dimineața și seara spectacole, făcând parte din orchestra Operei Române din Cluj (încă nu era Cluj-Napoca), în loc să mă joc pe străzile centrului orașului natal, stăteam zilnic ore întregi în întunericul imensei săli a Operei. Din când în când, în pauzele repetiției, pentru puțin timp, sala era mai luminată, îngăduind zărirea sclipitoarelor ornamente rococo împrăștiate peste tot pe pereții rândurilor de balcoane și în jurul monumentalului candelabru care era suspendat în cupola plafonului și care, împreună cu zecile de apluce din fiecare lojă, se aprindea și se stingea treptat, total diferit de toate luminile artificiale de care am avut parte până atunci. Eu eram scufundat într-unul din



Dirijorul Dorin Frandeş

impunătoarele fotolii capitonate cu pluș roșu și urmăream ciudatele situații care se desfășurau ba în tranșee în care era adăpostită orchestra, ba pe scena pe care se derulau tot feluri de acțiuni. Locuiam foarte aproape de Operă iar pe drum, tata mă ținea strâns de mână, căci aveam de traversat cele două axe rutiere hipercirculate care nu aveau la acea oră nici treceri de pietoni nici semafoare. Cu cealaltă mână ținea probabil la fel de grijuliu prețioasa vioară cu care câștiga necesarul traiului. De regulă, discuțiile se derulau fără referiri la ceea ce se va întâmpla în incinta somptuoasei clădiri care închidea piața Catedralei ortodoxe. Cu atât mai surprinzător și interesant mi se părea tot ceea ce se desfășura pe scenă după ridicarea cortinei. Uneori, într-o lumină neutră, veneau diferiți oameni îmbrăcați ca pe stradă, dar care nu vorbeau ci cântau diferite fraze. Iar dirijorul trebuia să îi urmărească cu întreaga orchestră, care însă trebuia strunită să cânte în așa fel încât cei 60 de instrumentiști să nu acopere vocea celui de pe scenă. Uneori, pe scenă erau mai multe persoane care vorbeau, se certau ba chiar se pupau, alteori era o înghesuială mai mare, căci veneau mult mai mulți, care fiecare cânta în felul lui, dar dirijorul îi coordona în așa fel încât după multe repetări totul suna frumos. Pe fundalul acesta mi se părea absolut natural ca și eu să fiu îndrumat să mă pregătesc să fac parte în vreun fel din această lume.

Așa că părinții mi-au cumpărat cu un mare efort financiar un pian și am început studiul la acel instrument. Am constatat mai apoi că modalitatea abordată la început a fost, ca să mă exprim în limbaj contemporan, cea de performanță. Era perioada de meritocrație în care, ca și în sport, totul trebuia să se petreacă într-un efort continuu și susținut. Mai târziu am constatat și alte motivații total diferite de cele artistice. Pe vremea aceea în care absolvenții de facultăți erau repartizați în te miri ce colț al țării, un artist bun, rămânea în oraș, și în timp ce oamenii în general primeau pașaport doar pentru țările socialiste, odată la 2-3 ani artiștii (și sportivii, dacă erau buni) puteau face turnee de concerte ceva mai des. Ocum priveai problema, intelectualii aveau un statut social preferențial. După 4-5 ani de muncă asiduă la pian (studiu zilnic de cel puțin 3-4 ore, fără vacanțe sau duminici) nici nu mi-am imaginat o altfel de continuare a pregătirii mele. Au trecut astfel cei 12 ani la școală și, după un cumplit examen de admitere la Conservatorul „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, am început perioada de studii superioare având parte ca profesori de

(continuare în pag. 83)

o elită a muzicienilor din țară. Deși am cochetat și cu tărâmul artelor vizuale, acestea mi-au rămas doar ca hobby.

**Cristian Mladin:** *Unii artiști, în încercarea lor de a se exprima și de a transmite cât mai plener mesajul lor, adoptă mai multe forme de artă în creația lor. Care este opinia dumneavoastră vis a vis de acest aspect? Ar trebui să continue pe linia plurivalenței sau ar fi mai bine să abordeze un singur aspect al artei, ca mod de exprimare?*

**Dorin Frandeuș:** Ca practicant al unei arte speciale, sunt din ce în ce mai conștient de dihotomia care s-a creat în muzică. Forma de exprimare sonoră, la fel ca și dansul sau poezia live este extrem de „fluidă”. În această modalitate sunt „ produse ” doar unicate irepetabile. În muzică sunt două nivele de practică, complementare și indispensabile una față de alta: creația/compoziția și interpretarea. Chiar dacă tehnica înregistrării sonore și a redării acesteia este din ce în ce mai utilizată, contactul live cu actul interpretativ este unic și irepetabil fiind, în realitate o „colaborare” între cele două părți în planul subtil al feedback-ului emoțional. Interpretul și rezultatul acțiunii lui este întotdeauna condiționat/determinat și influențat de reacția celui căruia i se adresează !

Fiecare artist, indiferent de arta pe care o dezvoltă și de care se slujește pentru a comunica cât mai elocvent cu semenii săi este stăpân pe toate tehnicile proprii acelei arte. Renașterea a fost o perioadă în care au existat personalități artistice care stăpâneau mijloace de exprimare în mai multe domenii. Michelangelo este considerat și azi în aceeași măsură un geniu al picturii, al sculpturii, al poeziei și chiar al muzicii. Și atunci de ce, pentru realizarea unei capodopere, vis a vis de o idee, sau de o persoană, el a recurs uneori la penel, alteori la daltă, la pensulă ori la sunete ? Există esteticieni care susțin că comunicarea este specifică artei în care a fost încifrată. Mesajul transmis de „Pieta” nu poate fi pictat sau cântat, autorul este meșter în toate domeniile enumerate, totuși a ales forma spațială. Mai nou, actul comunicațional-artistic este o noutate care de multe este în beneficiul atât al artistului sau colectivului de creatori, cât mai ales celor cărora li se adresează.

**Cristian Mladin:** *Timpul este o convenție umană, se spune. Dacă ați putea călători cu mașina timpului, unde ați alege să pătrundeți în spatele ușilor închise, în trecut sau în viitor și de ce?*

**Dorin Frandeuș:** Aș apela la o astfel de călătorie doar din curiozitate. Ar fi extrem de consumtivă din cauza regulii de neintervenție. Probabil, dacă ar fi voie să călătoresc de mai multe ori m-aș întoarce acolo și atunci în funcție de starea de spirit în care m-aș afla în momentul luării deciziei. Acum trăim într-o vreme în care, avem posibilitatea măcar parțial să „facem” călătorii temporale apelând la „consumul de cultură specifică”. Avem deja la dispoziție depozite gigantice de muzică, descifrată și sonorizată, „doar la un clic distanță”.

**Cristian Mladin:** *Omenirea progresează accelerat din punct de vedere al științei și tehnicii. Suntem contemporani inteligenței artificiale. O inteligență aflată în continuă expansiune. Multe domenii vor fi revoluționate prin intermediul IA, inclusiv în artă. Vedeți acest lucru ca pe o amenințare sau ca o posibilitate de perfecționare,*

*asemeni unui implant artificial inserat unei structuri organice?*

**Dorin Frandeuș:** Până la un anumit punct poate să fie de folos. Pericolul constă în faptul că „ produsele ” IA nu ar mai reprezenta o comunicare sinceră a unor sentimente umane autentice. S-ar simți artificialul (asta doar din partea celor obișnuiți să asculte muzica ca și o dublă confesiune, cea a autorului, pe de o parte, și a interpretului, pe de altă parte). Trăim însă vremuri în care muzica tinde să nu mai fie comunicare ci factor de mediu, parte a unei ambiante mobilizatoare, specific unor zone de entertainment, de petrecere a timpului liber sau ca interfață de „protecție” pentru urechile trăitorului în medii mari producătoare de zgomote.

**Cristian Mladin:** *Toți oamenii au har și talent. Unele talente sunt evidente, altele sunt descoperite târziu iar altele niciodată. Considerați că talentul nativ este superior exercițiului și repetițiilor? Sau, prin muncă asiduă și travaliu intens se poate ajunge la o formă superioară a exprimării artistice?*

**Dorin Frandeuș:** Nu cred că poate fi emis un verdict general valabil. Este constatat faptul că majoritatea copiilor au disponibilități practic pentru cele mai variate domenii, manualitate, fantezie, memorie muzicală, dotări native pentru crearea unor combinații de culori și forme, expresivitate în gestică și exprimare lingvistică etc. Ar fi ideal ca cei din preajma lor, în special părinții, să ajute la dezvoltarea acestor abilități. Din nefericire, foarte puțini dintre părinți constată prezența acestora, iar și mai puțini își fac probleme din felul în care ar putea contribui la dezvoltarea acestora. Actualmente poate fi observată o îngrijorătoare lipsă de pregătire a părinților în relația cu proprii copii. Ocuparea unei foarte importante părți ale timpului copilăriei propriilor copii este transferată, cu o inconstiență condamnată, atractivelor și prea accesibilelor terminale electronice: de la televizorul smart cu diagonala coplesitoare, la feluritele gadgeturi portabile, tablete sau telefoane. Copilul este abandonat în tovărășia acestora, iar părinții... Rolul educației artistice este rodul conlucrării dintre elev și mentor. Am absolvit o formă de învățământ vocațional, tatăl meu a fost cadru didactic într-un astfel de învățământ, fratele meu este produsul și mai apoi promotorul acestuia ca profesor inclusiv pentru perioada universitară a educației. Una dintre primele constatări conștientizate a fost aceea a faptului că în cazul învățământului artistic, profesorul conduce și stimulează evoluția celui mentorat absolut personalizat, în funcție de o multitudine de factori, dintre care nu lipsește adaptarea programelor la particularitățile psihice și fizice ale elevului sau implicarea în programarea vieții cotidiene a acestuia în cadrul comunității din care el face parte împreună cu familia. Rezultatele concrete apar doar în măsura în care eforturile pedagogului sunt puse în practică de binomul elev-părinți. Indiferent de la ce vârstă, dar este mai eficientă cea din preajma grădiniței, munca, studiul individual și ambiental (concerte, audiții sau producții scenice etc.) sunt esențiale pentru a ajunge ca aptitudinile, talentul, să fie cultivat și valorificat.

(continuare în pag. 84)

Desigur, starea actuală a vieții muzicale în genere este dominată de componenta „distractivă”. În prim planul atenției, în special al tinerilor, sunt vedetele, fie ele maneliști, rockeri, Dj, etc., eventual formații din aceleași nișe ale muzicii. Ele sunt rodul unei politici nechibzuite ale mass-mediei și ale diverselor medii digitale, așa numitele rețele de socializare, care toate exaltă părți cu totul nesemnificative ale muzicii ca și artă.

**Cristian Mladin:** *Dacă la început ați studiat pianul la Liceul de Muzică din Cluj-Napoca, ați continuat apoi studiile în domeniul dirijoral, (domeniu care v-a și consacrat de altfel) în cadrul Conservatorului de muzică “Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca, orașul dumneavoastră natal. Întrucât a compune, a crea, este diferit de interpretarea unei compoziții create anterior, cum apreciați posibilitatea de exprimare artistică în cele două domenii?*

**Dorin Frandez:** Muzica, în accepția generală, este un limbaj. Pentru a compune, trebuie să ai ceva de transmis și evident, competențe de a transpune mesajul ideatic într-unul sonor. Am asistat la un concurs de admitere la clasa de compoziție. Unul dintre maeștrii care făcea parte din juriu l-a întrebat pe cel aflat pe banca aspiranților. „De ce vrei să devii compozitor?” Tânărul nu a dat nici un răspuns. Maestrul i-a explicat cu blândețe că un compozitor se apucă să compună doar atunci când ceea ce „este în el și nu poate fi spus” nu îl mai lasă nici să doarmă nici să mănânce. Ca interpret, practic traduci și actualizezi un mesaj verificat și validat deja. Pentru aceasta este nevoie să descifrezi mesajul conținut de lucrarea interpretată și să „il traduci” nu doar din niște semne grafice în senzații sonore ci și în situații sonore, care, pentru mentalitățile contemporane să semnifice aproximativ același lucru care-l transmitea compozitorul pentru contemporanii săi. Acest tip de adevăr se referă nu doar la timp ci și la spațiile culturale în care circulă respectiva interpretare. În cursul anilor, am avut preocupări cu precădere în domeniul interpretativ, atât la un instrument -pian- cât și la colectivități de surse sonore, formații camerale, orchestre simfonice, formații corale mixte sau compuse din voci egale, ori colective gigantice, vocal-simfonice, corelate cu mijloacele tehnice cele mai sofisticate din diverse perioade ale dezvoltării aparaturilor de captat, transmis, toaletat, redat și înmagazinat sonorul.

Un alt domeniu pe care continui să-l aprofundez este cel apărut târziu în viață, odată cu descoperirea nevoii relației cu Creatorul. Apelul inevitabil la principala bibliografie a creștinului, Biblia, mi-a deschis un teren pe care nu conținesc să-l observ și să mă minunez de practic neabordarea lui în cadrul diverselor forme ale practicii creștinismului. Partea sonoră a Cărții Cărților este total neglijată, deși ea cuprinde o multitudine de referințe la sonor. De pildă, partea centrală, aflată la mijlocul celor 66 de cărți care formează Biblia, Psalmii, este constituită din texte de cântece, de la care nu ne-au rămas decât versurile. Iar Biblia este plină de astfel de cântece „fără melodie”, de la Cântecul lui Moise după trecerea Mării Roșii la cântecul Mariei după momentul Bunei vestiri, celebrul „Magnificat”. Dar acestea sunt doar sunetele organizate în cântece, Biblia este plină de sunete ale naturii, ale diferitelor personaje, sau ale altor ființe vii, pomenite pe fiecare cele peste 1200 de pagini a celei mai

traduse și tipărite surse de învățătură din toate timpurile.

**Cristian Mladin:** *Vremurile sunt tulburi, lumea e într-o continuă schimbare, progresul tehnic este accelerat, dar în aceeași măsură și stress-ul cotidian este tot mai accentuat și ne acaparează implacabil. Considerați că arta este un panaceu, un antidot ce se opune griului cotidian? Mai putem vorbi de o revoluție artistică? Sau, dimpotrivă, arta este o reminiscență a ceea ce a fost în Renaștere, de exemplu, și nu mai are un impact major în viața noastră, a tuturor?*

**Dorin Frandez:** Constat faptul că ceea ce numeam artă a devenit o parte din ce în ce mai nediferențiată a unui continuum cotidian. Muzica de orice fel a devenit excesiv de accesibilă datorită posibilității de a putea fi înmagazinată ca atare, reproducă de câte ori se dorește, fragmentată “îmbunătățită”, în orice situație, la orice oră din zi sau noapte în orice postură te-ai afla. Una dintre atracțiile muzicii era unicitatea contactului live cu o interpretare. Pentru astfel de “contacte”, de-a lungul timpurilor, s-au depus eforturi imense, de la cele arhitecturale, prin construirea unor spații speciale pentru accesul la opere de arte temporale (muzică, teatru, balet), până la sacrificii materiale (achiziționarea biletelor, a vestimentației adecvate participării, a transportul la puținele locații unde se petrecea actul artistic, etc). Contactul cu muzica, în alte vremuri, era incomparabil mai rar decât în prezent și făcea parte dintr-o situație aproape sincretică. La biserică, la horă sau șezătoare, la nunți, botezuri, înmormântări, la crâșmă, la chefuri, sau de prin secolul XIX, în săli special construite. Nu cred că se va vorbi de o revoluție artistică ci de una sociologică. Muzica era doar o mică parte a mediului sonor, una cu caracteristici distincte. Majoritatea contemporanilor noștri au intrat într-o adevărată nebunie a automodelării propriului abient sonor, în coplesitoarea majoritate a cazurilor, fără a avea nici tradiție ori educație, doar dar cu minuscule gadgeturi legate wi-fi de depozitele globale, sau de propriile lor “memorii externe”. Deziideratul tuturor este acela de a “umple” totul cu sunete comandate de ei care să le domine pe cele naturale, produse de alții, ori de tehnologie. În momentul de față suntem în situația în care ar fi nevoie de resetarea comportamentului începând de la primele luni de viață. Se neglijează faptul că viitorul făt reacționează la sunetele care se petrec în jurul mamei deja după primele cinci săptămâni de la concepție. De regulă, se începe cu constatarea unei zestre genetice. Ar trebui luată în seamă și ceva ce seamănă cu acea zestre dar care se referă la moștenirea unor situații sonore petrecute în preajma mamei. Nu după multă vreme de la începutul vieții aeriene, la o vârstă din ce în ce mai fragedă, noul om intră într-un adevărat malaxor de situații instituționalizate: familie, creșă, grădiniță, școală etc. Cei din jur sunt deja victime/beneficiari și manipulatori ai celor mai eficiente inventare/parcuri/depozite de surse sonore și de sunete singulare sau gata ordonate, diverse limbaje lingvistice ori muzicale, rod al civilizațiilor de pe întreg mapamondul și a cel puțin 200 de ani de schimbări de gusturi ale diverselor civilizații. Noii membrii ai oricăror colectivități intră și

(continuare în pag. 85)

vor trăi în acest vacuum sonor fără nici cea mai vagă pregătire sau protecție. Aria de accesibilitate voluntară sau involuntară a informării sonore a depășit chiar sistemul solar. Din nefericire ea nu poate fi stopată nici la nivel individual căci Dumnezeu nu ne-a creat pleoape la urechi ca să ne întrerupem voluntar relația sonoră cu mediul în care suntem imersați, nici la nivel comunitar, receptarea rețelelor radio și digitale nu pot fi limitate geografic. Doar o educație adecvată, ținută și asiduă ar putea re poziționa oamenii față de propria sonosferă.

**Cristian Mladin:** *Ați avut prilejul să descoperiți la pas caracteristicile artei la nivel local, național și internațional. Cum evaluați prezentul, raportat la realitatea artistică din urmă cu douăzeci-treizeci de ani, să spunem? Cum va fi apreciată și reprezentată arta în viitor, în opinia dumneavoastră?*

**Dorin Frandeş:** Total diferit. Imixtiunea, "ajutorul" IA va îndepărta și mai mult arta autentică de consumator. Publicul, potențialul adresant tradițional al artiștilor, tot mai puțin familiarizați și educați pentru a aprecia arta autentică, se vor deplasa în continuare cu precădere către zonele divertismentului, împinși de mass-media și rețelele de socializare, părăsiți practic de școală și părinții formați în aceleași tendințe. Tradițional, în situații tradiționale (în săli de concerte, cu comportament și vestimentație adecvată) muzica așa numită „cultă” va evolua tot ca o nișă și mai restrânsă. Autenticitatea și valoarea intrinsecă a artei va susține această situație care ar trebui dezvoltată nu neglijată, marginalizată ostentativ chiar.

**Cristian Mladin:** *Închei periplul nostru cultural cu o întrebare multiplă. Care sunt artiștii dumneavoastră preferați și cine sunt mentorii care v-au format și îndrumat pe parcursul dumneavoastră cultural? Ce proiecte artistice aveți în viitor?*

**Dorin Frandeş:** Este o întrebare extrem de dificilă cu privire la preferințele în domeniul creației și probabil și al interpretării, așa că doresc să trecem peste ea. Când privește mentorii aceștia se raportează la vârsta la care am avut șansa să am acces la ei. În privința studiului pianului au fost doar 4: d-na Tulogdy Sarolta, în perioada preșcolară, profesoarele de pian Szarvady Rozsa Iren și Georgia Graziela în timpul studiilor preuniversitare și maestrul Harald Enghiurliu la Conservatorul de muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca. Cu foarte mici excepții, toți profesorii din perioada studiilor universitare îi consider mentorii formatori în domeniul în care predau: Emil Simon - dirijat orchestră, Pop Dorin - dirijat cor, Vasile Herman - forme muzicale, Max Eisicovics – contrapunct palestrinian, Dan Voiculescu, Junger Erwin și Vermessy Peter - contrapunct baroc, Ioan R. Nicola și Traian Mârza la folclor, Gheorghe Buș - filozofie, dr. Celestin Cherebețiu și Hans Peter Turk - armonie, Gerda Turk-muzică de cameră, Wilhelm Demian - teoria instrumentelor și orchestrație și nu în ultimul rând cel care mi-a condus și studiile doctorale dr. Angi Stefan. Un loc special l-a constituit maestrul cu care am avut șansa să fac studiile de stilistică și compoziție: dr. Sigismund Toduță și dr. Cornel Țăranu. O importantă contribuție la formarea mea spirituală au avut-o cei cu care am lucrat în paralel și în domeniul artelor plastice, istoricii de artă Ditroi Thomas și Liviu Vătășianu, Dorina Crișan în domeniul

sculpturii și ceramicii, mai apoi Mariana Scherg în domeniul textile-arte decorative.

Pentru mai departe continuă preocuparea de a găsi metode cât mai eficiente de conștientizare în rândul tineretului, de la cele mai fragede vârste, cu privire la dimensiunea sonoră a realității în care trăiesc și se dezvoltă, precum și a dublei calități față de aceasta: cea de receptor fără puțință de a se decupla de realitatea sonoră și cea de contributor la formarea și structurarea mediului sonor.

O altă direcție de interes este cea a repunerii în atenția contemporanilor mei una dintre cele mai neglijate zone ale muzicii: cea sacră, complet neglijată în perioada comunistă iar acum fragmentată și neadecvată situațiilor actuale.

**Cristian Mladin:** *Vă mulțumesc pentru timpul acordat, pentru amabilitate și opinii constructive! Să fie Artă!*



**Omar KHAYYAM**

## RUBAIATE

Am întrebat Savantul și-am întrebat și Sfântul  
Sperând c-au să mă-nvețe suprema-nțelepciune.  
Și, dup-atâta trudă, atât se poate spune:  
Că am venit ca apa și că plecăm ca vântul.

În zori într-o tavernă s-a auzit un glas:  
„O, voi nebuni de viața! Voi, tineri veseli! Vinul  
Turnați-l iar în cupe, 'nainte ca destinul  
Cu lacrimi să umple paharu-acestui ceas!”

Noi nu vom ști vreodată ce ne așteaptă mâine.  
Tu bucură-te astăzi! Atâta îți rămâne.  
Ia cupa și te-așază sub luna de cleștar,  
Căci mâine poate luna te va căta-n zadar.

Grăbite ca și apa și repezi ca un vânt  
Ce-aleargă prin pustiuri, fug zilele-mi puțin.  
Și totuși, două zile indiferente-mi sunt:  
Ziua de ieri și ziua care-o să vină mâine.

Ce este această goană de umbre colorate?  
Fantastica lor fugă absurdă-i și sublimă.  
Ea naște dintr-o mare ce astfel se exprimă  
Și în aceeași mare se-ntorc pe urmă toate.

Bucata de argilă  
Olarul implora:  
- Ca tine-am fost, ai milă,  
Nu mă brutaliza.

Aceste ornamente pe cupa delicată  
Un băutor le-nscrie cu mâna-nfrigorată.  
De dragul căror gene le-a vrut așa de fine?  
Și-o să le sfarme, poate, îndurerat - de cine?



Vladimir RADU

URCÂND ȘI COBORÂND  
TREPTLE DE NISIP ALE POEZIEI

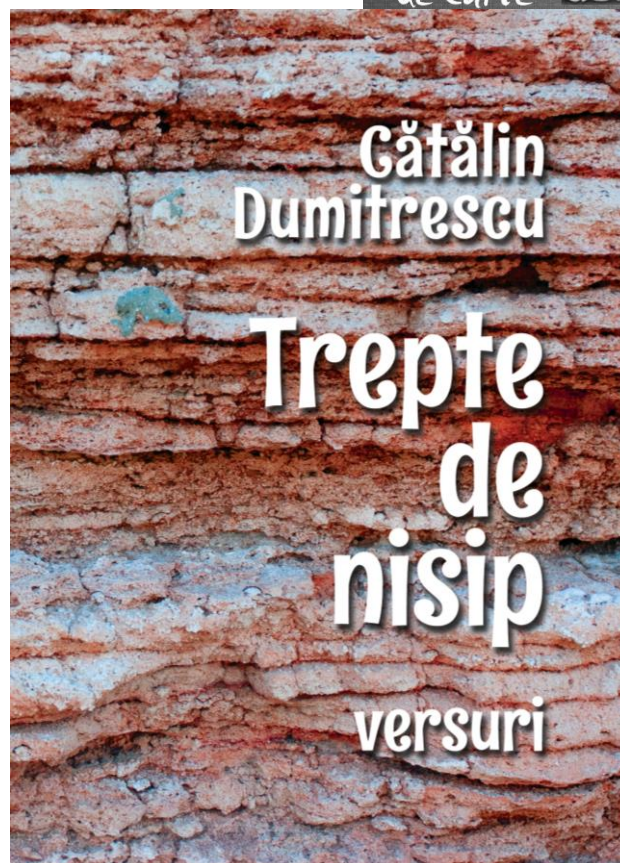
Îndrăzneala de a propune cititorilor un volum de poezie contemporană presupune asumarea unor riscuri de natură în primul rând estetică și abia mai apoi de conveniențe ce țin strict de literatură. Gusturile în artă în general și în poezie în mod special, pot fi diverse, de la elogieri până la atitudini rezervate. De aceea pornim demersul nostru de a ne apropia (așa cum au făcut-o mai înainte câțiva confrați de condei ai autorului Cătălin Dumitrescu în prefațarea volumelor anterioare) de esența ideatică și valențele estetice ale creațiilor sale recente, cu intenția de a invita cititorul la o lectură atentă integrală a paginilor volumului de față intitulat sugestiv „TREPTLE DE NISIP”.

O scurtă trecere în revistă a volumelor deja publicate se cuvine a fi făcută cu rigoarea unui cronicar atent la apariția, confirmarea și căile creației unui poet care aspiră la consacrarea într-un spațiu cultural-artistic generos, așa cum este cel al Ținutului acesta sud-moldav al Tecuciului.

La anul debutului, 2017, volumul „*Clepsidra albastă*”, prin cele 77 de titluri sugestiv formulate, ne atrăgea atenția prin ineditul viziunii oarecum dictate de concepția disoluției, a celui „vanitas vanitatum” trăit și rețrăit de generații întregi de filozofi și poeți, indiferent de epoca ori curentul literar căruia i s-a alăturat. *Orașul de nisip*, *Fluturi de nisip*, *La marginea nisipului*, *Stea pe cerul de nisip*, *Coral de nisip* ori *Clepsidra de piatră* sugerează aprioric o anumită propensiune a tânărului poet către ideea de neant în atingerea idealurilor, sentimentelor, împlinirilor din varii perspective.

Poemele din volumul „*Pajul de nisip*”, 2018 cu un număr aproape egal de pagini și poezii, continuă (e drept, la cu totul alte dimensiuni și cu o încărcătură mai atent dozată de limbaj metaforic ori de ideatică factuală), în titluri la fel de explicit formulate: *Peron de nisip*, *Nuntă în nisip*, *Nisipurile de vest*, *Gară de nisip*, *Urme pe nisip*, *Pelerină de nisip* ș.a. La acestea se adaugă dezvoltarea unui motiv din aceeași arie lexicală cu impact asupra trecerii inexorabile a timpului, „clepsidra” (*Clepsidra mată*, *Locul clepsidrei*, *Demiurgul clepsidrei*, *Pajul - „sunt pajul clepsidrei albastre”*). La o pagină aproape de final asistăm contrariat la o Întâlnire cu Timpul, în care versurile - sub aparența unei banale relatări cotidiene: „M-am întâlnit cu Timpul/ Într-o bună dimineață/ Făcea de gardă în gara/ Unde iubirea staționează doar un minut!”... Am rememorat involuntar structuri poetice din autorii cunoscuți de la Eminescu, prin Blaga, până spre Marin Sorescu.

Într-o similaritate conceptuală, al treilea volum de versuri intitulat „*Perdele de nisip*”, apărut în 2021 la aceeași generoasă editură InfoRapArt, sub îngrijirea și cu girul lui Petre Rău, oglindește convingător pasiunea autorului de a căuta împlinirea erotică devenind un adevărat „argonaut” din timpuri antice adaptat vremurilor noastre. Lectura/recitirea unor poezii din generoasa grupare a volumului, printre care *Plaja goală*, *Flori de liliac*, *Suflet pierdut*, *Descântec*, *Pictură*, ilustrează pe deplin viziunea personală asupra structurilor prozodice



încărcate de o forță de sugestie complementară ideaticului. Scena mută din “Perdele de nisip” atestă profunzimea sentimentului de efemeritate, a sentimentului nemărturisit al iubirii: „Ai mai pierdut un vis!... vom pierde o viață/ Din tăceri!” În întregul său areal inspirațional, autorul pare a privi fermecat o înșiruire expozițională cu lucrări migălos înălțate la malul mării dintr-un nisip fin, lucrări artistice de mare impact, dar sortite risipirii la primul val, la prima trecere a unui turist neatent și insensibil la valențele artistice și la strădania pe care le presupune modelarea unui castel, unui chip, unor aripi de păsări, a unor simboluri hărăzite din start efemerului.

Același sentiment ne va marca și după lectura prezentului volum, în care treptele sugerează deopotrivă urcușuri și coborâșuri ale Omului și ale Creatorului de „cuvinte potrivite”. Să fie vorba despre o continuitate în viziunea poetică pe care, cu mult curaj și cu o sinceritate debordantă, ne-o oferă poetul Cătălin Dumitrescu? Vom descoperi un univers tematic redundant dar reinterpretat prin structuri și redimensionări lirice conceptuale și prozodice? Vă invit să optați pentru una sau alta dintre posibilități.

**TREPTLE DE NISIP** include aproape 80 de titluri de poezie sinceră, curată lingvistic, curajoasă stilistic, bogată și diversă tematic. Un lector atent și lipsit de orice idee preconcepțată poate savura în liniștea unui răgaz din zbuciumul zilnic al unei existențe trepidante sau obscure, versuri cu o încărcătură dulce-amăruie de sentimente și idei încredințate hârtiei de tânărul poet hărăzit cu talent și imaginație.

Dacă termenii „nisip” și „clepsidră” acaparaseră inventarul de motive în volumele anterioare, iată că nu mai apar acum obsesiv în nici măcar unul dintre titlurile înșiruite la Cuprins. Ele rămân însă o prezență

(continuare în pag. 87)

(urmare din pag. 86)

activă și constant elocventă în conținutul versurilor, semn al unei continuități imagistice de care autorul este conștient și mereu preocupat.

Lectura integrală a volumului, reluată cu un ochi avizat al celui care prețuiește poezia ca modalitate sintetică de exprimare a sentimentelor, gândurilor și conceptelor unui autor liric subiectiv, relevă că volumul acesta dispune de o bogăție tematică impresionantă. De la evocarea naturii prin anotimpuri și peisaje alcătuitoare, suport pentru cuplul erotic omniprezent, la evocarea unor portrete ori a unor scene din cotidian, de la predominanța cu fundare a poetului „cu dor de iluzii” la meditația filozofică asupra tentației onirice umane proiectate în eternitate „Pe celălalt tărâm visul omului e o lumină” (*Priveghi*).

Accidental sau conjunctural răzbat și ecouri ale contemporaneității cu problemele ei dramatice precum războiul de lângă noi ori tablouri umane din cotidianul imediat.

De la o arie tematică la alta, paleta imagistică se îmbogățește fără a abandona un anume fir călăuzitor, aproape de estetica „vetustă” - ar spune unii! - a romantismului. Un romantism mult întârziat și adecvat condiției actuale, ca răspuns la vestita întrebare retorică „Unde ne sunt visătorii?” Iată-i, trăiesc lângă noi, printre noi, cu noi laolaltă și nu avem totdeauna timp să-i ascultăm, să le înțelegem aspirațiile, nici pe cele morale, nici pe cele spirituale, nici pe cele sentimentale. Ne rezumăm adesea la dimensiunea materială a existenței noastre efemere...

A încerca oarece grupări de motive literare prezente în țesătura contextuală a versurilor constituie un demers aproape imposibil, dată fiind diversitatea acestora de la o creație la alta. Perechea de îndrăgostiți, cu predominanța eului poetic în ipostază masculină deține de departe întâietatea în coordonatele intertextuale și lexicale. Iubirea cu avatarurile și meandrele ei se mărturisește cu greu într-un dialog imaginar voit transmis la modul direct, cu adresare la o persoană a doua, un „Tu” mereu absent, mereu fermecător prin detalii și elemente de portret fizic, vestimentar, cu gesturi tandre și atitudini dezinhibante: „Ești frumoasă/ Ca un zâmbet!”, comparația surprinzătoare cu „o toamnă franceză la Versailles”, detaliind: cu „pantofii tăi ruginii, gulerul cafeniu”, comparații diluându-se în metafore „zeitate de nisip”, „străvezie cămașa ta albă” ș.a. Nu lipsesc din arsenalul eului liric îndrăgostit nebunește câteva detalii din estetica expresionistă: „Îți jur pe un inel”, vom urca pe munți de tăceri” (*Asfalt*), „Numele tău de pe inima mea/ Nu îl va șterge nimeni” (*Toamnă*). Uneori chiar în cuprinsul aceleiași poezii alternează iluzia cu realitatea, cei doi coborând în arena iubirii precum „în corida noastră de iluzii, imagini și patimi” (*Vâslașul*). Din toate strofele dedicate iubirii necondiționate răzbate regretul, reproșul, deziluzia: „Mă amăgești cu daruri fără sens” rostind „pe de rost vorbe de-alint” (*Vizita*). Înstrăinarea, depărtarea, uitarea, amăgirea provoacă accente de revoltă, de neputință adesea, încât ființa respectată și iubită rămâne tot mai mult un mister” (*Capela*), destinul „căutat în ceașca de cafea și gândurile nu-i mai pot fi citite”, și de aceea mărturisirea zbuciumului sufletesc trezește forța masculină în dorința ei de împlinire: „Aș vrea să fiu Demiurgul/ Viselor tale” (*Zarvă*). Urcușul și coborâșul reiterează încercările omenești în versul „pașii mei coboară în trepte”, cu toate că titlul volumului și întreaga lui arhitectură prozodică și valorică

sugerează cu claritate treptele unui urcuș sisific, pe niște trepte de nisip, mereu încercat în ciuda tuturor piedicilor.

Reluarea laitmotivului „de nisip” se face într-un context mai larg subordonat ideii de Timp în poeme precum *Pe clipa mea*, *Trepte*, *Urme*, sau *Final* care plasează ca ultim vers „Aleg într-un final tăcerea!”

Dar nu putem eluda faptul că pe alocuri - ce-i drept cam difuz! - am descoperit și alte teme și motive de mare concentrare ideatică precum războiul de lângă noi, viața și moartea, asprimile vieții de zi cu zi, toate poemele apelând la o versificație îndrăzneță între clasic și modern, cu strofe de mărimi variabile, majoritar catrene dar și terține ori discursuri lirice continue. Structura bazată pe elemente redundante, repetitive și simetrii poetice cu efecte dramatice precum în poezia *Lipsă* (Lipsă aur... Lipsă nisip... Lipsă tu... Lipsă eu). Se apelează la tehnica adresării directe, confesiunea articulându-se într-un dialog permanent marcat de verbele de mișcare: alergi, treci, te porți, mă minți, mă amăgești, prin întrebări retorice „De ce mă minți, frunză?” (*O frunză*).

Dacă ar trebui să alegem doar câteva poeme pentru un eventual recital poetic reprezentativ pentru poetul Cătălin Dumitrescu, ne-ar fi greu, dar, cu îngăduința cititorilor am recomanda titlurile *Spade*, *Medieval*, *Eva*, *Vise innoptate*, *Trecere*, *Șah*, *Titanii*. Am oferi astfel, în sinteză, o viziune panoramică asupra talentului acestui autor încă puțin cunoscut în rândul publicului larg, facilitând prezența creațiilor Domniei Sale în paginile mai multor reviste de cultură care promovează valori literare autentice.

Lectură plăcută, dragi iubitori de poezie!



**Cătălin DUMITRESCU****Asfalt**

Pe asfalt nisipul scârțâie  
 Sub tălpile noastre, strident  
 Ca o iarnă-n trecut,  
 Îți jur pe un inel  
 Nu voi turna nici un metru  
 De asfalt în clepsidră,  
 Pe munți de tăceri vom urca  
 Până la ziuă!

**Toamnă**

Din întâmplare toamna asta  
 Mi-e dragă și o alint!

Parcă ne-a scris cineva  
 Destinul, cu litere de argint  
 Și ne-a negat cu lanțuri  
 De eternitate!

Numele tău de pe inima mea  
 Nu îl va șterge nimeni.

**Vâslașul**

A plouat cu stele într-o zi  
 Din epopeica paradă a străzii,  
 Cioburi și lacrimi.

Nu vor rămâne îndeajuns amintiri  
 În corida noastră de iluzii,  
 Imagini și patimi.

Vâsla pe apă a încetat să bată,  
 Pe scenă artistul e mut,  
 Cântecul în surdină ascunde,  
 Cuvinte și karme.

În colibă se naște un prunc  
 Raza de soare a zilei următoare,  
 Pe frunze ușor îngălbenite  
 Speranțe și toamne!

**Trepte**

Tropăit de iarnă-n beznă,  
 Vânt năpraznic peste gânduri  
 Tulburand și asimetric!

Pașii mei coboară-n trepte,  
 Șerpuite printre rânduri  
 Brazii umbră, eu bezmetic!

Foișorul tău un licăr,  
 La vreo patruzeci de metri  
 Gardul tău închis ermetic!

N-am să plec nu-ți fie teamă,  
 Întuneric, de pomană  
 Îmi transformi sărutu-n tic!

**Gemene**

M-am rătăcit,  
 În iluzia singurătății  
 La braț cu două nopți gemene,  
 Ieri visul semăna  
 Cu o carte a lui Borges,  
 Tot eu într-un alt timp  
 Într-un alt loc!

**Zarvă**

De ceva vreme,  
 Îți port de grijă  
 În zarva insomniilor!

Mi-e dor să te văd visând,  
 Ești așa frumoasă  
 Ca un zâmbet!

Aș vrea să fiu demiurgul  
 Viselor tale până la capăt,  
 La capătul pernei și al lumii!

**Război**

Coboară primăvara de pe cărări  
 În desiș de lumânări,  
 Ultimii fulgi sunt sângerii  
 Și vântul ăsta nou  
 Miroase a praf de pușcă!

În miez de noapte peste Nistru,  
 Scânteie cerul și pământul  
 Arde la Harcov!

Dragonul ăsta cu șenile  
 Scoate flăcări,  
 Pe străzi ca pe-ntinsele stepe,  
 Iar fumul se vede până la Londra!

**Pe clipa mea**

Te-aș lua de mână și te-aș urca  
 Pe clipa mea de visare,  
 Sprijin îți vor fi brațele mele,  
 Iar umărul, locul unde  
 Să îți adormi gândurile!

Azi mâinile tale miroso  
 A flori de cireș,  
 Ești primăvara mea!

**Final**

Adepti ai marelui spectacol  
 În lume să se vadă înzecit,  
 Din toate ce au avut în mâini  
 Au mai rămas la căpătâi cu mai nimic!

Sunt imperfect, vă spun,  
 Nu am întotdeauna ultimul cuvânt,  
 Din toate vorbele ce le cunosc  
 Aleg într-un final tăcerea!

*(continuare în pag. 89)*

**Fumuri**

Te-ai întrupat din fumuri de țigară,  
Și-aveai ochii aceia goi  
Ca un strigo!

Făptura ta difuză și amară,  
Se-ascunde acum  
De noapte ca un scrum!

Deasupra porții a răsărit o lună,  
Înghite noaptea  
Ca un coș de fum!

Metamorfoză, liniște și humă,  
Te-aliniți la pieptul meu  
Așa cum faci mereu!

**Vizita**

Mă amăgești cu daruri fără sens  
În liniștea perturbată de cuvinte,  
De mine zile-ntregi și nopți  
Cu greu îți mai aduci aminte.

Mă vizitezi o dată la un an  
Atunci și încuietoria cred că minte,  
Știi pe de rost vorbe de alint  
Și sunetul din balamale mă va vinde!

**Lipsă**

Vulpile și-au făcut  
Vizuiți în pământ,  
Lipsă aur.

Vântul sugerează  
Amintiri acide,  
Lipsă nisip.

Blufez cu noaptea  
Liniște și vise,  
Lipsă tu.

Depărtările cresc  
În viziunile tale,  
Lipsă eu.

**Medieval**

Umilul paj nu servește vin  
În pahare de carton  
Îi sunt zadarnice,  
Trandafirul de la rever  
E încă viu  
Iar cupele lui în arome darnice!

Un chip de stăpână  
A inimii lui îl urmează  
Ochii și sângele albastru,  
Glasul de cristal alintă  
Iar el își pierde  
Și gândul nebun dar și pasul!

**Zăbavă**

Ai zăbovit prea mult  
În itinerarii fără sentiment,  
Cari în desagă timp  
Pierdut și mucegăit!

Parfum de vânt  
Porți în pânzele hainelor tale,  
Te grăbești ca un gând  
Spus sus și tare!

**Anii trecuți**

Într-o zi liniștea  
A reapărut în viața mea,  
Erai tu,  
Cu zâmbetul tău ce îl știu  
De când aveam vreo paisprezece ani.

Mă urmărești ca o noapte  
Cu vise ce străbat ani,  
Încă o dată tu,  
Cu mâna ta ce alintă  
Și oglinda a douăzeci de ani!

În brațele tale am știut  
Ce e gândul și am plecat,  
Iar tu,  
M-ai ținut pe pământ  
Ca un râu de peste patruzeci de ani!

**Fără ascultare**

Lumea grăbită a ultimilor ani,  
Nici stele și nici vise  
Nu mai are!

Am vrut s-ajungem oameni mari,  
Dar valul ăsta nou  
Nu știe de-ascultare!

La trecători alintul n-are căutare,  
Iar dragostea e doar  
O altă sărbătoare!

Râul-timp spumegă până în zare,  
Pași fără număr  
Gânduri la picioare!

**Reguli, ziduri și gânduri**

Viața e alcătuită  
Din lucruri simple,  
Noi suntem cei care complicăm!

Când oamenii intervin  
În habitatul tău,  
Începi să impui reguli!

Atunci când înveți  
Ce înseamnă străin,  
Ridici ziduri!

Dacă rămâi singur,  
Regulile și zidurile  
Sunt gânduri și nisip!

(din volumul "Trepțe de nisip", apărut la editura Boem@  
în luna august, 2023)





Marin RADA

## ALB

Niciun adevăr  
nu mai încape  
în cutia poștală,  
totul e alb  
ca o revărsare de ziduri  
ce cad,  
mi-e dor de tăcerea  
palmelor tale,  
mi-e dor de parfumul  
cu rășină de brad...

Îmi trebuie în piept  
o nouă durere,  
o rană mai mare  
decât uitarea cea grea,  
o lacrimă crește  
cât un munte de sare  
o pasăre vine în zori  
și o bea...

Despre cântecul ei  
imi vorbești în poeme,  
despre zbor n-ai rostit  
niciun vis,  
o să vină cineva  
într-o vreme  
să-și astâmpere setea  
cum ai promis...

Niciun adevăr  
nu mai încape  
în cutia poștală,  
totul e alb  
ca o revărsare de ziduri  
ce cad,  
mi-e dor de tăcerea  
palmelor tale,  
mi-e dor de parfumul  
cu rășină de brad...

## MUGURI

Tu ai un fel  
de a ține brațele  
pe lângă trup,  
cum numai frunzele  
își leagănă inimile  
până le rup...

Tu ai un fel  
de a-ți ridica ochii  
de la pământ  
cum numai florile  
își ridică petalele-n vânt...

Tu ai un fel  
de a întoarce  
universul pe dos,  
cum crengile  
își întorc primăvara  
în muguri, duios...

Tu ai un fel  
de a prinde fluturii  
cu zâmbetul blând,  
eu am un fel  
de a-ți ține tâmpla  
fierbinte,  
pe umărul stâng...

Noi nu avem  
nicio lacrimă,  
numai mugurii plâng...

## FLOARE GALBENĂ

Aș vrea  
să nu mai plec,  
cireșul a înflorit  
ca o inimă,  
iarba tremură  
când o atingi,  
ca un trup,  
stelele au răsărit  
printre flori  
pe un munte  
și îmi cer sufletul  
cu-mprumut...

Vine la fereastră  
o pasăre blândă,  
cu mireasma văzduhului  
prinsă în zbor,  
are-n privire  
culorile câmpului,  
și își ține aripile  
ca un condor...

Înserarea trece  
dincolo de cuvinte,  
prin umbrele nopții  
cerul respiră ușor,  
aș vrea să mai stau  
cum stă floarea galbenă  
pe un munte,  
aș vrea să tot urc...  
dar cobor...

## CINE SUNT EU?

Suntem, fiecare  
propriile noastre cuvinte,  
poate că ascundem  
câte o tăcere  
în gând,  
tot ce nu știm  
despre lume  
a înflorit pe morminte,  
cerul,  
prin stropii de rouă,  
a curs pe pământ...

(continuare în pag. 91)

Cine sunt eu  
ca să pot înțelege  
umbra păsării  
în văzduh așteptând?  
Îmi ridic ochii  
spre cer,  
nicio lege  
nu-mi oprește lacrima  
pe care o plâng...

Suntem, fiecare  
propriile noastre cuvinte,  
poate că ascundem  
câte o tăcere  
în gând,  
tot ce nu știm  
despre lume  
a înflorit pe morminte,  
cerul,  
prin stropii de rouă  
a curs pe pământ...

#### ÎNTÂLNIREA

Am fost de curând  
până la marginea nopții,  
mi-am văzut sufletul  
deasupra trupului  
și m-am întors,  
când mă aflam acolo,  
departe, toate lucrurile  
neînsemnate,  
mi se păreau de folos,  
Îmi amintesc  
că promisem încuviințare  
să merg mai departe, să zbor,  
am închis ochii  
și i-am deschis într-o carte,  
toate erau ca mai înainte,  
la locul lor,

Am căutat în jurul meu  
o fântână,  
am cerut să bea apă  
unui străin,  
m-a privit cu ochi blânzi  
ca două milenii  
și mi-a dat apa vie  
să o închin,

Atunci am vrut  
să-i port crucea,  
avea o cruce mare  
de lemn noduros  
mi-a făcut semn  
că și a mea lăstărește  
și am pornit  
să străbatem viața  
pe jos....

#### O SINGURĂ ZI

Fluturii trăiesc  
o singură zi,  
unii vor să cucerească

Într-o singură clipă câmpia,  
alții zboară din floare în floare  
căutând în parfumul exotic,  
copilăria...

Seara nu mai e nimeni  
să le tulbure somnul,  
ochii lor au încetat  
să mai vadă,  
florile și-au întins  
peste lujeri tristețea,  
fluturii vor fi în curând,  
primii fulgi de zăpadă,

Se caută acum inovații,  
alte valuri de fluturi  
au murit în vocale,  
cineva numără  
din zece în zece  
și ne întinde otrava  
să o bem din pocale...

Fluturii trăiesc  
numai o singură zi :  
am putea să aflăm  
de ce tremură florile  
în fața furtunii,  
am putea să învățăm,  
într-o zi să murim,  
am putea să învățăm  
să fim fluturi  
pentru florile lumii ...

#### IZBĂVIRE DE ANĂ

Ană,  
de ce ochii tăi  
sunt mai mari  
decât marea  
și de ce se pornesc  
dinspre ei malurile  
de nu știi  
din câte adâncuri  
se adună  
adierea lor lină ?...

Necuprinsul  
mă apropie  
și mă biciue  
cu părți neegale  
de nevinovăție  
și vină ...

Risipeste-mă  
și adună-mă peste ape,  
femeie,  
Ană cu ochii mari  
de lumină !...

Înlăuntru  
și în afară ,  
nu sunt decât ,  
umbra vinovatului  
fără de vină ...





Ghiță NAZARE

## O CARTE A VIEȚII ȘI A MORȚII\*

Eleonora Stamate, olteanca (își detersă drumul, îl puseră, îl duseră) de Tecuci, cunoscută și apreciată poetă, debutează în proză cu romanul *Reverberații cotidiene*, apărut anul trecut la Editura OLIMPIAS. De fapt, Eleonora Stamate se prezintă publicului iubitor de cultură/de literatură într-o triplă ipostază: poetă și, de acum, și prozatoare, editoare-fondatoarea revistei *Tecuciul literar-artistic*, redactorul-șef al acesteia de peste 15 ani, revistă care se apropie de numărul 70 și un entuziast animator al vieții culturale tecucene și nu numai, recunoscută inițiatoră de manifestări culturale în plan local.

Romanul Eleonorei Stamate este, deopotrivă, o carte a vieții și a morții, a optimismului și a deznădejdei, a bucuriei și a tragicului. Autoarea sintetizează în câteva rânduri întreaga filosofie a existenței umane, adresându-se lectorilor săi: *Dragul meu cititor, călătorește, râzi, plângi de bucurie, plimbă-te, ascultă muzică, umpleți sufletul de bucurie! Să mori nu este mare lucru, groaznic este să nu trăiești! Visează, creează, iubește ca și cum ai trăi veșnic! Nu cât trăiești, ci viața din anii tăi contează! Viața este o luptă...pe viață și pe moarte! Din păcate, ne tulburăm viața, cu grija morții. Nu știm să trăim, căci trăim fără să știm a trăi, și suntem morți fără să murim...În fiecare zi alergăm, căci însăși viața este o alergare către moarte. (p.84).* Poate că la aceste îndemnuri...filosofice, autoarea ar mai fi putut adăuga îndemnul esențial al vieții, *Asigură-ți existența!*

Primul roman al Eleonorei Stamate poartă girul altor doi reputați scriitori, prieteni și colaboratori ai autoarei: băcăuanul Petre Isachi și vasluianul Petruș Andrei. „Confruntarea fără speranță, lupta donquijotescă, aparent inutilă, cu destinul orb și imprevizibil e sensul existențial al lumii personajelor create de poeta Eleonora Stamate” (p.10), spune Petre Isachi despre proza „Reverberații cotidiene”, în vreme ce Petruș Andrei este impresionat de traiectoriile existenței umane surprinse în textul romanului: „**Durerea**, pricinuită de pierderile omenești, **Singurătatea** alergătorului de cursă lungă și a artistului, **Tristețea**, **Amintirea** celor dragi, **Speranța** dar și **Iubirea**, în cele din urmă, și **Viața** care merge înainte”. (p.94).

Eleonora Stamate face un elogiu destinului, care știe să le aranjeze pe toate în viață, de la cădere (decădere) la înălțare (zbor). Dedică această carte „părinților și socrilor”, fiind, probabil, o legătură între aceștia și personajele volumului, integrând chiar referințe autobiografice, cartea nefiind întrutotul ficțiune. Descrierea unui moment dramatic din viața de familie a unuia dintre personaje, Fredy, este semnificativ: „-Vai de capul meu, am rămas și fără tată. Câteva zile în urmă, mama și băiatul meu au suferit un accident de mașină, acum sunt la morgă. Tată, tătuțul meu, m-ai părăsit și tu!

Eleonora Stamate

Reverberații  
Cotidiene

roman



Editura OLIMPIAS

Probabil că mama îl așteaptă să vină să fie și el cu ei în familie...tristă familie; eu cu familie, eu fără familie, singur și nefericit, trei sicrie...ce înmormântare, câtă tristețe, ce tragedie! Parcă am fost blestemat, bunicii nu i-am cunoscut, eram micuț când ei au plecat la cer, iar acum, în loc să fim împreună, cu toții fericiți, soarta ne-a luat totul, ne-a luat bucuria de a trăi”. (p.18). În oglindă, o entuziasmantă scenă de dragoste, o expresie elocventă a ceea ce este, de fapt, viața, ne-o oferă același personaj: „-Ești fermecătoare... știi... știi... aș vrea să te am... Și cu gesturi precipitate începu s-o dezbrace, să o simtă mai aproape de trupul său. Miroși a iasomie și levănțică, ador mirosurile astea. Mîinile lui Fredy începură să-i cuprindă trupul Elianei - cele două personaje direcționale ale romanului -, ar fi vrut s-o lipească pentru totdeauna de al lui... O mână mai agitată îi cuprinse spatele, trecu pe după gâtul ei și șoaptele amândurora se împletiră cu atâta patimă...sărutări rebele îi aduse în pragul arderii.” (p.32).

Bucuria și durerea se împletesc dulce-amar nu doar între paginile romanului, ci chiar între cei doi, Fredy și Eliane, cititorul fiind martorul tăcut al unei drame dincolo de puterea omenească de înțelegere: Eliane îi dă lui Fredy „O veste tare, voi fi mamă”, în vreme ce Fredy i se adresează „Iubita mea mămică, vom avea un copil, copilul nostru”. Momentul fericit se suprapune însă peste momentul dramatic sau invers, nici nu mai are importanță, în care lui Fredy i se aduce la cunoștință „rezultatul de la ecografie, că are leucemie și că trebuie să facă chimioterapie”. Sfârșitul tragic este implacabil, Fredy se sfârșește în somn, „se stinsese ca o lumânare, încet și trist!”, urmând să fie transportat din Yemen, unde era într-o misiune medi-

(continuare în pag. 94)

## De vorbă cu Ariel

Timur Chiș



Editura Liric Graph

Raul BABI

## Oare poeziile sunt calea dragostei?

"De vorba cu Ariel" este un volum de poezie (+câteva povestiri) scris de domnul conf. univ. dr. ing. Chiș Timur-Vasile.

Apărută la **Editura Liric Graph**, în **Colectia Grai Românesc**, cartea abordează mai multe teme, majoritatea transpuse cu ajutorul textului liric.

Variind de la subiecte precum "Pelerin pe drumurile vieții", până la povestiri despre vecinii din satul natal, autorul ne poartă, prin mijlocirea eului liric în întreaga lume "printre copacii bătuți de ploile Galiciei" și chiar pe vârful Țibleș, aflat în proximitatea locului unde s-a născut.

Cu o lejeritate aparte, poetul conturează cel mai frumos sentiment din Lume - dragostea, cuprinzându-l în cuvinte și asemuindu-l, nu de puține ori, cu arta scrierii stihurilor.

În ultima parte a volumului ne sunt relatate amintirile despre evreii din satul Săliștea de Sus (Maramureș). Urmărim stabilirea primului mozaic și înflorirea acestei comunități în jurul comerțului. Mai apoi, tristețele evenimente din primăvara anului 1944 sunt descrise, urmate cu vitejie de un sfat extrem de important: "Să nu uităm să fim umani!"

Tot în cele din urma pagini, ne este descrisă o frumoasă poveste de dragoste copilărească între tatăl

autorului (Simion Chiș, mai apoi director adjunct și învățător al Școlii Generale din Săliștea de Sus) și Pesi, o frumoasă evreică de 16 ani, a cărei familie venită din Galiția (Galici, Ucraina - Polonia) comercializa fuste, cămăși și baticuri viu colorate.

Deși interzisă (din prisma faptului că Pesi trebuia să se mărite cu fiul lui Wolf), iubirea dintre cei doi duce la o ceremonie de căsătorie (pur fictivă), însă în umbra căreia cei doi îndrăgostiți își atribuie două stele care strălucesc până în ziua de azi.

Din nefericire, sfârșitul lui Pesi avea să vină odată cu deportările din 1943, lăsând în urmă un gol în sufletul lui Simi, așa cum îl alinta ea pe tatăl poetului.

O carte din trecut pentru viitor.



Raluca ROGOVEANU

## Lirica morții pierdute printre ruinele vieții

Profesorul de științe tehnice și inginerie petrochimică, Timur Chiș, își deschide sufletul în noua carte de poezie, **Zăpadă în suflete**, publicată de Editura Liric graph -023.

Autorul, prezintă în prima parte, o selecție de poezii care sunt adevărate exerciții de reflecție și auto-reflecție, în geografii închise în crisalida emoțiilor.

Goreme, Cappadocia, Istanbul induc starea de contemplație și creează o anumită trăire lirică, atât a autorului cât și a cititorului.

Este de renume jocul Dervișilor din Cappadocia, dar intrarea în absolut a poetului alături de morții familiei domniei sale și a corpurilor în rotire a călugărilor turci, demonstrează abilitatea acestuia de a induce cititorului lumi paralele și pline de trăiri liturgice.

Iubirea rămâne singura stare care contracarează anxietatea legată de ideea morții. Tocmai de aceea este căutată ca o esență, mai degrabă decât materialitate, ca o nostalgie, mai degrabă decât ca element al prezentului.

O iubire pierdută printre praful Cappadociei, este căutată în permanență printre faldurile timpului și a spațiului real.

De asemeni căutarea este mai prezentă în lumea satului decât al orașului, al solitudinii mai degrabă decât al colectivităților sau în spațiul virtual, al internetului, decât a realității zilnice.

O introspecție a vieții cailor liberi din deltă, arată dorința autorului de a fi solitar în lumea reală, un lider care mai și obosește de atâta luptă cu șacalii

(urmare din pag. 94)

din viața de zi cu zi (o analogie foarte reușită între cimitirele neexistente ale cailor și renașterea tinerilor la viață).

Săliștea de Sus, locul copilăriei, este descris ca un pridvor al intrărilor în rai și ca un loc al plimbărilor cu cânele familiei sale (care se numește, cum astfel decât Lăbuș).

Partea a II-a a lucrării descrie lumea profesorului Balea Ștefan, cunoscut dascăl al Liceului Pedagogic din Sighetul Marmăției.

Este de remarcat scriitura densă și foarte descriptivă a ultimilor ani din viața preotului pensionat, care după o lungă pregătire a cadrelor didactice din Maramureș, a căutat prezența Sfintei Maria în lumea reală.

Chiar dacă fiecare mamă încheie etapa de alăptare a copiilor cu o lacrimă de despărțire dintre sufletul ei și gânguritul fătului, parte din corpul sfințit de Dumnezeu, asocierea laptelui de mamă cu prezența Sfintei Maria, este de netăgăduit o unică și originală descriere a spiritului creștin.

Aștept cu nerăbdare noile compoziții ale profesorului Timur Chiș, care ne prezintă o stare poetică complexă, cuprinsă între lirica iubirilor târzii și precizia calculelor tehnice ale materiilor audiate de studenții domniei sale.



cală umanitară, în Canada sa natală. Eliane se întorcea în orașul nașterii sale, la Lausanne. După numai o lună, Eliane avea să nască „copilul lor”, un copil de trei kilograme și jumătate, care „semăna uimitor cu Fredy”. „Un ochi al Elianei zâmbea și se bucura, celălalt lăcrima, bunul ei Fredy a luat cu el o lume, o iubire, un destin”. (p.84). Viața și moartea se succed.

Eleonora Stamate este optimistă, își încheie ro-manul cu îndemnul către cititor: „Visează, speră! Visătorii nu mor niciodată! Noi vom trăi, moare doar timpul. Viața ne dă nume, moartea ni-l ia!”

Evident, alături de felicitările adresate autoarei, se merită cuvinte de laudă realizatorului copertei, editorului și Editurii *Olimpias*.

*\*Eleonora Stamate, Reverberații cotidiene, Editura OLIMPIAS, Galați, 2022*



### Bunica

Am trecut cu greu  
Peste moartea bunicii;  
Totul a fost ca un coșmar  
Din care așteptam să mă trezesc.

Parcă o văd și-acum venind  
Purtând cu ea aceleași vechi și nelipsite sacoșe,  
Cu fața mică și zbârcită  
Și părul alb, strâns în batic  
Ca toate creștinele de la țară.

Bunica a fost cea care  
m-a dus pentru prima dată  
La grădiniță.  
Și tot ea m-a învățat  
Prima rugăciune;  
Duminica mă lua la biserică  
Iar câteodată  
La înmormântări,  
Unde mă întreceam cu ceilalți copii  
La prins bănuți  
Și la mâncat bomboanele de pe colivă.

Acum nimic nu mai e la fel  
Și, oricât m-aș strădui să rețin  
Lângă mine tot ce mi-e drag,  
Timpul trece și bătrânii pleacă,  
Obiceiuri se pierd, iar peisajul dispare.  
În cinematograful amintirilor mele,  
Lumina se stinge...

(din volumul „Poezia amintirii”, editura Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2010)





**Maria ANASTASIU**

### Cireșul

Să iei, te rog, la versul meu aminte  
când se dezbracă-n pripă de petale  
și tu, venind la umbra lor, călare,  
ca pe-un cireș mă scuturi de cuvinte.

Când se-arunca tăcut, din val la vale,  
sonetul meu din flori de pe morminte,  
tu te-ai făcut sonetului părinte  
și copt culesu-mi-l-ai de la poale.

Dar, iată, anii trec ca-n poame floarea  
și ca izvorul răsturnat în mare,  
iar tu, tovarăș de pe-acum cu foamea,  
tot mai ades te-abați pe-aci în cale

și-n loc să îmi culegi tu mie poama,  
îți scuturi toată floarea la picioare.

### Adânc

Mă uit și azi la cerul sfâșiat  
ca o manta cu falduri lungi, verzui,  
de soare atârnată ca de-un cui  
de care marea iar s-a spânzurat.

De câte ori cu tine-am înnotat  
în apa cu reflexe amăruie,  
de-atâtea ori spre cer am vrut să sui  
și tot de-atâtea ori ne-am înecat.

Iar azi, cu guri atât de însetate  
c-am vrea și cerul să-l golim de ape,  
pornit-am iar spre țărmul nimănuie,

când doar amurgul palid ne desparte  
de-acel adânc mai negru ca o noapte  
în care marea numai apă nu-i.

### Altoire

Și-ți spun că nu-mi mai ajunge să te sărut doar pe  
dinafară.

Când sunt lângă tine muza dă drumul la robinet  
până mă inundă,  
(iată-mă și o chiuvetă care dă pe afară),

mă uit în jur și mă îngrozesc  
că toată marea asta de cuvinte  
curge în delir pe lângă mine  
– și uit, pierd atât de multe din ele –  
ai grijă cum calci prin sufletul meu  
să nu te uzi la picioare!

Ce bine era să fi rămas eu la distanță,  
să nu se facă atâta risipă,  
debitul ăsta fierbinte mă aduce la sapă de lemn,  
iar o să-mi vină imensă  
factura la apă.

Te caut în pământ și-n crăpăturile somnului,  
îți sap visul la rădăcină  
(cu aceeași sapă de care vorbeam adineauri),  
mă cocoț pe toracele tău,  
mă încălzesc ca o viperă la sân  
și tu dormi,  
dormi mai departe,  
ce știi tu că pe pieptul tău adormit se coace  
marea-mi operă literară?

Vezi tu, în somnul tău greu, cum ți-am scos o coastă,  
o coastă curbă ca un iatagan,  
și-acum mă chinui să-ți plinesc  
locul cu carne?

O coastă ușoară, lungă și albă ca o pană –  
de-aici înaintea numai cu ea am să-mi scrijelesc  
cuvintele.

O, câte lucruri minunate nu s-ar putea face din  
coasta ta,  
din fiecare coastă câte o nouă lume,  
și totuși eu o folosesc doar pentru cuvinte:  
uite, am să-ți spun când te trezești,  
asta eram eu dacă noi doi am fi fost  
primii oameni!

Vezi aburul primordial cum se ridică deasupra  
chiuvetei?

Mi-am spălat mâinile în apa clocotită  
și le-am șters cu părul tău mare, negru,  
ți-am săpat pământul din trup și l-am udat  
cu toate acele izvoare,  
ți-am scos o coastă și acum,  
ca să plinesc locul cu carne,  
nu am altă carne să-ți dăruiesc decât carnea mea.

Tu stai acolo și dormi,  
dormi liniștit,  
până când mă voi zidi în tine ca Ana în mănăstire,  
până când mă voi așeza eu în locul coastei tale  
și am să mă întorc de unde am venit  
ca să te sărut  
pe dinăuntru.



Sasha IVANOV

## TURNIRUL

„Din primul bang al aventurii noastre  
cu apă, foc și aer și pământ,  
hrănim speranțe și pornim îndată  
prima suflare-a morilor de vânt!”

Ion Zimbru

Serghei Datcov stătea deja de șase luni în Derbent. Nu progresase prea mult în cercetările sale. Încă din prima săptămână îndosariase toate însemnările despre oraș și despre cetatea Naryn-Kala. Urma apoi să le dea forma finală, în conformitate cu dorința și obiectivele angajatorului. N-avea ce să mai descopere. Toate fuseseră dezvelite și studiate cu mult înaintea nașterii sale. Zăbovise jumătate de an pentru a convinge guvernul de la Moscova asupra temeiniciei analizelor făcute și pentru a da rezultatelor o valoare mai mare. S-ar fi vorbit în sferele înalte despre problema vechimii orașului caspic, iar ministrul cultelor putea afirma cu toată convingerea că au fost făcute cercetări, zi de zi, timp de aproape un an, conduse de însuși Dr. Serghei Datcov, marele arheolog rus. Care, în ciuda vârstei sale, era considerat unul dintre cei mai de seamă specialiști din branșă.

Locuitorii Derbentului îl priveau cu amuzament și neîncredere. Mai văzuseră ruși. Erau și dâșii, teoretic, dar nu se considerau ruși adevărați; ei se recomandau în principal cu etnia din care făceau parte. Pentru ei, rușii autentici însemnau cei trimiși de la Moscova să rezolve anumite probleme administrative sau unii vecini de-ai lor veniți mai demult cu însărcinări diverse și uitați acolo.

Deci cunoscuseră ruși de toate felurile: funcționari, polițiști, securiști, militari. Ruși care puteau să bea un litru de vodcă fără să respire, care intrau cu mașina în rândurile de flori ale primăriei, ruși care pescuiau cu grenada sau cu firul undiței legat de măciucă și râdeau ca descrierea de durere când mușca pește. Văzuseră ruși care-și spărgeau halbele de bere în cap, ruși ce rupeau hainele de pe vreo fătucă, iar pe urmă se încăierau și adormeau în propria vomă fără să-i mai facă ceva; întâlneră ruși ce săreau de pe casă cu o sticlă de votcă în fund, își rupeau picioarele și se distrau ca la cea mai tare petrecere în timp ce erau transportați la spital. Întâlniseră toate felurile de ruși, dar arheologii ruși nu văzuseră vreodată. Nici nu credeau că există. Erau convinși că-i o glumă. Îl priveau cu suspiciune pe Serghei.

Din acest motiv el nu a reușit să-și facă prieteni, deși locuise în Derbent jumătate de an. La început, localnicii fuseseră interesați de persoana sa. Așteptau să-l vadă coborând beat, de-a berbeleacul, dealul cetății. Țineau pariuri. El, cu carnețelul, cumișelul și conștiincios însemna diverse chestii... Plictisitor! Nu i-au mai dat atenție. Serghei s-a bucurat pentru că nu dorea socializare cu localnicii. Era mulțumit să fie lăsat în pace, să poată lucra. Nu la ce-i dăduse guvernul, se muncea conștiincios la un proiect al său personal: o carte despre pietre.

La sfârșit de săptămână călătorea în Azerbaijan. Ziua și-o dedica unei pasiuni mai vechi: petroglifele din Gobustan. Seara o petrecea la Baku. Îl încânta orașul. Și Derbentul îi plăcea, dar capitala statului vecin îl

fascinase de-a dreptul. Se plimba ore întregi. Își punea ordine în gânduri. La întoarcere, scrisul părea mult mai ușor. Se și îmbăta puțin. Pe plajă, la o bombă ori la vreun bar select din centru. Își permitea, fiindcă era plătit de guvern. Comanda și consuma singur-singurel, doar el la masă, șampanie, somon și caviar. Femei tinere îi zâmbeau. Nu din interes, doamnele din Baku nu erau așa. Îi aruncau ocheadă pentru că le plăcea de el. Serghei se prezenta ca unul dintre cele mai reușite exemplare de rus: blond, înalt, cu ochii albaștri, elegant, seducător...

Nu se plictisea la finalurile de săptămână, dar parcă nici nu se simțea împlinit. Se complăcea, îi era bine, însă parcă fără rost.

Până când a cunoscut-o pe ea. Pe Aula, funcționară la o instituție din Baku. Nu era frumoasă îndeajuns, dar elegantă, grațioasă și distinsă peste măsură. Arăta ca o prințesă dintr-un regat Asiatic venită în vizită la Europa. Față mare, rotundă, pomeți stâncoși, ochi căprui, galeși, rotunzi și cruciși, voluptoasă unde era nevoie și slabă în rest, se îmbrăca stilat ca o pariziancă dinaintea de globalizare. Îi străluceau ochii când zâmbea și două șanțuri îi brăzdau fața pe sub pomeți, de la urechi până de-o parte și de alta a bărbiei. Avea un chip atât de luminos și senin încât orice bărbat ar fi jurat cu viața că nu se putea ascunde vreun rău sau urmă de viclenie în umbra lui. Era genul acela de femeie, cum puține sunt, care te putea face s-o iubești fără gelozie.

Când își slăbește dragostea bărbatului strânsoarea, câteodată, femeia deșteaptă știe să-i aplice o infuzie de gelozie și să-l aducă pe calea cea dreaptă; ea nu avea nevoie să facă așa ceva, la ea era de ajuns un surâs, iar bărbatul stătea din nou captiv la picioarele sale. L-a cucerit pe deplin, îl subjugase practic pe Serghei Datcov. L-a cărat după ea de-a lungul și de-a latul mării Caspice. Trecea des lacul să-și vadă familia în Aktau. Mergeau împreună, numai după dorința ei, la Astrahan, la Derbent. Sau se duceau să plutească pe mica băltoacă sărată, cea mai sărată din lume. Se învățase și îi plăcea la nebunie, încă de când fusese copilă și o însoțeau părinții. Nu-i era ușor lui Serghei, să plece din Rusia în Azerbaijan, iar de acolo, în funcție de cum avea cheful frumoasa asiatică, să treacă în Kazahstan sau în Turkmenistan. Dar le făcea pe toate cu plăcere, că așa erau rușii: pe cât de viteji și bravi în luptă, pe atât de umili în dragoste. O femeie frumoasă putea face orice din ei. Norocul lui Serghei că dăduse peste una cinstită care nu era interesată să profite în vreun fel de bunătatea lui, voia doar să-l iubească sincer.

De dragul ei se afla în acea zi la cetate. Aula ceruse să-i arate ce lucrează el. A dus-o de mână pe scări, din Derbent până sus. Unii urcau cu mașinile, dar Serghei dorise a-i prezenta totul, pe îndelete, și orașul, și marea. I-a povestit întâmplări de pe drumul mătăsi, istoria fortificațiilor și a locurilor, de la începuturi. Timpul a trecut repede; nici nu și-au dat seama când ajunseseră sus. Iar Serghei n-a realizat că ce-i povestea el fetei contrazicea rapoartele întocmite, tot de el, pentru Kremlin.

Cetatea stătea așezată ca o coroană pe creștetul

(continuare în pag. 97)

dealului. La baza versantului, pe loc drept, se împrăștiase orașul, chiar până în buza mării. Înainte, întreaga așezare fusese adăpostită între ziduri fortificate. În vremurile noastre însă, orașul se dezvoltase, iar din zidurile ce coborau spre apă nu rămăsese mare lucru. Doar cetatea de pe colină își păstrase neștirbită autoritatea.

Veghea ferm la urbea ce se extinsese haotic, și privită de jos dădea impresia că dintre întăriturile sale izvorăsc înspre cer munții. Era înconjurată de munți înalți, de zecedouăzeci de ori cât zidurile sale. Trebuia să fi fost tare frustrant pentru asediatorii ce pândiseră de-a lungul timpului. Să urce până la vârf culmile semețe acoperite cu pădure joasă, să privească în interiorul cetății, să vadă totul, dar să nu poată atinge nimic. Să cuprindă vizual întinderea dintre ziduri și să trebuiască a se mulțumi cu atât. Naryn-Kala parcă se așeza în palma războinicului ca o pradă ușoară, și totuși imposibil de vânat. Interiorul zidurilor ce încă rămăseseră ferme era destul de generos și ar fi putut găzdui un oraș întreg. Cele trei-patru clădiri supraviețuitoare adăposteau birouri ale administrației și un mic muzeu înființat de curând. Câțiva muzeografi și ghizi locali asigurau mentenanța. Tot ei păstrau porțile cetății deschise pentru turiști, aproape întreg anul.

Veneau turiști din Azerbaidjan, din Dagestan și împrejurimi, din restul Rusiei, chiar de departe, din Franța sau Germania, pensionari în special. Toți fiind întâmpinați cu multă căldură și indicații șoptite. Frumusețea cetății, a locului, calmul întreținut de ghizi, creau atmosfera frumoasă pe care Serghei dorea să o arate iubitei sale asiatice.

Pătrunseră pe poarta vestică din brațul drept al zidului care odată năzuise spre mare. Ea a rămas să facă poze pe esplanada unde se țineau diverse festivități și de unde se deschidea uimitor scena orașului viu, scăldat în marele lac sărat. Serghei a intrat în clădirea muzeului să afle cine era de tură. Ca niciodată, în parcare cetății se aflau trei autocare ce aduseseră turiști. Vremea se păstra frumoasă și pe lângă bătrânii coborâți din autocare ce vorbeau engleză și germană, își făcuseră apariția mulți vizitatori din zonele limitrofe, ajunși la Derbent cu mașinile personale. Atmosfera părea numai bună spre a o încânta pe Aula și pentru a o convinge să poposească mai des la Derbent. Iar fi venit și lui Serghei mai ușor. Îl istoviseră drumurile departe.

Stătea de vorbă cu o doamnă ce indica răbdătoare fiecăruia sensul corect de vizitare al muzeului și apoi al cetății.

Focurile de armă au început să se audă când Serghei urcase la primul etaj al muzeului. Știa ce sunt acelea. Făcuse armata. Multă armată și nenumărate concentrări. Pe timp de pace într-adevăr, dar trăsese destul cu pușca. Serviciul militar era o datorie sfântă pentru locuitorii Volgogradului, orașul unde se născuse și crescuse el.

Aula rămăsesese afară. Era acolo. Serghei traversă în fugă spațial expozițional și coborî treptele câte trei odată. A dat să iasă pe ușa metalică, acoperită cu lemn masiv, ce folosea ca acces în complexul muzeal și în interiorul cetății. Nu reuși. Gloanțe începuseră să ricoșeze din scheletul metalic al ușii. Cu prezență de spirit și curaj, a închis și ferecat poarta, lăsând atacatorii în afara zidurilor principale ale cetății. De dincolo se auzeau voci îngrozite și focuri de armă. A trântit un dulap în dreptul ușii și a urcat grăbit din nou la etaj. Prin fereastra îngustă putea să vadă

tot ce se petrecea în curtea exterioară. Leșuri ale unor oameni împușcați zăceau pe esplanadă. Restul fuseseră strânși în grădinița, delimitată cu un mic garduț, dintre zidul principal al cetății și cel care pornea spre mare. Atacatori cu mitraliere și cagule îi amenințau pe turiștii ținuți ostateci. Împușcau fără milă pe câte unul nesupus ori care urla prea tare. Erau patru în jurul grădinii. Al cincilea trăgea cu pușca înspre ușa de acces în muzeu și cetatea propriu-zisă. Trei plecaseră roată să intre printr-o spărtură a zidului și să iasă în interiorul fortificației. Nu le picase bine faptul că Serghei blocase poarta. Le dăduse peste cap toate planurile.

Arheologul nu știa ce să facă. Se auzeau sirene, dar erau încă prea departe, și oricum nu puteau fi de mare ajutor atâta timp cât teroriștii aveau așa mulți ostateci. Printre care și Aula, iubirea lui cea mare, singura lui mare iubire. Motivul, perfect întemeiat, pentru extraordinarele sale acțiuni ulterioare. Ea Aula fusese motorul, resortul acestei întâmplări neobișnuite. Să revenim!...

Atacatorii și-au dat seama că sunt priviți și au început să țintească geamul. Serghei s-a retras. A coborât iar la parter. În interiorul muzeului erau captivi câteva zeci de turiști paralizați de groază.

Armata și poliția rusă se puseseră în mișcare. Poliția ajunsese deja. Erau dincolo de poarta principală. Armata întârzia, venea tocmai de la Mahacikala. Trimisese totuși două elicoptere. Mai mult pentru observarea situației. În lipsa unui plan elaborat și aprobat de un general, nu puteau încă să intervină. Nimeni nu era dispus să-și asume eventualele pierderi suplimentare de vieți omenești.

Agresorii mascați, posesori de mitraliere, începuseră să strige către cei din interiorul muzeului, amenințând că vor începe să execute ostateci dacă nu se deschidea ușa. Trăgeau în aer și urlau să iasă toată lumea afară. Spuneau că oricum vor ajunge înăuntru și va fi mai rău.

S-a creat busculadă. Familii fuseseră despărțite. Soți și copii rămași afară voiau să deschidă poarta pentru a merge la ceilalți, neînțelegând că oricum erau toți în pericol de moarte; și cei de o parte și cei din cealaltă. Măcar cu ușa închisă îi țineau pe atacatori ocupați. Serghei s-a luptat cu unii dintre turiști, dintre aceia disperați și îngroziiți. A blocat inclusiv intrarea dinspre interiorul cetății, pe unde urmau să sosească cei trei care ocoliseră zidurile.

Situația rămăsesese tensionată, dar stabilă până când s-au auzit elicopterele. Atunci atacatorii și-au pierdut răbdarea. Au început să execute pe unii dintre captivi. Strigau că dacă nu iese toată lumea imediat, nu mai rămâne nimeni în viață dintre cei din curte. Serghei nu mai avea ce să facă. Oricum ușile, cel puțin cea de la interior, ar fi cedat în scurt timp. Țipă de la geam că se vor preda și că nu e nevoie să mai omoare pe nimeni. A spus că va dura puțin până mută dulapurile din ușă.

Mascații s-au mai relaxat. Începuseră să-i aranjeze pe cei din grădiniță. Le-au ordonat să se așeze jos, cu capetele în pământ, iar ei s-au lăsat pe vine printre ei. Le era frică de eventuali lunetiști.

Se auzeau lemne frânte după ușa muzeului. De

(continuare în pag. 98)

dincolo, din parcare, vuia portavocea poliției. Durase un pic cam prea mult mutarea dulapurilor ce baricadau ușa aceea.

În sfârșit s-a deschis. Mai bine zis s-a întredeschis încet. Un zângănit metalic captase atenția tuturor, inclusiv a ostatecilor. În ușă a apărut o armură. Un om îmbrăcat în armură medievală, de turnir, cu o secure din aceea lungă cu vârf de suliță în mână. Avea coif, platoșă și pieptar întocmai cum se purtau la turniri sau la asaltul cavaleriei pe vremuri. Nu făceau parte din tradiția cetății Naryn-Kala. Dar existau mai multe, la loc de cinste în vitrine, probabil confiscate de ruși de pe undeva de prin Europa Centrală. În interiorul echipamentului metalic, asumându-și cu bărbăție riscul de moarte, nu era altul decât Serghei. Care știa ce însemna terorismul. Știa că puțini aflau scăparea după o asemenea întâmplare. Gândise el, după mintea lui, că era singura modalitate prin care să o întâlnească din nou, în acea lume, pe Aula, iubirea vieții sale.

Știa că rușii nu negociau și, chiar dacă ar fi fost iertat de băieții răi, puțin probabil, căci un intelectual rus, ca el, constituia o țintă clară, ar fi murit mai mult ca sigur în cursul operațiunilor de salvare. Iar dincolo de toate argumentele, stătea mândria lui. Se născuse în orașul care purtase cea mai mare bătălie din lume. Și o câștigase el, poporul lui. Nu putea să nu simtă încredere și fală. Chiar dacă ar fi fost un simplu mujic din capătul Siberiei, tot nu s-ar fi lăsat ucis ca un laș. Era rus. Simbolul heraldic ar fi fost de ajuns. Rușii fug în direcția din care se aude răpăitul mitralierei și nu invers ca alții, își spunea el.

Ieșirea lui, îmbrăcat în armură și cu securea în mână, pe acea ușă a condus la dilema atacatorilor. Nu puteau, era o judecată de bun simț că nu puteau să-i ceară să se oprească amenințând că execută ostatecii. Când ai o mitralieră încărcată în mână nu șantajezi pe unul ce te atacă folosind o secure. Tragi și-l împuști, era evident. Așa au procedat și mascații. Au lansat rafale înspre el. Gloanțe ricoșau din armura veche, dar nu numai spre exterior, pătrunseseră câteva și înăuntru. Serghei s-a adăpostit după un bloc masiv de piatră decorativă. Era șocat. Încă nu simțea durerea, dar sângele începuse a țâșni prin mai multe locuri. Nu mai putea face nimic. Orice parte din armură ieșea în afara cazematei improvizate era ochită și perforată fără milă. Și totuși, nu își pierduse speranța, deși sângea abundent și nu știa sigur de unde. Făcea într-una semne amenințătoare și apoi rugătoare înspre poarta de unde ieșise el însuși. Urmate apoi de gesturi deznădăjduite. Parcă întreba și tot el răspundea: „De ce sunteți așa? Cum puteți fi așa de lași? Nu vă e rușine?... Meritați să muriți! Veți muri ca niște fricoși! Cum să vă ajut? Eu am făcut tot ce se putea. Acum ajutați-mă voi! Nu putem învinge decât împreună! Haaaaaii! A strigat tare: Haaaa!

Și timid... strigând, apoi urlând nebunește... Au început să iasă pe ușa muzeului unul câte unul, îmbrăcați în armuri sau în zale, germani și englezi bătrâni, avari și alți băștinași din Derbant, azeri și ruși veniți în excursie.

Unii erau loviți, cădeau și urlau îngrozitor, dar nu puteau fi împușcați toți. Nici nu s-a reușit, fiindcă armurile medievale rezistau încă bine. S-a ridicat și Serghei, deși era rănit. Îmbărbătat de cei pe care el însuși i-a învățat ce să facă, și au făcut întocmai, chiar dacă întârziată de spaimă; s-a ridicat și, fără să-și dea seama, cu forța pe care nu știa c-o are, s-a trezit chiar în fruntea lor, conducând acea gașcă de nebuni în armuri... Teroriștii trăgeau fără

oprire, încărcător după încărcător, și târziu și-au dat seama că din atacatori deveniseră atacați. Prea târziu. Un glonț nimerise coiful lui Serghei. Asta nu l-a oprit. Cu capul gol și cu părul răvășit, cu ochii injectați și fața îmbujorată, cu armura sângerândă s-a avântat înspre dușmanii săi.

Învârtea neconținut deasupra capului și în lateral arma veche, iar centrifuga parcă îl propulsă cu și mai mare viteză înainte. A ajuns repede în interiorul grădiniței. Pășea printre oamenii ghemuiți și speriați fixând neîntrerupt cu privirea țintele sale. L-a pălit pătimaș pe cel mai apropiat dintre atacatori cu bărdița în cap și i-a desfăcut cagula în două felii egale. Apoi l-a împuns pe următorul cu vârful suliței și l-a ridicat în sus până când sulița s-a frânt. Restul au căzut în sarcina celorlalți curajoși în armuri. În câteva secunde toți atacatorii au fost răpuși.

N-aveau centuri explosive autodeclanșatoare.

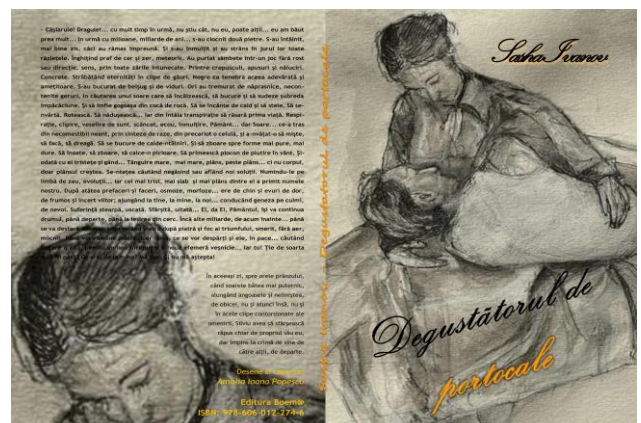
Erau niște teroriști cumsecade, corecți în felul lor, motivați de propriile drame, care luptau și ei cum se pricepeau și nu țineau neapărat să moară, dar o făcuseră.

Când ceilalți trei teroriști, ce ocoliseră zidurile, au bătut la ușa din spate a muzeului, ostatecii aveau deja arme de foc, săbii și sulițe. I-au luat prin surprindere și i-au terminat repede... Totul a fost filmat din multe unghiuri. De cei captivi ce doriseră să-și înregistreze pentru posteritate ultimele secunde din viață și de soldații din elicoptere care strângeau informații utile pentru superiorii lor. Dintre cei în armuri doar chipul lui Serghei s-a văzut clar. El rămăsese fără coif în timpul atacului. Arăta ca un conducător de oști ce nu mai ținea cont de nimic, decât să-și conducă armata la victorie.

Imaginile cu el făcuseră rapid înconjurul lumii. Devenise un erou planetar peste noapte. Toți eroii antici la un loc nu păreau atât de semeți ca frumosul rus când o săruta printre lacrimi pe iubita sa, aproape leșinată de fericire și de emoție.

L-a iubit și mai mult. Nu numai ea. Multe femei de pe Pământ făcuseră o pasiune pentru el. Câștigase respectul multora. Mai ales a celor din Derbant. Un conducător avar i-o oferise de soție pe fiica sa de numai 15 ani. Iar asta nu era puțin lucru.

(Din volumul "Degustătorul de portocale" în curs de apariție la editura Boem@)





Timur CHIȘ

## Între expresionismul lui Aron Cotruș, viziunile lui Ion Barbu și baladescul lui Radu Stanca la poezii maramureșeni

Existența unei lirici populare, țărănești, este confirmată prin viu grai, încă din vremuri de mult apuse, datorită compunerii strigăturilor (urările) spuse la nunți și botezuri (botejuni).

Dar o sistematizare a acestora, urmată de o clasificare a creațiilor populare în poezii, balade și povestiri, este rezultatul introducerii religiei greco-catolice în bisericile locale, când preoții au adaptat obiceiurile catolice în lumea ortodoxă.

Astfel apare în peisajul literar local, privesnele și cântările morților (compuse de către diecii bisericilor care au rolul de a descrie în versuri – verșuri - viața celui care este petrecut pe ultimul drum).

Totodată în această perioadă (după anul 1600) se dezvoltă și teatrul popular.

Tache Papahagi este primul filolog român ce descrie foarte bine, în teza lui de doctorat, Graiul și folclorul Maramureșului (1925), piesa de teatru Viflaimul (o piesă ce descrie Nașterea domnului nostru Isus Cristos, cu umor și religiozitate și pe înțelesul tuturor).

Ulterior și Béla Viktor János Bartók, în vizitele sale pe meleagurile maramureșene, avea să culeagă peste 200 de cântări și poezii populare, imprimându-le pe discuri de alamă.

Dar poezia, ca și prezență descriptivă a maramureșenilor în lumea literară, a apărut după 1963 când poetul Ion Luga debutează în revista Luceafărul.

Primul autor din Maramureșul Istoric, care avea o viziune filozofică complexă asupra vieții, Ion Luga publică la Editura pentru literatură în anul 1968 volumul de versuri **Tăceri neprimite**, care de astfel descrie viața ca și o reală plăcere și bucurie, precum și o sorbire a trecutelor iubiri de domnițe și horincă,

Urmare a problemelor survenite în urma unui protest spontan alături de alți poeți (prima grevă a foamei în lumea literară din Europa de Est), autorul își schimbă etosul poetic, trecând de la viața descriptivă normată, la o sobrietate excesivă a discursului poetic, urmat de o cântare asemănătoare lui Aron Cotruș (descrie viața Maramureșului în cuvinte dure, lipsite de șlefuirea atât de prezentă în poezia patriotică din acea vreme).

Cărțile publicate **Almar**, 1970; **Tara fîntînilor**, 1971; **Irosirea zăpezilor**, 1974; **Cămașa Patriei**, 1975; **Din Marmația**, 1977; **Binecuvîntata, civilizație**, 1980; **leșire din vis**, 1982; **Fîntîni pentru bronzul eroilor**, 1983; **Casa poemelor**, 1984; **Povara umbrei**, 1987, induc în mintea cititorului o seriozitate excesivă a vieții față de o parodie a libertăților existențiale.



*“Sânt cel mai frumos bărbat din nord  
latin la vorba, turbure în sânge;  
cânt și păduri boreale hăuie  
sufletul meu printre stâncile țării”  
(Bărbatul din nord).*

Poezia lui Ion Luga descrie satul, ca un loc împresurat de păduri și viață pe acoperișuri cerești.

De asemenea își poartă pașii pe ulițele copilăriei, printre prispelile caselor, unde duhul se odihnește în cioplitura porților (Numele meu).

Un poet și o poezie dedicată erosului sătesc, a fost și o bază de pornire pentru generații de tineri scriitori maramureșeni.

Ion Bogdan (Dumitru Luga) face parte din poezii generației 70-80, fiind un fin cercetător a vieții Maramureșenilor de peste Tisa.

El este cel ce a creat primul cenaclu literar al copiilor din Săliștea de Sus și a fost redactorul primei reviste literare a unei școli din Maramureș și anume revista Semnal (primul număr apărând în anul 1969).

Numărul al doilea al acestei reviste a apărut în 1970, în condiții topografice excelente, iar în anul 1973 a apărut al treilea număr.

Atât Dan Rebreanu cât și Constantin Lazăr descriau revista Semnal ca fiind o culegere de poezie și folclor bine scrisă și cu o atenție sporită pentru un cuvânt bine scris.

Debutul literar al poetului Ion Bogdan (Dumitru Luga) s-a produs în anul 1965, în revista Familia (Oradea), nr. 12, dec. 1965.

A publicat volumele de versuri **Cerb alb** (Editura Albatros, 1976), **Mileniu provizoriu: poeme** (Editura Cybela, 1996), **Spațiu posibil** (Editura Dacia, 2002), **Maramureș, țară veche: antologie de folclor de pe Cursul Superior al Tisei (1672-1908)** (Editura Cybela, 2008), **Valea pământului** (Editura Dacia XXI, 2010), **micAlmEntE: epigrame, șarje amicale și alte catrene** (Editura Cybela, 2011).

În anul 1980 tipărește **Calendarul Maramureșului** editat de Asociația Folcloriștilor și Etnografilor, Măiastra - Asociația Tinerilor Artiști, lucrarea fiind foarte bine primită de lumea literară din București.

Poezia lui Ion Bogdan (Dumitru Luga), face parte din topicalul liricii locale maramureșene, fiind creată într-o sintaxă poetică modernă și mai ales descriind trăiri marcate de trecerea prin viață a familiei sale și a odihnei în minunatele grădini maramureșene, pline de fructele vieții.

Este un urmaș a lui Ion Barbu trecând poezia și prin etosul poetic al lui Lucian Blaga. De altfel Ion Bogdan (Dumitru Luga) rămâne un real poet al urbelor sătești, transformate în orașe după 1969.

*„e câmpul pregătindu-se pentru  
îndelungatul somn al iernii  
ce va să vină  
ce va să vină  
cum va închide totul  
cu albe ziduri orizontale  
orizontale și fără scăpare  
ca într-o irepetabilă viață  
va să se nască visul*

(continuare în pag. 103)



Petre RĂU

## DUMNEZEU ÎN POEZIA LUI LUCIAN BLAGA

(Partea a II-a)

Motto:

„Oprește, Doamne, clipa cu care mășori eternitatea!”  
Lucian Blaga

Similar, în interpretarea spirituală, haosul poate fi socotit ca lipsa prezenței divinității în viața oamenilor, adică lipsa credinței, a dragostei, a bucuriei, a păcii, a răbdării, a bunătății ș.a.

Lucian Blaga susține că ortodoxia este o religie care a fost asimilată de spiritualitatea românească, originea ei fiind grecească și bizantină, dar nu răspunde la întrebarea dacă face sau nu ortodoxia parte din spiritualitatea românească. Se apreciază că nu i-ar fi convenit nici să dea un răspuns afirmativ, caz în care ar putea fi considerată neromânească filosofia sa antiortodoxă, dar niciun răspuns negativ, pentru că aceasta ar însemna că poporul român nu are nicio religie, ceea ce nu stă în acord cu realitatea și cu teza sa despre imposibilitatea existenței vreunui popor fără religie.

Prin 1942 s-a disputat o vie controversă, de fapt o polemică ideologică, între marele teolog părintele Stăniloie și poetul Lucian Blaga, în care primul îi reproșea celui de-al doilea demersul de a fi dat noțiunii de dogmă „o accepție cu totul neortodoxă, incluzând în sfera ei orice formulare antinomică” [12].

În această dispută s-a ajuns ca Pr. Stăniloie să califice filosofia lui Lucian Blaga ca fiind anticreștină, considerând că întreaga concepție a acestuia nu e altceva decât o formă de agnosticism, diferit de cel clasic prin accentul pe care-l pune pe mister și pe necunoașterea creatoare. Pentru Blaga însă toate religiile au aceeași valoare în filosofia sa, acestea doar îl descurajează pe om în încercarea de a-l cunoaște pe Dumnezeu.

Din poezia lui Lucian Blaga putem înțelege, desigur, faptul că religiozitatea poetului nu este una conceptuală sau dogmatică. Am putea accepta, inclusiv bazându-ne și pe repere din perspectiva filosofică, faptul că poetul se raportează la divinitate atât cât ar putea fi înțeleasă relația dintre țărânul român și Dumnezeu. De pildă, Blaga considera că versurile populare: „Doamne, Doamne, mulți zic Doamne! / Dumnezeu pare că doarme / Cu capul pe-o mânăstire / Și de nimeni n-are știre” ar reflecta un adevăr, și conchide, mirat dar neîndoielnic: „cum ia acest cântec de tânguire în răspăr toată doctrina pretins revelată a Bisericii!” [04]. Să recunoaștem că, chiar dacă Blaga nu a fost un țărân, el a agreat modul în care țărânul român și-a înțeles relația cu Dumnezeu.

În „Umbra lui Dumnezeu” (din ciclul postum „Corăbii

cu cenușă”, poem publicat și în revista Astra, în decembrie 1967) discursul liric are ca temă chiar umbra divină care ne însoțește peste tot. Începând cu primul vers suntem avertizați că umbra înseamnă tot ceea ce putem vedea din divinitate. Și asta în pofida faptului că, din punct de vedere fizic, umbra însăși nu reprezintă decât o dublură a ceva. Suntem asigurați însă că Dumnezeu este cu noi peste tot și el va fi mereu lângă noi, atât la bine, cât și la rău, și ne va veghea permanent: „Umbra lui Dumnezeu e tot ce vezi, / ce-n spațiu se desparte și s-adună, / pământ e ea, și prund și undă, / un drum cu călătorul dimpreună, / fântână-adăpostind o lună. // Umbra lui Dumnezeu e mai vârtoasă în lumină, / mai grea ca alte umbre. Și nu-ți scapă. // Și poți s-o strângi sub chip de holdă și grădină. // Și poți s-o bei în chip de apă”.

„Umbrele seamănă, ce-i drept, cu întunericul, dar sunt fiicele luminii” ne spune Blaga într-un aforism delal său. Poemul ne lasă impresia că trăim într-o lume amețitoare a unui joc de lumini și umbre. Umbra este imaginea divină omniprezentă, un efect de lumină benefic omului: „poți s-o strângi sub chip de holdă și grădină. / Și poți s-o bei în chip de apă”.

Lucian Blaga a scris și câțiva psalmi, ceea ce i-a determinat pe unii să considere că asta ar fi o dovadă a preocupărilor sale religioase. În psalmii săi putem detecta în primul rând starea ontologică a dialogului cu Dumnezeu. Bunăoară, în poemul „Psalm” (din ciclul postum „Cântecul focului”), încă din prima strofă întâlnim ideea ființării în Dumnezeu: „lubind - ne-ncredințăm că suntem. Când / iubim, / oricât de-adâncă noapte-ar fi, / suntem în zi, / suntem în tine, Elohim. [...] // Umblăm prin marea săptămână / gând cu gând și mână-n mână. // Și cum am vrea să te slăvim / Pentru iubirea ce ne-o-ngădui, Elohim! / Dar numai rană a tăcerii / e cuvântul ce-l rostim”.

Poetul este vrăjit de farmecul misterului, intuieste frumusețile acestuia, dar așteaptă ca Dumnezeu să coboare pe pământ pentru a intra în dialog cu el. Comuniunea cu Dumnezeu se realizează dincolo de cuvânt, prin iubire. Între Dumnezeu și om există ceva comun, care face posibilă o apropiere. În fapt, omul este chip al lui Dumnezeu și ca atare el e o ființă spirituală, orientată în chip ontologic spre Dumnezeu. Iubirea este starea firească de a fi în Dumnezeu.

„Psalmul 151” (din ciclul postum „Corăbii de cenușă”), este unul al prezenței prin absență. Prima parte are la bază ideea căutării lui Dumnezeu, invocându-se și posibilitatea îndepărtării de sacru: „Ai fost cândva, prin primăveri, prin ierni, / prin toamne. / Ai semințiilor și-al regelui David erai. / Ai fost cândva, dar unde ești acum? / Te-ntreb, căci s-ar putea să fii trecutul, Doamne”.

Absența divinului e marcată prin intermediul unei interogații retorice, care augmentează dramatismul: „Unde-ai căzut din lume rupt (...) / tu care-ai fost cândva și-al meu, prin toate?”, iar finalul se bazează pe un paradox: prezența prin absență a sacralului: „În golul ce-l lăsași căzând, ceva mă doare. / Aducere-aminte tu, puternică și mare. / Nu te mai văd, dar te mai simt în noapte. / Te simt duminica și toată săptămâna / cum ciungul simte o durere-n mână / pe care n-o mai are”.

(continuare în pag. 101)

În poemul „Psalm” (din volumul „În marea trecere”, 1924) eul liric se joacă de-a apropierea și depărtarea de Dumnezeu: „O durere totdeauna mi-a fost singurătatea / ta ascunsă / Dumnezeule, dar ce era să fac? / Când eram copil mă jucam cu tine / și-n închipuire te desfăceam / cum desfaci o jucărie. / Apoi, sălbăticia mi-a crescut, / cântările mi-au pierit, / și fără să-mi fi fost vreodată aproape / te-am pierdut pentru totdeauna / în țărână, în foc, în văzduh și pe ape”.

Poezia sintetizează condiția omului modern cuprins de un sentiment de singurătate și disperare, fiind departe de autoritatea divină. Acesta îi reproșează divinității absența din viața individului: „O durere totdeauna mi-a fost singurătatea ta ascunsă”. Sentimentul de deșertăciune este amplificat: „și fără să-mi fi fost vreodată aproape / te-am pierdut pentru totdeauna / în țărână, în foc, în văzduh și pe ape”.

Versurile acestea sugerează omniprezența creatorului în lume, cele patru elemente primordiale înglobându-l. Cu toate acestea, omul modern îl percepe pe creator ca fiind pierdut, ascuns, tăcerea acestuia fiind cina din-tâi.

În „Doamne, îngăduința Ta” (din ciclul postum „Corăbii cu cenușă”) întâlnim din nou un echilibru inofensiv și providențial, rezultat dintr-un fel de mărturisire de credință: „Îngăduința Ta nu are nume / când de-ale mele griji și fapte-mi văd. / S-ameninți cu avan, ceresc, prăpăd, . nu e-n ființa Ta un gând anume. / Nu osândești că umbletul mi-e strâmb / (de ce-ai spori cu această notă drama?) / de vreme ce la Tine nu iau seama / mai mult decât la floarea de pe câmp. / Oglinda nu Te vede - și la rândul-mi / nici eu. Te faci simțit așa-ntr-o doară. / Când micile isprăvuri măsurându-mi / eu la cântar încerc pe-ascuns să-nșel, / o piatră pe tipsia prea ușoară / Tu lași să-ți cadă tainic din inel”

Chiar dacă uneori Lucian Blaga încearcă să-l apropie pe Dumnezeu de lume într-atât de mult încât lucrurile să sugereze nerostul credinței, la fel de adevărat este și faptul că o îndepărtare a lui Dumnezeu față de lume, nu înseamnă deloc că se atinge limita impietății.

În poemul „Linia” (din același ciclu postum), Lucian Blaga folosește prilejul de a-l contrazice din nou pe Dumnezeu în privința liniei vieții, pe care nu și-o descoperă acolo unde ar fi trebuit să fie, ci chiar în palma divinității: „Nu-n palma mea, / ci-n mâna ta / e scrisă, Doamne, / linia vieții mele”.

Lucian Blaga preia elementele din mitologia biblică pentru a sugera declinul veacului. Acest lucru se vede deslușit în poezia „Paradis în destrămăre” (din volumul „Lauda somnului”, 1929), un poem care poartă un titlu propriu, înfățișând un peisaj edenic devastat, în care îngerii urmează să putrezească „sub glie / țărâna va seca poveștile / din trupul trist”: „Portarul înaripat mai ține întins / un cotor de spadă fără de flăcări. / Nu se luptă cu nimeni, / dar se simte învins. / Pretudindenii pe pajști și pe ogor / serafimi cu păr nins / însetează după adevăr, / dar apele din fântâni / refuză gălețile lor. / Arând fără îndemn / cu pluguri de lemn, / arhanghelii se plâng / de greutatea aripelor. / Trece printre sori vecini / porumbelul sfântului duh, / cu pliscul stinge cele din urmă lumini. / Noaptea îngerii goi / zgribulind se culcă în fân: / vai mie, vai ție, / păianjeni mulți au umplut apa vie, / odată vor putrezi și îngerii sub glie, / țărâna va seca poveștile

din trupul trist”.

Cum spuneam, sunt folosite din plin entități din lumea mitică: „serafimii cu părul nins”, „arhanghelii”, „porumbelul sfântului duh”, „îngerii goi” ș.a. într-un tablou care sugerează dezastrul. Toate acestea compun o imagine dezolantă și fără speranță a unui univers paradisiac aflat în plină destrămăre. Aceste personaje și materii sacre sunt asimilate cu cele pământestii într-o perspectivă ortodoxistă asupra relației dintre lume și divinitate. Așadar, un univers abandonat, prezentat prin prisma destrămării, o lume în care nici comunicarea nu mai poate juca vreun rol pentru a împiedica dezastrul. Vedem în acest paradis mai degrabă un iad, practic se sting „cele din urmă lumini”, păienjenii umplu „apa vie” și îngerii putrezesc „sub glie”, de nicăieri nu se (între)vede vreo lumină divină.

Sunt multe poeziile în care Lucian Blaga ne poartă liric prin spații creștine ale propriului său eu. De pildă, în „Bunăvestire” poetul așteaptă nașterea lui Iisus, în „Taina inițiatului” suntem în plină repercușiune a apocalipsei, în „Somn” moartea este percepută ca o stare ce-și pune amprenta pe toate lucrurile din jur, în „Fum căzut” apare „cerul de jos”, un infern launtric printr-o perspectivă inversată...

Întregul ciclu din 1929 intitulat „Lauda somnului” este dedicat pentru a slăvi moartea. Aici referințele la Hristos se înmulțesc, apare un univers subteran ce poate fi interpretat ca un iad, avem de-a face cu o lume a apocalipsei în așteptarea totuși a ceasului (re)învierii.

În „Tristețe metafizică”, de exemplu, eul liric pune la îndoială secvențe mitice și consideră neîndesulătoare întruparea lui Iisus, și asta doar pentru că omul ar trebui să facă și el un minim efort pentru dezlegarea sa de păcate și curățire interioară: „mi-am ridicat în vânturi rănilor / și-am așteptat: oh, nicio minune nu / se-implinește. / Nu se-implinește, nu se-implinește! / Și totuși cu cuvinte simple ca ale noastre / s-au făcut lumea, stihiiile, ziua și focul. / Cu picioare ca ale noastre / Iisus a umblat peste ape”.

Într-un studiu mai vechi de-al meu intitulat „Misteriosul șapte”<sup>1</sup> în care am încercat să strâng laolaltă întreaga mistică a numărului 7 (și vă asigur că e una foarte bogată!), aveam să constat (iar asta m-a determinat să trec încă o dată prin aproape toată opera blagiană), că Lucian Blaga a îndrăgît în mod special acest număr și l-a folosit des în opera sa. Acest număr a fost practic un fel de superstiție a poetului-filosof, pentru că-l întâlnim des în poezia sa, dar și în unele din dramele sale (de pildă, în piesa „Meșterul Manole”). În tradiția culturală a popoarelor, numărul șapte reprezintă simbolul perfecțiunii: lumea a fost creată în 7 zile, 7 este numărul continentelor, dar și numărul zilelor săptămânii, 7 este un număr simbolic pentru Satana, care încearcă să concureze cu Divinitatea, 7 constituie expresia cuvântului perfect și a omului deplin realizat, 7 cuprinde umanul în perpetuă mișcare și realizează totodată sfârșitul ciclic al unei perioade temporale, anunțând un nou început, 7 minuni ale lumii antice, cele 7 sacramente ale bisericii pentru a șterge păcatul originar etc.

(continuare în pag. 102)



La Blaga, de pildă, în poemul „Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea” (din volumul „În marea trecere”, 1924), se vorbește despre „lumea celor șapte zile”, adică despre cele șapte veacuri ale lumii: „Am înțeles păcatul ce apasă peste casa mea / ca un mușchi strămoșesc. / O, de ce am tălmăcit vremea și zodiile / altfel decât baba ce-și topește cânepa în balță? / De ce am dorit alt zâmbet decât al pietrarului / ce scapără scânteii în margine de drum? / De ce am râvnit altă menire / în lumea celor șapte zile / decât clopotarul ce petrece morții la cer? / Dă-mi mâna ta, trecătorule și tu care mergi, / și tu care vii. / Toate turmele pământului au aureole sfinte / peste capetele lor. [...] // Sunt tremur de fericire: / ziua întregă deasupra mea / puterile păsărești au arătat în triumfiuri / spre ținte luminoase”.

De fapt, poemul anticipează întoarcerea către spiritualitatea rurală, prin care poetul a căutat o izbăvire în volumele „La cumpăna apelor” (1933) și „La curțile dorului” (1938).

Să ne reamintim că tema reîntoarcerii la sat este reluată sublim în cunoscutul poem „Sufletul satului”: „Copilo, pune-ți mâinile pe genunchii mei. / Eu cred că veșnicia s-a născut la sat. / Aici orice gând e mai încet, / și inima-ți zvâcnește mai rar, / ca și cum nu ți-ar bate în piept, / ci adânc în pământ undeva. / Aici se vindecă setea de mântuire / și dacă ți-ai sângerat picioarele / te așezi pe un podmol de lut...”.

Perpetuarea obsesiei cu numărul 7 o mai întâlnim și în „Liniște între lucruri bătrâne” („în seara cu cei șapte sori negri”), „Cetire din palmă” („Pe șaptezeci și șapte de uliți”), „Peisaj transcendent” („cele șapte cuvinte / de pe cruce”), „Drumul sfântului” („Fâlfâie peste șapte hotare / sălbaticul cer”) și în multe alte poezii.

În mod cert, în privința religiozității poetului-filosof Lucian Blaga nu pot fi trase concluzii definitive. Cât de credincios a fost numai el și Dumnezeu pot ști.

Cert este că, în privința credinței sale religioase, poezia pe care a creat-o și ne-a încredințat-o este una provocatoare, care reușește să ne scoată din zona de confort, pentru că la puțini alți poeți de talie apropiată întâlnim astfel de dileme.

„Religiozitatea mea e un element de dozaj al tuturor manifestărilor mele. S-a răspândit în mine ca drojdia în aluat. Probabil și în păcatele mele - a căror conștiință n-o prea am” (corespondență Vasile Băncilă - Lucian Blaga, p. 274).

Așadar, religiozitatea poetului îmbracă o formă particulară, ea refuzând dogmele pe care le suspicionează că ar îngredi cunoașterea. Blaga s-a pronunțat permanent pentru o libertate a spiritului. Dacă ar trebui să recunoască vreo latură a religiei sale, el ar trebui mai întâi să fie convins că a înțeles definitiv fenomenul religios.

Poezia de început a lui Lucian Blaga ne apare ca fiind un pic mai aproape de religie, decât cea din ultima parte a creației sale lirice. În primele volume de poezie, mai ales în „Poemele luminii” (1919), se poate vorbi de existența unui filon mistic, marcat de un oarecare optimism și o vigoare tinerească. O bună parte a metaforelor sale (lumină, întuneric, tăcere, somn, nemișcare ș.a.) trimite spre o trăire mistică.

Într-o concluzie pozitivistă, am putea spune că toc-

mai prin strădania sa de a nega creștinismul Blaga deschide calea spre recunoașterea adevărului credinței creștine.

Deși avea din familie o zestre genetică primitivă chiar de la tatăl său care era preot, deși el însuși a urmat cursurile facultății de teologie, totuși lecturile sale filosofice au fost cele care l-au direcționat în final către latura cunoașterii, filosofia sa fiind și cea care s-a impus ca dominantă a creației.

Dar poate că ar trebui totuși să luăm de bună și spusa poetului că, așa cum și-a notat într-o carte autobiografică, de fapt tatăl său a fost un preot „areligios”, spre deosebire de mama, care - precizează tot el - „suferea de o religiozitate cu adiacențe folclorice și superstițioase”.

Prin filosofie Blaga s-a distanțat tot mai mult de religie, ba chiar a intrat în conflict cu unii dintre cei mai de seamă teologi.

Amintesc aici că marele gânditor creștin Pr. Dumitru Stăniloae, a avut gentilețea să-l „ierțe”, dar și să recunoască, chiar dacă foarte târziu (după 1989), că a greșit acuzând scrierile lui: „...m-am angajat - cu regret - într-o polemică cu el... Reflectând ulterior asupra sistemului său, am realizat că îngloba idei creștine, în afara termenilor împrumutați din creștinism” (interviu realizat de Victor Botez, *Încoronare misionar, în Roumains filosofii, universels Repere*, Redactarea de publicații în străinătate, România, 1999. p.208-209).

Poetul are multe întrebări la care caută răspunsuri, întrebări existențiale precum „Unde ești, Elohin?”, sau insatisfacții pentru tăcerea perpetuă a divinității și multe altele.

Lucian Blaga mărturisește despre opera sa poetică: „Sensuri ascunse, ce ar putea să fie formulate în chip abstract, nu se găsesc în poezia mea, decât ca alunecări, pe cari însumi le condamn. Toate sensurile țin de domeniul unei sensibilități metafizice, ce coboară în adânc și vine din adânc, ele n-au confinii cu înțelegerea filosofică discursivă.... În poezia mea sunt frecvente și motivele mitice, chiar teologice. Dar de aceste elemente uez în chipul cel mai liber, ca mijloace de expresie poetică. Motivele nu sunt tratate «dogmatic». Le folosesc în sens totdeauna creator, liber; le modific și le amplific după necesități. Născocesc motive mitice la fiecă pas, fiindcă fără de-o gândire mitică nu ia ființă, din păcate sau din fericire, nicio poezie” [04].

În concluzie, poezia creștină a lui Lucian Blaga se caracterizează printr-un lung șir de antiteze între Dumnezeu și Diavol, Rai și Iad, Bine și Rău, Lumină și Întuneric, uneori chiar și între Dumnezeu atotputernic și Omul cu puteri limitate, dar și alăturându-le, ba găsim-le uneori origini și afinități comune.

Închei acest studiu cu o definiție celebră de-a lui Lucian Blaga, pe care o întâlnim în piesa „Zamolxe”: „Despre Dumnezeu nu poți vorbi decât așa: / îl intrupezi în floare și-l ridici în palme, / îl prefaci în gând și-l tănuiești în suflet, / îl asemeni cu-n izvor și-l lași să-ți curgă lin / peste picioare, / îl prefaci în soare și-l aduni cu ochii, / îl închipui om și-l rogi să vie-n sat, / unde-l așteaptă toate visurile omeniești. / Arunci

(continuare în pag. 103)

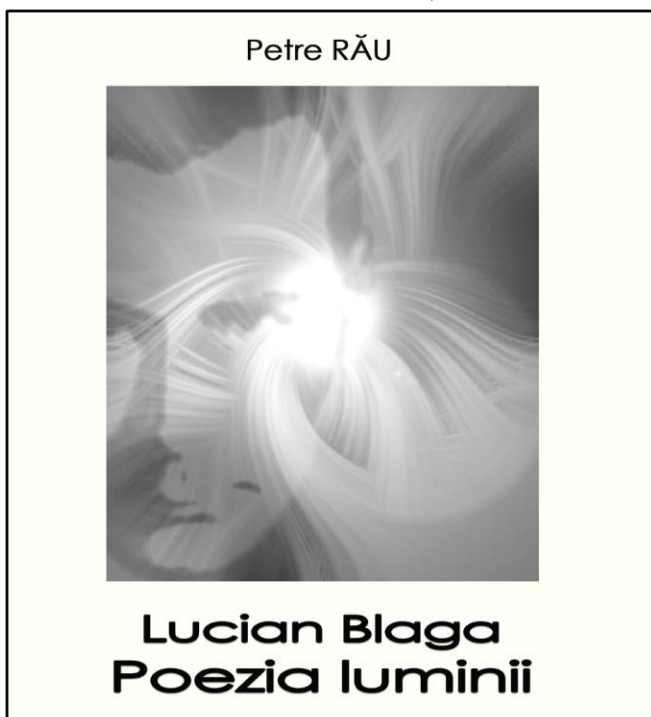
grăunțele între brazde și zici: / Din ele crește Dumnezeu".

<sup>1</sup> Publicat în volumul de eseuri: Petre Rău - *Autograf*, Editura Vinea, București, 2008.

#### BIBLIOGRAFIE

- [01] Vasile Băncilă, *Blaga, Lucian, Corespondență*, Editura M.L.R., Editura Istros, Muzeul Brăilei, 2001
- [02] Lucian Blaga, *Poezii*, Ediție îngrijită de G. Ivașcu, Editura pentru Literatură, București, 1967
- [03] Lucian Blaga, *Opera poetică*, Cuvânt înainte de Eugen Simion, Prefață de George Pană, Ediție îngrijită de George Gană și Dorli Blaga, Ed. Humanitas, 1995
- [04] Lucian Blaga, *Luntrea lui Caron*, București, Editura Humanitas, 2013.
- [05] Vasile Fanache, *Chipuri tăcute ale veșniciei în lirica lui Blaga*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2003
- [06] Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2008
- [07] Maria-Daniela Pănăzan, *Poezia religioasă românească - Eseu monografic*, Alba Iulia, Editura Reîntregirea, 2006
- [08] Petre Rău, *Eu și Dumnezeu - microeseuri biografice*, Editura InfoRapArt, 2018
- [09] Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, București: Editura Institutului Biblic și de Misiune B.O.R. 1978
- [10] Eugen Todoran, *Lucian Blaga, mitul poetic* volumul 1 (1981), vol.2 (1983), Ed. Facla Timișoara
- [11] Mihai D. Vasile, *Religia ca stil în concepția lui Lucian Blaga*, www.revistadesociologie.ro, nr.5-6-2005
- [12] *Caietele Lucian Blaga, Anul 2008*, Sibiu, Publicație editată de către Facultatea de Litere și Arte, Departamentul de Studii Romanice și Centrul de Studii Lingvistice, Literare și Culturale (CSLLC)
- [13] Lucian Blaga, *Poezii*, Ed. Eminescu, București, 1988
- [14] George Cană, *Opera literară a lui Lucian Blaga*, prefață la Poezii, vol. 1, București, Editura Albatros, 1980
- [15] Ov. S. Crohmălniceanu, *Lucian Blaga*, București, Editura pentru Literatură, 1963
- [16] Mihail Nasta, Sorin Alexandrescu, *Introducere în poetica modernă în Poetică și stilistică. Orientări moderne*, București, Editura Univers, 1972.

(din volumul **Petre Rău - Lucian Blaga. Poezia luminii (eseuri)**, Editura Boem@, 2023)



din lunga  
lunga noapte a nefirii  
va să se nască visul  
în lume  
în lumea noastră albă” (noiembrie spre alb).

Ultimul poet analizat în acest studiu este autorul unor cărți de poezie de excepție și un creator de destine literare și promotor al activității literar-științifice săliștene și anume Simion Iuga.

În volumele de versuri **Pe sfârșite vara** (Editura Cybela, 2001) și **Crepuscul de Iza** (Editura Risoprint, Cluj Napoca, 2008) se observă o lirică tipică baladismului lui Radu Stanca:

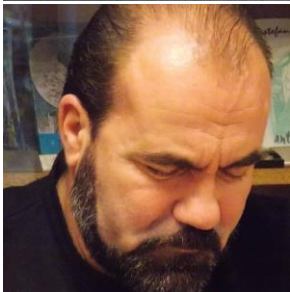
“Nu mă mai căuta, cititorule,  
e pe sfârșite vara și  
ce știi tu, orășeanule,  
e vremea de a cosi.”

De asemenea, activitatea de îndrumare a vieții culturale din Săliștea de Sus, este trecută de autor ca o dezvoltare a spiritului poetic tipic Mioriței (dezvoltarea vieții în așteptarea întâlnirii cu eternitatea și nu cu moartea cea rece și mult hulită în atmosfera bisericească moroșenească):

“Aici m-au crescut zilele  
și ploaia m-a făcut bărbat.  
Aici mâinile cioplite-n brad,  
picioarele în chiuitul arcușului  
și nimeni nu mi-a furat ochiul sânelui.  
Aici fereastră la marginea lumii,  
cuțit în mijlocul strigăturii  
până-n gândul albastru al trecerii  
prin hăulitul nordic al Mioriței”.

Poezia maramureșeană își așteaptă viitorii poeți, pentru a aduce în continuare susurul apelor Izei, verdea grădinilor pline de fructele iubirii și lumea dansurilor pline de dragoste pentru dezvoltarea familiilor și a satului în ecranele rețelelor de socializare și a cuvântului scris în paginile unor antologii și cărți.





Ioan Romeo ROȘIIANU

### Scrisoare despre atunci când îmi este dor de tine și de mama mea Maria

lubito, în apropierea bisericii joase-n care-mi înnod rugăciunile șoptite pe ața subțirea de-acum a vieții aerul miroase a smirnă și tămâie, soarele a blid și asfaltul crăpat a nisip scos din râul poluat a alge miroase ca atunci când îți încurcai urmele pe malul oceanului la care n-am ajuns niciodată atunci i-am spus soarelui unde ne va găsi dimineața după ce ne-am ascuns în brațele iubirii din vis am legat amintiri ca mama colțul bastei în care-și ținea banii

așa a fost, lubito și un dor imens mi s-a făcut de mama de ochii ei albaștri de părul cărunt căzut pe umerii obosiți de atâta muncă și viață mi s-a făcut.

(Mai știi că după ce am văzut că nu m-ai știut prețui am plecat și tu ai învățat din senin ce e ăla regretul iubirii?)

Așa a fost, lubito și după ce am plecat singurul meu noroc a venit din faptul că sufletul meu a știut mereu să se vindece singur

atunci te-am rugat să fii atentă când mă rănești că poate Dumnezeu mă iubește

atunci ți-am spus că singurul din lume care se gândește la mine mereu sunt eu că mama nu mai există nimeni nu se mai uită limpezindu-se-n ochii mei pe stradă oamenii-mi oclesc umbra cu care-am greșit asfințitului când n-am mai venit la întâlnirea cu tine minciuna este sfârșitul încrederii spunea mama și sfârșitul încrederii este sfârșitul iubirii

nu amăgești oamenii pe care-i iubești, lubito abia azi este acel azi adevărat și bun de trăit abia azi eu sunt acum cu adevărat aici.

(Mai știi când ți-am spus că imposibilul poate fi împărțit în mai multe posibilități?)

Așa a fost, lubito și m-am jucat cu păsările dar tot nu mi-au crescut aripi

mi-am dat ceasul înapoi ca să ne întâlnim iară pentru că mama m-a învățat iertarea cândva

tu ai mers înainte spre nicăieri și niciunde eu am stat în loc să se contopească umbra cu mine

a crescut între noi depărtarea deși eu am așteptat liniștit infinitul și zarea

mi-am pus mereu dorințe când stelele cădeau dar știu că niciodată vreo stea nu își va pune dorințe când am să cad și eu lângă mama.

(Mai știi când ți-am spus că doar mort o să fiu treaz pentru că lumea asta nu mă mai merită așa?)

Azi noapte, lubito cineva a intrat iarăși în viața mea și mi-a furat amintirile

cineva mai cărunt s-a trezit azi dimineață în locul meu

cel de ieri nu mai avea loc printre tablouri și cărți poate mai bun decât ieri și mai rău decât mâine voi fi în crucea vieții mele mereu m-am temut să nu-i pierd pe cei ce-i iubesc dar mă întreb pentru mine cine se mai teme astăzi.

### Scrisoare despre dorul adânc și mama mea Maria

lubito, de-a lungul vieții mele am nemurit zâmbete în mulți ochi triști am lăsat multe cuvinte în inima celor din jur dar au fost și cuvinte care-au nemurit în sufletul meu amintiri

cu toate astea cea mai frumoasă privire blândă era tot a mamei

ochii ei erau albaștri ca cerul la care n-am să ajung niciodată cu mâna trupului

părul negru cândva s-a făcut cărunt dintr-o dată dar zâmbetul mamei înflorea la fel

un întreg spațiu dintre noi e plin acum cu amintiri nemuritoare

atunci tu m-ai rugat să-ți fac un parfum care miroase-a iubire, lubita mea

fiind un băiat mai sărac decât vântul pribeag printre frunze

ți-am dăruit doar ultima mea poezie de ziua ta și-ai rupt-o.

(Mai știi când te-am rugat să nu accepți viața pe care ți-o propun oamenii din jur?)

Așa a fost, lubito și în crucea zilei timpul meu nu are maluri

viața mea nu are niciun port în care să ancoreze măcar o noapte fericirea de-a fi

nimeni nu mă așteaptă pe țărmul depărtării mele de lumea cu franjuri de moarte la colțuri

tot ce fac astăzi abia mâine va crește-n lutul simțirii vremelnice

nu mai pot face nimic ca să schimb ziua de ieri și faptele mele zicerile mele

mâine aș vrea să fie altfel dar nu mai depinde de mine să mă trezesc dimineața.

(Mai știi că ți-am luat trupul în brațe pentru ca sufletul tău să simtă că a ajuns acasă?)

Am trăit vremuri sălbatice ți-am spus, lubito și numai ochii mamei ascundeau liniștea

femei băutură și vise deșarte chiștoace de viață și resturi de vânt am risipit în trecerea mea inutilă clipei

învelișuri de umbră și iluzii de gând am dat la mezat pentru respirații mărunte

numai mâinile mamei îmi ștergeau de praf durerile multe și jalea

de atunci nu mă mai deschid în fața oricui pentru că nu toți au inima mea

nu toți știu cât de grea e umbra iarna când nu se mai poate întinde pe asfaltul crăpat.

(Mai știi că te-am așteptat mereu deși știam că n-o să te mai întorci niciodată?)

Timpul e mai important ca banii pentru că dacă îl dai și-l risipești

(continuare în pag. 105)

nu îl mai poți nici cere și nici lua înapoi în crucea vieții-n  
 amiază spre noapte  
 albul e tăcerea tuturor culorilor ți-am spus și la nunta  
 care n-a mai avut loc m-ai îmbrăcat numai în negru  
 negrul e vorbirea întregii tăceri mi-ai spus atunci  
 pe marginea gropii se termină viața și începe cu adevărat  
 tristețea singurătății noastre.

### Scrisoare despre Dumnezeu și mama mea frumoasă

lubito, astăzi am stat la rând să mă închin la icoană în  
 biserica joasă  
 era Sfântă Mărie Mare și toți păcătoșii se îngrămădeau  
 să-și coafeze memoria  
 erau atâtea flori încât nu mai simțeam smirna și nici  
 tămâia lubito n-o mai simțeam  
 era arăta minciună în jur încât nici adevărul din predica  
 preotului chel nu s-a mai văzut  
 atâtea minciună era, lubito, atâtea necredință era  
 femeile lumii aveau decolteul prea larg și fusta prea  
 scurtă  
 voiam să mă rog să mă însingurez în liniștea mea și-n  
 cuvânt să-mi petrec regăsirea de-a fi  
 nu puteam, lubito, atâtea dezmăț agresau privirile mele  
 cernite atâtea silă se făcea  
 ieșeam șoptit pe poante ca balerinele în opera pierdută a  
 lui Ceaicovski din casa tatălui meu  
 sfinții de pe pereți și bolta joasă îmi făceau șoptit cu  
 mâna să nu-i vadă orbii din biserică  
 a vedea vedere ziceau și nimeni nu știa că e una să vezi  
 cu ochii trupului alta cu ochii minții  
 și cu totul alta cu ochii sufletului vezi lumea când ești  
 egal cu tine însuși la ceas de seară cu popă de negru.

(Mai știi când ți-am spus că m-am rugat să mă-  
 nțeleptească Dumnezeu exact atunci când El nu mai știa  
 unde stau?)

Așa a fost, lubito, atunci când pe valuri mari de tristețe și  
 umbră sufletul meu făcea surf de unul singur  
 era ilegală fericirea mai ceva ca-n perioada Inchiziției  
 lumea vorbea în șoaptă  
 mă voi dormi, lubito, mă voi dormi îți ziceam și nu aveai  
 martori la declarația de dragoste făcută  
 te certam că-mi umbli prin gânduri pășindu-mi apăsat  
 prin sufletul stingher  
 nu vedeai, lubito, cum în ochii tăi limpezi sufletul meu  
 rănit de atâtea anotimpuri  
 eram deja bătrân la trup tânăr la suflet eram și abia copil  
 în priviri.

(Mai știi că atunci când te-ai trezit ți-am spus că ochii tăi  
 ascund în priviri un alt minunat rai în flăcări?)

Așa a fost, lubito, atunci când era ziua mamei și îmi era  
 atâtea dor de sufletul ei  
 mi-ar fi prins bine zâmbetul ei mâna ei caldă de-mi  
 mângâia sufletul mi-ar fi crescut aripi  
 până la cer aș fi zburat, lubito, până dincolo de el m-aș fi  
 dus de unul singur  
 printre norii răzleți sufletul meu și-ar fi irosit cuvintește  
 șoaptele ar fi crescut mai mari ca lumina  
 în ceasul pătat de amintiri secundarul făcea revoluție  
 degeaba  
 minutarul știa mersul istoriei clipei pe de rost

numai noi, lubito, stăteam la rând de unii singuri  
 fumam chiștoace și retrăiam amintiri uitate  
 în parcul gol se dădea deșteptarea la liniști și nimnei  
 nu era martor la renașterea speranței  
 Dumnezeu zâmbea șoptit și nimeni nu știa câte  
 kilograme are umbra soarelui iarna.

(Mai știi când ți-am spus că Morții nu îi trebuie copii  
 pentru că noi ne sacrificăm degeaba?)

Așa a fost, lubito, și peste toată inima mea rănită  
 lacrimile mamei și ale lui Dumnezeu  
 m-au făcut să mai zic o dată sărut mâna luminii și  
 lumii  
 era atâtea întuneric de nu se vedea speranța, lubito, și  
 mă dureau imaginile desprinse din stampe  
 era greu întunericul și abia crescută speranța  
 și nimeni nu știa că în crucea nopții rugăciunea  
 venea de la sine.

### Scrisoare despre mama mea frumoasă

IUBITO, aș fi vrut să-mi cunoști mama ca să știi că  
 aluatul e bun și viața prea scurtă  
 aș fi vrut să vezi bruneta cu ochi albaștri încărunțind  
 cum am văzut eu și cum am simțit scurgerea lumii  
 și cum m-am mâniat pe Dumnezeu și cum m-am  
 certat cu El pentru mama  
 și cum am pierdut aș fi vrut să vezi, lubito, și cum mi-  
 am plâns singur de milă pentru că-ntr-o lume  
 creștină, lubito, pe nimeni nu interesează de nimeni  
 preoții au vile mașini și burți nejustificat de mari într-o  
 lume săracă iar Isus de-ar veni ar face infarct la  
 intrarea-n catedrala-n care EL e doar pretext de-  
 mbogățire și spălat bani.

(Să știi că atunci când mă podidesc greutățile mi-e  
 dor de umărul firav al mamei pe care-mi odihneam  
 neliniștea viețuirii!)

Din tinda bisericeții Dumnezeu îmi făcea cu mâna și  
 tu nu vedeai  
 prieteni buni și amici laolaltă adunau lumea-ntr-un  
 pumnal de cuvinte -  
 nu vreau să știi, nu vreau să știi conveniențele  
 sociale, lubito! -  
 cândva la aceeași bisericuță bătrâni și gârbovi la  
 clubul din parc o să-ți spun că-n duminica aia riscam  
 să te pun înaintea lui Dumnezeu  
 vom juca table și șah vom retrăi amintiri separate  
 pentru că cele comune sunt puține din cauza ta.

(La bisericuța din colt când s-a citit Evanghelia a  
 trecut o pasăre nouă prin inima mea!)

Cred că niciodată nu vei afla că fericirea vine din  
 lucrurile marunte și că Dumnezeu se ascunde-n cei  
 flamânzi și goi!  
 Cred că niciodată n-o să știi că sufletul nu e de dat la  
 mezat și nici viața la schimb!  
 Cred că niciodată n-o să știi că, dacă noaptea lasă  
 locul zilei ea stă mereu la pândă să-și reia locul!  
 Și mai cred că tu nu crezi că ai văzut OMUL!  
 Și mai știi că, dacă ți-ai fi oglindit măcar odată  
 sufletul în ochii mamei ai fi fost mai frumoasă decât  
 ești!



**Gabriel MARIN**
**PE CUVÂNT DE URSITOARE!**

*Familiei mele, cu toată dragostea și recunoștința mea.*

**poezioară în minuscule**

diafană boare  
impresii de soare  
trăiri ușoare  
dulce licoare  
vorbe de valoare  
verbe inspiratoare  
gânduri în vârtoare  
multă candoare  
rimă visătoare  
pomi în floare

**claritate**

când am venit  
nu te-am văzut...  
erai ascuns după un eon  
când am revenit  
te-am zărit prin vis...  
erai ascuns după o clipă  
când am plecat  
am simțit că ești aici...  
dintotdeauna

**certitudine**

știi cu siguranță că sunt  
știi cu siguranță că ești  
știi că iubim  
știi fără speranță că da  
știi fără speranță - așa...  
știi că trăim  
știi aproape sigur că noi  
știi aproape sigur că doi  
știi că plutim  
știi și cred că tu și eu  
știi și cred că noi mereu  
nu știi... tu știi?  
știi cu siguranță că râzi

**definiție**

cuvântul? putere măreață  
cuvântul? aripi fremătânde de viață  
cuvântul? șoapte în noapte  
cuvântul? concepte-nțelepte, coapte  
cuvântul? strigăt de glorie  
cuvântul? cântec de victorie  
cuvântul? sensul discursului  
cuvântul? mătricea Universului  
cuvântul? cunoaștere deplină  
cuvântul? esență divină  
cuvântul? Cântarea Cântărilor  
cuvântul? mirarea mirărilor  
cuvântul? ființare eternă  
cuvântul? dulcea limbă maternă  
cuvântul? oglindire de sine  
cuvântul? exprimare în rime  
cuvântul? liniștea dorurilor  
cuvântul? strălucirea stelelor

**poveste**

va fi odată  
ca niciodată  
că de nu va fi  
nu se va mai povesti

o lume viitoare, mare  
așezată, înfloritoare  
cu multe ființe bizare  
dar iubitoare, de onoare

cu oameni mândri și drepti  
nespus de-nțelepți  
încrezători, îndrăzneți  
binevoitori și atenți  
călători prin galaxii  
drumeți pe planete vii

**Parmenide și noi**

cine ești tu  
cine sunt eu  
cine suntem noi  
tu ești eu  
eu sunt tu  
noi suntem 1

cine este ea  
cine este el  
cine sunt ei  
ei sunteți voi  
voi sunteți noi  
noi suntem vechi

cine sunt ele  
ele sunt iele  
ele sunt zâne

noi suntem ele  
noi suntem voi  
noi suntem noi

așa am fost  
așa suntem  
așa vom fi  
dincolo de 1  
dincolo de infinit

**rugăciune**

ai ținut Lumina în mâinile tale  
ai ținut totul în mâinile tale  
ai ținut perfecțiunea în mâinile tale  
ai ținut veșnicia în mâinile tale  
ai ținut sorii și luni în mâinile tale  
ai ținut lumea în mâinile tale  
ai ținut gândul în mâinile tale  
ai ținut cuvântul în mâinile tale  
în mâinile tale mă ții pe mine  
în sufletul meu te țin pe tine  
mulțumesc



Nicu BREZOIANU

**Jurnalul unui om obișnuit**  
(partea a III-a)

15 ianuarie

Ziua de naștere a lui Eminescu. Puține manifestări interesante despre Luceafăr. Un oarecare, la o emisiune TV, parodia *Somnoroase Păsărele* recurgând la aluzii sexuale. Nu supără numai incultura, ci și reaua credință. Bațjocorindu-l pe Eminescu, bațjocorim poporul roman!

Bietul Eminescu! După ce comuniștii i-au interzis *Doina*, susurată de la Nistru până la Tisa, după ce alți păreologi l-au etichetat ca naționalist și antisemit, acum pseudovipuri media își bat joc de Biblia românilor, adică de opera eminesciană.

Cine am fi fost noi românii, fără Eminescu? *Nimeni în drum* cum s-ar spune la firul ierbii, am fi silabisit mecanic doar crâmpiele din lirica europeană: Petrarca, Hugo, Petofi, Byron, Pușkin, Holderlin, Lamartine, Heine. Cu Eminescu am plonjat țanțoși în cultura mondială. Avem și noi *Poetul nostru național*, glasul care a știut să ne cânte în versuri înțelepciunea, durerea, zbuciumul, dorul, tristețea, gingășia, revolta, omenia, curajul, ura, iubirea, melancolia, *setea de absolut!*

Eram la Porto în 2006 la o întâlnire a unui Proiect Erasmus. O întreb pe o franțuzoaică, profesoară de literatură universală, dacă a auzit de Eminescu. S-a uitat mirată la mine și mi-a răspuns peste umăr: *je ne sais pas, ca y est!* Precipitat am încercat să-i sădesc într-un colț al encefalului nevoia de Eminescu. Nepăsarea ei mă tensionase. Mă crispasem, și privirea-mi sfredelea necruțător chipul incolor al celei care prin atitudinea ei încerca să mă umilească. I-am smuls atunci din mână o icoană pe care i-o făcusem cadou și am scris apasat pe chipul sfințit, *Eminescu!* M-a privit mirată, iar eu i-am zâmbit și am șuierat printre dinți: *Eminescu*, să nu uiți, este sufletul Românilor, Poetul lor național!

*Luceafarul* ni s-a dăruit, dar noi în nimicnicia noastră nu am știut să-l facem cunoscut. Nu l-am recitat și nu l-am suspinat în lumea largă, nu l-am respectat. Cel mai bine l-a definit Petre Țuțea, acest Sancho Panza din Câmpulungul mușcelean: *Eminescu, despre care Iorga spune că-i expresia integrală a națiunii române, iar Blaga că reprezintă „ideea platonicească de român”, e românul absolut. L-am definit eu: sumă lirică de voievozi.* Nu îl poți contrazice pe Țuțea, spusele sale au valoare axiomatică!

Relevantă a fost după revoluție descoperirea de către tineri a lui Petre Țuțea. Un bătrân încă robust, jovial, care surprindea prin inteligență, cultură, moralitate, umor și modul viu de a comunica. Era ultimul *mohican* al intelectualității formate în perioada interbelică. Filozofase alături de Nae Ionescu, Emil Cioran, Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Nichifor Crainic și atâția alții, astăzi prea puțin menționați. Era acum, în ciuda sărăciei materiale și a decrepitudinii biologice, quintesența elitei românești. Îngurgitase 13 ani de pușcărie fiindcă *făcuse speculă cu idei* (după cum sarcastic, îi plăcea să spună), ca un adevărat român ce se respectase și nu mănâncase rahat comunist la comandă. Avea un umor debordant și vorba unui țăran, coleg de celulă, care fusese întrebat de gardieni dacă înțelegea ceva din toată filozofia pe care o perora Țuțea, și răspunsese extaziat: *nu înțeleg nimic, dar e o grozăvie!* Și într-adevăr, era o grozăvie să îl ascuți pe acest Om, care ne învăța ce este libertatea, democrația,

ce este viața cu adevărat.

Citindu-l pe Țuțea, care spunea că la *Cioran e ciudată nu neliniștea de a fi om, ci neliniștea de a fi român*, am reușit să mă înțeleg. Nu mă chinuie foamea de absolut și nu caut adevărul universal, dar îmi iubesc neamul și aș dori ca acest popor român să fie în percepția europenilor mult mai mult decât este imaginea despre Balcani, sintetizată de inegalabilului Țuțea în sintagma, *curul Europei!*

20 ianuarie

A fost investit al 44-lea Președinte american, Barack Hussein Obama. Primul președinte de culoare (afroamerican) de la Casa Albă, un democrat cu origini paterne în Kenya, studii juridice la Harvard, fost senator de Illinois și un coeficient de încredere de 80% în rândul populației în timpul campaniei electorale. Succesul său a fost imens deoarece a reconciliat etniile, a distrus bariera culorii epidermei, a injectat optimism în sufletul unui popor angoasat de probleme de natură economică.

O festivitate de proporții a marcat evenimentul, o sărbătoare a bucuriei și a speranței la care au participat aproape două milioane de oameni. S-a plâns la greu; descătușare și ejectare a stresului acumulat de americani în ultimul mandat al fostului președinte, George W. Bush. O manifestare sinceră, un mod de solidarizare cu cel investit. Succesul lui Obama este visul de succes al fiecărui american, dornic de reușită.

Televiziunile au titrat: *Președintele schimbării!*

M-au surprins plăcut calitatea și acuratețea lingvistică a discursului rostit. Se exprimă fluent, captează cu ușurință atenția publicului, vorbele au substanță. Speranțele sunt mari, nu numai pentru americani, în ciuda faptului că sunt voci care îl caracterizează ca fiind o personalitate fără fundament. Revin la discurs, a omagiat trecutul americanilor dar a subliniat: *suntem un popor tânăr și trebuie să renunțăm la copilării.* A valorizat cuvintele cheie din Preambulul constituției americane, o constituție păstrată cu sfințenie de 250 de ani, a menționat criza dar a atras atenția că *fiecare cetățean va trebui să se implice prin muncă* pentru a învinge, a insistat pe caracterul multiethnic, multireligios și multicultural specific națiunii americane și pe ideea unității acestui conglomerat pentru a fi în continuare o națiune puternică și respectată în lume. Și-a definit atitudinea față de Irak și Afganistan: *aceste popoare nu vor fi abandonate ci vor fi susținute pentru reintegrarea în rândul țărilor libere.*

A fost un discurs care a sensibilizat sufletul americanului de rând (o infuzie de optimism și naționalism echilibrat), un discurs care a avut stil și eleganță. Atacurile la adresa administrației președintelui războinic Bush, au fost insesizabile, nu au fost citate nume ale unor personalități trecute sau prezente, a fost evidențiat astfel principalul personaj al evenimentului, *poporul american.* Jurământul a fost depus pe aceeași biblie pe care a avut-o în mână și Abraham Lincoln, în urmă cu peste 200 de ani!

De apreciat că cetățenii prezenți la festivitate, cu origini diferite (chinezi, japonezi, indieni, cubanezi, italieni, irlandezi, mexicani, etc.) fluturau cu mândrie drapelul american (maghiarii din România, care os-

(continuare în pag. 108)

tentativ arborează pe sub nasul autorităților drapelul Ungariei cu orice ocazie insignifiantă, au avut de învățat). O explicație: nu sunt xenofob, nu am nimic cu maghiarii, le apreciez muzica, literatura, seriozitatea în afaceri dar nu le înțeleg iredentismul demodat; de fapt *Eu*, un oltean din nordul Vâlcii, școlit la Craiova și București, m-am sedentarizat în Făgărașul lui Negru Vodă unindu-mi destinele cu odrasla unei ungueroaice, fără niciun fel de resentiment etnic. Glasul inimii a avut ultimul cuvânt!

G. W. Bush s-a îmbarcat într-un elicopter Air Force One luând cu el la ranch-ul din Texas renumele de cel mai slab președinte american. Yankeeii nu l-au iubit. Pentru ei a fost Președintele sub care a izbucnit o criză economică fără precedent, Președintele care a mișcat că Irakul produce arme biologice pentru a motiva conflictul din Orientul Mijlociu, călăul a mii de soldați americani și europeni, morți în Irak și Afganistan, Președintele care nu a reușit să stopeze terorismul internațional și să-l reducă la tăcere pe Bin Laden, Președintele țintă a unor pantofi aruncați cu dispreț de către un ziarist irakian la o conferință de presă.

Pentru români, George W. Bush a fost însă speranța, a fost cel care ne-a susținut prezența în NATO, a fost cowboy-ul care a materializat visul unui popor de oieri comunizat din păcate prea ușor, obsedat de butada *vin americanii!* Americanii au venit, au admirat curcubeul la București, iar noi am rămas cu martirii ciumei roșii și vechile metehne balcanice!

Obama este Omul momentului, este Președintele erei internetului (majoritatea fondurilor pentru campanie au fost strânse din mediul on-line, de aceea a circulat butada: *Kenedy este primul democrat ajuns președinte pe banii săi, Obama este primul democrat ajuns președinte pe banii cetățenilor*). Este Omul reconcilierii!

Entuziasm extraordinar. Ce va fi însă cu adevărat, vom vedea! Ce sperăm noi românii de la Biroul Oval? Măcar același succes în relațiile bilaterale pe care l-am avut în timpul administrațiilor Clinton (președintele saxofonist, protagonist al trillerului Monica Levinschi) și George W. Busch.

O zi deosebită pentru americani, o zi așteptată pe tot Mapamondul; un pas mic pentru populația de culoare din SUA, un pas mare pentru democrație!



(urmare din pag. 81)

*localitate de pe valea Râmnicului, nu departe de muntele Furu, de unde izvorăște apa Râmnicului (p. 7)*

Aceasta este de fapt și miza cărții: Specificul acestei așezări, cu oameni harnici și gospodari care își potrivește pasul după mersul Rariței de pe cer, știe să extragă pământului tot ceea ce are de trebuință, să respecte natura și să conviețuiască în deplină concrescență cu ea. Oamenii aceștia știu să citească în cartea naturii, se înfioară de fiecare renaștere primăvărată și știu să asculte ciripitul păsărelelor. Evident, scriitoarea aparține acestei lumi bucolice și felul în care ascultă și descrie cântecul privighetorii o apropie de paginile în care Odo-bescu descrie nefericirea *amărâței turturea. Și-a încleștat ghiarele pe creanga orizontală a alunului. s-a scuturat și s-a înfioat ca o primadonă înainte de concert. Și-a făcut*

*privirea roată, asigurându-se că perechea ei este în preajmă, sub tufa de alun și că nu sunt în primejdie. După câteva momente și-a căscat ciocul și-a umflat gușulița și a început să cânte, în timp ce coada și aripile îi vibrau ritmic ca și când ar ține isonul cântecului ( p. 12).*

Evident, este vorba de lumea satului românesc de dinainte de a se revărsa peste el tăvălugul comunismului nefast - hotărât să ne facă fericiți cu forța, după indicațiile organizației de partid și ale unuia care le ști-a pe toate. Așa au fost șterse noime și cutume vechi, credințe și tradiții a căror rosturi fuseseră verificate milenar și constituiseră un adevărat îndreptar de viață pentru lumea satelor românești. Conține, cum mărturișește autoarea, *momente semnificative din viața mea, așa cum au fost ele, vesele sau triste, momente pe care le-am depășit cu durere ori cu bucurie (p.7).* De fapt, este o monografie de familie ce poate fi încadrată în curentul literar denumit REALISM. (p. 9)

Înțelegem că este primul volum dintr-o serie care va continua și cu ceea ce a urmat anului 1980, unde se opresc mărturisirile acestei cărți. Ce s-ar putea spune despre această carte - tulburătoare prin sinceritatea și prin grija pentru exactitatea faptelor povestite - atribute esențiale ale volumului? Că dincolo de atributele scriitoricești evidente, arătate de autoare, cititorul are toate motivele să îndrăgească personajul principal. A pus atâta perseverență în visul său de a deveni învățătoare c-a făcut din această dorință o adevărată piatră filosofală, nici o stavilă, și-au fost destule, n-a putut s-o deturneze din acest proiect de viață pe care l-a urmărit cu insistență. Poate nu însemna mare lucru, dar pentru o fată de la țară, dintr-un sat uitat de lume și de Dumnezeu, unde problemele gospodărești erau prioritare, iar școala și știința de carte erau privite cu neîncredere, de nu cumva chiar dezavuate, era o performanță la care un pui de țaran putea să viseze fără a cădea în ridicol.

De regulă, într-un proiect narativ urmărim fisura din structura realului prin care autorul își poate strecura propria sa fantezie sub forma ficțiunii și fabulosului. Cum ideea cărții, asupra căreia ne-am aplecat în aceste rânduri, urmărește reconstituirea cât mai exactă a traseului de viață urmat de autor, această problemă, a imaginației, devine prisoselnică.

Rămân însă alte distincții care validează calitățile sale scriitoricești, evidente, căci autoarea are tentația scriitorului total și se distribuie cu aceleași abilități în poezie și în dramaturgie.

**Cum am descoperit piatra filosofală** este, cum spuneam, un fel de cronică de familie, dar, de fapt, în paginile ei vuiesc, ca-ntr-un ghioc marin, talazurile unei epoci bezmetice care a destructurat tot ce cultivate strămășii noștri cu sânguință și cu spirit gospodăresc. Sunt convins că volumul următor va rotunji această frescă desfășurată cu alte scene zgrunțuroase și nevolnice.

(Aneta ȚĂRU PIOARĂ, *Cum am descoperit piatra filosofală*, Editura AIUS, 2023)





Lucia PĂTRAȘCU

## DIN LUTUL LUNCII, de VALERIU ION GĂGIULESCU

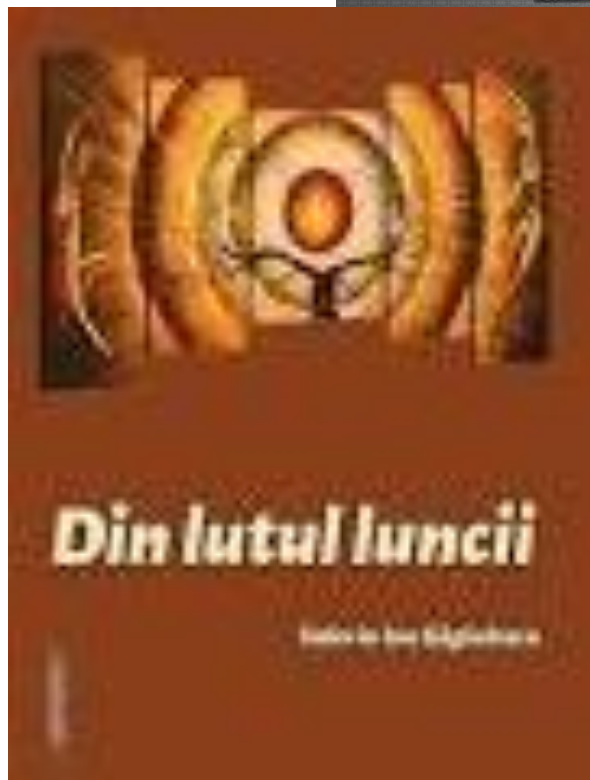
Volumul epic „*Din lutul luncii*”, semnat de scriitorul Valeriu Ion Găgiulescu, publicat la Editura SITECH, Craiova, 2016, cuprinde un număr de zece titluri de proză scurtă, două dintre ele (Umbre și Cel ce nu râde) având fiecare câte trei subtitluri. În total, paisprezece momente epice, populate fiecare cu personaje interesante, reprezentând oameni în situații neașteptate, cu reacții la fel de neașteptate, la prima vedere, prinse concret în vârful acului descriptiv al condeiului scriitoriceasc, obișnuit să surprindă, adesea epigramatic, esența trăsăturilor reprezentative.

Palmaresul scriitoricesc al acestui condeier neobosit și mereu atent la cele ce se întâmplă în jurul său este bogat în volume publicate și în varietatea de genuri literare. Ar fi suficient să punctăm titlurile lor (... ca *floarea câmpului*, 2006; *Amurg*, 2008; *Potcovarul lui Pegas*, 2008; *De-a râsu-plânsu*, 2015; *Ultimul cioban*, 2016; *Din lutul luncii*, 2016; *Gânduri în derivă*, 2018; *Jurnalul unui student la FF*, 2019, *VIG pe NET*, 2020, *Turnu Măgurele pas cu pas* (în coautorat), 2021, *Versuri pulsatorii cu punctuația la cititor*, 2021; *101 găgiulisme*, 2023....) și cititorul se va convinge că numele lui Valeriu Ion Găgiulescu, ca prozator, poet, eseist, epigramist se aliniază onorabil și constructiv în rândul scriitorilor, al „lucrătorilor în cultură” cum sunt numiți astăzi acești oameni talentați și generoși, care merită mai mult decât atât.

Dacă cititorul ar face o împărțire proprie a titlurilor din carte, aceasta ar arăta astfel: *Întâmplări* (Lenuța, Polonezu); *Umbre* (Doamna Cristescu, Mia, Mitică Praporgescu); *O clipă prea repede*; *Cel ce nu râde* (Du-te la oștire, Pentru țară mori, Și-ți va fi mormântul încoronat cu flori); *Zori de viață* (Nina, Elvira, Olga), *Gânduri* (Gânduri în derivă despre Troia, Gânduri despre ape, Gânduri oarecare, Gânduri despre pudoare, Gânduri despre proverbe). Toate acestea pot constitui osatura unui roman în care cititorul este condus treptat pe un traseu aproape genealogic, pe linie masculină. Mircea Dunăreanu, fiul lui Mihai Dunăreanu, fiul lui Florea... Și, astfel, cititorul pătrunde în timp într-un fel de saga a unei familii, a cărei viață brodată în lutul luncii dunărene, a creionat, odată cu trecerea timpului o poveste, ce nu se pierde, ce continuă și în zilele noastre, când este povestită de succesori.

Mai rămâne un titlu *Lumânarea*, neîncadrat în această epopee de familie. Este despre un medic vindecător, care a salvat un bolnav în ultima clipă: „**Se poate spune că am reușit să-l sting lumânarea aceluia om. Fusese, prea din vreme, aprinsă!...**” (pag. 64). Frumos și onorant!

Volumul „*Din lutul luncii*” are aparența unei etalări de proză scurtă, cu diferite întâmplări și personaje, în locuri și timpuri diferite, amestecate într-un amalgam. Este metoda prin care scriitorul a vrut să dea o culoare speci-



ală scrierilor sale și un ritm alert, în care dialogurile taie visarea cititorului prins în descrierile cu care Valeriu Ion Găgiulescu împodobește paginile cărții. De fapt, textele se constituie într-un fel de *restitutio*, în care personajele, reale și autentificate prin zestrea biografică, aduc imagini vechi de peste o sută de ani, începând cu participarea la primul război mondial și se întâlnesc astăzi cu urmașii lor prin condeiul acestui scriitor.

Este vorba despre o carte matură. Chiar și atunci când personajele sunt copii (vezi, Lenuța!), abordarea sentimentelor, analiza trăirilor este făcută cu seriozitate: „**Uite, rosti Lenuța, ce dacă ne-a certat tata? Sigur că el ne iubește și are grijă de noi. Ce să mai zic de mama?... Mama ne iubește și mai tare. Doar că nu ne prea spune asta. Săraca mama, ea se scoală prima, ea se culcă ultima. Ea are grijă de noi. Dar când oi fi eu mare, eu n-o să am grijă de ea? Sigur că o să am.**” (pag. 13).

În ciuda aparenței de dezordine a întâmplărilor, cititorul va întâlni o carte interesant întocmită, după cum amintirile scriitorului au chemat diferite momente, la care autorul a fost participant direct, observând cu atenție oamenii și personalitatea fiecăruia, dar, mai ales, ascultând cu luare aminte toate mărturiile despre istoriile personale ale fiecărui erou din carte, putând astfel forma personaje puternice, stabile și de neuit. Nici femeile nu sunt palid conturate. Fie că este vorba Ioana, soția lui Mihai, cea care ascunde grâul în saltea, pentru a nu fi luat la cotă, fie că este vorba de Elvira, soția lui Mircea, cea care gășind cercelul amantei în perna din propriul dormitor, tace, nu face scandal, îl transformă într-un medalion, îl poartă cu nonșalanță pentru a fi văzut de toți cei implicați, apoi îl vinde și banii îi dăruiește bisericii, pentru ajutorarea celor săraci. Este înțelepciunea femeilor hotărâte să fie

(continuare în pag. 110)

alături de bărbaiii lor.

Volumul „*Din lutul luncii*”, semnat de scriitorul **Vale-riu Ion Găgiulescu**, este o poveste de viață, duioasă și onorantă, prin rememorarea rădăcinilor, prin ofranda de închinăciune, pe care autorul o dăruiește prin aceste povestiri interesante.



## ION CREANGĂ - MAGICIAN AL CUVÂNTULUI

Volumul „*Ion Creangă - magician al cuvântului*” semnat de scriitorul **Dorin N. Uritescu** este publicat la Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, București, 2023.

Cine este Ion Creangă? Pentru cine chiar nu știe, ne ajută [Wikipedia](#) și explică: Ion Creangă a fost un scriitor, dascăl și diacon român. Figură principală a literaturii române din secolul al XIX-lea, este cunoscut pentru autobiografia *Amintiri din copilărie*, precum și pentru nuvelele și povestirile sale. Născut la 1 martie 1837, [Humulești](#). Decedat la 31 decembrie 1889, Iași. De fapt, Ion Creangă este unul dintre clasicii literaturii române, care a intrat în istoria literaturii române, recunoscut datorită scrierilor sale în proză, amintiri, basme, povești și povestiri, literatură anecdotică, diferite articole (polemice uneori) pe teme sociale, de religie sau de literatură. Pentru noi toți este Nică al lui Ștefan al Petrei, din Humulești, un copil iscoditor, dornic să înțeleagă tot și să facă așa cum va fi mai bine, este cel care ne-a condus în lumea mirifică a amintirilor din copilăria sa și care nu putea să nu arate în scrierile sale de mai târziu această zestre frumos agonisită.

Cine a citit scrierile lui Ion Creangă? Dar cine nu le-a citit? Toată lumea care a iubit glasul sfătos al scrierilor sale despre lucruri neașteptate și nemaipomenite. Cum? Repede, repede, pe nerăsuflăte, deoarece sunt pline de neprevăzut și tare lesne de lecturat. Când? În copilărie, când năzdrăvăniile lui Nică și întâmplările legate de acestea țineau aproape mintea zburdalnică și interesul celor mici. Dar și la vârste bine coapte, atunci când nepoții așteptau aceleași bucurii literare. Însă, dintre atâția cititori, oare câți au avut curiozitatea să deslușească de ce scriitorul a scris așa și nu altfel? Au servit prăjitura cuvântului scris, i-au apreciat aspectul și savoarea, fără a căuta să afle rețeta și procesul de fabricație din gândul maestrului. Nu toată lumea citește scrierile lui Ion Creangă cu priceperea și intenția de a amănunți procedeele artistice, pe care acesta le-a folosit pentru a așeza desfășurarea întâmplărilor armonios și curgător, ca Ozana copilăriei sale, *cea limpede ca cristalul*.

Cu acestea toate se ocupă oameni interesați de analiza cuvântului scris. De data aceasta, în volumul de față, scriitorul **Dorin N. Uritescu**. Toată lumea știe cine este Dorin N. Uritescu. Filolog român, profesor doctor, istoric, licențiat al Facultății de Limba și Literatura Română a Universității București și al Facultății de Istorie-Filozofie al Universității „Alexandru I. Cuza” din Iași, academician, membru onorific al Asociației Oamenilor de Știință din România, scriitor, membruUSR, membru de

Dorin N. Uritescu



## ION CREANGĂ MAGICIAN AL CUVÂNTULUI



Editura Academiei Oamenilor de Știință din România  
2023

onoare al UZPR, cercetător, autor a zeci de lucrări de specialitate de importanță specială (ortografie, frazeologie și lexic, stilistică...), cărți de referință critică și de teoria literaturii, monografii asupra limbii române, un analist de mare finețe în domeniul inovațiilor lexicale, cu volume de versuri, de proză, apreciat în prefețe și articole referențiale de către specialiști în domeniu, posesor al multor premii și medalii, distincții binemeritate.

Referindu-ne la alte analize făcute cu subtilitate asupra unor autori cunoscuți și unele dintre scrierile lor (vom aminti doar câteva: Mihai Eminescu pentru poezia „*Floare albastră*”; Tudor Arghezi pentru poezia „*De ce-aș fi trist*”; George Bacovia pentru poezia „*Plumb*”; Vasile Voiculescu pentru poezia „*În grădina Ghetsemani*”) vom înțelege preocuparea asiduă a acestui mare lingvist, care a studiat cu pasiune limba română, introducând *concepte noi* din perspectivă ortografică (*pleonasmul ortografic, contradicția în adaos, pedantismul, hipercorectitudinea, contaminarea, analogia improprie...*, ca să enunțăm numai câteva), vom găsi logică legătura cu mărturisirea strecurată în scrierile sale: „... **mi-am dat seama de puterea cuvintelor, a formațiilor, atât lexicale, cât și semantico-stilistice**” și, iată, explicația pentru atenția cu care s-a apropiat de limba română și dinamica acesteia. Este primul teoretician al figurilor de stil: arhaismul ortografic, echivocul ortografic. Este primul cercetător în domeniu care abordează temele noi: importanța epistemologică a ortografiei, valoarea ei stilistică. Analist al invențiilor lexicale.

Acest nou volum dorește să limpezească câteva lucruri importante referitoare la creația literară a marelui povestitor Ion Creangă și să explice de ce lingvistul consideră că aceste scrieri sunt mai mult decât rezultatul unor inspirații populare (chiar dacă tematica

(continuare în pag. 111)

este majoritar legată de lumea satului!), așa cum au fost catalogate îndeobște de alți analiști. Cu minuțiozitate, interesat și interesant, Dorin N. Uritescu pășește în paginile câtorva dintre creațiile marelui scriitor și așază în acest volum considerații pertinente, bine susținute de explicațiile necesare, considerații ce vor fi folositoare tuturor celor care sunt interesați de ele.

Volumul acesta este împărțit în două părți. Prima parte, intitulată „**Critica literară față de opera prozatorului**”, prezintă comentarii pertinente asupra unor opinii critice semnate de mari critici literari. Între aceștia: Tudor Vianu, George Călinescu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Vladimir Streinu, Valeriu Cristea, Gheorghe Mitrache și coautorii manualului de LITERATURA ROMÂNĂ, clasa a X-a, 1997, Nicolae I. Nicolae, Emil Leahu și Constantin Partenie.

În partea a doua, intitulată „**Arta cuvântului în opera prozatorului**”, lingvistul Dorin N. Uritescu face cercetare analitică pe text asupra a unsprezece titluri din opera scriitorului, pretabile la o analiză amănunțită, indiferent de genul epic abordat (amintire, povestire, basm). Aceste titluri sunt: *Amintiri din copilărie*, *Moș Nichifor Coțcariul*, *Povestea unui om leneș*, *Soacra cu trei nurori*, *Capra cu trei iezi*, *Punguța cu doi bani*, *Povestea lui Harap Alb*, *Fata babei și fata moșneagului*, *Ivan Turbincă*.

Autorul acestui volum are convingerea că valoarea unei opere literare se naște din estetica rezultată dintr-un „**profund instinct al limbii în care s-a exprimat** (autorul) **și dintr-un ascuțit simț al armoniei formelor verbale...**” (de care s-a folosit povestitorul). Pentru a evidenția coordonata estetică a operei literare, din textele intrate în atenția autorului sunt analizate procedeele figurative (metaforele, epitele, verbele devenite epitețe figurative, comparațiile, aliterațiile, sinonimiile, arta portretului fizic și moral, accentele repetitive și chiar repetiția, împletirea armonioasă a ficțiunii cu realitatea, ...), pentru a reliefa specificul acestor scrieri. De cele mai multe ori, personajele fabuloase și comportamentul lor, limbajul folosit de acestea, episoadele fantastice ale basmelor sale se desfășoară ca și în lumea reală, după „**tradiția și experiența zbuciumată, dar plină de învățăminte a poporului roman.**”

Prin cercetările sale asupra creației literare a lui Ion Creangă, analistul Dorin N. Uritescu dorește să impună ca justă ideea genialității prozatorului. De aceea are în atenție atât forma de folosire a cuvântului „**adică, mânuirea, cu un profund și original simț artistic, a cuvântului românesc – cel literar și cel divers colorat regional, într-o sinteză a limbii, de o frumusețe și o armonie inegalabile**”, cât și „**stilul rafinat**” ce precizează expresivitatea estetică a scrierilor sale. Accentuând stilul folosit de prozator și împletirea cu vechi formule lexicale din limbajul românesc, autorul acestui studiu așază opera prozatorului pe locul important dobândit prin „**valoarea estetică a creației literare cu care Ion Creangă a înzestrat patrimoniul spiritualității literare**”. Nimic din ceea ce a așezat prozatorul pe paginile buchisite la lumina opaițului nu este doar o copie a unor întâmplări, a unor personaje cu anumite comportamente, cu diferite forme de exprimare verbală. Așa cum precizează autorul acestui volum, opera lui Ion Creangă este „**mărturia incontestabilă a unei trainice elaborări, cu evidente și revelatoare semne ale unei scriituri**

**meticulos supravegheate**”, folosind formule lingvistice bine alese, pentru a realiza o scriere plină de plasticitate, culoare și pitoresc de o „**originalitate excepțională**”.

Arta cuvântului, cea care-l impune pe prozatorul Ion Creangă ca pe un scriitor genial are caracteristici definitorii, între care cercetătorul enumeră: debitul fluent al povestirilor (...) cu un lexic, „**pe cât de colorat, pe atât de original**”; interceptarea întâmplărilor în caracteristica lor esențială, prin observații proprii asupra psihologiei personajelor și a veridicității faptelor descrise împreună cu folosirea expresiilor specifice și a interjecțiilor convingătoare și, desigur, adăugarea unor mijloace stilistice plastice și sugestive.

Ne explică autorul acestui volum că la prozatorul Ion Creangă povestirile se țin pe împletirea ce se alimentează pe cele două surse inepuizabile, care sunt reprezentate de elemente din realitatea lumii observată de autor și de imaginile unei viziuni suprarealiste, fabuloase, rezultând astfel „**măiestria îmbinării epice a celor două filoane**”, deoarece întotdeauna „**caracterul realului se împletește cât se poate de strâns cu cel fabulos**”, de unde se naște armonia textului.

Este o adevărată delectare recitirea operei marelui prozator Ion Creangă, după lecturarea acestor cercetări făcute de ochiul format al lingvistului Dorin N. Uritescu, învățat să descopere, acolo unde oricare alt cititor obișnuit nici n-ar observa, măiestrii de creație literară, ce îl motivează să-l declare pe prozatorul Ion Creangă, un adevărat „**magician al cuvântului.**”

Având în vedere cele spuse de profesor filolog Ana Vasile: „*Di. Uritescu, este în mod clar un enciclopedist al Literaturii, Lingvisticii, Cercetării științifice și Învățământului (...)* Această lucrare - *Ion Creangă - magician al cuvântului - este originală prin geniul creativității, adică învoirea cu un simț artistic original al cuvântului românesc*”, recomandăm cu mare căldură lecturarea acestui volum special, intitulat „**Ion Creangă – magician al cuvântului**”, ce sub iscălitura profesorului doctor, academician Dorin N. Uritescu, lingvist de marcă, a devenit un reper important pentru o altfel de înțelegere, superioară, a scrierilor marelui prozator și o carte de învățătură pentru cei care doresc să aprofundeze un astfel de studiu.

Este posibil ca acest volum să nască unele controverse între oamenii de specialitate, dar, cu siguranță, se vor găsi mulți interesați de a continua, întărind ceea ce autorul său spune cu multă siguranță: „**Alte cercetări în domeniu vor izbuti, desigur, să descopere noi frumuseți expresive, în creația artistică a lui Ion Creangă. Nu am nici o îndoială că viitorii analiști vor da la iveală noi carate din tezaurul creativității sale artistice. Am convingerea că studiile viitoare vor consacra formula împrumutată titlului lucrării: Ion Creangă - magician al cuvântului.**”



**Ioana Cristina CODREANU****Bucurie**

E de-ajuns să mă trezesc de dimineață,  
În casa bunicilor,  
Și toate problemele dispar;  
Nu rămâne decât bucuria retrăirii  
Începutului meu de viață.

Prin fereastră privesc cum se leagănă  
Strugurii, în bătaia vântului,  
Mângâiați de soarele timid al dimineții  
Și de undeva, de pe magazia bunicului,  
Se aud cocoșii cântând

Aerul rece aduce cu el  
Miros de fum de la frunzele arse  
Iar eu, ca o prințesă alintată  
Mă cuibăresc mai bine sub plapumă,  
Așteptând cafeaua bunicii.

**Grădina bunicii mele**

Nu știu cum arată Raiul  
Dar, dacă el există,  
Aș vrea să fie ca grădina  
Bunicii mele.

Nimic nu se compară  
Cu grădina bunicii mele  
Când o scaldă soarele  
După ploaie.

Totul cântă  
Copacii în bătaia vântului,  
Păsările pe crengi, iar seara,  
Greierii.

Cuminte, lângă leagăn,  
Se coace zmeura;  
Pe gard se ridică, grațioasă,  
Bună-dimineața.

Tot felul de flori cresc  
În grădina bunicii mele,  
Amestecate într-un joc nebun,  
De culori.

Pisica se întinde leneșă  
Pe muzica de acordeon a vecinului  
Și parcă timpul, în locul acesta,  
Se oprește.

De pe gard,  
Mănușița Maicii Domnului,  
Răspândește parfum.  
E așa de bine aici, în grădina bunicii mele!

**Dragoste pâna la moarte**

La mâna dreaptă  
Bunicul avea trei degete  
Și jumătate;  
Restul le pierduse  
În război,  
Împreună cu timpanele.  
În viață a avut  
Două mari iubiri:  
Bunica și Armata;

A fost pus s-aleagă  
Între ele, căci bunica  
Se născuse în America.  
A suferit mult,  
Dar nu s-a plâns  
Și a luat-o, curajos,  
De la capăt  
Ca simplu funcționar  
La C.A.P.  
De bunica  
Se îndrăgostise  
La prima vedere  
La o nuntă din oraș  
Și a iubit-o  
Până la moarte...  
S-a îmbolnăvit  
Într-o toamnă  
Galbenă ca și chipul lui  
Și plină de crizanteme;  
Știa că va muri  
Și privea spre cer.  
Am ieșit cu toții în grădină  
Pentru ultimele poze  
Ultimele amintiri  
Ultima oară.  
Iar ultimele lui cuvinte au fost:  
"S-aveți grijă de bunica!"

**Curtea cu flori**

De când mă știu  
Curtea bunicii a fost plină de flori;  
Trecătorii se opreau fascinați  
Iar unii, mai îndrăzneți  
Intrau și cereau  
Câte un pui de floare.  
Tufe de trandafiri,  
Hortensii și margarete  
Dalbe, flux și mușcate  
Cresc de o parte și de alta a cărării  
Și toată grădina e presarată  
Cu leandri în ghivece mari  
De porțelan  
În mijloc, sub liliac  
Bunicul a așezat o masă  
Și o băncuță  
Pe care acum se odihnește  
BUNICA, cea care a dat  
Farmec și personalitate acestui loc  
Și care a ajuns  
Să se identifice cu el.

**Evadarea bunicului**

Grădina din spatele casei  
Era, odată, pentru legume;  
Pe vremea când trăia bunicul,  
Totul era atent îngrijit.  
În straturile săpate de cu primăvară,  
Creșteau roșii mari și gustoase,  
Iar sub vișin,  
Se coceau căpșunile.  
Castraveții își întindeau ca niște tentacule  
Vârfurile pe sârmă, iar vis-a-vis,

*(continuare în pag. 113)*

Locuiau morcovul, pătrunjelul și mărarul.  
 Păzit de un nuc bătrân, de mai bine de o sută de ani  
 Locul acesta era evadarea bunicului.  
 Acum, buruienile cresc peste tot,  
 Înalte pâna la genunchi;  
 Doar pomii mai amintesc  
 De ceea ce a fost odată  
 Căci mărul și gutuiul sunt plini de fructe,  
 Iar nucul cel bătrân, de mai bine de o sută de ani,  
 Se încăpățânează încă,  
 Să-și mai verse roadele,  
 Peste toată grădina.

### Retorica

Astăzi bunica m-a întrebat,  
 Abia târându-și picioarele obosite:  
 - Oare de ce îmbătrânesc oamenii?  
 Am privit-o și n-am știut ce să-i răspund...

### Timp crud

Cu fiecare dată când vin la bunica,  
 O găsesc tot mai aplecată  
 Și, odată cu ea,  
 Îmbătrânește și casa.  
 Pereții s-au crăpat,  
 Iar ușa nu se mai închide bine;  
 Prisma se surpă și tencuiala cade  
 Și apa de ploaie se prelinge înăuntru,  
 Pe fotografia bunicului.

### Ultima privire

Astăzi, casa bunicilor  
 A fost scoasă la vânzare...  
 Și ceva greu mă apasă  
 De parcă mi-ar fi murit  
 Cineva drag.  
 Să-mi pară rău, să plâng  
 Sau să m-obișnuiesc  
 Cu gândul dispariției  
 Acestui univers  
 Al copilăriei?  
 Probabil, peste ani,  
 Nu vom mai recunoaște locul;  
 Alți oameni, cu alte vieți,  
 Alte amintiri și alte vise  
 Vor veni aici  
 Iar noi, ca niște străini,  
 Vom arunca din poartă,  
 O ultimă privire,  
 De rămas-bun.

### Nostalgie

M-am visat din nou  
 În casa bunicilor.  
 Am revăzut camerele mari,  
 Cu tavan înalt,  
 Cu lustre, de care rămăseseră agățate  
 Globuri de la un Crăciun petrecut demult...  
 Și ușa masivă din fier, cu geam  
 Și cu grilaj rar, prin care noi, nepoții  
 Ne contorsionam până reușeam să ieșim afară

Atunci când bunica, plecată la cumpărături,  
 Ne înclua în casă.  
 Simt vântul ce foșnea copacii  
 Și parfumul caiselor desprinse din ei  
 Și strivite în cădere pe prispă.  
 Revăd cireșul, bucuria noastră de mai  
 Și vișinul din care mama  
 Culegea fructe pentru tartă.  
 Mai era și fluxul bunicii  
 Din care rupeam florile mov  
 Și, una câte una,  
 Le întindeam pe ață în salbe,  
 Purtate la gît și la mâini.  
 Și iat-o și pe bunica  
 Ce vine din piață  
 Întotdeauna cu ceva bun pentru noi.  
 Iar bunicul stă cuminte în bucătărie  
 Așteptând masa,  
 Glumind, ca de obicei  
 Că va sancționa motanul obraznic  
 Cu o halbă de bere,  
 Și că în anul 2000  
 Își va lua elicopter  
 Și se va recăsători.

### Frescă

După ce au trecut peste ei  
 Războiul, frica și foamea  
 Bunicii noștri au continuat să trăiască MUNCIND  
 Convinși că doar așa  
 „Vor da viață anilor  
 Și ani vieții”;  
 Apărând în fața copiilor  
 Și a nepoților  
 Ca un sprijin, ca un confident  
 Ce nu are valoare decât dacă le poate fi de folos.  
 De cele mai multe ori,  
 Nu așteptau nimic în schimb  
 Se bucurau doar  
 Când ne priveau crescând  
 Și ne iertau atunci când uitam  
 Să-i mai întrebăm și pe ei ce îi doare.  
 Pe umerii aplecați apăsa  
 Întreaga lor existență chinuită  
 Iar bolile îi incolțeau nemiloase  
 Zbârcind chipurile  
 Și îndoind oasele.  
 Mii de bunici anonimi  
 Au plecat dintre cei vii  
 Fără să le ridice cineva vreo statuie  
 Să le dea o medalie  
 Și, uneori, chiar fără un „mulțumesc”  
 Pentru munca lor,  
 Dar, mai ales, pentru atenția și dragostea  
 Cu care ne-au îngrijit...  
 Doar într-un colț de amintire  
 Ne mai rămâne imaginea lor  
 Stând în prag, îmbrăcați cu hainele vechi,  
 Purtate de ani de zile  
 Făcându-ne, cu drag, din mână.

(din volumul „Poezia amintirii”, editura Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2010)

Radu BOTIȘ

## Regăsirea prin iubire

Volumul „Regăsiri”, autor Ana-Cristina Popescu, apărut la Editura InfoRapArt, Galați, 2022, a adunat în paginile lui poeme de dragoste de o neasemuită frumusețe și valoare literar-artistică. Fiind un volum *In Memoriam*, versurile surprind trăirile eului liric în absența persoanei iubite. Aș putea spune că tocmai această depărtare fizică a persoanei iubite aprinde focul creator „M-am întors să plâng cu versu-odată / Tot ce-a plecat spre câmpuri de verdeață, / M-am întors spre tine poezie, / Să-mi plâng dragostea, de Cerul Sfânt chemată.”

Unele poezii din volum sunt innuri de preamărire a persoanei iubite „M-ai ajutat să mă înalț / Și m-ai urcat pe un pedestal / Eram în toate doamna ta / Și muza ce te inspira. [...] M-ai ajutat să urc pe munți, / Să ating norii cei pufoși [...] Te bucurai când eu zâmbeam / Când soarele îl atingeam [...] M-ai ajutat și-ți mulțumesc, / Să merg prin lume, să zâmbesc. [...] Acum ești înger sus în cer, / Mă ocrotești și mă veghezi, / Să nu renunț la ce iubesc, / Să urc spre stele, să zâmbesc.”

Animat de dorința de a simți persoana iubită aproape, eul liric încearcă să comunice cu ea prin elementele cadrului natural, atât terestre, ca de exemplu frunzele, cât și cosmice, luna „Te-aud în vântul ce frunza o valsează, / Te-aud în luna ce-mi veghează somnul [...] Te-ud cum taci și mă iubești în taină”. În poezia „Tainic îmi vorbești” toate elementele cadrului natural au câte un mesaj de la persoana iubită „Și toate-mi vorbesc / Îmi vorbește ploaia [...] Îmi vorbește floarea / În vânt lin cicoarea [...] Mă cheamă albinda, / În câmp plin cu floare, / S-aud vânt și soare, / Să îți aud iar glasul, / Însoțindu-mi pasul.”

Imaginile auditive ce aduc murmurul iubirii de pretutindeni par a se pierde toate în poezia „E atâta tăcere fără tine”, dar lacrima este cea care le readuce la viață, e cea care dă glas celui ce a muțit „E atâta tăcere fără tine, / Încât am început să aud / Plânsul firului de iarbă, / Atunci când zgârie pământul / Și strigă după lumină [...] E atâta tăcere în toate / Și-atâta glas ce ar dori să cânte, / Dar lacrima plecării printre îngeri / A închis ploaia din cerul inimii / Și e atâta liniște.”

Versurile poeziei „Ai lăsat” arată urmele adânci ce le lasă iubirea prin locurile pe unde trece, mai ales în sufletele ce le atinge „Ai lăsat în mine / atâta tu, cât pentru infinite vieți; / Ai lăsat în mine / atâta oglindă, / că m-am metamorfozat în noi, [...]”, iar versurile „Ai lăsat în mine / atâta stâncă, / că mii de vieți le visezi împreună cu tine” par să te împingă cu gândul spre concepția mistică a reîncarnării spulberată parcă de ideea eternității din finalul poeziei „Ai lăsat / o urmă de tu prin mine / pentru eternitate.”

„Șah la rege” pornește de la jocul de șah „Dar regele și regina / eram noi”, însă regina va rămâne singură să ducă lupta până la final după ce regele „a coborât în lutul potrivit și rece”.

Poezia „Până dincolo de mormânt” trimite cititorul cu gândul la „Povestea Porcului” a scriitorului Ion Creangă, la un loc departe de această lume unde iubirea își are sălașul petru eternitate, un loc al speranței, al reînălțării „Poate ai simțit cândva cea ardere a ființei, / Atunci când iubirea și-a găsit casa / În adâncul ființei tale, / Ea și-a

Ana-Cristina Popescu



Regăsiri

Editura InfoRapArt

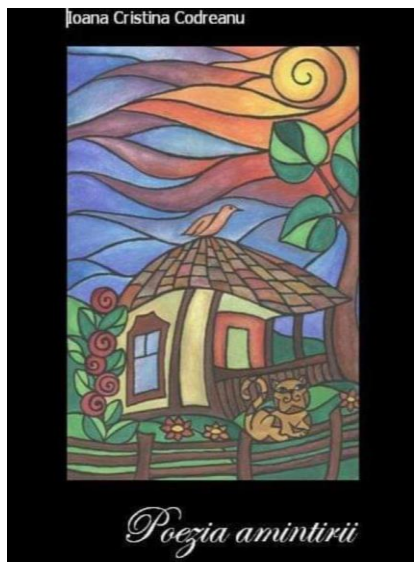
întins mâna, / Iar tu ai strâns-o cu putere, / Ai lăsat puntea de aur să curgă, / De la bordeiul tău / Până la palatul unde-și are cuibul / Pasărea Iubirii / Și-atunci au venit / Păsările fermecate / De la Mănăstirea de Tămâie / Și-ai început să-ți cânti imnul tău, / Să te transformi” .

Chiar dacă persoana iubită a plecat pe un drum fără întoarcere, ea a rămas pentru eul liric un izvor edenic „O primăvară caldă în a vieții – mi grădină.”

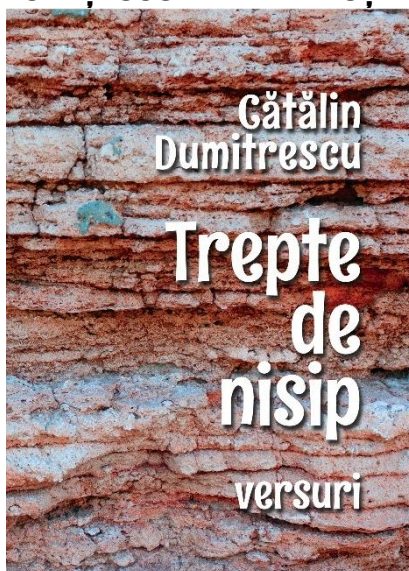
Poeziile din volumul „Regăsiri” au menirea să încălzească sufletul oricărui cititor și să-l determine să se coboare în sine spre căutarea la rândul lui a adevăratei primăveri care nu este altceva decât dragostea, să se regăsească pe sine prin iubire, așa cum autoarea Ana-Cristina Popescu s-a regăsit pe sine prin iubirea ce a trecut dincolo de prag.



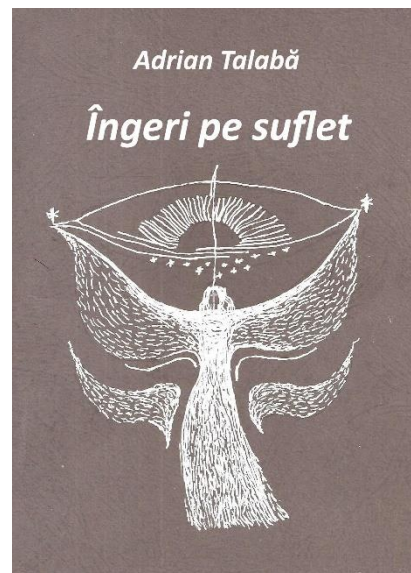
**CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE**



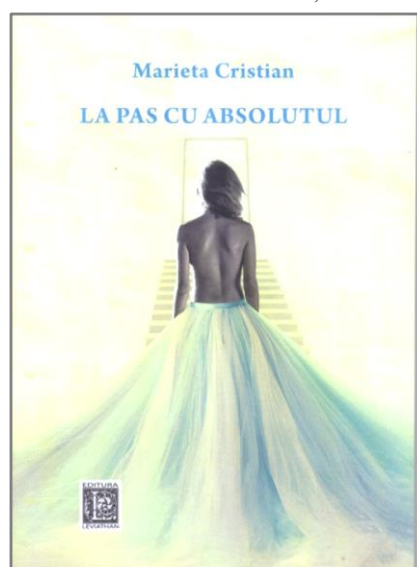
Ioana Cristina Codreanu – Poezia amintirii  
Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2010



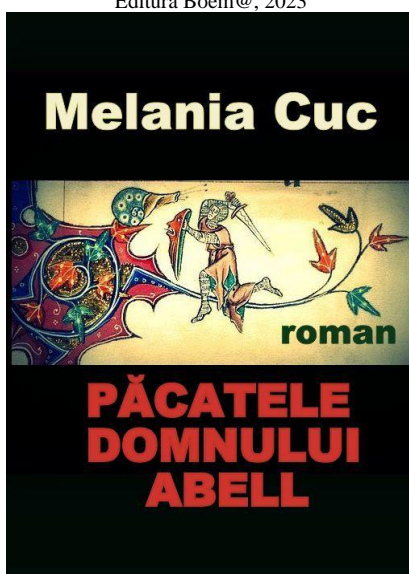
Cătălin Dumitrescu – Trepte de nisip  
Editura Boem@, 2023



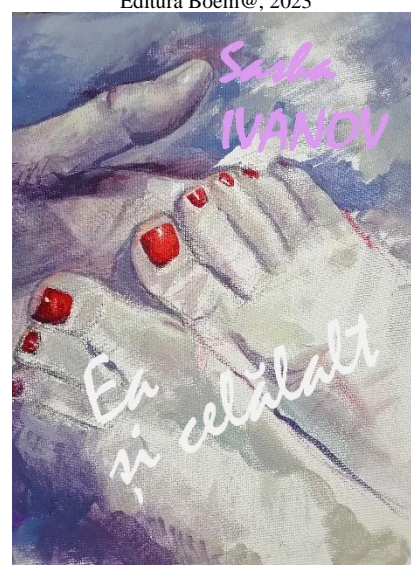
Adrian Talabă – Îngeri pe suflet  
Editura Boem@, 2023



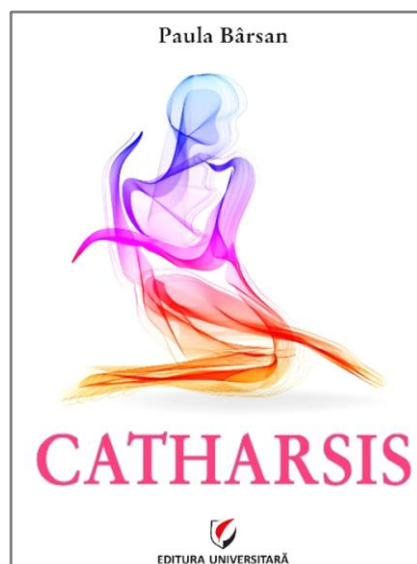
Marieta Cristian – La pas cu absolutul  
Editura Leviathan, 2023



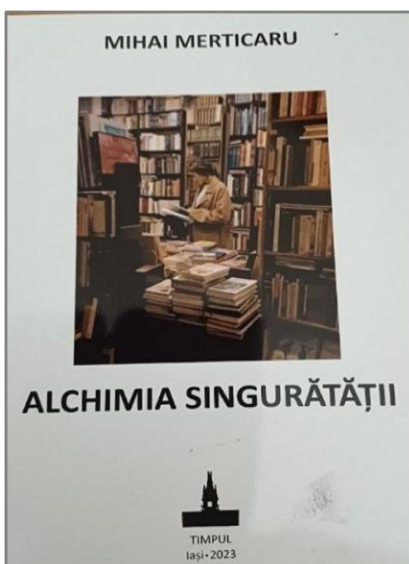
Melania Cuc – Păcatele domnului Abell  
Editura Vatra Veche, 2023



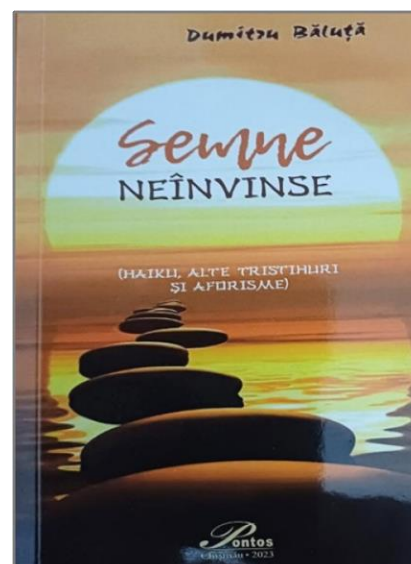
Sasha Ivanov – Ea și celălalt  
Editura Boem@, 2023



Paula Bârsan – Catharsis  
Editura Universitară, 2023



Mihai Merticaru – Alchimia singurătății  
Editura Timpul, 2023



Dumitru Băluță – Semne neînvinse  
Editura Pontos, Chișinău, 2023

The logo for 'apler' is located at the top center of the image. It consists of the word 'apler' in a lowercase, black, serif font, enclosed within a white circle that is itself set against a grey square background.

apler

The background of the entire image is a dense, chaotic sea of crumpled, yellowed, and torn pieces of paper, some with faint handwriting. In the foreground, a large, blue, textured book is open, showing its pages. On the front cover of the book, there is a relief sculpture of a woman's head and shoulders. The word 'BOEMA' is written across the middle of the image in a large, bold, red, stylized font with a jagged, hand-drawn appearance.

# BOEMA

[www.boema.inforapart.ro](http://www.boema.inforapart.ro)